

## Евангелието според Свети Йоан

### ВЪВЕДЕНИЕ

1. Заглавие. Почти без изключение Четвъртото евангелие, още от най-ранните християнски векове е известно като Евангелието според Йоан. Името Йоан означава „Господ е милостив“. За произхода на името вижте Лука 1:13. За значението на думата, преведена като „евангелие“, вижте Марк 1:1.

2. Авторство. Това Евангелие е анонимно дотолкова, доколкото, по причини, най-добре познати на него самия, авторът умишлено избягва да се назовава директно. Той не се идентифицира като един от двамата ученици, които първи са последвали Исус (виж гл. 1:37; вж. ДА 138), и с очевидна скромност се нарича просто „онзи ученик“ (виж гл. 21:23), „ученикът, когото Исус обичаше“ (ст. 20), „ученикът, който свидетелства за тези неща и написа тези неща“ (ст. 24). Още от самото начало християнската традиция посочва Йоан Възлюбения не само като източник на информация, но и като действителния автор на евангелското повествование, носещо неговото име. За обсъждане на датата на написване на Четвъртото Евангелие и значението на датата върху проблема с авторството вижте стр. 179-181.

Йоан се отличава от останалите дванадесет като „ученикът, когото Исус обичаше“ (гл. 21:20). В сърцето му пламъкът на личната лоялност и пламенната преданост към неговия Учител сякаш гореше по-чисто и по-ярко, отколкото в сърцата на неговите събратя. Между него и Исус се разви по-интимно приятелство, отколкото другите знаеха (Жан Жаклин, 292). Както само Христос можеше съвършено да разкрие Отца, бидейки единственият, който Го познаваше съвършено, така и Йоан беше изключително квалифициран да представи в своето Евангелие възвишените истини относно Христос.

Когато Йоан и брат му Яков за първи път дошли при Христос, те получили прякора „синове на гръмотевиците“. Те били горди, самоуверени, амбициозни за почести, импулсивни, негодуващи, когато са били наранявани; често таели желание за отмъщение и го използвали, когато им се предоставила възможност (АА 540, 541). Това наистина били сериозни недостатъци и е сигурно, че Йоан не бил избран да бъде ученик заради особено привлекателен или благороден характер. Но под тази забранителна външност Исус разпознал пламенно, искрено, любящо сърце. Отначало доста скучен ученик, в когото Учителят виждал динамичен апостол, Йоан поел върху себе си игото на Христос и в резултат на това целият му живот и характер били преобразени.

Докато Йоан виждаше в Исус Единствения, изцяло прекрасен, той почувства върховен копнеж да стане като Него. Той беше по-млад от другите ученици (Жан Жаклин 292) и с доверителното доверие и героичното поклонение на младостта отвори сърцето си за Исус. Той беше винаги близо до своя Учител, отдаде се по-пълно на влиянието на този съвършен живот и в резултат на това започна да го отразява по-пълно от своите съученици. Неговият дух беше най-възприемчив, най-поучителен. Докато в чистата светлина на Слънцето на правдата недостатъците му се разкриваха един по един, той се смири и прие укора, имплицитно заложен в съвършения живот на Христос и изричен в Неговите думи на съвет и укор. Божествената любов и благодат го преобрази, когато той отдаде живота си на влиянието на Спасителя.

Детският дом на Джон е бил Витсаида, рибарско селище на северния бряг на Галилейското езеро. Баща му изглежда е бил човек с известни средства и социално положение, а майка му се е присъединила към групата на благочестиви жени, които са служили на нуждите на Исус и Дванадесетте по време на пътуванията им насам-натам в Галилея и другаде в Палестина. Йоан е бил член на този вътрешен кръг от трима души, които Исус е направил Своите най-близки сътрудници и които са споделяли с Него най-дълбоките преживявания от Неговата житейска мисия.

Именно на Йоан Христос повери собствената Си майка, докато висеше на кръста. Преданието разказва, че много години по-късно тя придружи апостола до Ефес, където той ръководеше християнските общности в региона. Йоан беше първият от учениците при гроба в утрото на възкресението и първият, който схвана славната истина, че Господ е възкръснал (гл. 20:8). Оттогава нататък той посвети всичко, което имаше, на провъзгласяването на разпнатия, възкръснал и завърнал се Спасител, свидетелствайки за това, което беше чул, видял и преживял „за Словото на живота“ (1 Йоан 1:1, 2).

3. Историческа обстановка. За кратко описание на историческия контекст на живота и мисията на Исус виж стр. 272. За по-пълно обсъждане виж стр. 41-67.

4. Тема. Когато е написано Евангелието от Йоан, към края на I век, три основни опасности заплашвали живота и чистотата на християнската църква. Най-сериозната от тях била намаляващото благочестие; друга била ереста, особено гностицизмът, който отричал реалността на въплъщението и пораждал либертинизъм; и третата била преследването.

Около 30 години бяха изминали от написването на синоптичните евангелия (виж стр. 175-179), а възрастният Йоан, единственият оцелял от Дванадесетте (АА 542), бил вдъхновен да изложи наново живота на Христос, по такъв начин, че да противодейства на злите сили, които заплашвали да унищожат църквата. Хората се нуждаели от ярък образ на Спасителя, за да укрепят вярата си в реалността на великите истини на евангелието, като въплъщението, истинската божественост и истинската човечност, съвършения живот, изкупителната смърт, славното възкресение и обещаното завръщане на Исус. „Всеки, който има тази надежда в Него, очиства себе си, както е чист Той [Христос]“ (1 Йоан 3:3). Само когато животът и мисията на Спасителя се запазят като жива реалност в ума и сърцето, преобразяващата сила на Неговата благодат може да стане ефективна в живота. Съответно, Йоан обявява, че неговият разказ е „написан, за да повярвате, че Исус е Христос, Божият Син; и като вярвате, да имате живот в Неговото име“ (гл. 20:31). Той откровено признава, че би могъл да разкаже много повече (ст. 30), но е съобщил само такива случки, които смята за най-подходящи за удостоверяване на великите фундаментални истини на евангелието. Той е изхождал от убеждението, че това, което го е убедило, ще убеди и другите (вж. 1 Йоан 1:1-3).

Както е отбелязано на страница 179, Евангелието от Йоан преди е било обвинено в наличие на гностически наклонности. Християнската гностическа мисъл се е въртяла около концепцията, че по същество доброто и злото трябва да се отъждествяват съответно с духа и материята. За онези хора, в чиито души пребивава искра от небесната светлина, се казва, че са затворници в този свят на материята. Спасението се състои в знанието как да се избяга от царството на материята в царството на духа. Гностицизмът отричал истинското въплъщение на Христос, твърдейки, че човешката форма, която хората смятали, че виждат, е била привидение. Предполагало се е, че божественият Христос е влязъл в човешкия Исус при кръщението Си и е напуснал преди смъртта Си на кръста.

Тези фалшиви представи за грях и спасение Йоан несъмнено се е стремил да отговори, отчасти чрез неговия разказ за живота на Исус. Около тридесет години преди това Павел е писал до църквата в Колос за скритите опасности в тогавашния нов и интригуващ култ на гностицизма (Кол. 2:8; срв. Деяния 20:29, 30); Йоан сега е бил изправен пред енергична и все по-популярна философия, която е заплашвала самия живот на църквата.

С вдъхновена добра преценка Йоан се въздържа от директна атака срещу гностицизма и се ограничава до позитивно изявление на истината. Заслужава да се отбележи, че – умишлено, изглежда – той избягва употребата на някои гръцки съществителни като *gnōsis*, *pistis* и *sophia*, „знание“, „вяра“ и „мъдрост“, които са ключови думи в речника на гностика. Той започва, като заявява с недвусмислен език истинската божественост на Христос и реалността на

Неговото въплъщение. Изглежда, че изборът му на събития е бил воден от желанието да представи онези аспекти от живота и служението на Христос, които разкриват тези фундаментални истини най-ясно.

С няколко забележителни изключения – сватбата в Кана, посещението в Сихар, изцелението на сина на благородника, нахранването на 5000 души и проповедта за хляба на живота – Йоан разглежда изключително, и често доста подробно, събития, случили се в Юдея и включващи водачи на еврейския народ. В това отношение неговото Евангелие допълва синоптичните евангелия, които разглеждат подробно галилейското служение и пренебрегват повечето събития в Юдея с относително мълчание.

Йоан се различава от синоптичните евангелия и по други начини. Обширни части от неговото Евангелие се състоят от дълги, противоречиви беседи в Йерусалимския храм. Също така, няколко глави са посветени на съветите, дадени на учениците в нощта на разпятието. От друга страна, Йоан не споменава нищо за такива важни събития като кръщението, преображението или преживяването в Гетсиманската градина. Нито пък дава пример за изцелението на демоничен човек. Чудесата, които той отбелязва, са представени конкретно като доказателства за божествена сила и допринасят за обявената от него цел да докаже, че Исус е Божият Син. Той не разказва нито една от синоптичните притчи. Целта му не е толкова биографична или историческа, колкото богословска, но има много както от историята, така и от биографията. Докато синоптичните писатели представят месианството на Исус индуктивно, Йоан смело го обявява още в първата глава и след това излага доказателствата. Други съществени разлики се крият в Йоановата и синоптичната хронология на живота на Христос.

Ако нямахме нищо повече от синоптичните разкази, вероятно щяхме да заключим, че Неговото служение се е простирало за период не много повече от една година, докато Йоан изисква поне 2 1/2 години и предполага цели 3 1/2 години. Йоан и синоптичните евангелия също се различават по отношение на съпоставянето на последната Пасха с разпятието (вижте Допълнителни бележки върху Матей 26, Бележка 1).

Ключовият термин на това Евангелие е „Слово“, гр. Логос (гл. 1:1), който обаче се използва в техническия си смисъл само във въвеждащата глава. Логос, като технически термин, изглежда произхожда от стоиците, които го използват, за да обозначат божествената мъдрост като интегрираща сила на вселената. Еврейският философ Филон използва логос 1300 пъти в своето изложение на Стария завет. Често се твърди, че Йоан използва термина логос в това

философски смисъл. Но Логосът на Йоан е строго християнски. Той представя Исус като въплътен израз на божествената мъдрост, която направи спасението възможно, на божествения характер и воля и на божествената сила, действаща в трансформацията на човешкия живот. Йоан отново и отново се позовава на факта, че Исус е дошъл като жив израз на ума, волята и характера на Отца, както в 26-те случая, където цитира Христос, говорещ за Отца като „този, който ме е изпратил“ или еквивалентни думи, или в употребата на синоним на глагола, когато говори за мисията на Христос от Отца. Той представя Спасителя на човечеството като Създател на всички неща, Източник на светлина и живот. Той също така подчертава важноста на вярата в истината за Исус, използвайки думата „вярвам“ или нейния еквивалент повече от 100 пъти. Ново и отчетливо християнско в своите концепции, както е Евангелието според Йоан, 427 от неговите 879 стиха се считат за отразяващи Стария завет, или чрез директен цитат, или чрез алюзия.

5. Структура. С оглед на факта, че пълното, хронологично описание на Евангелието от Йоан появява се на стр. 196–201, представеният тук план обхваща само основните фази от живота и служението на Исус.

- I. Пролог: Въплътеното Божие Слово, 1:1–18.
- II. Ранно служение, от кръщението до Пасха, 27–28 г. сл. Хр. , 1:19 до 2:12.
- III. Юдейско служение, от Пасха до Пасха, 28–29 г. сл. Хр. , 2:13 до 5:47.
  - A. На първата Пасха, 2:13 до 3:21.
  - Б. Служение в Юдея, 3:22–36.
  - В. Временно оттегляне от Юдея, 4:1–54.
  - Г. На втората Пасха, 5:1–47.
- IV. Галилейско служение, от Пасха до Пасха, 29–30 г. сл. Хр. , 6:1 до 7:1.
- V. Служение, от Пасха до Пасха, 30–31 г. сл. Хр. , 7:2 до 11:57.
  - A. На празника на шатрите, 30 г. сл. Хр. , 7:2 до 10:21.
  - Б. На празника на освещаването, Зима 5 :30–31, 10:22–42.
  - В. Възкресението на Лазар, 11:1–57.
- VI. Заключително служение в Йерусалим, Пасха, 31 г. сл. Хр. , 12:1 до 19:42.
  - A. Събития, предшествващи Страстната седмица, 12:1–11.
  - Б. Отхвърляне от еврейските водачи, 12:12–50.
  - В. Тайната вечеря, 13:1–30.
  - Г. Прощален съвет, 13:31 до 16:33.
  - Д. Застъпническата молитва на Исус, 17:1–26.
  - Е. Гетсиманска градина, 18:1–12.
  - Г. Процесите, 18:13 до 19:16.
- З. Разпятието и погребението, 19:17–42.
- VII. Възкресението; Явявания след възкресението, 20:1–29; 21:1–23.
- VIII. Епилог, 20:30, 31; 21:24, 25.

## ГЛАВА 1

1 Божествеността, човечността и служението на Исус Христос. 15 Свидетелството на Йоан . 39 призоваването на Андрей, Петър и др.

1. В началото. [Пролог към Евангелието от Йоан, Йоан 1:1–18.] Гръцката фраза няма определителен член, но въпреки това е с определено значение. Ако определителният член беше използван в гръцкия език, той би имал склонност да означава някакъв конкретен момент от времето или „начало“. Без определителния член и в контекста на стихове 1–3, фразата обозначава най-отдалеченото възможно време, преди сътворението на „всички неща“ (ст. 3), преди всяко друго „начало“, тоест, вечността в миналото.

Разказът за сътворението започва с еквивалентните еврейски думи (вижте върху Бит. 1:1). Както Бит. 1 излага природата на творението и факта, че човекът първоначално е бил създаден по Божия образ, така и прологът към Евангелието от Йоан излага природата на Създателя (ст. 1–4) и средствата, чрез които Бог е възнамерявал да направи възможно пресъздаването на Своя образ в човека (ст. 5–14). Бит. 1:1 се отнася до „началото“ на този свят. Но „Словото“ от Йоан 1:1–4 е Създателят на всички неща и следователно предшества „началото“ на Бит. 1:1. По този начин „началото“ на Йоан 1:1 е преди „началото“ на Бит. 1:1.

Когато всичко, което е имало начало, е започнало, „Словото“ вече е било „съществуващо“.

Беше. Гръцки *ἦν*, форма на глагола *εἶμι*, „да бъда“, изразяваща непрекъснатост на съществуването или битието. Словото беше през цялата вечност; Той никога не стана такъв. Но с времето

Думата „стана плът [буквално „стана“, гр. egeneto, форма на ginomai, „да стана“, изразяващ действие, започнато и завършено в даден момент]“ (ст. 14). По този начин Христос винаги е бил Бог (Йоан 1:1; Евр. 1:8); но, за разлика от това, Той стана човек (Йоан 1:14; вж. Фил. 1:14). 2:7). По този начин, както с думите, така и с формата им, Йоан подчертава непрекъснатото, безвременно, неограничено съществуване на Христос преди Неговото въплъщение. В миналото, вечността, не е имало момент, преди който да може да се каже, че Словото не е съществувало. Синът е бил „с Отца от вечността“ (АА 39). „Никога не е имало време, когато Той да не е бил в тясно общение с вечния Бог“ (Ев 615). Сравнете Откр. 22:13, където Исус провъзгласява Себе Си за „начало и край“. Той е „същият вчера, днес и довека“ (Евр. 13:8).

Думата ginomai, използвана в стих 14, се появява и в стих 3 за сътворението на всички неща (буквално „чрез него всичко стана“). Исус заявява: „Преди да е Авраам [гр. ginomai, буквално „стана“ или „дойде да бъде“], аз съм [гр. eimi]“ (гл. 8:58). Същият контраст се появява в LXX на Пс. 90:2: „Преди да са се създали планините [гр. ginomai], от век до век Ти си [гр. eimi] Бог.“ Ёп се появява три пъти в Йоан 1:1, първо за вечността на Словото, след това за Неговата

вечност

общение с Отца и накрая за Неговото вечно равенство на природата с Отца.

Стих 2 потвърждава продължителността на това състояние на битие през цялата вечност.

Дума. Гръцки логос, „изказване“, „казване“, „реч“, „разказ“, „сведение“, „трактат“, с акцент върху систематичното, смислено подреждане на изразените по този начин мисли. Тук Йоан използва термина като обозначение за Христос, който дойде да разкрие характера, ума и волята на Отца, точно както речта е израз на идеи. В LXX думата логос се използва често както за творчески (Пс. 33:6; срв. Бит. 1:3, 6, 9 и др.), така и за комуникативни (Ер. 1:4; Ез. 1:3; Ам. 3:1) изрази на божествения ум и воля.

Без съмнение тези старозаветни употреби на думата „логос“ са били в ума на Йоан, докато е писал. Бог е изразил Своята божествена воля и цел чрез творението и чрез откровението; сега (Йоан 1:14) Той го е направил чрез въплъщението, Своето върховно и съвършено откровение (вижте

Допълнителни материали на EGW за стих 18). По този начин думата „логос“ олицетворява доминиращата тема на книгата на Йоан (вижте гл. 14:8–10; също по-долу под „Словото беше Бог“; също Допълнителна бележка за Глава 1). В стих 18 Йоан посочва причината си да говори за Христос като за „Словото“ – Той дойде да „обяви“ Отца. Като обозначение за Христос думата „логос“ се използва в Новия завет само от Йоан, в неговото Евангелие (гл. 1) и в 1 Йоан 1:1; Откр.

19:13. Терминът идентифицира Христос като въплътения израз на волята на Отца всички хора да бъдат спасени (виж 1 Тим. 2:4), като „Божията мисъл, направена чута“ (Жан. 19).

С Бога. Гръцки pros ton theon. Думата pros означава тясна връзка и общение. Ако Йоан е имал предвид просто, че в началото Словото е било близо до Бога, може би щеше да се очаква да използва или думата para, „до“, или думата meta, „с“ (вж. гл. 6:46). Но Йоан е имал предвид повече, отколкото биха могли да предадат тези думи, както когато е написал: „Имаме ходатай при [гр. pros] Отца“ (1 Йоан 2:1) – не в смисъл, че Исус е просто в присъствието на Отца, а че Той е близо

свързан с Отца в делото на спасението. Прос се използва в същия смисъл в Евр.

4:13: „с които имаме работа“, тоест „с които имаме работа“. Думата тук предполага тясно лично общуване в начинание от взаимен интерес и загриженост.

Сравнете Йоан 17:5.

Фактът, че Словото беше „с Бога“, тоест с Отца, категорично заявява

Той да бъде същество, напълно различно от Отца. Както контекстът ясно показва, Словото е било свързано с Бога в уникален и изключителен смисъл. Словото е било „с Бога“ във вечността в миналото, но е станало „плът“, за да бъде с „нас“ (виж на стих 14; вж.

ДА 23–26). Той беше Емануил, „Бог с нас“ (виж върху Матей 1:23). Невъзможно е да се разбере значението на въплъщението, освен на фона на вечното предсъществуване на Христос като Бог и като свързан с Бога (вижте Допълнителни материали на EGW върху Римляни 1:20–25).

Словото беше Бог. Липсата на определителния член пред думата „Бог“ в гръцкия език прави невъзможно предаването на твърдението „Бог беше Словото“. Следователно, предаването му би приравнило Бог със Словото и по този начин би ограничило Божеството изключително до Словото. Двата термина, „Слово“ и „Бог“, не са напълно взаимозаменяеми. Не би било по-правилно да се каже, че „Бог беше Словото“, отколкото да се каже, че „любовта е Бог“ (вж. 1 Йоан 4:16) или „плътта стана Слово“ (вж. Йоан 1:14). Въпреки че тук, в стих 1, думата „Бог“ няма определителния член, тя все пак е определена. Твърдението не може да се преведе като „Словото беше Бог“, сякаш Словото беше един Бог сред много други богове. На гръцки език липсата на член често подчертава качество, изразено от или присъщо на думата. Съответно, Йоан има предвид, че Словото е участвало в същността на Божеството, че То е божествено в крайния и абсолютен смисъл. Така, в едно кратко изявление, Йоан отрича, че Словото е било или Бог, един сред многото, или Бог, сякаш само Той е Бог.

В пролога (ст. 1–18) Йоан заявява целта, която го е ръководила при писането на Евангелието, а именно, да представи човека Исус като въплътен Бог (вж. 1 Йоан 1:1). От случка на случка и от реч на реч той върно преследва тази цел. В заключението си той отбелязва, че целта му при писането е била да накара другите да „повярват, че Исус е Христос, Божият Син“ и че вярвайки, те „може да имат живот чрез Неговото име“ (Йоан 20:30, 31). Във въведението към първото си послание Йоан отново се позовава на личните си преживявания със „Словото“ (1 Йоан 1:1–3). По подобен начин началните думи на Откровението го обявяват за „Откровението на Исус Христос“ (гл. 1:1). Вижте Допълнителна бележка в края на главата; вижте върху Фил. 2:6–8; Кол. 2:9.

Христос е вечен Бог във върховния и безусловен смисъл на думата (вижте Допълнителната бележка в края на главата). За коментар относно измислицата, че Исус е бил просто велик и добър човек, вижте Матей 16:16.

Доказателствата за божествеността на Христос са многобройни и неопровержими. Те могат да бъдат обобщени накратко: (1) животът, който е живял (Евр. 4:15; 1 Петрово 2:22), (2) думите, които е говорил (Йоан 7:46; 14:10; вж. Мат. 7:29), (3) чудесата, които е извършил (Йоан 5:20; 14:11), (4) пророчествата, които е изпълнил (Лука 24:26, 27, 44; Йоан 5:39; ДА 799). Вижте ДА 406, 407.

2. Същото. Стих 2 повтаря основните факти от стих 1, за да се подчертае.

3. Всички неща. Често срещана философска фраза, обозначаваща цялата вселена (виж 1 Кор.

8:6; Кол. 1:16; вж. Евр. 1:1, 2; виж върху Йоан 1:9).

Бяха направени. Гръцки *gínomai*, „станаха“, „произлязоха в съществуване“, „настъпиха“ (вижте на стих 1). Йоан описва сътворението като завършен акт. Материалните неща не са вечни; имало е време, когато те „са били направени“.

Чрез него. Йоан не е мислил за Логоса или „Словото“ в абстрактния, метафизичен смисъл. смисъл на гръцката философия. Връзката на Христос с Отца в делото на сътворението е изложена отново и отново в Новия завет (виж Рим. 11:36; 1 Кор. 8:6; Кол. 1:16, 17; Евр. 1:1, 2; вж. Откр. 3:14). Тук Йоан представя Христос като Създател на всички неща, както в Йоан 1:14 Го изобразява като представител на божествената милост и благодат за възстановяването или пресъздаването на всички неща. В миналото Словото не е било пасивно, неактивно същество, а е било активно и тясно свързано с Отца в развитието и управлението на „всички неща“.

Без него. Същата истина, посочена негативно. Уникално и изключително, „Словото“ е Съзателят.

4. Живот. Гръцки збѣ, жизненият принцип, споделян от всички живи същества, антитезата на смъртта. Йоан очевидно мисли и за духовния живот и по-специално за вечния живот, до който е даден достъп на този, който приема Христос и вярва в Него (виж стих 12). Чрез греха човекът се отдели от източника на живот и следователно стана подвластен на смъртта, но перспективата за вечен живот беше възстановена чрез Исус Христос (Римляни 5:12, 18; 6:23), а с нея и всичко, което Адам загуби чрез прегрешението. Вижте Йоан 10:10; 11:25; 14:6. „В Христос е животът, изначален, незаимстван, непроизведен“ (DA 530).

Светлината на хората. На гръцки определителният член, предшестваш както „живот“, така и „светлина“, приравнява „светлина“ с „живот“. Духовната тъмнина отдавна е обгръщала душите на хората, но „истинската светлина“ (ст. 9) на божествения живот и съвършенство сега свети, за да осветява пътя на всеки човек (вж. Исаия 9:1, 2). Не само светлината на небето свети чрез Христос, Той е тази светлина (Йоан 1:9). Йоан отново и отново цитира Исус в този смисъл (виж Йоан 8:12; 9:5; 12:35, 46; срв. 1 Йоан 1:5, 6; 2:8). Светлината винаги е била символ на божественото присъствие (виж върху Бит. 3:24). Като първи акт на сътворение Бог изпълни света със светлина (Бит. 1:3), така и когато Бог се заеме с делото за пресъздаване на Своя образ в душите на хората, Той първо озарява сърцата и умовете им със светлината на божествената любов (2 Кор. 4:6). „У Тебе“, казва псалмистът, „е изворът на живота; в Твоята светлина ще видим светлина“ (Пс. 36:9).

5. Светлината. Тоест, светлината на божествената любов, проявена във въплътеното Слово (виж на стих 4).

Тъмнина. Тоест, моралният мрак на греха, умственият мрак на невежеството относно любовта и милостта на Бог и безнадеждната перспектива за смърт (виж Еф. 2:12). Именно за да разсее този покров от тъмнина, Светлината на живота дойде на света (виж 2 Кор. 4:6).

Разбрано. Гръцко *katalambanō*, „да схвана“, „да схвана“, „да проумея“, независимо дали буквално с ръцете или преносно с ума. *Katalambanō* се използва в смисъла на „възприемам“ или „разбирам“ в Деяния 10:34; 25:25; Ефесияни 3:18, но по-често в смисъла на „вземам“, „превземам“ или „сграбвам“ в Марк 9:18; Йоан 8:3, 4; 12:35; 1 Солунци 5:4; и т.н. Английската дума „схващам“ отразява и двата нюанса на значението. Преводът „побеждавам“ (RSV) предава идеята за доброто, което триумфира над злото (вж. Ефесияни 6:12; Кол.

2:15). Този превод вероятно е повлиян от модернистичната концепция, че Евангелието от Йоан отразява дуализма на митраизма и есеите (виж стр. 54, 92). Развитието на мисълта в Йоан 1:9–12 обаче е в полза на превода „разбирам“, в смисъл, че олицетворената тъмнина на човешките души нито е разбирала, нито е оценявала Светлината на живота (гл. 3:19; вж. ДА 80).

6. Изпратен от Бога. С тези драматични думи евангелистът потвърждава божествения произход на свидетелството на Кръстителя относно Месията (виж върху Йоан 1:23; срв. върху Амос 7:14, 15; Йоан 4:34).

Йоан. Тоест, Йоан Кръстител. Йоан евангелист никога не се споменава по име. Вижте Матей 3:1–12; Лука 3:1–18. За значението на името вижте Лука 1:13.

7. Свидетелствайте. В състоянието си на духовна слепота хората като цяло не обръщаха внимание на светлината и не я възприемаха (ст. 10, 26). Неговото духовно възприятие обаче накарало Йоан да разпознае Месията (ст. 32–34). Сравнете Ис. 6:9; 2 Кор. 4:4; Откр. 3:17, 18.

Светлина. Гръцки *phōs*, източник на светлина. Както става ясно от контекста, тук се казва, че Христос да бъде светлината, както в стих 4. Казва се, че той е носител на светлина (вижте стихове 4, 5).

Вярвай. Тази дума се появява в Евангелието от Йоан повече от 100 пъти, подчертавайки жизненоважното значение на положителния отклик на Божия глас.

8. Той не беше тази Светлина. Вижте стих 20.

9. Истинската светлина. Всяка друга така наречена „светлина“, освен тази, която произлиза от Исус Христос, е лъжлива (вж. Ис. 50:11; Яков 1:17). Вероятно е обаче Йоан да не използва тук думата „истинска“ в противовес на „лъжлива“, внушавайки, че всички други светлини са лъжливи и подвеждащи, защото Христос по-късно говори за Йоан Кръстител като за „горяща и светеща светлина [гр. *luchnos*, „лампа“, „носител на светлина“, в противовес на *phōs*, самата светлина, вижте на стих 7]“ (гл. 5:35). Но апостол Йоан отрича (гл. 1:8), че Йоан Кръстител е бил „тази светлина“, за която той говори тук. Разликата между Йоан Кръстител и Исус не е разликата между лъжливо и истинско, а между частично и пълно (вж. 1 Кор.

13:10). Свидетелството на Йоан може да се оприличи на блясъка на планетата Венера или на този на Сириус (вижте Исаия 14:12), но в Исус светлината на истината пламтеше като обедното слънце (вижте Мал. 4:2; 2 Петрово 1:19). Йоан също така представя Исус като „истинския хляб“ (гл. 6:32), „истинската лоза“ (гл. 15:1), истинската „врата“ (гл. 10:7–9) и като самата истина (гл. 14:6).

Осветява всеки човек. Това не означава, че всички хора са непременно осветени от светлината, а че ако хората изобщо са осветени, то трябва да е чрез тази светлина (вж. Йоан 6:68; Деяния 4:12). Цялата светлина, която хората имат, идва от Христос (Деян. 464, 465). Истинската светлина свети върху всички хора в същия смисъл, в който Исус умря за всички хора, но това не означава, че всички хора знаят за Него или че ще бъдат спасени. Тук Йоан не говори за смътна искра светлина, обитаваща душите на всички хора, светци, грешници и езичници, а за светлината на спасителното познание за Исус Христос (вж. Ден. 317). Йоан пояснява в стихове 10–12, че в по-голямата си част „светът не Го позна“ и „Неговите не Го приеха“.

Тогава те не са били осветени от „истинската Светлина“. Както Йоан бърза да добави, само „онези, които Го приеха“ и повярваха в Него, са посочени тук специално (ст. 12; вж. ДА 317).

Това идва. В гръцкия превод това изречение може да се отнася или до „всеки човек“ (KJV), или до „истинската светлина“ (RSV). В гл. 3:19 светлината отново се споменава като идваща в света. В гл. 5:43; 7:28; 10:10; 16:28; 18:37 (вж. гл. 1:31; 6:14; 11:27) Исус говори за собственото Си идване, не като бебе във Витлеем, а в ролята Си на Месия. В гл. 12:46 Исус казва: „Дойдох светлина на света.“

В гл. 1:10 Йоан заявява, че Христос, „истинската светлина“, е бил в света. Не би ли било Уместно ли е той да спомене идването Си на света в предходния стих? Някои предполагат, че ако фразата „което идва на света“ се отнася до „всеки човек“, тя би била излишна, докато ако се отнася до „истинската Светлина“, изглежда би добавила

значението на твърдението и подготвя пътя за декларацията за въплъщението от стих 14.

Въпреки това, четенето в KJV е напълно валидно от граматическа гледна точка.

Светът. Гръцки *kosmos*, обикновено „светът“ от гледна точка на неговата хармонична подредба (вж.

върху Матей 4:8). Йоан използва *kosmos* около 80 пъти, в сравнение само с 15 в тримата синоптични евангелия, и с него обозначава света на хората, особено онези, които се противопоставят на Бога и истината.

10. В света. Тоест, сред хората. Вижте стих 9.

Направено от него. Вижте стих 3.

Не Го познаха. Тоест, „светът“ не разпозна Исус като Месията, „истинската Светлина“. Не само това; той Го отхвърли и разпна. Вижте стих 11.

11. Негов собствен. Гръцки *ta idia*, идиоматичен израз, който тук означава „негов собствен [дом]“ (вж.

Йоан 16:32; 19:27; Деяния 21:6; Допълнителни материали на EGW за Йоан 1:1–3, 14).

Това вероятно не е пряк намек за отхвърлянето на Исус в Назарет, Неговия буквален „дом“, а за „дома Израилев“ като цяло (Мат. 10:6; 15:24; вж. Изх. 19:5; Втор. 7:6), избрания народ. Втората поява на израза „неговите собствени“, *hoi idioi*, е в множествено число, което означава „неговите собствени [хората]“.

Въпреки че собствените братя на Исус (Йоан 7:3–5) и съгражданите му (Лука 4:28, 29) отричат Неговото месианство, Йоан тук вероятно говори за членовете на „дома Израилев“ поотделно и по-специално за неговите водачи. Това са „изгубените овце от дома Израилев“ (Мат. 15:24).

Не го приеха. Четвъртото евангелие понякога се нарича Евангелие на отхвърлянето, защото проследява по-пълно от другите евангелия процеса, чрез който водачите на Израел отхвърлиха Месията (виж гл. 3:11; 5:43; 6:66; 8:13; 9:29; 10:25; 12:37, 42; 19:15; и др.). Разбира се, много искрени сърца тук и там го „приеха“ (гл. 1:12; виж гл. 2:11; 3:2; 4:29, 39, 42, 53; 6:14; 7:31, 40, 41, 43; 8:30; 10:19, 42; 11:45; и др.).

12. Колкото и да са приели. Не просто като добър човек или дори като пророк, но като Божии Син, Изпратеният от Бога, Месията. Тук Йоан заклеиява като грешка убеждението, че просто защото Христос е умрял за всички хора, всички ще бъдат спасени. Също толкова погрешно е обозначено и убеждението, че Бог предопределя определени хора да бъдат спасени, а други да бъдат осъдени. Йоан категорично заявява, че решаващият фактор е в самите хора – „колкото и да е“, които приемат и вярват, получават достъп до синочество. Относно предопределинето вижте по-нататък Исая 55:1; Ефесяни 1:5; Откровение 22:17.

Власт. Гръцко *exousia*, „авторитет“, „право“, „сила на избор“, а не *dunamis*, „сила“ на

обичайния смисъл. В гл. 5:27 „ексусия“ е правилно преведена като „власт“. Поради греха човекът е загубил всичките си права и е заслужил наказанието смърт. Планът на спасение възстановил възможността на човека да познае Бога и да избере да Му служи.

Да станеш. Бог не прави произволно хората Свои синове; Той им дава възможност да станат такива, ако те така изберат.

Божии синове. Буквално „Божии деца“, който израз е любим на Йоан (виж Йоан 11:52; 1 Йоан 3:1, 2, 10; 5:2), който никога на гръцки не използва „синове Божии“, когато говори за християни. Да станеш син или дете на Бога означава да влезеш в заветната връзка (виж върху Осия 1:10) чрез новородението (Йоан 3:3).

Тези, които вярват. Вижте стих 7.

В името му. Да вярваш в името на друг не е равносилно на това да вярваш в него.

Последното може просто да означава, че човекът отдава доверие на думите на друг. Дяволите

дават доверие на факта, че има един Бог (Яков 2:19), но това е много различно преживяване от вярата „в името на Бога“. Първото е интелектуален акт; второто е морален и духовен. Да вярваш в името на Христос означава да си присвоиш спасението в Христос Исус. „Вярата е условието, при което Бог е сметнал за уместно да обещае прошка на грешниците; не че има някаква добродетел във вярата, чрез която се заслужава спасението, но вярата може да се хване за заслугите на Христос, лекарството, осигурено за греха“

(EGW RH 4 ноември 1890 г.).

Думата „име“ тук е използвана в арамейски идиоматичен смисъл, означаващ самият човек.

13. Роден. Вижте гл. 3:3–8.

Не по кръв. Тоест, не чрез физическо раждане.

Воля на плътта. Може би сексуално желание.

Човек. Гръцки *анѐр*, „мъжки“, вероятно тук е препратка към желанието за потомство.

На Бога. Човешките мотиви и човешкото планиране не играят никаква роля в раждането, за което говори Йоан. То прилича на физическото раждане само в смисъл, че и двете отбелязват началото на нов живот (вижте върху Йоан 3:3–8; Рим. 6:3–5). То не се осъществява чрез човешка инициатива и действие, а е изцяло ново творение, изцяло зависимо от волята и действието на Самия Бог. Той е, Който действа в нас „и да искаме, и да действаме според благоволението Си“ (Фил. 2:1). 2:13). Йоан не изключва свободния избор на човека по отношение на обръщането във вярата (вижте стих 12), нито отрича необходимостта от човешко сътрудничество с божествените сили. Той просто потвърждава, че инициативата и силата са Божии.

14. Станал плът. Ограниченото разбиране спира на прага на безкрайната любов, мъдрост и сила – объркано и неспособно да продължи по-нататък. Павел говори за възплъщението като за велика мистерия (1 Тим. 3:16). Да се отклониш отвъд границите на това, което Вдъхновението е разкрило, означава да се потопиш в мистерии, които човешкият ум не е способен да разбере. Вижте върху Йоан 6:51; 16:28.

Йоан вече е потвърдил истинската божественост на Христос (виж върху ст. 1) и сега потвърждава истинската Му човечност. Христос е божествен в абсолютния и безусловен смисъл на думата; Той е и човек в същия смисъл, с изключение на това, че „не е познавал грях“ (2 Кор. 5:21). Писанията многократно и категорично провъзгласяват тази фундаментална истина (виж върху Лука 1:35; Рим. 1:3; 8:3; Гал. 4:4; Фил. 2:6–8; Кол. 2:9; 1 Тим. 3:16; Евр. 1:2, 8; 2:14–18; 10:5; 1 Йоан 1:2; и т.н.; виж върху Фил. 2:6–8; Кол. 2:9). Въпреки че Христос първоначално е бил „в Божии образ“, Той „не счете равенството с Бога за нещо, което трябва да се грабне, а се унижи“ и, „роден по подобие на човеците“, се „намери в човешки образ“ (Фил. 2:6–8). В Него беше „цялата пълнота на Божеството телесно“ (Кол. 2:9); въпреки това, „във всичко трябваше да се уподоби на братята Си“ (Евр. 2:17). „От вечните дни Господ Исус Христос беше едно с Отца“, но „Той благоволи да върне скиптъра в ръцете на Отца и да слезе от трона на вселената“, за да „може да живее сред нас и да ни запознае със Своя божествен характер и живот“ (Даниил 19, 22, 23).

Двете природи, божествената и човешката, бяха мистериозно слети в една личност.

Божествеността беше облечена в човечността, а не разменена за нея. В никакъв смисъл Христос не престана да бъде Бог, когато стана човек. Двете природи станаха тясно и неразделно едно цяло, но всяка остана различна. Човешката природа не беше променена в божествена природа, нито божествената природа в човешка. Вижте Допълнителна бележка в края на главата; вижте

върху Мат. 1:1; Лука 1:35; Фил. 2:6-8; Евр. 2:14-17; вижте Допълнителни материали на EGW върху Йоан 1:1-3, 14; Марк 16:6; Фил. 2:6-8; Кол. 2:9; Евр. 2:14-17.

Христос „пое отговорностите на човешката природа“ (EGW ST 2 август 1905 г.), но Неговите човечеството въпреки това беше „съвършено“ (ДА 664). Въпреки че като човек Той можеше да съгреши, върху Него не почиваше никакво петно или склонност към поквара; Той нямаше склонност към грях (EGW писмо 8, 1895, виж стр. 1128). Той беше „изкушаван като нас, но без грях“ (виж върху Евр. 4:15). Вижте Допълнителна бележка в края на главата.

Живял. Гръцко *skēpoō*, буквално, „грижел се“ или „разпънал шатрата си“ сред нас (вж. ДА 23).

Христос стана един от нас, за да ни разкрие по-добре любовта на Отца, да сподели нашите преживявания, да ни даде пример, да ни помогне в изкушения, да страда за греховете ни и да ни представлява пред Отца (вижте върху Евр. 2:14-17). Вечното Слово, което винаги е било с Отца (вижте върху Йоан 1:1), сега щеше да стане Емануил, „Бог с нас“ (вижте върху Мат. 1:23).

Слава. Гръцко *doxa*, тук еквивалентно на еврейското *kabod*, което се използва в Стария завет за свещената „слава“ на пребъдващото присъствие на Господа, Шекина (вж. върху Бит. 3:24; Изх. 13:21; вж. върху 1 Царе 4:22). В ЛXX има *doxa* 177 пъти за *kabod*. Йоан и неговите съученици са дали свидетелство на очевидци за историческия факт, че „Словото стана плът“.

(Йоан 1:14; виж гл. 21:24; 1 Йоан 1:1, 2). Тук Йоан несъмнено има предвид по-специално преживявания като Преображението, когато божествеността за момент проблясва през човечеството. Петър по подобен начин говори за това, че е бил „очевидец“ на „величието“ и „превъзходната слава“ на Христос при Преображението (2 Петрово 1:16-18). Тази слава, добавя Петър, е съпътствала изявлението: „Този е Моят възлюбен Син“. За различни случаи през живота на Исус, когато небесната слава е озарила лицето Му, вижте Лука 2:48. В Йоан 17:5 Исус се моли на Отца: „Прослави Ме Ти у Себе Си със славата, която имах у Тебе, преди да е бил светът.“ Християнската вяра се основава на факта, че тази божествена „слава“ е почивала върху историческа личност, Исус от Назарет. Второ, Йоан може да има предвид и съвършенството на характера, илюстрирано от Спасителя (вижте по-долу под „Благодат и истина“).

Единородният. Гръцко *monogenēs*, от две думи, означаващи „единствен“ и „вид“, и следователно правилно преведено „уникален“, „единствен“, „единствен по рода си“. Както и със заглавието Логос (вижте стих 1), само Йоан използва думата *monogenēs* на Христос (вижте Йоан 1:18; 3:16, 18; 1 Йоан 4:9). Липсата на определителен член в гръцкия език или прави *monogenēs* неопределено, „единствен“, или го прави израз на качество, като в този случай Йоан би казал „слава като на единствения [който е дошъл] от Отца“. Това изглежда очевидно е смисълът тук. Вижте Лука 7:12; 8:42, където *monogenēs* е преведено „единствен“.

В Евр. 11:17 моногенес се използва за Исаак, който в никакъв случай не е бил „единородният“ на Авраам, нито дори първородният му. Но той е бил син на обещанието и като такъв, предопределен да наследи баща си като наследник на първородството (Бит. 25:1-6; Гал. 4:22, 23).

„Подобно на петте текста в писанията на Йоан за Христос, преводът трябва да бъде един от следните: „уникален“, „скъпоценен“, „единствен“, „единствен“, „единствен по рода си“, но не „единственороден““ (Проблеми в превода на Библията, стр. 198).

Преводът „единороден“, тук и другаде, очевидно произхожда от ранните Отци на Католическата църква и е влязъл в ранните английски преводи на Библията

под влиянието на латинската Вулгата, официалната Библия на Католическата църква. Точно отразявайки гръцкия език, различни старолатински ръкописи, които датират от Вулгата, четат „единствено“, а не „единственороден“. Идеята, че Христос „е роден от Отца преди цялото творение“, се появява за първи път в писанията на Ориген, около 230 г. сл. Хр. Арий, почти век по-късно, е първият, който използва *γεννημενος*, правилната гръцка дума за „роден“, когато говори за Христос, и потвърждава, че Той е „роден от Бога преди всички векове“ (вижте Допълнителна бележка в края на главата). Тази гръцка дума никога не се използва в Библията относно предвплътения Христос. Идеята, че Христос е бил „роден“ от Отца някъде във вечността, е напълно чужда на Писанията. За подробно обсъждане на тази тема вижте „Проблеми в превода на Библията“, стр. 197–204.

Правилно разбрана за уникалния статус на Христос като Божий Син, думата *μονογενης* прави разлика между Него и всички останали, на които чрез вяра в Него е дадена „сила да станат Божии синове“ (ст. 12) и които са специално обявени за „родени... от Бога“ (ст. 13). Христос е и винаги е бил истинският „Бог“ (вижте на стих 1) и по силата на този факт ние „ставаме Божии синове“, когато приемем Христос и повярваме в Неговото име.

Твърдението в стих 14 очевидно се отнася до въплъщението и целта му е да подчертае факта, че въплътеното Слово е запазило божествената природа, както се вижда от проявлението на довъплътената божествена слава (виж гл. 17:5). Въпреки че думата *μονογενης* означава строго „уникален“ или „единствен“, а не „единственороден“, Йоан все пак тук я прилага към Христос при Неговото въплъщение, към времето, когато „Словото стана плът“, за да обитава сред нас. Павел потвърждава това приложение в Евр. 1:5, 6, където свързва думите *γεννηκα*, „аз родих“ (от *γενναω*, „да родя“) и *πρωτοτοκτος*, „първороден“ (от *προς*, „преди“, и *τικτω*, „да родя“), с времето, „когато въвежда Първородния в света“. Следователно изглежда напълно неоправдано да се разбира *μονογενης* като отнасящо се до мистериозно зачатие на „Словото“ в някакъв момент от времето във вечността. За обсъждане на Христос като Божи Син вижте Лука 1:35; и като Човешки Син вижте Матей 1:1; Марк 2:10; вижте също Допълнителни материали на EGW за Фил. 2:6–8; Кол. 2:9.

На Отца. Гръцки *para theou*, буквално „с Отца“ или „до Отца“, тук вероятно със силата на „отблизко“. Гръцкият предлог *para* понякога има силата на *ek*, „извън“, „от“, което тук най-добре съответства на контекста. Въплътеният Логос е излязъл от присъствието на Отца, когато е дошъл на този свят. Вижте гл. 6:46.

Пълен с. Това очевидно се отнася за въплътеното Слово. Живеейки на земята като човек сред хората Словото беше „пълно с благодат и истина“.

Благодат и истина. Гръцки *charis kai alētheia*. Харис тук означава „добра воля“, „любяща доброта“, „[незаслужена] благосклонност“, „милост“. *Alētheia* се отнася до „истината“ за любовта на Бог Отец към грешниците, както е разкрита в плана на спасението и във въплътения Спасител. Тук *charis* е еквивалентно на еврейското *chesed* (вижте Допълнителна бележка върху Псалм 36; вижте върху Йов 10:12), както *aletheia* е еквивалентно на еврейското *'emeth*, „вярност“, „достоверност“. Като „милост“ и „истина“, тези думи се появяват заедно в Стария завет в ясно месиански смисъл.

обстановка, в Пс. 85:10, 11. Именно тези качества на Бога Христос дойде специално да разкрие. Докато беше на земята, Той беше „пълнен“ с тях и по този начин можеше да даде пълно и цялостно откровение за Отца. Бог е винаги верен на собствения Си характер и Неговият характер се разкрива най-пълно в Неговата милост или благодат.

Петнадесет века преди въплъщението си Бог е заповядал на Израел да Му построи „светилище“ или шатър, за да може Той да „обитава сред тях“ (Изх. 25:8). Като в миналото божественото присъствие се е появявало под формата на славата Шекина над престола на милостивата над ковчега и другаде (вижте върху Бит. 3:24; Изх. 13:21), така и сега същата слава се е проявила в личността на Исус. Йоан и неговите съученици са били очевидци на този факт и за тях това е било неоспоримо доказателство, че Исус е излязъл от Отца. Такава слава не би могла да дойде от друг източник.

Заслужава да се отбележи, че на иврит думите mishkan, „жилище“, „шатра“, „скиния“ и Shekinah, славното „пребиваващо Присъствие“, произлизат от shakan, „да обитавам“, „да пребъдвам“. На гръцки, skēnē, „шатра“, „скиния“ е подобно свързана със skēnoō, „да се настанявам в шатър“, „да се скиния“ и следователно „да обитавам“ или „да пребъдвам“. В миналото божествената слава, святото „Присъствие“, е обитавало сред избрания народ в буквалната скиния; сега, казва Йоан, същото славно „Присъствие“, Самият Бог, е дошъл да обитава сред Своя народ в личността на нашия Господ и Спасител, Исус Христос. Смята се, че „славата“, за която Павел говори в Рим. 9:4, трябва да се отъждестви със славата на Shekinah, както е възможно и със „светлия облак“, който се е появил при Преображението (Мат. 9:14). 17:5). В ясно месианския пасаж от Исая 11:1–10 е предсказано идването на Месията и за Него е казано буквално, че „пребиваването Му ще бъде славно“. Според Пс. 85:9, 10, денят на спасението ще донесе отново „славата“ на Бог да „обитава“ в земята и по това време „милост [или благодат, евр. chesed, вижте Допълнителна бележка върху Псалом 36] и истина [евр. 'emeth, „вярност“, „доверие“]“ ще се срещнат (вижте DA 762). Същите две думи, chesed и 'emeth, „милостив“ и „благодатлив“, са свързани при провъзгласяването на „името“ на Господа, когато на Моисей е било позволено да види Неговата „слава [евр. chabod]“ (вижте върху Изх. 33:22; 34:6). Тези и други месиански пасаж от Стария завет намират много близък паралел тук, в Йоан 1:14, където при въплъщението, слава, която е могла да дойде само от присъствието на Отца, е била проявена във въплътеното Слово и „живяла между нас“, „пълна с благодат [милост] и истина“.

Всеки важен аспект от живота на Христос е играл важна роля в делото на спасението. Неговото непорочно зачатие отново съедини отчуждените семейства на земята и небето. Той свали Божеството на земята, за да може да върне човечеството със Себе Си обратно на небето. Неговият съвършен живот като човек ни дава пример за послушание (Йоан 15:10; 1 Йоан 2:6) и освещение (Йоан 17:19); като Бог, Той ни дава сила да се покоряваме (Римляни 8:3, 4). Неговата заместителна смърт ни даде възможност да се радваме на период на изпитание (CS 137) и Той да оправдае „мнозина“ (Исая 53:5, 11; Римляни 5:9; Тит 2:14). Чрез вяра в Неговата смърт ние сме освободени от вината на греха, а чрез вяра в Неговия живот – от неговата сила (Римляни 5:1, 10; Фил. 4:7). Неговото славно възкресение ни уверява, че един ден и ние ще се „облечем“ в безсмъртие (1 Кор. 15:12–22, 51–55). Неговото възнесение потвърждава обещанието Му да се завърне и да ни вземе със Себе Си, за да срещнем Отца (Йоан 14:1–3; Деяния 1:9–11) и по този начин да завърши

делото по спасяването на „неговия народ“. Тези пет аспекта от Христовата мисия на земята са били предмет на пророчества (Исая 9:6, 7; 53; 61:1–3; Пс. 68:18).

15. Йоан свидетелства. Буквално „Йоан свидетелства“ или „Йоан свидетелства“. Повече от половин век беше минал от мъченическата смърт на Йоан Кръстител, но свидетелството му за Христос отекваше през годините. Беше вярно за него, както беше вярно за Авел, че „той, макар и мъртъв, все още говори“ (Евр. 11:4). Вижте Йоан 1:19–36; 3:27–36; вижте върху Мат. 3:11, 12; Лука 3:15.

Това беше той. Кръстителят идентифицира Исус като този, за когото е говорил от началото на неговото служение (виж стихове 27, 30).

След мен. Тоест, във времето. Исус не дойде „след“ Йоан в смисъл, че учениците, като ученици, последваха „след“ Исус (вижте върху Матей 10:37, 38).

Е предпочитан. Буквално „става“ или тук „има предимство“. Йоан никога поставил под въпрос превъзходния ранг и достойнство на Месията. Вижте гл. 3:28–31.

Пред мен. Гръцки *emprosthen mou*, „пред мен“, т.е. в относително величие.

Той беше преди мен. Тоест, по отношение на времето. Тук, за думата „преди“ Йоан използва *opisō*, докато в предходното изречение той използва *emprosthen*. Предвид факта, че Йоан е бил около шест месеца по-възрастен от Исус, тук е ясно препратката към съществуването на Исус преди неговото въплъщение.

Някои преводачи и коментатори смятат стих 15 за интерполация, която прекъсва линия на мислене между стихове 14, 16. Апостолът обаче ясно въвежда свидетелството на Кръстителя на този етап, за да потвърди това на учениците, вече споменати в стих 14, относно възвишеното положение и предсъществуване на Христос. Значението, което ранната църква отдава на свидетелството на Йоан Кръстител, отразява изричните твърдения на самия наш Господ (виж Йоан 5:32–36; вж. Матей 11:11).

16. Неговата пълнота. Вижте върху Йоан 1:14; вж. Кол. 1:19; 2:9; Еф. 3:19; 4:13.

Благодат за благодат. Вероятно означава „благодат, добавена към благодат“. Ден след ден всеки истински вярващ отива в небесното съкровище за божествена благодат, достатъчна да задоволи нуждите на деня. Всеки ден той расте в благодат и в разбирането на Божията цел за живота си (вж. 2 Петрово 3:18). Той напредва неуклонно към целта за съвършен характер (вж. Матей 5:48).

17. Законът. Тоест, системата на откровенията религия, под която са живели евреите в старозаветните времена, божествено постановена, но постепенно изопачена от човешката традиция (вж. върху Марк 7:9–13). В дните на Христос терминът „закон“ включва не само Декалога, но и всичко, което Моисей и пророците са написали (Лука 24:27, 44) – както е тълкувано от равините. Сам по себе си, както е даден първоначално от Бога, „законът“ е добър (вж. Рим. 3:1, 2). Той е предназначен да води хората към спасение чрез вяра в идващия Месия (Йоан 5:39, 45–47; Лука 24:25–27, 44). Фактът, че „някои не повярваха“ (Рим. 3:3), а търсеха спасение „чрез делата на закона“ (гл. 9:32), а не чрез вяра, и в резултат на това не успяха да влязат в духовната почивка, която Бог им е предназначил (Евр. 3:18, 19; 4:2), не означава, че самата система, както е била установена от Бога, е била погрешна. Всичко, което Бог прави, е „съвършено“ (Втор. 2:2).

32:4). В старозаветните времена е имало много хора, които „са получили добро свидетелство чрез вяра“ (Евр. 11:39). Всъщност, никога не е имало друг начин да се получи „добро доказателство“ освен „чрез вяра“.

Относно начина, по който човешката традиция е изопачила плана на спасението, като е наблягала на формите на религията, а не на нейните духовни и морални цели, вижте Марк 7:1–13. За Христовото обяснение на истинския дух на закона, приложен към проблемите на ежедневието, вижте Матей 5:17–22. За обсъждане на самата дума „закон“ вижте Галатяни 3:24. Относно средствата за спасение в старозаветните времена вижте Езекиил 16:60.

Чрез Моисей. Буквално „чрез Моисей“. „Законът“ не произлиза от Моисей, а с Бога. Моисей беше просто посредникът, чрез когото разкритата Божия воля беше предадена на хората (виж Втор. 5:22 до 6:1; Евр. 1:1).

Но. Тази дума е добавена от преводачите. Тя предполага по-силен контраст между „закон“ и „благодат“, отколкото Йоан очевидно е възнамерявал. Йоан не иска да каже, че системата, разкрита чрез Моисей, е била лоша в сравнение с тази, разкрита сега чрез Христос, а че колкото и добра да е била системата на Моисей, тази на Христос е по-добра (виж Евр. 7:22; 8:6; 9:23; 10:34).

Благодат и истина. Вижте стихове 14, 16. Тези божествени качества са били присъщи на системата на разкритата религия в старозаветните времена (вижте Изх. 34:6, 7), но по практически причини са били изгубени под дебелия слой човешка традиция. Контрастът между „закон“ и „благодат“ не е толкова контраст между системата на религията в старозаветните времена, която е очаквала идването на Месия, и тази, разкрита от Христос (вж. Евр. 1:1, 2), колкото между изопаченото тълкуване, наложено на разкритата благодат и истина на Бога от официалните тълкуватели на закона, равините (вж. Рим. 6:14, 15; Гал. 5:4), и истината, разкрита чрез Исус Христос.

Като твърди, че „истината“ идва чрез Христос, Йоан Го идентифицира като реалността към когото сочеа всички старозаветни символи и церемонии, които не бяха нищо повече от сянка на по-добри неща, които предстояха. Символът срещна анти типа в Христос (Кол. 2:16, 17). Йоан по никакъв начин не наемква, че старозаветната система е била погрешна или погрешна.

Чрез Исус Христос. Христос беше, Който беше говорил чрез Моисей и пророците (1 Петрово 1:9, 10; РР 366). Сега Той се яви лично, за да потвърди великите вечни истини, разкрити на тези свети мъже от древността, и да им възстанови първоначалния им блясък, неопетнен от човешката традиция (виж върху Матей 5:17-19). Той дойде, за да разкрие Отца в истинския Му характер (вж. Изх. 34:6, 7), да убеди хората да практикуват справедливост и милост и да бъдат смирени пред Бога (Михей 6:6-8). Този, Който „говори в миналото на бащите чрез пророците“, сега говори на хората чрез Своя собствен Син (Евр. 1:1, 2).

Тук, за първи път, Йоан споменава нашия Господ с историческото име Исус Христос (виж върху Матей 1:1). Вечното „Слово“ се е въплътило, човек сред хората, и Йоан отсега нататък говори за Него като такъв.

18. Никой човек не е видял Бога. Тоест, Отца (вж. РР 366). Грешниците не могат да видят Бога лице в лице и да живеят. Дори на Моисей, великият законодател на Израел, не му беше позволено да Го види (Изх. 33:20; Втор. 4:12). Някои са били свидетели на славата на божественото присъствие (виж върху Йоан 1:14), но освен във видение, никой не е виждал божествената личност (вж. Исая 6:5). Христос дойде да разкрие Отца и, на практика, тези, които Го видяха, видяха Отца (Йоан 14:7-11). Вижте също гл. 5:37; 6:46.

Син. Вижте гл. 1:14; 3:16. Текстовите доказателства са разделени (вж. стр. 146) между четенията „Син“ и „Бог“. И в двата случая, препратката би била към Христос. Ако се приеме четенето „Бог“, тогава смисълът би бил: „единственият, истинският Бог, този, който пребъдва в лоното на Отца“ или „единственият [който е] Бог, този, който пребъдва в лоното на Отца“.

В пазвата. Вероятно идиоматичен израз, показващ възможно най-интимната връзка (вж. гл. 13:23). Този, който познава Отца най-добре, е същият, който е дошъл от небето, за да Го направи познат на хората (гл. 14:7-9).

Е заявил. Гръцки *ἐξηγήσατο*, „да вода напред“, „да разкривам [в поучение]“, „да разкривам“, „да тълкувам“. Нашата дума „екзегеза“ е от същата гръцка дума.

19. Летописът на Йоан. [Исус обявява за „Божия Агнец“, Йоан 1:19–34. Вижте Ранно служение и кръщение до Първата Пасха.] Тоест, неговото свидетелство относно Христос, в: (1) деня, в който делегацията от Йерусалим идва да го разследва (ст. 19–28), (2) на следващия ден, когато той публично идентифицира Исус като „Божия Агнец“ (ст. 29–34) и (3) третия ден, когато той тайно представи двама от своите ученици на Исус (ст. 35, 36). Евангелистът Йоан започва своя евангелски разказ с разказ за свидетелството на предшественика на месианството на Исус от Назарет. Сравнете Мат. 3:1, 2; Марк 1:1–4; Лука 3:1–6; Деяния 10:37, 38; вижте върху Лука 3:15–18.

Когато юдеите изпратиха. Тоест, Синедрионът, върховната еврейска власт по онова време (вж. гл. 5:15–18; 7:13; 9:22; 18:12; виж стр. 67). Въпросите, зададени сега на Йоан, отразяват високото уважение, с което той се е ползвал от хората като цяло (Мат. 14:5; 21:26), и сериозното внимание, което водачите са обръщали на общоприетото вярване, че той е пророк и може би дори е Месията (виж Лука 3:15). Степента на влияние на Йоан е очевидна от факта, че неговата аудитория включваше не само огромни тълпи от обикновените хора (Мат. 3:5), но и религиозните (ст. 7) и политическите (виж Мат. 14:4; ДА 214) водачи на нацията. Вълнението достигна такава върхна точка, че Синедрионът вече не можеше да избягва въпроса. Хората несъмнено са настоявали пред своите водачи да получат отговор на самите въпроси, с които делегацията сега е отправяла предизвикателство към Йоан. Вероятно (вж. върху Йоан 1:25), водачите биха признали правото на пророка, като говорител директно от Бога, да проповядва без тяхното разрешение, след като валидността на неговите пълномощия бъде установена (вж. върху Матей 12:38; 16:1). В противен случай те биха упражнявали правото си да контролират цялото публично проповядване (вж. Мишна Санхедрин 11, издание на Талмуда от Сончино, стр. 558–600).

Свещеници и левити. Вижте върху Изх. 28:1; Втор. 10:8. Въпреки че повечето свещеници и левити бяха садукее, тази делегация беше съставена от фарисеи (виж върху Йоан 1:24), може би защото те се притесняваха повече по въпроса. По подобен начин фарисеите по-късно тормозеха Исус. Може би свещениците и левитите бяха назначени да разследват Йоан от съображения за уважение към факта, че баща му е бил свещеник, а майка му - дъщеря на свещеник (Лука 1:5). Самият Йоан беше подходящ за свещеничество и следователно да стане учител.

От Йерусалим. Може би на около 40 километра разстояние.

Кой си ти? Буквално „Ти, кой си ти?“. Те не се интересували от самоличността на Йоан като индивид, а от неговата власт да проповядва и поучава (виж ст. 25). По-късно властите задали същия въпрос на Исус (гл. 8:25). Може би делегацията наполовина очаквала Йоан да заяви, че е Месията. Въпросът им очевидно отразявал това очакване, защото отговорът на Йоан бил категорично отричане на подобно твърдение (гл. 1:20; вж. ЖП 134).

20. Той призна. Категоричното отричане на Йоан, че е Месията, разреши този аспект на въпроса. Характерно е, че евангелистът Йоан подсилва това положително твърдение със съответстващо отрицателно твърдение „не се отрече“ (вж. Йоан 1:3; 3:16; 6:50; 1 Йоан 1:5; 2:4).

Аз не съм Христос. Личното местоимение „аз“ е емфатично, сякаш Йоан е казал: „Аз не съм Христос“.

21. И какво тогава? Отричането на Йоан остави без отговор основния въпрос относно неговия авторитет да проповядва.

Ти ли си Илия? Широко разпространено е било вярването, че Илия ще се яви лично, за да прогласи идването на Месията (Матей 17:10; ДА 422; вж. Мишна Шекалим 2.5,

Сончино издание на Талмуда, стр. 8; Едуйот 8.7, Сончино издание на Талмуда, стр. 50; Баба

Мезия 1. 8; 2. 8; 3. 4, 5, изд. Сончино. на Талмуда, стр. 124, 181, 223, 224; и т.н.).

Не съм. Йоан потвърди, че е дошъл да извърши делото, което пророците от древността са предсказали, че Илия ще извърши (Йоан 1:23; вж. Мал. 3:1; 4:5; Марк 1:2, 3), но щеше да бъде разбран погрешно, ако беше твърдял, че е Илия. За Йоан беше предсказано, че той ще върви пред Месията „в духа и силата на Илия“ (Лука 1:17). За Христовото изявление, че Йоан е Илия, вижте Мат. 11:14; 17:12.

Този пророк. Буквално „пророкът“, тоест пророкът, предсказан от Моисей във Втор. 18:15 (виж коментара там). Имало е общоприето вярване, че Моисей ще бъде възкресен от мъртвите и някои очевидно са се чудили дали Йоан може да е той (виж ДА 135). По-късно хората помислили същото за Исус (Йоан 6:14; 7:40; вж. Деяния 3:22; 7:37).

22. Кой си ти? Въпросът вече беше общ, а не конкретен (вижте стих 19–21).

Отговор. Досега запитването беше довело само до отрицателни отговори. Сега свещениците и левитите поискаха от Йоан положително обяснение.

Тези, които ни изпратиха. Тоест, Синедрионът в Йерусалим (вижте на стих 19).

23. Аз съм гласът. Вижте Матей 3:3. Йоан сякаш предава точните думи на Кръстител, защото цитатът, както е представен тук, изглежда е директно от еврейски, по памет. В противен случай, както в синоптичните евангелия, вероятно би бил от LXX. Исус е обявен за „Словото“ (Йоан 1:1–3, 14); Кръстителят твърди, че е само „глас“. Той е само говорител на Бога; Исус е въплътеното Слово.

Пътят Господен. Йоан намеква, че водачите на Израел трябва да обърнат вниманието си от този, изпратен да възвести идването на Месията, и да започнат да търсят самия Месия.

24. От фарисеите. Тоест, те бяха от сектата, известна като фарисеи. Някои предполагат, че делегацията е била съставена от садукее, изпратени от фарисеите, но изглежда няма основателна причина да се приеме това тълкуване. Силата на гръцкия текст предполага, че делегацията е била съставена от хора, които са били „от“, тоест, които „принадлежали към“, фарисеите. Вижте стих 19.

25. Защо кръщава? Тук беше същината на въпроса – авторитетът на Йоан. Той не е твърдял, че е Месия или един от пророците – какво право тогава е имал да се представя за реформатор без тяхното разрешение? Вижте върху стих 19. Въпросът предполага познаване на обряда на водното кръщение и поне частично разбиране на неговото значение (виж върху Матей 3:6). Неотдавнашни открития в Кумран разкриват, че обредът на водното кръщение е бил практикуван по това време (виж върху Матей 3:6; виж стр. 63, 91). Относно самия обред на кръщението вижте върху Матей 3:6; Римляни 6:3–6.

26. Аз кръщавам. Вижте Матей 3:11.

Ето го един. Исус беше кръстен (вж. ст. 29–34) поне 40 дни преди това и съвсем наскоро се беше завърнал от пустинята (вж. върху Мат. 3:13 до 4:11; вж. Ж.В. 137). Йоан видя Исус, докато говореше, и очакваше Той да отговори на съобщението, което сега направи (Ж.В. 137).

Евангелието от Йоан не казва нищо за кръщението на Исус. Едно от обясненията за мълчанието на Йоан относно този и други важни събития е, че той предполага, че целевите му читатели са запознати с разкази, които вече са им достъпни в синоптичните евангелия. За коментар относно Христовото кръщение вижте Матей 3:13–17.

Когато вие не познавате. Думата „познавам“ е от гр. oida. Повече от три години по-късно свещениците и старейшините заявили, че не могат да „кажат“ (гр. oida) дали Йоан Кръстител е бил божествено назначен (Мат. 21:27). Свещениците и левитите, които дошли да разпитат Йоан, огледали публиката, но не видели никого, за когото смятали, че описанието на Йоан може да се отнася (Жан. 136). Но Йоан говорил предимно за разпознаването на Исус като Месията на пророчеството. В тъмнината на душите си тези духовни водачи не успели да схванат истинската Светлина (виж върху Йоан 1:5), те „не Го познали“ (ст. 10) и следователно „не Го приели“ (ст. 11; вж. ст. 31–33; гл. 8:19; 14:7, 9; 16:3). Нито те, нито онези, които ги изпратили, успели да стигнат до решение, което били готови да обявят публично, и съответно заели уклончива позиция (виж върху Мат. 21:23–27).

27. Той е. Могат да се цитират важни текстови доказателства (вж. стр. 146) за пропускането на това изречение. Изглежда е било добавено по-късно поради невъзможност да се разпознае, че следващото изречение, преведено като „който идва след мен“, е в противопоставяне на последната част на стих 26: „сред вас стои един, когото не познавате“. Въмъкването „той е“ е навлязло в английските Библии под влиянието на латинската Вулгата. Съответно, първата част на стих 27 би гласяла „даже този, който идва след мен“.

След мен. Вижте Матей 3:11.

Е предпочитан пред мен. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 146) пропускането на това изречение. То е засвидетелствано само от няколко късни ръкописа (вж. DA 136). Текстовите доказателства обаче потвърждават израза в стихове 15, 30.

Не съм достоен. Вижте Матей 3:11.

28. Бетабара. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 146) четенето „Бетания“, наречена „Бетания отвъд Йордан“, за да се разграничи от Бетания близо до Йерусалим. „Бетабара“ е възприето от Ориген (ок. 250 г. сл. Хр.), който по негово време не е открил град близо до Йордан с име Бетания, но е открил такъв, известен тогава като Бетабара. Нито едно от двете места не е идентифицирано в днешно време. Има брод, наречен Авара, на около 12 мили южно от Галилейското езеро, но това е твърде далеч на север. Бетабара може би представлява транспозиция на буквите, чрез която Бет-'арава става Бет-'авара. На границата на Юда и Вениамин е имало град на име Бет-'арава (виж Исус Навин 15:6, 61; 18:22), но той не е на реката. Бетабара, буквално „къща [или място] за преминаване“, би било подходящо име за село близо до някой от многобройните бродове през Йордан. Традиционното място на кръщението на Исус е Махадет ел-Хайла, недалеч от Бетогла, сега Айн Хайла, на 6,4 км югоизточно от Йерихон. Вижте „От ранното служение и кръщението до първата Пасха“; Палестина в библейски времена.

29. Следващият ден. Тоест, денят след събитията от стихове 19–28. Подробно и често точно Хронологичната информация е характерна за Йоан (виж гл. 1:29, 39, 43; 2:1, 12; 4:43; 6:22; 11:6, 17; 12:1, 12; 20:26).

Йоан вижда Исус. Делегацията от Йерусалим си е тръгнала. Очевидно е, че са не приемаха Йоан насериозно, иначе щяха да продължат разследването си, за да открият, ако е възможно, за кого говори (виж стих 26). Предходния ден Исус не беше разпознат чрез косвеното споменаване на Йоан за Месията (стих 26). Сега Той е отделен от тълпата.

Ето. Каква привилегия е да бъда първият, който провъзгласява (вижте Матей 3:1) Исус, Този, Който за когото всички пророци от древността свидетелстваха като за истинска жертва! Кой от пророците

нямаше да се радва на привилегията! Нищо чудно, че по-късно Исус говори за Йоан като за пророк, от когото никой по-велик не се е издигнал в Израел (Лука 7:28)!

Агнец Божий. Тоест, Агнецът, осигурен от Бога. Само Йоан използва това обозначение за Христос, въпреки че Лука (Деяния 8:32) и Петър (1 Петрово 1:19) имат подобни сравнения (вж. Исая 53:7). Йоан Кръстител представя Исус като „Агнец Божий“ на евангелиста Йоан (вж. върху Йоан 1:35, 36) и за ученика това звание сигурно е имало дълбоко значение. Образът, който подчертава невинността и съвършенството на характера на Исус и по този начин заместващия характер на Неговата жертва (Исая 53:4–6, 11, 12; вж. върху Изход 12:5), напомня за пасхалния агнец на Египет, който е символ на избавлението от робството на греха. „Христос, нашата пасха, се принесе в жертва за нас“ (1 Коринтяни 5:7). Чрез образа на агне Йоан идентифицира страдащия Месия като този, в когото жертвоприношението от старозаветните времена достига реалност и има смисъл. В божественото предумисъл и цел Той беше „Агнецът, заклан от създанието на света“ (Откр. 13:8).

Предвид факта, че съвременната еврейска мисъл не е намирала място за страдащ Месия, критиците се съмняват, че Йоан би могъл да поддържа подобна концепция (виж Йоан 12:34; вж. Марк 9:31, 32; Лука 24:21). Но както Робъртсън правилно отбелязва („Словесни картини в Новия завет“, върху Йоан 1:29), „Разбира се, Кръстителят не е трябвало да бъде толкова невеж, колкото равините.“ Йоан е имал месианското пророчество от Исая 53 (виж върху Исая 53:1, 4–6; вж. ДА 136). Освен това, би било наистина странно Бог да ръкоположи Йоан Кръстител за вестител на идването на Месията и да не му даде знанието за този фундаментален аспект от мисията на Месията.

Отнема. Гръцко αἰρῶ, „да повдигна“, „да отнеса“, „да премахна“. Само поради факта, че Божият Агнец беше без грях (Евр. 4:15; 1 Петрово 2:22), Той можеше да „отнеме [гр. αἰρῶ] греховете ни“ (1 Йоан 3:5). Тъй като бремето на греха беше твърде тежко за нас, Исус дойде да вдигне товара от разбития ни живот.

Грях. Чрез единственото число на думата Йоан поставя акцент върху греха като принцип, а не върху конкретни грехове (вижте 1 Йоан 2:2; 3:5; 4:10).

30. На когото. Буквално „от името на когото“, а не „относно когото“.

След мен... преди мен. Вижте стих 15.

31. Не го познах. Сякаш с акцента „Дори аз не го познах“, че е Месията. Ранното свидетелство на Йоан от името на Месията се основаваше на пряко откровение.

Не е имало сговор между Исус и Йоан. Познавайки обстоятелствата, съпътстващи ранните години от живота на Исус, и Неговото съвършенство на характера, Йоан вярвал, че Исус е Обещаният, но до кръщението той нямал положителни доказателства, че това е така (виж ДА 109).

Явен на Израел. Йоан беше „гласът“ от Бога (виж стих 23), насочващ хората към „Божия Агнец“ (виж стих 29). Кръщението на Исус бележи кулминацията на мисията на Йоан, въпреки че трудовете му продължиха може би още година и половина. След кръщението той заяви, че Исус „трябва да расте“, а самият той „да се смалее“ (гл. 3:30).

32. Йоан е свидетел. Вижте стих 19.

Видях Духа. Вижте Матей 3:16, 17; Лука 3:21, 22.

33. Не го познавах. Вижте стихове 29, 31.

Този, Който Ме е пратил. Йоан посочва Бога като източник на Своята власт (виж на стих 6).

34. Видях. Йоан говори като очевидец (вж. 1 Йоан 1:1).

Син Божий. Има някои текстови доказателства (вж. стр. 146) за тълкуването „Избраният на „Бог.“ Вижте върху Лука 1:35; вж. върху Йоан 1:1–3, 14. В Стария завет (Пс. 2:7) и в

В псевдоэпиграфската книга на (Енох 105:2) от около I век пр.н.е. „Син [Божий]“ се появява като отчетливо месианска титла. Само в Евангелието от Йоан се съобщава, че Исус е използвал титлата за Себе Си (гл. 5:25; 10:36; 11:4). Юдеите от времето на Христос ясно са разбирали титлата в най-висшия ѝ смисъл (виж гл. 19:7). Целта на Йоан при написването на Евангелие е била да предостави убедителни доказателства, че „Исус е Христос, Божият Син“ (гл. 20:31).

35. Отново на следващия ден. [Първите ученици, Йоан 1:35–51. Вижте Ранно служение и кръщение до Първата Пасха; Служението на нашия Господ] Вижте върху стих 19; вж. стихове 29, 43. Йоан често използва думата „отново“ по-скоро като съюз, чрез свързване на нов раздел от повествованието си с предходния раздел, а не в повтарящ се смисъл (виж гл. 8:12, 21; 10:7, 19; 21:1; и др.).

Двама от неговите ученици. Един от тях беше Андрей (ст. 40). Сдържаността на Йоан през цялото време Когато неговото Евангелие говори за себе си във връзка със събития, в които е участвал, силно подсказва, че той е бил другият от двамата ученици (вж. гл. 20:2; 21:20–25; виж ДА 138).

36. Гледане. Тук и в стих 42, втръчано, съсредоточено, сериозно гледане. Това е последният случай, в който евангелският разказ говори за това, че Йоан е бил с Исус.

37. Следвал. Гръцки *akolouthēō*, „да следвам“, вероятно все още не в смисъл на ставане на ученици (Йоан 8:12; 10:4, 27; 12:26; 21:19, 20, 22; виж върху Матей 4:19). Тук Андрей и Йоан „следвали“ Исус в смисъл, че Го разпознали като „Божия Агнец“ (Йоан 1:36). Андрей и Йоан били първите последователи. Скоро към тях се присъединили Петър, Филип и Натанаил (Вартоломей) (виж Йоан 1:40, 43, 45; виж върху Марк 3:16–18).

По това време последователите не прекратили окончателно обичайната си професия и не станали ученици в пълния смисъл на думата. Едва повече от година по-късно, през пролетта на 29 г. сл. Хр., те получили призива за постоянно ученичество (вижте върху Лука 5:1, 11). Едва тогава можело да се каже, че „те оставиха всичко и Го последваха“ (Лука 5:11). Официалното назначаване на Дванадесетте станало още по-късно, през лятото на същата година (вижте върху Марк 3:14).

38. Какво търсите? Това са първите думи на Исус, предадени от Йоан (вж. Лука 2:49).

Равин. Гръцко *rhabbi*, от арамейската дума *rabi*, означаваща „моят велик“, обикновено еквивалентно на „господин“, но използвано и в по-ограничен смисъл като отличителна титла и уважение към учител на закона (вж. върху Матей 23:7). Предполага се, че в последния смисъл думата е влязла в употреба съвсем наскоро.

В Йоан „равин“ е терминът, използван постоянно при обръщение към Исус от онези, които Го разпознават като учител, може би дори пророк, но които или все още не осъзнават, или не желаят да признаят, че Той е Месията (виж гл. 1:38, 49; 3:2; 4:31; 6:25; 9:2; 11:8). Тези, за които Исус е извършил чудеса, често Го наричали „Господ“ (гл. 9:36; 11:3, 21, 27, 32). В ранния период на общуването си с Исус учениците са цитирани от Йоан да Го наричат „Равин“, но с задълбочаващо се убеждение, че Той наистина е Изпратеният от Бога, те по-късно Го наричат „Господ“ (гл. 6:68; 11:12; 13:6, 25; 14:5, 8, 22; 21:15, 20; и т.н.). След възкресението титлата „Господ“ винаги се използва за Исус (1 Кор. 16:22), никога „Равин“. Синоптичните писатели не правят разлика между тези титли, както прави Йоан. Учениците на Кръстителя го наричали „равин“ (Йоан 3:26).

Тези, които се обръщали към Исус с „Рави“, по този начин изразявали желанието си да учат от Него, докато онези, които Го наричали „Господ“ (арамейски Мари, гр. Куриос), по този начин изразявали или общо уважение, или безпрекословно подчинение на слугите. Термините обаче често били използвани без ясно разграничение между тях.

Да бъде тълкувано. Пишейки за гръцки читатели, Йоан често предоставя оригиналните арамейски думи на нашия Господ, но винаги ги превежда на гръцки (гл. 1:41, 42; 4:25; 5:2; 9:7; 11:16; 19:13, 17; 20:16, 24; 21:2).

„Къде живееш?“ Андрей и Джон желаят по-продължителна и лична среща, отколкото изглежда уместно на публично място.

39. Десетият час. Тоест, около 16:00 ч. В дните на Исус, римският обичай, тогава разпространен в Палестина, е разделял светлата част от деня на 12 часа (виж гл. 11:9; стр. 50; вж.

Житие на Йосиф Флавий 54 [279]). Яркийт спомен на Йоан за часа отразява дълбокото впечатление, което събитията от този ден са направили върху паметта му. Йоан многократно отбелязва часа на деня (виж гл. 4:6, 52; 18:28; 19:14; 20:19). Тази точност съответства на твърдението му, че е очевидец (Йоан 19:35; 21:24; 1 Йоан 1:1, 2).

40. Единият от двамата. Авторът идентифицира само единия от двамата. Общоприето е, че другият е самият писател, Йоан, братът на Яков, който скромно се въздържа да се идентифицира (вж. върху ст. 35; вж. гл. 21:20–24; ДА 138).

Последваха Го. Йоан и Андрей искаха да разговарят с Исус относно изявлението от стих 36: „Ето Божият Агнец!“. Те все още не мислеха да Го следват във формалния смисъл да станат редовни последователи (вижте стих 43). Вероятно вече беше късна есен или ранна зима на 27 г. сл. Хр. (вижте Хронологията на Лука 3:1, 2).

Те следвали Исус периодично през следващата година и половина, преди Той да отправи призив за постоянно ученичество (вижте върху Лука 5:11). Официалното назначаване на Дванадесетте от Исус не се състояло до края на лятото на 29 г. сл. Хр. (вижте върху Марк 3:13–19). Петимата, които „последвали“ Исус при Йордан, го направили просто в смисъл, че приели свидетелството на Йоан за Неговото месианство.

Андрей. Вижте Марк 3:18.

Симон Петър. Вижте Марк 3:16.

41. Неговият собствен брат. Андрей станал първият ученик, който започнал да довежда други при Исус. Той го направил „първи“, тоест преди да направи каквото и да било друго. Това свидетелства за дълбокото впечатление, което този първи разговор с Исус оставил върху ума и сърцето му.

Месия. Вижте Матей 1:1.

Тълкувано. Вижте стих 38.

42. Исус го погледна. В стих 36 (виж коментара там) „гледайки“ е от същата гръцка дума думата, преведена тук като „видял“.

Симон... Кифа. Вижте върху Мат. 16:18; Марк 3:16. Името „Симон“ произлиза от гръцката форма на еврейското „Симеон“ (виж върху Бит. 29:33).

Чрез тълкуване. Вижте стих 38.

43. Ден след това. Тоест, денят след събитията от стихове 35–42 и вероятно третият ден след тези от стихове 19–28 (виж стихове 29, 35).

Щеше да отиде. Тоест, възнамеряваше да отиде или щеше да отиде.

Намира Филип. Може би в резултат на усилията на тримата, които вече бяха намерили Исус. Относно Филип вижте Марк 3:18.

Следвай ме. Тук, по-скоро в смисъла на това да станеш ученик (виж Марк 2:14), а не в простия смисъл на това да ходиш след някого, както в стих 37. Вижте обаче Лука 5:11; Йоан 1:40.

44. Витсаида. Вижте върху Матей 11:21.

45. Филип намира Натанаил. Както предния ден Андрей доведе брат си при Исус, така и Филип сега доведе приятел. Първият импулс в сърцето на истински обърнат е да сподели радостта и благословията на спасението с другите, особено с тези, които са му близки и скъпи. Натанаил обикновено се отъждествява с Вартоломей (вижте върху Марк 3:18).

Законът. Тук, техническо обозначение за първите пет книги на Стария завет (виж върху Лука 24:44). Филип се позовава по-специално на предсказанието от Втор. 18:15 (виж коментара там), което се е изпълнило в Исус от Назарет (виж върху Йоан 6:14).

Син на Йосиф. Вижте върху Мат. 1:20, 21; Лука 2:33, 41.

46. Всяко хубаво нещо. В отговора на Натанаил на вълнуващото съобщение на Филип има нотка на презрение. Натанаил бил от Кана (гл. 21:2), но на кратко разстояние от Назарет, и несъмнено говорил от първа ръка.

Назарет. Вижте Матей 2:23.

Елате и вижте. Сравнете стих 29. Да се срещнем лице в лице с Исус би било по-убедително доказателства, отколкото дълъг спор. Така е и днес. Единственият начин да се получат положителни доказателства за сигурността на вярата в Христос е да се преживее тя.

47. Наистина израилтянин. Или „истински израилтянин“, тоест, някой, който е служил на Бога с искрено сърце (виж гл. 4:23, 24), а не като лицемер (виж върху Мат. 6:2; 7:5; 23:13). Натанаил беше един от онази малка, но благочестива група, която усърдно чакаше „утехата на Израил“ (виж върху Лука 2:25) и се стремеше към високите идеали, поставени пред тях от Бог (виж том IV, стр. 26-30). Истинският израилтянин не беше непременно буквален потомък на Авраам (виж Йоан 8:33-44), а някой, който избра да живее в хармония с Божията воля (виж Йоан 8:39; Деяния 10:34, 35; Рим. 2:28, 29; 9:6, 7, 25-27; 10:12, 13; Гал. 3:9, 28, 29; 1 Петрово 2:9, 10).

Хитрост. Гръцки *dolos*, буквално „стръв“, например за улов на риба, но преносно „хитрост“, „коварство“, „предателство“. Фалшивите претенции са „стръвта“, използвана от лицемера, за да убеди хората, че е по-добър, отколкото е в действителност.

48. Откъде знаеш? Натанаил се стресна, когато откри, че животът му е отворен като книга пред Исус.

Смокиново дърво. В Палестина смокиня и маслина са били любимите дървета, култивирани заради плод. Да „седнеш“ под своята „смокиня“ означаваше да си у дома и в мир (виж Михей 4:4; Захария 3:10; и др.).

49. Равин. Вижте стих 38.

Син Божий. Вижте върху Лука 1:35. Дълбокото впечатление, направено от изявлението на Христос (ст. 47), е ясно видно от откровеното и безрезервно изповядване на вярата на Натанаил (ст. 49). Очевидно именно искреното му желание за по-ясна светлина относно идентифицирането на Исус от Кръстителя като „Божия Агнец“ (ст. 29, 36) и като „Син Божий“ (ст. 34) го е накарало да потърси подходящо място за размисъл и молитва (вижте ДА 140). В отговор на тази молитва той получи убедителни доказателства, че Исус е божествен. Исус често четеше най-съкровените мисли на хората и скритите тайни на живота им, като по този начин им даваше доказателства за Своята божественост (вижте върху Марк 2:8). За по-късно

декларации от учениците за вяра в божествеността на Исус виж Мат. 14:33; 16:16; Йоан 6:69; 16:30 и др.

Цар на Израел. Допълнителна месианска титла, с която Натанаил признал Исус като Този, за когото пророците обещали, че ще „възстанови царството на Израел“ (Деяния 1:6).

Тази титла е еквивалентна на израза „син Давидов“ (вж. върху Мат. 1:1; Марк 10:48; срв. Зах. 6:13).

50. По-велики неща. Тук Исус говори за многото убедителни доказателства за божествеността Натанаил е трябвало да свидетелства по време на общуването си с Христос (виж ДА 142).

51. Наистина, наистина. Вижте Матей 5:18. От всички новозаветни писатели само Йоан удвоява думата, както тук. Той прави това общо 25 пъти, като във всеки случай цитира Исус.

Еврейският еквивалент на израза „истина, наистина“ се среща многократно в „Наръчник на дисциплината“ (1 QS), един от свитъците от Мъртво море (виж стр. 91), но в малко по-различен смисъл от този, в който го използва Йоан.

Ангели Божии. В тази живописна фигура на речта Исус си представя собственото Си служение за човечеството (вижте ДА 142, 143). Фигурата очевидно е базирана на съня на Яков във Ветил, докато е на път за Харан (Битие 28:12). Сравнете Евр. 1:14.

Син човешки. Вижте Марк 2:10. Това е първата записана употреба на титлата от Исус.

## ДОПЪЛНИТЕЛНА БЕЛЕЖКА ПО ГЛАВА 1

Християнската вяра намира своя източник, център и сигурност в историческия Христос от Новия завет. Както е посочено в Йоан 1:1–3, 14 (виж коментара там) и последователно потвърждавано в целия Нов завет, Христос е истинският Бог в абсолютния и безусловен смисъл на думата и истински човек във всяко отношение, с изключение на греха. При възплъщението божествеността и човечеството бяха неразривно съединени в личността Исус Христос, уникалният Богочовек (виж върху Матей 1:1).

Но Писанията също така заявяват, че „Господ, нашият Бог, е един Господ“ (Второзаконие 6:4; Марк 12:29). Наследството на истината, на което християнската църква стана наследница, включваше парадокса на триединния монотеизъм и мистерията на възплътения Бог, като и двете понятия надхвърлят ограниченото разбиране и се противопоставят на крайния анализ и дефиниция. Въпреки това, за пламенните християни от апостолски времена динамичният факт на разпнатия, възкръснал и жив Господ, когото мнозина от тях са видели и чули (виж Йоан 1:14; 2 Петрово 1:16; Йоан 1:1–3), е подчинил свързаните с това богословски проблеми на второстепенно място.

Но както с отминаването на това поколение (виж Откр. 2:4; срв. Исус Навин 24:31), видението Когато вярата в живия Господ помръкна, а девствената чистота и преданост отслабнаха, хората все повече се обърнаха от практическите реалности на евангелието към неговите интригуващи теоретични аспекти, под илюзията, че като изследват със сложните атрибути на философията, може би ще открият Бога (виж Йов 11:7; Римляни 11:33). Сред разнообразните ереси, които възникнаха, за да смуцават църквата, никоя не беше по-сериозна от тези, свързани с природата и личността на Христос. Споровете по този проблем разтърсваха църквата в продължение на векове и бяха белязани от продължителна поредица от ереси, събори и разколи.

За всеки, който не изучаваше църковната история, може да се появи подробно проучване на този спор. безинтересно и без практическа стойност. Но днес, не по-малко отколкото в апостолски времена, сигурността на християнската вяра е съсредоточена в историческия Христос от Новия Завет. Също така, под една или друга форма, различни древни ереси или продължават да живеят, или са били възродени. От кратък преглед на хода на този спор от по-ранни времена, съвременните християни могат да се научат да разпознават и да бъдат бдителни срещу същите грешки, които са обърквали техните благочестиви братя в минали векове (вижте Йоан 8:32; 1 Йоан 4:1).

Двете основни фази на този продължителен дебат са общоизвестни като тринитарни и христологични спорове. Първият се занимава със статута на Христос като Бог, а вторият - с възплътената връзка между Неговата божествена и човешка природа. Тринитарният спор се е съсредоточил върху битките на църквата с докетизма, монархизма и арианството от I до IV век, а христологичният спор - в борбите му с несторианството, монофизитството и монотелетизма от V до VII век.

Апостолската църква. Вярата на апостолската църква относно Исус е добре обобщена в твърдението на Петър, че Исус е „Христос, Синът на живия Бог“ (Мат. 16:16) и в простото изявление на вярата, цитирано от Павел, „Исус е Господ [гр. Kurios, тук еквивалент на евр. Яхве]“ (1 Кор. 12:3). Ранните християни вярвали, че Той е Бог в най-висшия смисъл на думата и направили това вярване крайъгълен камък на своята вяра (вижте Мат. 16:18). „Плът и кръв“ не могли да разкрият или обяснят тази истина; тя трябва да бъде приета чрез вяра (вижте Мат. 16:17). Тази имплицитна сигурност на ранната църква относно Троицата и божествено-човешката природа на Христос се основавала на изричните учения на Исус и апостолите. Не след дълго обаче, след като Христос се възнесъл на небето, „свирепи вълци“ започнали да опустошават стадото и в самата църква се появили мъже, които говорили „извратени неща“ и отвличали учениците след себе си (вижте Деяния 20:29, 30).

Докетизъм и гностицизъм. Първата грешка относно природата и личността на Христос обикновено се нарича докетизъм. Това име произлиза от гръцка дума, която означава „да се яви“. Докетизмът е приемал различни форми, но основната му идея е била, че Христос само се е явявал като тяло, че е бил фантом, а не човек. Словото се е възплътило само привидно. Тази ерес е възникнала в апостолско време и е съществувала до края на II век.

Докетизмът е бил особено характерен за такива групи като ебионитите и Гностици. Първите били еврейски християни, които стриктно се придържали към обредите и практиките на юдаизма. Вторите били предимно езически християни. Гностицизмът бил малко повече от смесица от различни езически философии, маскирани под прикритието на християнска терминология.

Едно ранно и вероятно автентично предание идентифицира Симон Магьосник (виж Деяния 8:9–24) като първият защитник на заблудата относно природата и личността на Христос и първият християнски гностик. Няколко години по-късно в Александрия се появи християнин на име Церинт, човек, който е класифициран от някои като ебионит, а от други като гностик. Той отричаше, че Христос е дошъл в плът, твърдейки, че предполагаемото Му възплъщение е привидно, а не реално. Ебионитите не бяха гностици, но имаха подобни възгледи относно човешката природа на Христос. Те смятаха Христос само за буквален син на Йосиф, но избран от Бог за Месия, защото се отличаваше с благочестие и спазване на закона и беше осиновен за Божи Син при кръщението Си. Една група ебионити, елкесаитите, учеха, че Христос е бил буквално „роден“ от Отца в минали векове и следователно е по-нисш от Него.

За разлика от евионитите, които гледали на Христос като на по същество по-висш тип човешко същество, гностиците, като цяло, отричали, че Той изобщо е човешко същество. Те си представяли Христос като фантом или „еон“, който временно е обсебил Исус, обикновено човешко същество. Божествеността не е била истински възплътена. Относно огромното влияние на гностицизма върху християнството, църковният историк Латурет

предполага възможността „за известно време мнозинството от онези, които са се смятали за християни, да са се придържали към една или друга от многото му форми“ (К. С. Латурет, „История на християнството“, стр. 123). Възникнал постепенно в апостолско време, гностицизмът достига върха на своето влияние върху църквата през II век. Осъзнавайки сериозната заплаха, представлявана от гностицизма, църквата се бори героично.

Пишейки през втората половина на II век, Ириней отбелязва, че Йоан е написал своите Евангелие с конкретната цел да опровергае докетическите възгледи на Церинт („Ириней срещу ересите“, xi, 1, в „Доникейски отци“, том 1, стр. 426; виж Йоан 1:1–3, 14; 20:30, 31). В посланията Йоан още по-ясно предупреждава срещу докетическата ерес, чиито защитници той нарича „антихристи“ (1 Йоан 2:18–26; Йоан 4:1–3, 9, 14; 2 Йоан 7, 10).

По време на първото си затворничество в Рим (ок. 62 г. сл. Хр.), Павел предупреждава вярващите в Колоса срещу докетическата грешка (Кол. 2:4, 8, 9, 18) и приблизително по същото време Петър отправя още по-силно предупреждение (2 Петрово 2:1–3). Юда (ст. 4) се отнася до докетическата ерес. „Николаитите“ от Откр. 2:6 са гностици, макар и не непременно докетисти (Ириней срещу ересите, xi, 1, в Доникейски отци, том 1, стр. 426).

През първата половина на II век се появили различни гностически учители, които тормозели църква с техните вредни ереси. Изтъкнати сред тях бяха Василид и Валентин, и двамата от Александрия. Но може би най-влиятелните – и успешни – Поддръжник на докетическите идеи е бил Маркион през втората половина на същия век. Той в никакъв случай не е бил гностик, но възгледите му за Христос много наподобяват тези на гностиците. Той е смятал, че раждането, физическият живот и смъртта на Исус не са реални, а само придават вид на реалност.

Църквата се бореше смело срещу грубите грешки на докетизма. По време на През втората половина на II век Ириней смело се изявява като велик защитник на ортодоксалността срещу ереста. Неговият полемичен труд „Срещу ересите, по-специално гностическата ерес“, е оцелял до наши дни. Ириней набляга на единството на Бога.

Монархианство. Както подсказва името, монархианството набляга на единството на Божеството. („Монарх“ буквално означава „единствен владетел“.) Всъщност това е реакция срещу многото богове на гностиците и двамата богове на Маркион – Бога на Стария завет, когото той смята за зъл Бог, и Христос, Бог на любовта. Както често се случва с реакционните движения, то отива в противоположната крайност и в резултат на това се превръща в ерес, която църквата по-късно смята за необходимо да осъди. Тенденцията, за която е характерен монархизмът, може до голяма степен да се припише на прочистването на църквата от гностическите учения, но лечението причинява почти толкова хаос, колкото и болестта, която е трябвало да излекува. Борбата с монархизма започва към края на II век и продължава чак до III век. Имало два вида монархианци – динамистите (от гръцко произведение, означаващо „сила“), които учили, че божествена сила оживява човешкото тяло на Исус, който уж нямал собствено божество и му липсвала истинска човешка душа, и модалистите, които възприемали един Бог, който се е разкрил по различни начини.

За да запазят единството на Божеството, динамистите напълно отричали божествеността на Христос, когото смятали за просто човек, избран от Бог да бъде Месия и издигнат до ниво на божество. Според адопционизма, един вариант на тази теория, човекът Исус е достигнал съвършенство и е бил осиновен като Божи Син при Своето кръщение.

Модалистите учили, че един Бог се е разкрил по различни начини. Отричайки всякакво различие в личността, те напълно изоставили вярата в триединната природа на Божеството. Те приели истинската божественост както на Отца, така и на Сина, но побързали да

обясняват, че двете са само различни обозначения за едно и също божествено същество. Този възглед понякога се нарича патрипасианизъм, защото, вероятно, Отецът е станал Син при възплъщението и впоследствие е страдал и умрял като Христос. По подобен начин, при възкресението, Синът е станал Светият Дух. Според най-известния представител на теорията, Савелий, този възглед се нарича още савелианизъм. Савелианите са твърждали, че имената на Троицата са просто обозначения, чрез които една и съща божествена личност изпълнява различни космически функции. Така преди възплъщението това божествено същество е бил Отецът; при възплъщението Отецът става Синът; а при възкресението Синът става Светият Дух.

В началото на 3-ти век Тертулиан опровергава модалистичния монархизъм, като подчертава както личността на Божия Син, така и единството на Божеството. Той обаче предлага Христос да бъде подчинен Божи ред – теория, известна като субординационизъм.

Около средата на 3-ти век Ориген развива теорията за вечното зараждане, според което единствено Отец е Бог в най-висшия смисъл. Синът е вечен с Отца, но „Бог“ само в производен смисъл. Ориген вярвал, че душата на Христос— подобно на всички човешки души, както той погрешно предполагал – съществували преди това, но се различавали от всички останали по това, че са чисти и непаднали. Логосът, или божественото Слово, се слил в неразривно единство с човешката душа на Исус. Разграничавайки theos, Бог, и ho theos, Богът, в Йоан 1:1, Ориген заключил, че Синът не е Бог в първичния и абсолютен смисъл, а „Бог“ само по силата на комуникацията на вторична степен на божественост, която може да се нарече theos, но не ho theos. По този начин Христос би бил по средата между сътворените и несътворените неща. Ориген може да бъде наречен баща на арианството.

Арианство. В началото на IV век Арий, презвитер на църквата в Александрия, възприел теорията на Ориген за Логоса, с изключение на това, че отричал всякаква субстанция, междинна между Бога и сътворените същества. От това той заключил, че Синът не е божествен в никакъв смисъл на думата, а е строго създание, макар и най-висшето и първо от всичко, и че следователно „е имало [време], когато Той не е бил“. Той учел, че има само едно същество – Отецът — на когото може да се припише безвременното съществуване, че Отецът е създал Сина от нищото и че преди Неговото раждане, чрез акт на волята на Отца, Синът не е съществувал. За Арий Христос не е бил нито истински човек, защото е бил без човешка душа, нито истински божествен, защото е бил без същността и качествата на Бога. Той е бил просто най-възвишеното от всички създадени същества. Човешкото същество Исус е било избрано, по силата на Божието предзнание за Неговия триумф, да бъде Христос.

На Първия Никеийски събор, свикан през 325 г. сл. Хр. , за да разреши спора с арианството, Атанасий се изявява като „баща на православията“, твърдейки, че Исус Христос винаги е бил и че Той не е дошъл от несъществуващото преди това, а от същата същност като Отца. Прилагайки термина homoousios, „една същност“, към Христос, съборът потвърждава вярата си, че Той е от една и съща същност като Отца.

„Хомоусиос“ не можеше да се разбира по друг начин. Съборът анатемоса и двамата арианството и савелианството като двете основни отклонения от точната истина и заявява, че не отрича единството на Божеството, когато твърди троицата, нито отрича троицата, когато твърди единството. Така Никеийският символ на вярата заявява, че Синът е „роден от Отца [... същността на Отца, Бог от Бога], Светлина от Светлината, истински Бог от истинския Бог, роден, не създаден, бидейки от една същност (ὁμοούσιον) с

Отец“ (цитирано във Филип Шаф, „Верую на християнството“, том 1, стр. 29). Това верую се превърна в решаващ тест за тринитарната ортодоксалност.

Арианите отхвърлили решението на събора и влезли в схизма, като в продължение на векове арианството се оказало най-страшният враг на Римокатолическата църква (виж Дан. 7:8). След Първия Никеийски събор група, понякога наричана полуарианци, също смутила църквата. Ключовата им дума била *homoiousios*, с която те описвали Сина като „еднороден“ с Отца, за разлика от *homoousios* („еднороден“) на Никеийския символ на вярата. Сред противниците на ортодоксалността след Никеийския събор били видни Аполинарий и Маркел. И двамата потвърдили истинското единство на божественото и човешкото в Христос, но отрекли истинската Му човечност, твърдейки, че божествената воля е направила човешката природа на Исус пасивен инструмент. Тези различни проблеми довели до друг събор през 381 г. в Константинопол. Този събор потвърдил Никеийския символ на вярата, изяснил значението му и обявил наличието на две истински природи в Христос.

Несторианство. След Константинополския събор вниманието на църквата се насочва към т. нар. христологичен аспект на проблема за природата и личността на Христос. Правени са опити да се определи природата на божествения и човешкия елемент в Христос и да се посочи връзката между тях. Как биха могли две лични природи да съществуват заедно в една личност?

Тази фаза на спора се съсредоточаваше върху две противоположни школи на мисълта, едната в Александрия, а другата в Антиохия, Сирия. И двете признават истинското единство на божествеността и човечеството в една личност, Исус Христос, но Александрийската школа набляга на единството на двете природи и подчертава значението на божествеността, докато Антиохийската школа набляга на разграничението между двете природи и подчертава значението на човешкия аспект. Привържениците на Антиохия твърдят, че божествеността и човечеството са влезли в отношения на постоянно съвместно съществуване и сътрудничество, без всъщност да се сливат. Те разделяли двете природи в една личност, заявявайки, че няма пълен съюз, а само постоянна връзка. Те правили рязко разграничение между Христос като Божи Син и Христос като Човешки Син и давали по-ясно признание на човешката природа. Те схващали единството на двете природи като постигнато чрез единството на съответните им воли. Те запазвали реалността и пълнотата на човешката природа на Христос, но застрашавали единството на личността. Това било несъвършено, непълно, хлабаво, механично съединение, в което двете природи не били истински обединени в една единствена самосъзнаваща се личност. Александрийците, от друга страна, схващали чудотворно и пълно сливане на двете природи, човешкото същество се сливало в едно с божественото и му се подчинявало. Така Бог влязъл в човечеството и чрез това съединение на божественост и човечност станало възможно Христос да върне човечеството обратно към Бога.

Сблъсъкът между тези две школи на мисълта достигна своя апогей в несторианския спор в началото на V век. Несторий от Антиохия призна истинската божественост и истинската човечност, но отрече техния съюз в една самосъзнаваща се личност. Несторианският Христос всъщност е две личности, наслаждаващи се на морален и симпатичен съюз, нито едната от които обаче не е решително засегната от другата. Божеството не е унижено; човечеството не е възвеличено. Има Бог и има човек; но няма Богочовек.

Третият вселенски църковен събор е свикан в Ефес през 431 г. с цел уреждане на този спор между училищата в Антиохия и Александрия. Съветът

осъдил Несторий и неговите учения, но не сметнал за необходимо да изготви нов символ на вярата, който да замени Никеийския. Нищо не било наистина решено или постигнато, освен да се разшири разрывът, а последващият спор придобил такива размери, че всички други доктринални проблеми били оставени настрана.

Монофизитство. След Ефеския събор се появи още една теория, известна като монофизитство или евтихианство, която излязоха на сцената, за да представят концепция за Христос, точно противоположна на тази на Несторий. Евтихий, водещият ѝ представител, твърдял, че първоначалната човешка природа на Исус е била преобразена в божествена природа при възплъщението, в резултат на което човешкият Исус и божественият Христос са станали една личност и една природа. Той твърдял единството на самосъзнанието, но така слял двете природи, че на практика те загубили своята индивидуална идентичност.

Свикан през 451 г., за да обсъди несторианството и монофизитството, Халкидонският събор се произнася против и двете. Несторий и Евтихий отхвърлят решението на събора и основават независими секти на християнството, както прави Арий повече от век по-рано.

Халкидонският събор потвърдил съвършената божественост и съвършената човечност на Христос, обявявайки Го за едносъщностен с Отца по отношение на божествената Му природа и едносъщностен с нас по отношение на човешката Му природа, с изключение на греха. Идентичността на всяка природа била запазена и двете били обявени за отделни, несмесени, неизменни, неделими, неразделни. Божествеността, а не човечността, била призната за основа на Христовата личност. Тъй като едната личност е съюз на две природи, страданието на Богочовека било наистина безкрайно; Той страдал в човешката Си природа, а не в божествената Си природа, но страстта била безкрайна, защото личността е безкрайна. Това, което по-късно станало известно като Халкидонски символ, гласи отчасти:

„И така, ние, следвайки светите Отци, всички с единомыслие, учим хората да изповядват един и същ Син, нашия Господ Исус Христос, същия съвършен по Божество и също съвършен по човечество; истински Бог и истински човек, с разумна [рационална] душа и тяло; единосъщен [от една субстанция] с Отца по Божество и единосъщен с нас по човечество; във всичко подобен на нас, без грех; роден преди всички векове от Отца по Божество, и в тези последни дни, за нас и за нашето спасение, роден от Дева Мария, Божията Майка, по човечество; един и същ Христос, Син, Господ, Единороден, признат от две природи, несмесено, неизменно, неразделно, неразделно; различието на природите по никакъв начин не се отнема от съединението, а по-скоро свойството на всяка природа се запазва и се сливат в едно Лице и едно Същество“ (Филип Шаф, „Веруюто на християнството“, том 2, стр. 62).

Резултатът от Халкидонския събор е увековечаването и засилването на разкола на Изток. Накрая император Юстиниан, убеден, че сигурността на империята изисква разрешаване на проблема, затваря окончателно училищата в Антиохия и Александрия, двата центъра на споровете. На втори Константинополски събор през 553 г. църквата решава за насилствено потушаване на монофизитството, което преминава в постоянен разкол и продължава да съществува и до днес в християнски секти като якобитите, коптите и абисинците. Потвърждавайки отново Халкидонския символ, църквата постига окончателно разграничение между ортодоксалност и хетеродоксия.

Монотелитизъм. Вярно е, че един въпрос остана нерешен: Дали двете природи, божествената и човешката, се управляват от една воля, контролираща и двете природи, или от две воли?

Монотелитите смятали божествената воля за доминираща, а човешката – за потопена в нея. На Третия Константинополски събор през 680 г. църквата решила, че волята е въпрос на естествата, а не на една личност, и се произнесла в полза на две воли в една волева личност. Това завършило ортодоксалното определение за естеството и личността на Христос за Западната църква и официално сложило край на продължителните тринитарни и христологични спорове. Около 730 г. Йоан Дамаскин обобщил тези доктрини за Източната църква. Както за Изтока, така и за Запада решенията на съборите се превърнали в въпрос на догма.

По време на Реформацията. Реформацията е имала както римски, така и протестантски клонове. на християнството в фундаментално съгласие относно Троицата и природата на Христос. Никейският символ на вярата и Халкидонският символ се оказаха общоприемливи и за двете. Лутер проповядваше взаимен обмен на характеристики между двете природи, така че това, което е характерно за всяка от тях, стана общо и за двете. Всичко човешко в Христос беше присвоено от божествената природа и човечеството получи това, което принадлежи на божествената природа. Реформираниите църкви наблюдаваха на общението на божественото и човешкото в Христос.

Две малки групи от Реформацията се различаваха от позицията на Никейците. Първата от тях бяха социнианите, които възродиха основната монархианска идея, че божествената Троица е немислима. Съвременният унитаризъм увековечава тази концепция. Втората група бяха арминианите, които заемаха гледна точка, подобна в някои отношения на тази на някои по-ранни групи, че Синът е подчинен на Отца. Тази гледна точка се отразява по подобен начин от различни християнски секти днес.

Адвентисти от седмия ден. Авторите и редакторите на този коментар откровено признават че в Писанията има велики мистерии, които надхвърлят границите на ограниченото разбиране и по този начин не се поддават на точно изразяване на човешки език. Съединението на божественото и човешкото в Христос е една такава мистерия. Разглеждайки богословски въпроси от този вид, адвентистите от седмия ден винаги са се стремели да избягват спекулациите и изтънченото философстване, за да не помрачат съвета с думи (виж 8Т 279). Ако вдъхновените писатели на Библията не са изяснили всеки детайл от божествените мистерии, защо невдъхновените писатели трябва да се опитват да го направят? Вдъхновението обаче е предоставило достатъчно информация, за да ни позволи да разберем отчасти мистерията на плана на спасението. Адвентистите от седмия ден вярват в: 1.

Божеството. Божеството, или Троицата, се състои от три лица – вечният Отец, Господ Исус Христос, Синът на вечния Отец, и Светият Дух (виж Мат. 28:19; Йоан 1:1, 2; 6:27; 14:16, 17, 26; Деяния 5:3, 4; Ефесияни 4:4–6; Евр. 1:1–3, 8; виж върху Йоан 1:1–3, 14).

„Има три живи личности от небесното трио... Отец, Син и Свети Дух“ (Ев 615). Христос и Отец са „едно по природа, по характер, по цел“ (Стр. 34), но „не лично“ (8Стр. 269; вж. 9Стр. 68). Светият Дух „е толкова личност, колкото Бог е личност“ (Ев. 616).

Вижте допълнителните материали на EGW за Рим. 1:20–25.

2. Божествеността и предсъществуването на Христос. Христос е Бог във върховния и безусловен смисъл на думата – по природа, по мъдрост, по власт и по сила (виж Исаия. 9:6; Михей 5:2; Йоан 1:1–3; 8:58; 14:8–11; Кол. 1:15–17; 2:9; Евр. 1:8; виж върху Михей 5:2; Мат. 1:1, 23; Лука 1:35; Йоан 1:1–3; 16:28; Фил. 2:6–8; Кол. 2:9).

„Христос е предсъществуващият, самосъществуващ Син Божий. ... Никога не е имало време, в което Той да не е бил в тясно общение с вечния Бог. ... Той е бил равен на Бога, безкраен и всемогъщ“ (Ев 615; вж. ДА 469, 470; Ев 614; РР 38, 63).

„Христос беше Бог по същество и в най-висшия смисъл. Той беше с Бога от вечността, Бог над всичко, благословен завинаги. Господ Исус Христос, божественият Син Божий, съществуваше от вечността, отделна личност, но все пак едно с Отца“ (EGW RH 5 април 1906 г.; вж. ДА 19).

Вижте допълнителните материали на EGW за Йоан 1:1–3, 14; Кол. 2:9; 3:10.

3. Човешката природа на Христос. Господ Исус Христос беше истинско и цялостно човешко същество, подобно на другите хора във всяко отношение, с изключение на това, че „не познаваше грях“ (2 Кор. 5:21; виж Лука 24:39; Йоан 1:14; Рим. 1:3, 4; 5:15; Гал. 4:4; Фил. 2:7; 1 Тим. 2:5; Евр. 2:14, 17; 1 Йоан 1:1; 4:2; 2 Йоан 7; виж върху Мат. 1:23; Йоан 1:14; Фил. 2:6–8).

„Христос беше истински човек“ (EGW YI 13 октомври 1898 г.), „напълно човек“ (EGW ST 17 юни 1897 г.), „съучастник в нашата природа“ (EGW RH 18 февруари 1890 г.). „Той дойде като безпомощно бебе, носещо човечността, която ние носим“ (EGW MS 21, 1895 г.) и „като член на човешкото семейство, Той беше смъртен“ (EGW RH 4 септември 1900 г.). „Той се молеше за Своите ученици и за Себе Си, като по този начин се отъждествяваше с нашите нужди, нашите слабости и нашите провали“ (2Т 508; вж. МН 422).

Вижте допълнителните материали на EGW за Йоан 1:1–3, 14; Кол. 1:26, 27; Евр. 2:14–18.

4. Въплъщението на Христос. Въплъщението е истинско, пълно и неразривно съединение на божествената и човешката природа в едната личност, Исус Христос, като всяка природа обаче е запазена непокътната и отделна от другата (виж Мат. 1:20; Лука 1:35; Йоан 1:14; Фил. 2:5–8; 1 Тим. 3:16; 1 Йоан 4:2, 3; виж върху Мат. 1:18; Йоан 1:14; 16:28; Фил. 2:6–8).

„Христос беше истински човек. ... И все пак Той беше Бог в плът“ (EGW YI 13 октомври 1898 г.). „Неговата божественост беше забулена с човечност – невидимата слава във видимата човешка форма“ (ДА 23). „Той има двойна природа, едновременно човешка и божествена. Той е едновременно Бог и човек“ (EGW MS 76, 1903).

„Дали човешката природа на Сина на Мария е била променена в божествената природа на Божия Син? Не; двете природи са били мистериозно смесени в една личност – Човекът Христос Исус“ (писмо EGW 280, 1904 г.). „Човешкото не е заело мястото на божественото, нито божественото на човешкото“ (EGW ST 10 май 1899 г.). „Божествеността не е била принижена до човечността; божествеността е заела своето място“ (EGW RH 18 февруари 1890 г.).

„Той проявяваше съвършена човечност, съчетана с божественост; ... запазвайки всяка природа уникална“ (EGW GCB 4-то тримесечие, 1899 г., стр. 102).

„Човешката природа на Христос не може да бъде отделена от Неговата божественост“ (EGW MS 106, 1897).

Вижте допълнителните материали на EGW за Йоан 1:1–3, 14; Ефесяни 3:8; Фил. 2:6–8; Кол. 2:9.

5. Подчинението на Христос. Доброволно поемайки ограниченията на човешката природа при въплъщението, Господ Исус Христос по този начин се подчини на Отца за времето на Своето земно служение (виж Пс. 40:8; Мат. 26:39; Йоан 3:16; 4:34; 5:19, 30; 12:49; 14:10; 17:4, 8; 2 Кор. 8:9; Фил. 2:7, 8; Евр. 2:9; виж върху Лука 1:35; 2:49; Йоан 3:16; 4:34; Фил. 2:7, 8).

„Оставяйки настрана царската Си одежда и царската Си корона“ (9С 68), Божият Син „избра да върне скиптъра в ръцете на Отца и да слезе от трона на вселената“ (ДА 22, 23). „Той доброволно прие човешка природа. Това беше Негово собствено действие и

„по Негово собствено съгласие“ (EGW RH, 4 септември 1900 г.). „Исус благоволи да смири Себе Си, да приеме човешката природа“ (EGW ST, 20 януари 1890 г.; вж. ST 702). „Той смири Себе Си и взе смъртността върху Себе Си“ (EGW RH, 4 септември 1900 г.).

„Божият Син беше предаден на волята на Отца и зависим от Неговата сила. Христос беше толкова напълно освободен от себе си, че не правеше никакви планове за Себе Си. Той прие Божиите планове за Себе Си и ден след ден Отец разкриваше Своите планове“ (DA 208; вж. 664). „Докато носеше човешка природа, Той беше зависим от Всемогъщия за живота Си. В Своята човечност Той се хвана за божествеността на Бога“ (EGW ST 17 юни 1897 г.).

Вижте допълнителните материали на EGW за Лука 1:35.

6. Безгрешното съвършенство на Христос. Въпреки че беше податлив на изкушение и „във всичко изкушаван като нас“, Исус въпреки това беше напълно „без грях“ (виж Мат. 4:1–11; Рим. 8:3, 4; 2 Кор. 5:21; евр. 2:10; 4:15; 1 Петър 2:21, 22; 1 Йоаново 3:5; виж на Мат. 4:1–11; 26:38, 41; Лука 2:40, 52; евр. 2:17; 4:15).

Нашият Спасител „пое отговорностите на човешката природа, за да бъде изпитан и изпитан“ (EGW ST 2 август 1905 г.; вж. DA 49, 117, 131). „Като всяко дете на Адам, Той прие резултатите от действието на великия закон за наследствеността“ (DA 49).

„Той можеше да съгреша; ... но нито за миг в Него не се проявяваше зла склонност“ (EGW писмо 8, 1895 г., виж стр. 1128). Той прие „природата, но не и греховността на човека“ (EGW ST 29 май 1901 г.). „Той победи Сатана със същата природа, над която в Едем Сатана получи победата“ (EGW YI 25 април 1901 г.).

„Исус не разкри никакви качества и не упражни никакви сили, които хората да не могат да имат чрез вяра в Него. Неговата съвършена човечност е това, което всички Негови последователи могат да притежават“ (Жан Жаклин 664; вж. 24). „В човешката Си природа Той запази чистотата на божествения Си характер“ (Мил Жаклин 323). „Никаква следа от грях не помрачи Божия образ в Него“ (Жан Жаклин 71; вж. 123).

Вижте допълнителните материали на EGW за Матей 4:1–11; Лука 2:40, 52; Кол. 2:9, 10; Евр. 2:14–18; 4:15.

7. Заместителната смърт на Христос. Жертвата на Христос осигури пълно и цялостно изкупление за греховете на света (виж Исая 53:4–6; Йоан 3:14–17; 1 Кор. 15:3; Евр. 9:14; 1 Петрово 3:18; 4:1; 1 Йоан 2:2; виж върху Исая 53:4; Мат. 16:13).

„Той беше осъден за нашите грехове, в които нямаше дял, за да бъдем ние оправдани“ чрез Своята праведност, в която ние няхаме дял. Той претърпя смъртта, която беше наша, за да можем ние да получим живота, който беше Негов“ (Живот, 25).

„В Гетсиманската градина Христос страда вместо човека и човешката природа на Божия Син се олюля под ужаса на вината за греха“ (EGW MS 35, 1895). „Човешката природа тогава и там би умряла под ужаса на чувството за грях, ако ангел от небето не Го беше укрепил да понесе агонията“ (EGW MS 35, 1895).

„Христовата жертва в полза на човека беше пълна и завършена. Условието на изкуплението беше изпълнено. Делото, за което Той беше дошъл на този свят, беше завършено“ (AA 29; вж. ST 575).

Вижте допълнителните материали на EGW за Матей 26:36–46; 27:50; Кол. 2:9; 1 Тим. 2:5.

8. Възкресението на Христос. В Своята божественост Христос имаше силата не само да даде живота Си, но и да го вземе отново, когато беше призван от гроба от Своя Отец (виж Йоан 10:18; Деяния 13:32, 33; Рим. 1:3, 4; 1 Кор. 15:3–22; Евр. 13:20; 1 Петрово 1:3; виж Допълнителна бележка върху Мат. 28).

„Когато гласът на могъщия ангел се чу при гроба на Христос, който казваше: Твоят Отец Те зове, Спасителят излезе от гроба чрез живота, който беше в Него. ... В

Своята божественост Христос притежаваше силата да разкъса оковите на смъртта“ (DA 785; вж. 780).

Вижте допълнителните материали на EGW за Марк 16:6.

9. Възнесението Христово. Нашият Спасител се възнесе на небето в прославленото Си тяло, за да служи там за нас (виж Марк 16:19; Лука 24:39; Йоан 14:1–3; 16:28; 20:17; Деяния 1:9–11; Рим. 8:34; 1 Тим. 3:16; Евр. 7:25; 8:1, 2; 9:24; 1 Йоан 2:1, 2; виж върху Деяния 1:9–11).

„Бог даде Своя Единороден Син, за да стане част от човешкото семейство, завинаги да запази човешката Си природа. ... Бог е приел човешката природа в личността на Своя Син и я е възнесъл в най-висшите небеса“ (Жан Жак 25).

„Всички трябва да станат по-интелигентни по отношение на делото на изкуплението, което е ставащо в светилището горе“ (5Т 575).

Вижте допълнителните материали на EGW за Деяния 1:9–11; Евр. 2:14–18.

10. Възвисяването на Христос. След завръщането Си на небето Христос възстанови позицията, която е имал с Отца преди възплъщението си (виж Мат. 28:18; Йоан 12:23; 17:5; Еф. 1:19–22; Фил. 2:8, 9; Кол. 1:18; 1 Тим. 2:5; Евр. 1:3; 2:9; 1 Петр. 1:11; виж върху Фил. 2:9).

„Когато Христос премина през небесните порти, Той беше възкачен на трон сред обожанието на ангелите. ... Христос наистина беше прославен, дори със славата, която имаше с Отца от вечността. ... Той, като свещеник и цар, получи всяка власт на небето и на земята“ (AA 38, 39; вж. 8Т 268, 269).

Тези и много други велики тайни, свързани с плана на спасението, ще бъдат изучаване на изкупените през цялата вечност.

#### КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1 Ев 615

1, 2 ПП 34

1–3DA 281; FE 406

1–5TM 63, 138

3 СТ 530; DA 288; Ed 134; SC 88

3, 4 MM 7

4 DA 270, 465; Ed 28; MB 39; MH 461; SC 19; 8Т 288, 324

4, 5 DA 464; TM 365

5 COL 116; DA 80, 470; FE 167; 1Т 406

6 3Т 61

9 COL 385; СТ 28, 361, 530; DA 317, 464; Ed 14, 29, 134; FE 181, 183, 405, 437, 440, 468, 470 GC 262, 461, 528; GW 50; PK 253, 377; SC 24; TM 419; 8Т 256

9–12TM 365

10 5Т 737

10–14TM 138

11 COL 116; CW 45; DA 27; PK 710; 9Т 229

12 AA 381; AH 36; COL 314; СТ 14; DA 464; Ev 308; FE 405; GW 50; ML 176; MH

421; MM 113; TM 94, 221, 283, 485; 6Т 60, 363, 372; 7Т 39; 8Т 102, 177, 207, 267; 9Т 23, 141, 152, 218, 287

12, 13 DA 509; Ев 531

14 AA 472, 520, 544; CS 136; CT 259; DA 23, 139, 387, 507; Ed 28; FE 378, 382, 400, 444; GC vi; MM 321; PP 278; TM 63; 5T 576, 747; 6T 59; 7T 20; 8T 207, 286; 9T 228; WM 53

16 AA 521, 544; DA 250; FE 338, 362; MB 21; TM 94, 205; 7T 20; 8T 151

18 DA 464; GW 50; MH 419; PK 693, 696; SC 11; 8T 265, 286

19–23DA 134

19–51DA 132–143

23 PK 689; 8T 333

25 ДА 135

25–27DA 136

27 ДА 216

29 CH 422, 528; COL 77, 222, 250, 274; CS 289; CSW 12, 109; CT 648; DA 112, 136, 137, 175, 180, 216, 385, 439, 477, 579, 594, 622, 651, 750; Ev 134, 188, 291, 299, 444, 578, 582; EW 154; FE 97, 239, 383; GC 399; GW 26, 56, 148, 155, 172; LS 345; MB 2, 8; ML 171, 220; MH 157; MM 31; SC 19, 79; TM 155, 214, 218; 2T 30; 4T 395; 5T 449 729; 6T 20, 32, 39, 54, 67, 81, 95, 105, 279, 314; 7T 238; 8T 334; 9T 23, 48, 60, 81, 203

36–38DA 138

38, 39 МБ 131

39, 41–43 ДА 139

43 ДА 292

45 DA 145, 292; FE 365; 6T 428

45, 46 Ev 446; FE 142; 3T 566; 6T 37

45–49DA 140

45–51CSW 25, 26

46 DA 71; MYP 78; Te 224

47 4T 534

47, 48 SC 91; TM 110

50 ДА 142, 148

51 DA 142; GC 19; PP 184; SC 20

## ГЛАВА 2

1 Христос превръща водата във вино, 12 отива в Капернаум и в Йерусалим, 14 където очисти храма от купувачи и продавачи. 19 Той предсказва смъртта и възкресението си. 23 Мнозина повярваха заради чудесата му, но той не искаше да се довери на тях.

1. Третият ден. [Сватбеният пир в Кана, Йоан 2:1–12. Вижте Ранно служение и Кръщение до Първата Пасха; Служението на нашия Господ; върху чудесата стр. 208–213.] Често срещан еврейски и гръцки идиом, означаващ „вторият ден“ или, както бихме казали, „следутрешен ден“ (вж. Лука 13:32; вижте Том I, стр. 181, 182; Том V, стр. 248–250), в този случай вторият ден след инцидента от Йоан 1:43–51. Исус напуснал околностите на Витавара (вижте върху гл. 1:28), пътувал през останалата част от деня, споменат в гл. 1:43, целия следващ ден и по-голямата част от третия. Глава 2 продължава разказа от глава 1 без прекъсване. Ако Христовото кръщение се е състояло около времето на Празника на шатрите (вижте върху Мат. 3:13), сега би било около месец декември. Бяха изминали около два месеца, откакто Исус напусна Назарет (вижте върху ДА 145).

Брак. Гръцки *gamos*, „сватба“, „сватбени празненства“. Те обикновено се провеждали в дома на младоженеца и продължавали няколко дни (вижте ДА 145, 146; Мат. 25:1–13).

Кана. Традиционно идентифицирана, от византийско време, с Кефр Кена, на 5,6 км североизточно от Назарет, но сега се смята, че е съвременната Хирбет Кана, на около 13 км северно от Назарет (вижте Ранното галилейско служение). Кана означава „място на тръстиката“. Тръстика изобилства в блатата близо до Хирбет Кана и там са открити керамични черепки, датиращи от римско време. Също така, името Кана съответства по-точно на древното име на Кана.

Натанаил бил от Кана (гл. 21:2). Там благородникът намерил Исус около година по-късно (гл. 4:43–54).

Майката на Исус. Йоан никога не споменава Мария по име (виж гл. 2:12; 6:42; 19:25). Йосиф несъмнено е бил мъртъв по това време (вижте Лука 2:51). Относно Мария като майка на Исус вижте Матей 1:23; Лука 1:27, 28.

2. Исус беше поканен. Тоест, поканен. Той знаеше за сватбата и очевидно се върна в Галилея по това време, за да присъства (Жан. 144).

Неговите ученици. Те бяха петима – Йоан, Андрей, Петър, Филип и Натанаил (виж гл. 1:40–45). Възможно е да са били приятели или роднини на двете семейства. В противен случай са получили поканата си, когато са се появили в Кана като спътници на Исус. Тяхното присъствие свидетелства за факта, че Исус е започнал Своето учителско дело. Вижте гл. 1:37, 40.

3. Искаше вино. Буквално „виното свърши“. След като помогна в приготовленията за сватбата (виж ДА 146), Мария се чувстваше отговорна да запълни липсата и се стремеше да избегне неудобството, което в противен случай би последвало.

Заслужава да се отбележи увереността на Мария да се обърне към Исус с проблема. Като послушен син, Исус винаги е бил внимателен към нейните желания и е намирал подходящо решение на всеки проблем. Дали Мария е очаквала Исус да извърши чудо, което не е правил преди (виж ст. 11), не е ясно от евангелското повествование (вж. ДА 145, 146). Вероятно присъствието на Исус и Неговите ученици е привлякло тълпа.

4. Жена. В Ориента обичайна, достойна и уважителна форма на обръщение (гл. 19:26; вж. Ж.А. 146). Този, Който е заповядал на мъжете да почитат родителите си (Изм. 20:12; вж. Ж.А. РР 366) самият той беше жив пример за принципа. В продължение на 30 години Той беше любящ, послушен и внимателен син (виж върху Лука 2:51, 52; вж. ДА 147).

Какво общо имам аз с теб? Буквално „Какво имам ти и аз?“ Изразът предполага, че този, към когото е отправено това заявление, е превишил границите на това, което по същество го засяга (виж Съдии 11:12; 2 Царе 16:10; 3 Царе 17:18; 4 Царе 3:13; 2 Лет. 35:21; Мат. 8:29; Марк 1:24; Лука 8:28; и др.). Че Мария не е разбрала отговора на Исус като отказ, е видно от нейните инструкции към слугите (виж Йоан 2:5). Тя е била доволна, че Исус ще задоволи нуждата ѝ, когато му е удобно и по Неговия начин. През целия Си личен живот в Назарет Исус е почитал авторитета на майка Си; всъщност Той винаги е оставал послушен син в сферата, където тази връзка е преобладавала (виж гл. 19:26, 27).

Но сега Той вече не беше частно лице и Мария не осъзнаваше напълно ограниченията, които това поставяше на властта ѝ над Исус. Тя може би чувстваше, че има право, поне до известна степен, да Го ръководи в Неговата мисия (виж върху Матей 12:46–50). Съответно, с тези ясни, но учтиви думи Исус се опитваше да ѝ изясни разликата между отношението Си към нея като Човешки Син и като Божи Син (Жан Жак 147). Любовта Му към нея беше непроменена, но сега Той трябваше да работи ден след ден под ръководството на Неговия небесен Отец (виж върху Жан Жак 208; виж върху Лука 2:49).

Както при Мария и Исус, родителите днес често намират за трудно да се отпуснат и в крайна сметка да се откажат от властта си над децата си, за да могат последните да натрупат опит в справянето с житейските проблеми сами и да се научат да поемат отговорност за своите решения. Мъдри са родителите и щастливи са децата, когато това предаване на властта се случва естествено и без напрежение.

Моят час. Сравнете гл. 7:6, 8, 30; 8:20; и др. Мария очевидно се е надявала, че Исус, при този случай, ще се прогласи за Месия (вижте ДА 145), но времето за такова обявяване не е дошло (вижте върху Марк 1:25). Имало е определено време за всяко събитие в Неговия живот (ДА 451; вижте върху Лука 2:49). Едва в самия край на Своето служение Исус публично е заявил, че е Месията (вижте върху Мат. 21:1, 2) и поради това твърдение е бил разпнат (Мат. 26:63–65; Лука 23:2; Йоан 19:7; вижте върху Мат. 27:63–

66). Едва в нощта на предателството Исус каза: „Времето Ми е близо“ (Мат. 26:18; срв. Йоан 12:23; 13:1; 17:1).

5. Слуги. Гръцки *diakonoí*, откъдето идва и думата ни „дякон“. Слугите очевидно са гледали на Мария като на отговорната за осигуряването на повече вино, защото дори „началникът на пиршеството“ все още не е знаел за липсата (виж ДА 148).

6. Каменни съдове за вода. Вероятно камъкът е бил за предпочитане пред обикновените глинени съдове като съд за вода, използван за пречистване (вж. Мишна Келим 10. 1, Сончино изд. на Талмуда, стр. 52; Талмуд Шабат 96а, Сончино изд., стр. 459). Водата, съхранявана в тези съдове, несъмнено е била предназначена за церемониалната употреба от гостите, присъстващи на сватбата.

Пречистването. Тоест, церемониалното измиване на ръцете преди и след хранене (вижте Марк 7:2–5), а може би и на различните прибори, необходими за приготвянето и консумацията на храната на сватбеното угощение.

Евреите. Йоан очевидно е писал за неевреи. Обяснението, дадено тук, не би било необходимо за еврейските читатели.

Две или три пъркина. „Пъркинът“ (виж стр. 50) може да е бил около 5,8 американски галона (22 л.), или, както други смятат, приблизително 10 галона (около 39 л). Ако вземем по-малката оценка от две кани за вода, всяка кана би побирила или 11,6 галона (44 л), или около 20 галона (78 л); и шестте биха побирили 69,7 галона (264 л), или най-много 120 галона (468 л). На това сватбено пиршество сигурно е присъствал огромен брой гости.

7. Напълнете делвите. Всичко, което човешката сила можеше да постигне, трябваше да бъде направено от човешки ръце (виж стр. 209). Божествената сила щеше да бъде разкрита, но съвестните човешки усилия трябваше да бъдат обединени с нея. Бог никога не прави за хората това, което те могат да направят сами за себе си, тъй като това би ги направило духовни слабаци. Подобно на Моисей (виж Изх. 4:2), вдовицата (2 Царе 4:2) и учениците на Исус (Мат. 15:34), ние трябва да използваме напълно ресурсите, с които разполагаме, ако очакваме Бог да добави Своята благословия.

Догоре. По-късно слугите можеха да свидетелстват, че в делвите не е била поставена нищо друго освен чиста вода.

8. Управител на празненството. Гръцки *architriklinos*, буквално „владетел на трите легла“. При официални социални поводи гостите на празненство се излежавали на наклонени дивани, поставени от три страни на ниска маса, като четвъртата била оставена отворена за сервиране на масата. Това разположение на масата и диваните се наричало триклинион (вижте върху Марк 2:15).

9. Управител на празненството. Гръцки *architriklinos*, преведено като „управител на празненството“ в стих 8.

Вино. Това беше „чистият гроздов сок“ (Жан Ж. 149). Исус щеше да действа последователно с принципи, разкрити на по-ранните библейски писатели (вж. Притчи 20:1; 23:29–32; вж. 1 Кор. 3:16, 17; 6:19). Вижте върху Матей 26:27.

Извади водата. Изглежда, че водата е останала вода, докато е била в делвите, защото се казва, че е била „вода“, когато слугите са я извадили. Може би по време на процеса на изваждане на вода от делвите тя се е превърнала във вино. Сравнете с Марк 6:41.

Наричан младоженец. В ориенталските земи от младоженеца, или неговото семейство, или семейството му, се е очаквало да осигури всички необходими продукти за сватбено пиршество.

10. Всеки мъж. „Владетелят на празненството“ се смутил от това, което изглеждало като отклонение от стандартната практика, и се страхувал, че гостите ще го обвинят за подобно нарушение на обичая. Като повикал младоженеца, той се опитал да му покаже ясно, че отговорността не е негова.

Добре пияни. Когато мъжете са „добре пияни“, сетивата им са притъпени и те не са в състояние да различат доброто от лошото.

Добро вино. Това вино беше по-добро от всяко друго, което управителят на пиршеството някога беше опитвал (Жан Жаклин 148). Гостите също отбелязаха качеството на виното – случайно доказателство, че не са били „добре пияни“ по това време – и попитаха за произхода му (Жан Жаклин 149). Небето винаги осигурява най-добрите си неща накрая, за тези, които търпеливо чакат.

11. Това начало. Първото чудо е извършено около седмица след призова на първите ученици (виж стих 1). Второто записано чудо също е извършено в Кана, по случай следващото посещение на Исус около година по-късно (виж гл. 4:43–54).

Чудеса. Гръцки *sēmeia*, „знамения“ (виж стр. 208).

Неговата слава. Тоест, доказателството за Неговия божествен характер и сила (виж стр. 209; виж на гл. 1:14).

Учениците му повярваха. Това чудо предостави на ранните ученици първото видимо доказателство за божествена сила, действаща чрез Христос, укрепи ги срещу неверието и антипатията на еврейските водачи и им даде първата възможност да свидетелстват за новооткритата си вяра. Освен това, то почете доверието на Мария. На практика то изрази съчувствения интерес на Исус към човешкото щастие.

12. След това. Гръцки *meta touto*, преходна фраза, използвана от Йоан (виж гл. 11:7, 11; 19:28), за да обозначи строга хронологична последователност, без да уточнява продължителността на времеви интервал.

До Капернаум. От Кана, дълбоко в Галилейските хълмове, буквално би било „до“ Капернаум на брега на Галилейското езеро, на 209 м под нивото на Средиземно море (вижте Матей 4:13). Целта на това посещение не е посочена.

Неговите братя. Вижте Матей 12:46.

Не много дни. Вероятно през късната зима на 27–28 г. сл. Хр.

13. Пасхата на евреите. [Първа Пасха: Първо очистване на храма, Йоан 2:13–25. Вж. Мат. 21:12–17. Вижте Юдейското служение от Първа Пасха 28 г. сл. Хр.; Продължителността на Христовото служение, Началото на галилейското служение, Служението на нашия Господ.] Това, Пасхата от 28 г. сл. Хр., беше първото от служението на Исус (виж стр. 193, 247).

Ако Йоан беше писал за еврейски читатели, той просто щеше да каже „Пасхата“.

Относно празника Пасха вижте Изх. 12:3–15; Лев. 23:5; Втор. 16:1, 2.

До Йерусалим. Вижте Лука 10:30; 19:28.

14. Храмът. Гръцки хиерон, Храмът с неговите дворове, портици и външни части сгради, а не наосът, самата главна сграда, както в стих 20 (виж върху Матей 4:5). В Йоан 2:21 Исус използва наос на тялото Си. Външният двор, или дворът на езициниците, е бил сцената на нечестивата търговия, описана тук.

Тези, които продаваха. Това беше Първото очистване на Храма от Исус, първият Му акт от национално значение. Чрез него Той декларира правото Си да управлява делата на Храма и обяви мисията Си като Месия. Второто очистване се случи три години по-късно, на четвъртата Пасха (виж стр. 193, 247; виж Продължителността на Христовото служение; виж върху Матей 21:12–17), като напомняне, че Неговото твърдение все още е валидно.

Ченкачите на пари. Или банкери (вижте Лука 19:23).

15. Бич. Или „камшик“. Исус всъщност не е удрял хората. Камшикът е бил символ на Неговата власт и едно размахване във въздуха би било достатъчно, за да стане ясно намерението Му. Не се споменава камшик във връзка с второто очистване.

Малки шнурове. Гръцки schoinia, „шнур, сплетен от тръстика“.

16. Домът на Моя Отец. Храмът беше Божието обиталище сред хората (виж Изх. 25:8). Юдеите отново и отново критикували Исус, че говори за Бог като за Свой Отец (виж Йоан 5:17, 18; 8:18, 19, 38, 39; 10:30–33). Те също така твърдели, че Бог е техен Отец (гл. 8:41), но осъзнавали, че Исус го е направил в по-висш смисъл. Те разбирали, че с тези думи Исус излага неоправдано твърдение за божественост. При второто очистване Исус говорил за Храма като за „моя дом“ (Мат. 21:13) и когато на следващия ден водачите отхвърлили последната Му молба, Той го нарекъл „твоя дом“ (Мат. 23:38).

Дом на търговията. Тоест, пазар, място за извършване на обикновена търговия. При второто очистване Той използва израза „вертеп на разбойниците“ (вижте Матей 21:13). Тези днес, които съвестно се стремят да направят дома на своя Отец „дом на молитвата“ (Матей 21:13), ще избягват да го правят място за обикновени мисли, думи или действия. Те ще влязат в Неговия дом със страхопочитание и благоговение, осъзнавайки Неговото свято присъствие, със сърце и ум, издигнати в молитва и хвала (вижте Йоан 4:23, 24; вж. Пс. 96:9).

17. Учениците Му си спомниха. Вероятно точно по това време (вж. ст. 22).

Ревност. Гръцки zēlos, „ревност“, „плам“, „негодувание“, „ревност“. Това е цитат от Пс. 69:9 (виж коментара там). Исус искрено желал да домът на Неговия Отец да бъде използван изключително за целта, за която е бил посветен (виж върху Изх. 25:8, 9; Мат. 21:13).

Изяде ме. Тоест, „погълна ме“. За Исус лоялността към Бога беше всепоглътяща страст. Така трябва да бъде и с нас.

18. Юдеите. Характерното обозначение на Йоан за религиозните водачи на нацията.

Знамение. Гръцко sēmeion (виж стр. 208; виж върху Исаия 7:14; Матей 12:38, 39). Водачите поискали доказателства, че Исус има правото да поеме ръководството на делата на Храма. Неговото действие представлявало пряко предизвикателство към тяхната власт, което те не могли да пренебрегнат (вж. върху Йоан 1:19, 25). Както обикновено, искането за „знамение“ от вида, който тези критици желали, останало без отговор (виж върху Матей 12:38, 39; Лука 23:8).

19. Разрушете този храм. Тук думата за храм е паос, самото светилище (вижте на стих 14). С тези думи Исус за първи път напуска съдбата, която Го очаква в края на земния Му път. Юдеите вече заговорничеха за Неговата смърт (вижте DA 164). В

По време на процеса срещу Него те изопачили това твърдение, като го обвинили, че е възнамерявал да разруши Храма, и превърнали обвинението в извинение за изпълнението на Христовото пророчество (вж. Марк 14:58; вижте върху Матей 26:61).

Аналогията между буквалния Храм и тялото на Христос не е толкова далечна, колкото може да изглежда на пръв поглед. Светилището, а по-късно и Храмът, е било замислено като земно обиталище на Бога (вижте върху Изх. 25:8, 9). Там, над престола на милостивата, се е появявала Шекина, славен символ на свято то пребъдващо присъствие на Бога (вижте върху Бит. 3:24; Изх. 25:17).

Но, както Йоан вече посочи (виж върху Йоан 1:14), същата тази божествена слава се е вселила в човешка плът в лицето на нашия Господ. Сравнете 1 Кор. 3:16.

Три дни. Вижте стр. 248-250.

Вдигнете го. Исус говореше за Своето възкресение (вижте гл. 10:18). Но юдеите, не разбирайки напълно значението на изявлението, мислеха за буквалната структура на Храма.

Че в крайна сметка те са разбрали истинското значение на думите на Исус, личи от Матей 27:63, 64.

20. Четиридесет и шест години. Вижте стр. 242, 243. Взето буквално за Храма, очевидно фигуративното твърдение на Исус се превърна в явна абсурдност. Юдеите последователно отказаха да видят под повърхностния смисъл на думите Му или да видят в Него нещо повече от обикновения човек, който изглеждаше (вижте гл. 7:15, 20, 33–36; вижте върху гл. 5:17, 18; 8:52–59; 9:29; и т.н.). Това повърхностно тълкуване на живота и ученията на Исус е типично за юдаизма до наши дни.

21. Но той говори. Вижте върху Йоан 2:19, 20; вж. 1 Кор. 3:16, 17.

22. Следователно, когато. Тоест, когато предсказанието се е изпълнило (вж. Мат. 17:9). Само от гледна точка на служението на Исус като цяло, учениците успяха да разберат по-дълбокия смисъл на някои от Неговите думи и дела. След възкресението Светият Дух ги доведе до по-съвършено разбиране на смисъла на Неговите думи и дела (виж Йоан 14:26; 15:26; 16:13).

Писанието. Йоан изглежда има предвид конкретен пасаж от Писанието, вероятно Пс. 16:10 или 69:9, цитиран в стих 17. Той може да се позовава по общ начин на всички месиански пророчества в Стария завет, чието значение учениците са разбрали по-пълно след възкресението (вж. Лука 24:25–27, 44; Йоан 12:16).

Думата. Тоест, думите на Исус, записани в стих 19.

23. Пасхата. Вижте стих 13.

Много хора повярваха. Това е първият доклад за публичен отклик на посланието на Исус. Йоан многократно отбелязва, че при различни случаи „мнозина повярваха“ (виж гл. 4:39; 11:45; 12:42; виж върху гл. 1:12). Това бележи началото на юдейското служение, което продължи много месеци и официално приключи на Пасхата през 29 г. сл. Хр. (виж Допълнителна бележка върху Лука 4; Служението на нашия Господ; виж върху Мат. 4:12).

Чудесата. Това е единственият запис на чудеса по време на периода на юдейското служение. Единственото конкретно споменато чудо е това, което бележи края му, изцелението на мъжа при къпалнята Витезда (гл. 5:1–9).

24. Посвети се. Или „довеи се“, тоест на онези, които твърдят, че вярват в Него (ст. 23). Той знаеше, че много от онези, които сега са толкова нетърпеливи да Го приветстват, подобно на хората от Галилея две години по-късно, ще се отвърнат и няма да ходят повече с Него (вж. гл. 6:66). Той знаеше непостоянството на човешкото сърце и колко много новопокръстени, които се обърнаха във вярата в хубаво време, бяха небрежни или лицемерни (виж гл. 6:64). Вижте върху гл. 7:2–9.

25. Какво беше в човека. Исус често четеше мислите на хората, като по този начин им даваше доказателство за Своята божественост (вижте Марк 2:8).

#### КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1, 2 АН 99, 100, 503; DA 144; ML 186; Те 193 1–11АН 341;  
DA 144–153; 7Т 114 3, 4 DA 146 4 DA 147,  
486 5 6Т 415 5–  
10DA 148 7–9GW  
206; МН 333  
12, 13 DA 154  
12–22DA 154–166 13, 14  
DA 157 14, 15 MB  
2; MM 122 15, 16 DA  
158 16 DA 591; MYP  
316; 8Т 250 17 DA 158; 4Т  
396 17–19DA 785  
18 DA 192 18–20DA 164 19 DA 165,  
777 19, 21 DA 705

#### ГЛАВА 3

1 Христос учи Никодим за необходимостта от новородение. 14 За вярата в смъртта Му. 16 За голямата любов на Бога към света. 18 Осъждането за неверие. 23 Кръщението, свидетелството и учението на Йоан за Христос.

1. Никодим. [Дискусия с Никодим, Йоан 3:1–21. Вижте Юдейското служение от Първа Пасха 28 г. сл. Хр.; Служението на нашия Господ.] Гръцко име, което означава „победител на народа“. По времето на Новия завет много юдеи са приели гръцки имена. Учениците Андрей, Филип, Дидим и Алфей са носили такива имена. Никодим е бил богат човек, фарисей и член на националния съвет, Синедриона.

Разделянето на глави замъглява връзката между повествованието от гл. 3 и заключителните стихове на гл. 2. Интервюто с Никодим илюстрира твърдението от гл. 2:25, че Исус „знаеше какво има в човека“ (виж върху гл. 3:3). Той разпозна в този водач искрен търсач на истината, някой, на когото можеше да „повери“ по-ясно и по-пълно познание за Своята мисия, отколкото можеше да даде на повечето хора (гл. 2:24). Никодим беше забележително изключение от общия принцип, посочен в гл. 2:24, 25. Така, още в самото начало на Своего обществено служение, Исус спечели приятел, чието влияние провиденциално осуети планове на водачите да доведат Неговите дела до преждевременен край (виж гл. 7:50, 51; вж. гл. 19:39; ДА 176, 460).

Владетел. Тоест, член на Синедриона (виж стр. 67).  
Юдеите. Вижте гл. 1:19.

2. Дойдоха при Исус. Това посещение се състоя на Елеонската планина (Жан. 168; вж. стр. 685, 686), вероятно не след дълго след Първото очистване на Храма, записано в гл. 2:13–17. Никодим е бил свидетел на този драматичен инцидент (виж ДА 168) и несъмнено е чул Исус и е бил свидетел на някои от Неговите чудеса (гл. 2:23). Той със сигурност е споделял с други евреи

надеждата за политически Месия, който ще освободи нацията от оковите на Рим (виж върху Лука 4:19), и сигурно е бил озадачен, когато Исус обяснявал духовната природа на Своего царство. Никодим бил предпазлив по природа и не се обявил открито за последовател на смирения Назарянин до разпятието (Йоан 19:39; вж. ДА 177). Семето, посято по този повод, паднало на плодородна почва, за да даде в крайна сметка изобилна реколта.

През нощта. Осъзнавайки отношението на водачите като цяло към Исус, Никодим сметнал за разумно да не компрометира репутацията или положението си, като дава да се разбере, че приема Исус достатъчно сериозно, за да поиска лична среща с Него. Тази предпазна мярка придала тежест на усилията на Никодим да отклони водачите от целта им да арестуват Исус.

Равин. Вижте гл. 1:38.

Знаем. Никодим беше доволен от доказателствата за божествено одобрение, видими в Думите и делата на Исус. Другите водачи са се радвали на еднаква възможност да наблюдават и обмислят естеството на пълномощията на Исус (виж гл. 2:18–20) и несъмнено са знаели също толкова добре, колкото и Никодим, заключението, към което сочеха доказателствата, но гордостта и покварата на сърцето им са попречили да признаят валидността им, както е направил Никодим. Той е бил един от „мнозината“ от гл. 2:23, които „повярваха“.

Учител. Гръцки *didaskalos* (виж гл. 1:38), титла на уважение. Никодим самият той беше „господар [*didaskalos*] на Израел“ (гл. 3:10), но въпреки това бил готов да приеме Исус – който нямал официално образование и официално разрешение да преподава – като равен на себе си. Единственото обяснение за това посещение е, че той е усетил в собственото си сърце факта, че Исус е бил нещо повече от просто учител. В началото обаче гордостта му попречила да разкрие най-съкровената си мисъл, че Исус може би е Месията. Но когато реакцията му се сравни с тази на другите водачи на нацията, степента, до която пламенното му желание за истина надделя над гордостта, е изненадваща.

От Бога. Тези думи са в емфатична позиция на гръцки. Чрез тях Никодим признаваха, че чудесата на Исус представляват удостоверения за нещо повече от човешки авторитет.

Никой човек. Чудесата (виж гл. 2:23) представляват доказателство за божествена сила, което не може да бъде оспорено. При по-късни случаи Исус насочва вниманието на еврейските водачи към значението на Своите чудеса като свидетелство за Неговата божествена мисия (виж гл. 5:36; 10:38; вж. ДА 406; том 5, стр. 209).

Че правиш. Личното местоимение „ти“ е емфатично. Чудесата на Исус различаваха се от тези на другите мъже; те дадоха доказателства за това, че са искрени.

Освен ако Бог не е с него. Чудесата свидетелстваха за божествено одобрение и признание. Никодим проследил доказателствата до логичния им край.

3. Наистина, наистина. Вижте гл. 1:51. Исус пренебрегна предложени комплимент и насочи отговора Си към неизречения апел за истина, имплицитно заложен във факта, че Никодим Го беше потърсил за лична среща.

Отново. Гръцко *anōthen*, което другаде в Йоан означава „отгоре“ (гл. 3:31; 19:11; и др.). Думата може правилно да се използва и в двата смисъла и не е сигурно кое значение е имал предвид Исус тук. Ясно е, че Никодим я е разбирал в смисъла на „отново“ (ст. 4), но Исус вероятно е имал предвид „отгоре“, смисълът, в който *anōthen* се използва по-късно в същата глава (ст. 31). Разбира се, раждането, за което Исус говори тук, е второ раждане, но не е повторение на първото раждане, както може да подсказва преводът „отново“.

Според еврейската теология, да се родиш като син на Авраам почти сигурно е гаранция за допускане в небесното царство (гл. 8:33). Но за да бъдат спасени, неевреите трябва да станат синове на Авраам чрез осиновяване. Никодим не би се стреснал да чуе Исус да твърди, че неевреите трябва да се „родят отново“, за да „видят Божието царство“, но идеята, че той, един предпазлив евреин, стои извън кръга на спасението, е нова и обезпокоителна мисъл. Две години и половина по-късно (гл. 8:39) Исус изрично заявява, че произходът от Авраам трябва да се определя по морално сходство, а не по физическо родство. Сравнете ученията на Павел по същия въпрос (Рим. 2:28, 29; 9:6, 7; 10:12, 13; Гал. 3:9, 28, 29; и др.). Обръщането във вярата и раждането са сходни по това, че и двете бележат началото на нов живот (вж. върху Йоан 1:13; Рим. 6:3–6; 2 Кор. 5:17; вж. Еф.

4:22–24; Кол. 3:9–11).

Вижте. Тоест, „влезте в“ (ст. 5).

Божието царство. Тук Исус говори предимно за Своего духовно царство, царството на божествената благодат (вижте върху Матей 4:17; 5:2).

4. Може ли да влезе? Никодим знаеше, че Исус не говори за физическо прераждане и Отговорът му не означава, че той действително е мислил така. Той просто признава невъзможността. Но алтернативното заключение му се струва също толкова невероятно – идеята, че той, един благочестив юдеин, се нуждае от преживяването, споменато от Исус. Той е изправен пред дилема, неспособен да приеме първата алтернатива и нежелаещ да приеме другата.

5. Наистина, наистина. Вижте върху Матей 5:18; Йоан 1:51.

Вода и от Духа. Сега Исус обяснява какво означава да се „родиш отгоре“ (виж гл. 1:12, 13). Споменаването на „вода“ е ясен намек за водното кръщение, което е било извършвано от еврейските прозелити и е било практикувано от есееите (виж стр. 63, 91).

Освен това, в продължение на много месеци Йоан кръщавал своите събратя евреи в река Йордан (Матей 3:5, 6, 11). И все пак фарисеите, които се престрували на по-висша степен на праведност, отказали кръщение (Лука 7:30), защото Йоан го направил символ на покаяние (вижте върху Матей 3:6). Никодим несъмнено е слушал Йоан и може би е чул неговите твърдения за кръщението с вода (Йоан 1:26) и със Светия Дух (ст.

33). Никодим очаквал да бъде допуснат в Божието царство като роден, благочестив юдеин, но Исус заявил, че всичко по-малко от пълна трансформация на живота чрез силата на Светия Дух е недостатъчно. Вижте върху Рим. 6:3–6.

Да бъдеш „роден от вода и Дух“ е еквивалентно на това да бъдеш „роден отново“, тоест „отгоре“ (вж. върху Йоан 3:3). Родените отгоре имат Бог за свой Отец и Му приличат по характер (вж. 1 Йоан 3:1–3; вж. Йоан 8:39, 44). Следователно, те се стремят, чрез благодатта на Христос, да живеят над греха (Римляни 6:12–16) и не се поддават на волята си, за да извършват грях (1 Йоан 3:9; 5:18).

6. Роден от плът. Тоест, чрез естествено раждане (виж гл. 1:13). Принципът в естествения свят, че всички живи същества се размножават „според вида си“ (Бит. 1:21), е също толкова валиден и в духовния свят. В Новия завет „плът“ и „Дух“ са противоположности и представляват две противоположни и изключващи се равнини на съществуване. Сравнете Рим. 6:12–18.

8. Вятър. Гръцко речута, „дух“, „дъх“, „вятър“. Тук очевидно се има предвид последното значение.

Така е и с всеки друг. Като вятъра, новото раждане е невидимо. Аргументът, че защото Новороденото не е видимо за естественото зрение, следователно е плод на въображението и не е по-валидно, отколкото би било, ако се използва за вятъра. Във всеки случай преценката трябва да се основава на произведените ефекти.

10. Учител на Израел. Буквално „учителят на Израел“. Никодим лично бил объркан от нещата, на които е трябвало да учи другите.

11. Наистина, наистина. Вижте върху Матей 5:18; Йоан 1:51.

Ние говорим. Исус за момент говори в множествено число, може би защото излага общ принцип, валиден както за Него, така и за Никодим. Казаното от Никодим (ст. 9) показва, че за „господар на Израел“ (ст. 10) той не знае много.

Твърденията и въпросите на Никодим разкриват, че той не знае. Неговото познание за спасението е било само теоретично и при това се е основавало на погрешна теория. Ако Никодим беше преживял новороджението, той не само щеше да го разбере сам, но и щеше да може да говори интелигентно за него на другите. Някои предполагат, че под „ние“ Исус се позовава на членовете на Божеството.

Не приемате. Ако той продължава да разбира погрешно за какво говори Исус, Никодим ще се причисли към извратените души от гл. 1:11, които „не го приеха“.

12. Земни неща. Разграничението тук между „земни неща“ и „небесни неща“ не е съвсем ясно. Може би под „земни неща“ Исус има предвид елементарни принципи на спасението, като например новороджението. За разлика от това, „небесните неща“ биха били по-дълбоките Божии тайни, в които може би само учител в Израел би могъл да има прозрение. Никодим все още се бореше с елементарните принципи и беше напълно неподготвен да обсъжда по-дълбоки истини (вж. 1 Кор. 3:1, 2; Евр. 5:12-14).

13. Никой човек. Никой човек не може да говори с власт за „небесни неща“, освен ако не е бил на небето (вж. ст. 11). Хората разкриват тайните на небето само чрез откровение, никога чрез разсъждения за тях.

Възнесъл се на небето. Тоест, никое човешко същество не е отишло на небето, за да учи за „небесните неща“ (ст. 12). Само Човешкият Син, който е дошъл от небето, някога е бил там и само Той може да ги разкрие. Тук няма препратка към възнесението на Христос на небето след възкресението.

Слезе от небето. Сравни гл. 6:33, 38, 41, 42, 50, 51, 58; виж върху гл. 1:14.

Син човешки. Характерното заглавие на Исус за Себе Си, чието използване тук е доказателство, че Исус все още говори. Вижте Марк 2:10.

Което е на небето. Могат да се цитират важни текстови доказателства (вж. стр. 146) за пропускането на това изречение. Ако бъде запазено, то се отнася до вечното съществуване на Исус на небето, Неговото постоянно обиталище. Възможно е обаче фразата да е била добавена от по-късен преписвач и по този начин по време, когато Исус отново е бил „на небето“.

14. Змията. Вижте върху Числа 21:6-9.

Въпреки това. В пустинята искреният поглед на вярата донесе изцеление. „Така“ вярата в безкрайната жертва на Голгота донесе изцеление от опустошенията на греха. В последния Си ден на проповядване в Храма Исус заяви: „Аз, когато бъда издигнат от земята, ще привлека всички при Себе Си“ (гл. 12:32). В Йоан изразът „издигнат“ винаги се отнася до разпятието (виж гл. 8:28; 12:34; и др.). Евангелският разказ не цитира друг случай в този ранен период на Неговото служение, в който Исус разкри дълбоката истина, казана тук на Никодим. Когато видя Исус да виси на кръста, Никодим сигурно си е спомнял живо образа на Моисей, който издига змията в пустинята, и думите на Исус за това, че е „издигнат“. Но това събитие, което разби надеждите на учениците, убеди Никодим в божествеността на Божия Син (Жан Жаклин 775, 776). От синоптичните евангелия само Матей (гл. 20:19) цитира Исус, предсказващ смъртта Му чрез разпятие.

Трябва. Или „необходимо е“. Навсякъде, където Исус използва тази дума по отношение на Себе Си (виж гл. 9:4; 10:16; 12:34; вж. гл. 20:9), Той потвърждава божествената необходимост, която Го е довела на тази земя за изпълнението на плана на спасението. Вижте върху Лука 2:49.

Повечето коментатори смятат, че думите на Исус завършват със стих 15 и че започвайки от стих 16, имаме коментарите на евангелиста.

15. Вярва. Вижте гл. 1:12; 3:16.

Не трябва да загине. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 146) пропускането на тези думи в стих 15, но ги потвърждават в стих 16.

16. Бог толкова възлюби. Английската дума „любов“ е напълно неадекватна, за да изрази дълбочината на загрижеността, изразена от гръцките думи *агаре*, „любов“, и *агараб*, „да обичам“ (вижте върху Матей 5:43). Любовта е превъзходното качество на Създателя по отношение на Неговите творения. Тя е контролиращата сила в божественото управление. „Бог е любов“ (1 Йоан 4:8).

Йоан говори за себе си като за „онзи ученик, когото Исус обичаше“ (гл. 21:7; вж. гл. 13:23; 19:26; 20:2; 21:20), тоест обичаше предимно. Причината беше просто, че Йоан, повече от всеки друг от своите ученици, се подчини на влиянието на съвършения живот на Исус и в крайна сметка разбра и отрази съвършенството на този живот по-пълноценно от тях (вж. стр. 891, 892). По този начин Йоан беше по-квалифициран от другите ученици да оцени величината на божествената любов и да я обясни на своите ближни. Това той се опитва да направи в гл.

3:16 – „Толкова възлюби Бог.“ В 1 Йоан 3:1 той отново възкликва: „Вижте каква любов ни е дал Отец.“ Думите му не успяват да изразят дълбочината на тази вечна, неизменна любов и Йоан просто кани хората да я „видят“. Върховният израз на божествената любов е дара на Отца – Неговия собствен Син (Йоан 3:16), чрез когото става възможно да бъдем „наречени Божи синове“ (1 Йоан 3:1). „Никой няма по-голяма любов от това, да даде човек живота си за приятелите си“ (Йоан 15:13).

Светът. Гръцки *kosmos*, светът като сътворена, организирана цялост (виж върху Матей 4:8).

Божията любов обхваща цялото човечество, но е пряко полезна само за онези, които ѝ откликват (вижте върху Йоан 1:12). Любовта изисква реципрочност, за да бъде напълно ефективна. Но е важно да се отбележи, че Божията любов обхваща както тези, които я отхвърлят, така и тези, които я приемат. Никой от изгубените не може да обвини Бог, че не го обича. Да се твърди, че Бог е предопределил определени хора да бъдат изгубени, независимо от техния собствен избор по въпроса, означава да се каже, че Той ги мрази. Това означава да Го заклеим като несправедлив и да Го обвиняваме за съдбата им. Вижте Рим. 5:8; 2 Кор. 5:19; вижте върху Йоан 3:17–20.

Че той даде. Любовта е истинска само когато е в действие. Божията любов към грешниците Го е накарала да даде всичко, което е имал, за тяхното спасение (виж Рим. 5:8). Същността на любовта е да жертваш себе си за другите; егоизмът е антитеза на любовта.

Неговият единороден Син. Буквално „неговият единствен Син“ (вижте Допълнителна бележка към Глава 1; вижте върху Лука 1:35; Йоан 1:14).

Който и да е. Няма граници за Божията любов. Няма никой, на когото Той произволно да откаже благата на спасителната благодат. Има само едно условие – вяра в Христос и доброволно сътрудничество с Него. Вижте гл. 1:12. Божията доброта е тази, която води хората към покаяние (Рим. 2:4). Слънчевата светлина на Неговата любов е тази, която топи закоравелите сърца, връща изгубените и превръща грешниците в светии.

Вярва. Вижте гл. 1:12.

Загина. Гръцки *apollumi*, „да унищожа напълно“, „да залича“, „да изчезна в нищото“. „Заплатата на греха е смърт“ (Римляни 6:23). Противоположното на „вечния живот“ не е вечно страдание, а вечно унищожение, вечна смърт. Грехът носи в себе си семената на разпадането. Смъртта настъпва не просто защото Бог я желае, а защото грешникът избира да се отдели от Бога, източника на живота.

Вечен живот. Гръцко *zōē aiōnios*. В Йоан се появява прилагателното *aiōnios*, „вечен“. само с думата *zōē*, „живот“ (гл. 3:15, 16, 36; 4:14, 36; 5:24, 39; 6:27, 40, 47, 54, 68; 10:28; 12:25, 50; 17:2, 3). За значението на *zōē* вижте гл. 1:4, а на *aiōnios* вижте Мат. 25:41. Гръцкият текст от Йоан 3:16 гласи буквално „за да продължи да има вечен живот“. „Вечен живот“ е живот, който трае вечно, живот, който няма край. Той става възможен само чрез непрекъснатата връзка с Източника на целия живот.

В 1 Йоан 5:11 евангелистът подчертава факта, че Бог „ни е дал вечен живот [*zōēn aiōnion*]“. Дарът на вечния живот е направен, когато Бог е дал неизразимия дар на Своя единствен Син. Привилегия на искрения християнин е да се радва, че е „вечен живот“ сега, като дар от Бога, и „този живот е в Сина Му“ (1 Йоан 5:11; вж. гл. 3:2). „Който има Сина, има живот; а който няма Божия Син, няма живот“ (1 Йоан 5:12). Притежаването на вечен живот е обусловено от пребъждането на Христос в сърцето чрез вяра. Този, който вярва, има вечен живот и е „преминал от смърт в живот“ (вижте върху Йоан 5:24, 25; 6:54; 8:51).

17. Бог изпрати. Еквивалентно на „Бог... даде“ (Йоан 3:16; вж. Мат. 15:24; Марк 9:37; Лука 4:18, 43). Йоан не се занимава тук с богословската връзка между Изпратения и Този, Който Го е изпратил, а по-скоро с целта на изпращането (вж. върху Мат. 1:23). Изпращането на Исус не предполага нито превъзходство на Изпратения, нито по-нисък ранг на Изпратения. През цялата вечност Христос е бил „равен на Бога“ (Ев. 6:15; вж. върху Йоан 1:1).

Неговият Син. Вижте Лука 1:35; Йоан 1:14.

В света. Тоест, при въплъщението (вижте на гл. 1:14).

Да осъди света. Йоан бърза да обясни (ст. 18, 19), че онези, които не вярващите в Сина са „вече осъдени“, просто защото отказват да вярват. Божията цел, с която изпраща Сина Си на света, е да го спаси. Ако поради идването на Спасителя някои хора си навлекат осъждане, Бог не може да бъде обвиняван. Осъждането не е резултат от идването на истинската Светлина (вж. върху гл. 1:4–9), а от това, че хората умишлено се отвръщат от Светлината поради предпочитание към тъмнината. Юдеите са си представяли Месията, който идва като съдия, за да осъди невярващите (вж. върху Лука 4:19), и ангелите, които се радват за унищожението на изгубените (вж. върху гл. 15:7). Но Христос не дойде да осъди света, както заслужаваше, а да го спаси (вж. ДА 25).

Чрез него. Вижте Матей 1:21; Лука 19:10. Бог пожела всички хора да бъдат спасени и чрез великия дар на Своя Син осигури тяхното спасение. Но Божията воля трябва да бъде потвърдена от волята на всеки отделен човек, за да може да стане ефективна за него. Спасението е само за онези, които вярват и приемат Христос (вижте Йоан 1:12; 3:16).

18. Вече осъдени. Както тези, които вярват в Христос, са оправдани чрез вярата си в Него, така и тези, които не вярват, са автоматично осъдени поради липсата си на вяра. Това, че някои отхвърлят Христос, никога не е било волята на Отца и тези

Тези, които правят това, по този начин си навличат осъждане. Липсата на спасителна вяра води до осъждане. „Всичко, което не е от вяра, е грях“ (Римляни 14:23). Това осъждане не е било целта на идването на Спасителя в света, а за онези, които не вярват, то е един неизбежен резултат от Неговото идване. Бог е предопределил онези, които вярват, да бъдат спасени, а онези, които не вярват, да бъдат погубени, но е оставил на всеки човек да избере дали да вярва или не. В този смисъл случаят на всеки вярващ и всеки невярващ, всеки светец и всеки грешник е бил решен, когато планът за спасение е бил заложен за първи път, но на всеки индивид е било оставено да избере дали ще бъде светец или грешник. Това е библейското предопределение. В последния съд присъдата ще бъде произнесена на хората поотделно, както преди време им е била произнесена колективно. Вижте Йоан 3:19; 5:29; Ефесяни 1:3–12.

Името. Вижте гл. 1:12.

Единороден. Вижте гл. 1:14.

Божият Син. Вижте допълнителната бележка за Глава 1; вижте за Лука 1:35.

19. Осъждане. Гръцки *krisis*, процесът на съдене, а не *krima*, присъдата или резултатът от съденето.

Светлината дойде. Вижте гл. 1:4, 5, 9. Тук Йоан обяснява как осъждането сполетява хората. Не защото Бог е пожелал някои хора да бъдат погубени (вижте гл. 3:18), а защото някои хора са предпочели тъмнината пред светлината. Присъдата не е произволна, а неизбежен резултат от закона, че „заплатата на греха е смърт“ (Рим. 6:23). Съдбата на всеки човек се определя от неговата собствена реакция към светлината. Докато хората остават непросветени, няма осъждане (Пс. 87:4, 6; Ез. 3:18–21; 18:2–32; 33:12–20; Лука 23:34; Йоан 15:22; Рим. 7:7, 9; 1 Тим. 1:13), но когато светлината на истината огрее в сърцата им, „те нямат извинение за греха си“ (Йоан 15:22). Хората, които не желаят да се откажат от злите си пътища, предпочитат тъмнината и по този начин се ослепяват за светлината (2 Кор. 4:4). От друга страна, Исус е обещал, че онези, които изберат да Го следват, „няма да ходят в тъмнина“ (Йоан 8:12) и че никой няма да може да ги „изтръгне“ от ръката Му (гл. 10:28).

20. Мрази светлината. Само този, който мрази светлината на истината, ще бъде заслепен от злото. един (виж на стих 19). Той избягва светлината по същата причина, по която крадецът избягва полицай.

21. Върши истината. Тоест, искрено копнее принципите на истината да станат по-напълно действащ в живота си. Заедно с Павел, такъв човек признава, че в него „не живее нищо добро“ (Рим. 7:18) и че заслугата за победоносния живот принадлежи на Бога, Който го е направил възможен чрез Исус Христос (Рим. 8:1–4; 1 Кор. 15:57; Гал. 2:20). Вижте Матей 5:48.

22. След тези събития. [Служение в Юдея, Йоан 3:22–36. Вижте Оттегляне от обществена служба Служение; Продължителността на Христовото служение, Началото на галилейското служение, Служението на нашия Господ.] Гр. *meta tauta*, често срещана преходна фраза (виж гл. 5:1; 6:1; 7:1). „Тези неща“, събитията от гл. 2:13 до 3:21, са се случили по време на Пасхата през 28 г. сл. Хр. или скоро след това.

Неговите ученици. Йоан, Андрей, Петър, Филип и Натанаил (вж. гл. 1:40–45).

В земята Юдея. Събитията от гл. 2:13 до 3:21 се случиха в или близо до Йерусалим. От Йерусалим Исус разшири служението си до градовете и селата на Юдея, където работи в продължение на около осем месеца, от около април до декември на 28 г. сл. Хр. (вижте Продължителността на Христовото служение, Начало на

Галилейско служение, Служението на нашия Господ; вижте Допълнителна бележка върху Лука 4). С изключение на краткия разказ от Йоан 3:22–36, евангелският запис не споменава подробности за този период от служението на нашия Господ.

Исус посвети началната фаза на Своето публично служение на Йерусалим и Юдея, с конкретната цел да даде възможност на водачите да станат свидетели на доказателствата за Неговата божествена мисия, да Го приемат като Месия и да поведат народа напред към изпълнението на божествено определената му задача (ДА 231; вижте том IV, стр. 26-30). Но въпреки привидния успех, ранното юдейско служение беше до голяма степен безплодно от практически резултати (вижте ДА 194, 245). Въсъщност, повече истински обръщания се случиха в деня на Петдесетница, отколкото през цялото земно служение на Христос (вижте Допълнителни материали на EGW за Деяния 2:1–4, 14, 41). Голямата популярност на Исус (Йоан 3:26) предизвика ревността на учениците на Йоан към техния учител, който едновременно проповядваше и кръщаваше в същия регион.

Съответно, около месец декември Исус се оттеглил временно в Галилея (гл. 4:1–

3). Той се завърна в Йерусалим за Пасхата през 29 г. сл. Хр. , когато ранното Му юдейско служение официално приключи и Той премести усилията Си в Галилея (вижте Допълнителна бележка върху Лука 4; Началото на Галилейското служение; вижте върху Матей 4:12; Лука 4:16).

Бавил... кръстен. Гръцките глаголи показват продължително служение. Кръщавайки, Исус дал Своето одобрение за служението на Своя предшественик, но самият Той оставил самото кръщение на Своите ученици (гл. 4:2). Подобно на Йоан, Исус несъмнено търсел места, където имало „много вода“ (гл. 3:23). Относно самия обред на кръщението вижте Мат. 3:6.

23. Йоан също кръщаваше. Служението на Йоан продължи поне до след времето за временното оттегляне на Исус от Юдея, около месец декември. Той е арестуван и затворен между това време и следващата Пасха (вижте Допълнителна бележка върху Лука 4; Началото на галилейското служение; вижте върху Лука 3:19, 20).

Енон близо до Салим. Местоположението на тези древни места не е сигурно. Според Според У. Ф. Олбрайт, най-вероятната идентификация изглежда е със съвременния Салим, на около 6,5 км югоизточно от Наблус и Сихем, и близкото съвременно село Айнун (У. Ф. Олбрайт, „Предисторията на Новия завет и неговата есхатология“, в „Изследвания в чест на Ч. Х. Дод“, стр. 159). Тези села са близо до изворите на река Уади Фара, където има множество извори. Късното традиционно местоположение на няколко мили югоизточно от Скитеполис (Бет-шан) е близо до река Йордан, където би изглеждало безсмислено Йоан да подчертава, че има „много вода“. Това описание би било значимо само за сравнително малко място, където евентуалната липса на изобилие от вода би могла да повдигне въпроса как би могъл да се проведе обредът на кръщението. Вижте Палестина по време на служението на Исус.

Много вода. Този коментар сочи към кръщение чрез потапяне, единствената форма на обряда. в което „много вода“ би било незаменимо. Вижте върху Матей 3:6; Римляни 6:3–6.

24. Хвърлен в затвора. Йоан беше в затвора около една година, от около Пасха време, 29 г. сл. Хр. , до същото време на следващата година (вижте върху Лука 3:19, 20).

25. Възникна един въпрос. Въпреки че поради страх от народа (Мат. 21:26), юдеите властите избягваха открита атака срещу Йоан, те търсеха по-малко очевидни начини да възпрепятстват делото му. Кръщението беше централно място в проповедите на Йоан (Марк 1:4; Лука 3:3), като символ на покаяние и очистиране от греха. Юдеите практикуваха прозелитско кръщение за церемониално пречистване на новопокръстените езичници (вижте върху Йоан 3:3–5). Но Йоан изискваше

евреите да приемат обряда и го направили знак за покаяние и за отвързване от греховния живот. Вярно е, че есеите практикували кръщението по-близо до смисъла, в който го е отслужвал Йоан (виж стр. 63, 91), но те били малко на брой и имали слабо влияние върху живота и мисленето на нацията.

Евреите. Могат да се цитират важни текстови доказателства (вж. стр. 146) за прочитането „евреин“.

Пречистващо. Тоест, церемониално измиване.

26. Равин. Вижте гл. 1:38.

Този, който беше с тебе. Вижте гл. 1:29–36.

Същият кръщава. Вижте гл. 4:2.

Всички хора идват при него. Проповедите на Йоан се сблъскаха с такова народно признание, че книжниците и свещениците му завиждаха (вж. върху гл. 1:19–25). Но ето че имаше Учител, дори по-популярен от Йоан. Учениците на Йоан негодуваха срещу привидния успех на Исус и завиждаха на собствения си учител (вж. Марк 9:38). Те смятаха, че доколкото кръщението на Йоан е характерно негово собствено (вж. върху Йоан 3:25), Исус и други, които не са пряко свързани с Йоан и самите те, нямат право да извършват обряда по начина и с целта, както го е правил Йоан.

27. Човек може да получи. Йоан призна, че успехът му е дошъл от Небето и потвърди убеждението си, че по-големият успех, който сега съпътства труда на Исус, също трябва да е от Небето. И в двата случая инициативата е била на Бога и какво право са имали хората да оспорват Божиите действия? Йоан е бил уверен в собственото си божествено поръчение и от самото начало е предсказал идването на Един, дори по-велик от него (гл. 1:26, 27).

Защо трябва да се възмущава от изпълнението на собственото си предсказание?

Пълното смирение и безкористното подчинение на Йоан са характерни черти на истинския последовател на Христос. Йоан можеше да каже: „Той трябва да расте, а аз да се смаявам“ (гл. 3:30) само защото ясно разбираше собствената си връзка с Месията и защото докосването на божествената любов го беше преобразило (виж ДА 179). Напразно гордост и ревност атакуваха интелектуалното и емоционалното му равновесие.

28. Бъдете ми свидетели. Отношението на Йоан към Христос вече е било записано в паметта на неговите ученици.

Аз не съм Христос. Вижте гл. 1:20.

Аз съм изпратен пред Него. Вижте Матей 3:3.

29. Този, който има невестата. Връзката на Бог с Неговия народ често се сравнява с тази на младоженеца с невестата (виж Исая 54:5; Йеремиа 2:2; 3:20; Езекиил 16:8; 23:4; Осия 2:19, 20; 11:2; Ефесяни 5:25–27; и др.). Сега Исус изглеждаше успешно да печели народа на Израел за Себе Си.

Приятел на младоженеца. „Приятелят на младоженеца“ е бил посредникът, който е правил уговорки между семейството на младоженеца и това на булката. Той ще бъде доволен, когато сделката достигне щастлива кулминация. Йоан беше изпълнил определената си роля да призове Израел да приеме своя духовен Господ и Учител и сега се радваше на очевидния успех на Този, за когото се е трудил. Неговата собствена „радост“ по този начин беше „изпълнена“. Вижте Марк 2:19.

Стои и слуша. Може би Йоан говори за приятеля на младоженеца като загрижен за научаване на желанията на младоженеца и изпълнението им. Или Йоан може да се отнася до момента, в който младоженецът поздравява булката си за първи път, лице в лице, и

шаферът се радва на успешното завършване на задачата си. По подобен начин Джон не можел да съжاليا, че мъжете били привлечени от Христос; всъщност това изпълнило най-съкровените му надежди.

30. Той трябва да расте. Вижте стихове 27, 29. Йоан заявява, че не може да бъде другояче. Това са почти последните записани думи на Йоан преди затвора му. Със сигурност никога не са били изричани думи по-смирени, по-покорни, по-безкористни от тези на Йоан по този повод. В разцвета на живота и служението си той е призван да се оттегли и да остави полето на другите. Със сигурност „не се е въздигнал по-голям от Йоан Кръстител“ (Матей 11:11).

31. Този, който идва. Технически еврейски идиом, означаващ „Месията“ (виж Мат. 11:3; 21:9; 23:39; Лука 7:19; и др.; виж върху Йоан 1:14).

Отгоре. Гръцки *anōthen* (виж на стих 3). Христос дойде „отгоре“, за да могат хората да се „родят отгоре“. Тъй като Христос дойде „отгоре“, заявява Йоан, е правилно и уместно – всъщност е необходимо – Той да бъде „над всички“, чийто произход е земен.

На земята. Това, което е земно по произход, е земно и по природа.

Говори за земята. Йоан беше „от земята“ и говореше като човек. Исус беше „от горе“ и говореше с мъдрост „от горе“. Нищо чудно, че хората се обърнаха от Йоан към Исус, от по-малкия към по-големия!

Е над всичко. Могат да се цитират текстови доказателства (вж. стр. 146) за пропускането на този израз втори път в стих 31. Ако тези думи бъдат пропуснати, стих 31 се комбинира със стих 32, за да се чете: „Този, Който идва от небето, свидетелства за това, което е видял и чул.“ Ако този израз се запази, Йоан признава, че Христос е безкрайно по-велик от него самия, всъщност по-велик от всички хора, и отказва да се смята за съперник на Исус.

32. Видяно и чуто. Тоест, това, което Христос е видял и чул за характера и волята на Отца (вж. ст. 11–13). Йоан винаги напомня на своите читатели, че свидетелството на Исус относно небесните неща произлиза от Отца (вж. гл. 8:40; 15:15; и др.).

Никой не приема. Риторична хипербола, подчертаваща колко малко от тълпата, която следваше Исус, наистина Го приеха като Изпратен от Бога (вж. гл. 1:11; 2:24). Че някои мъже всъщност са приели и са повярвали на свидетелството на Исус, е видно от гл. 3:33 (вж. гл. 1:11, 12).

33. Приел е. Вижте гл. 1:12. Някои мъже са забележителни изключения от общо твърдение на предходния стих.

Подпечатан. Като поставя личния си печат върху документ, човек удостоверява неговата точност и валидност, като по този начин добавя личното си свидетелство към твърдението в самия документ. Като приема Исус като Христос, човек изразява собственото си убеждение, че Божието послание за Него „е истинско“.

Че Бог е истинен. Тоест, че посланието на Бог относно Исус като Христос е истинно. За негативния израз на същата тази истина вижте 1 Йоан 5:10.

34. Бог е изпратил. Тоест, Христос (вижте върху гл. 1:14; 3:31). За смисъла, в който Отец изпрати Сина на тази земя (вижте стих 17). Исус дойде не в Своето име и говорейки Своите думи, а в името на Отца, говорейки думите на Отца (вж. гл. 5:19, 30; и др.).

С мярка. Тоест, пестеливо, Йоан заявява, че причината служението на Исус да е било толкова успешно е фактът, че Той е дошъл „отгоре“ (ст. 31) и че, живеейки тук като човек сред хората, Той е бил изпълнен със Светия Дух. Йоан не е могъл да претендира за нито едно от тези качества в същата степен, в която Исус ги е имал, а Исус е

следователно безкрайно превъзхождащ Йоан. В най-добрия случай Йоан можеше само „да знае отчасти и ... да пророкува отчасти“ (1 Кор. 13:9). Като божествено същество Исус нямаше никаква нужда да Му бъде даден Светият Дух; но като човешко същество, всичко, което имаше, Той беше получил от Отца.

35. Обича Сина. Както е засвидетелствано от гласа от небето при Неговото кръщение (виж върху Матей 3:17). Преди да дойдат на тази земя, Отец и Синът са били свързани като равни във вечно общение (виж върху Йоан 1:1). Но тук Йоан говори за любовта на Отца към Неговия Син в Неговото въплътено състояние, живеещ на земята като човек сред хората. Безкрайната любов, която е съществувала между Отец и Син през цялата вечност, по никакъв начин не е била отслабена от въплъщението.

Дал е всичко. Дори като човек сред хората, Исус има пълна власт да действа в името на Отца. Сравнете Йоан 5:22, 27, 26; 13:3; 17:2, 24; и др.; вижте върху Матей 11:27; 28:18.

36. Този, който вярва. Буквално „този, който продължава да вярва“. Да бъдеш веднъж „в благодат“ е не е достатъчно; човек трябва да остане „в благодат“, ако иска да влезе в царството. Положението на човек пред Отца се определя от отношението му към Сина. Вижте гл. 1:12; 3:15, 16.

Не вярва. Гръцки *apeitheō*, буквално „да бъдеш непокорен“, както в 1 Петрово 2:7, 8.

Обаче, *apeitheō* се отнася до бунтовно състояние на ума и волята, а не до явни действия на непокорство. Сравнете Еф. 5:6, където съществителната форма на същата дума е преведена като „непокорство“. Състоянието на ума определя хода на живота. Сравнете Йоан 3:18.

Да не види живот. Тоест, да не участва във вечния живот (виж стих 16; виж на стих 3). Човек не може да отхвърли Христос и да очаква да получи вечен живот директно от Отца.

Божият гняв. Вижте Рим. 1:18. Защото същата дума, преведена като „гняв“ и използвана за Христос вижте Марк 3:5. „Божият гняв“ е насочен срещу всеки грях. Бог е осигурил начин, по който хората могат да се измъкнат от лапите на греха, но ако откажат да се отделят от него, те неизбежно ще споделят съдбата му и ще бъдат заличени с него.

#### КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1–3AA 104; DA 168

1–17DA 167–177

2 FE 383

2, 3 TM 367

3 AA 387; AH 206; CE 13; COL 48, 112; CS 142; CSW 64; DA 189; FE 279, 459; GC

467; ML 314, 331; SC 18, 67; TM 369; 8T 149; 9T 156

3–8COL 98

4 CSW 65; DA 171, 389

4–9TM 368

5, 6 DA 172

5–7CSW 66

7 COL 48; Ev 286; FE 459; MYP 71; SC 19; 5T 189, 339; 8T 149

8 DA 172; SC 57; 4T 585

8–10 Ev 289

9 DA 175; FE 178

9, 10 DA 173; FE 459, 517; 6T 154

10–12TM 369  
11 Ев 296  
11–13FE 190  
12 ДА 173  
12–16TM 370  
14 ЗС 104; DA 174, 175, 176, 485; FE 284  
14, 15 DA 415, 660, 775; GC 74; PP 431; 8T 50  
14–16AA 226  
15 ПП 475  
16 CH 222, 507; COL 301, 316, 331; CS 19, 46; CSW 12; CT 29, 338; DA 22, 25, 390,  
493; Ev 530, 546, 614; EW 115, 125, 151; FE 164, 177, 230, 295, 300, 383, 397, 427,  
429, 447; GC 417, 467; GW 155, 157; MB 119; MH 62, 94, 396, 424; ML 7, 218, 361;  
MM 19, 20, 52; MYP 29, 138, 346; PP 63, 154; SC 13, 14; Te 289; TM 48, 81, 93, 123  
185, 189, 271, 307, 376, 486; 2T 200; 3T 369; 4T 19, 80, 145, 293, 375, 418; 5T 629,  
730, 739; 6T 66, 88, 236, 283, 358, 386, 446; 7T 111, 225; 8T 10, 25, 177, 204, 234, 287;  
9T 44, 50, 60, 208, 254  
16, 17 6T 273  
16–188T 208  
17 COL 212; DA 210; Ед 79; 4T 387  
19 DA 588; Ед 74; FE 258; GC 229, 265; 3T 38, 214, 426; 4T 230  
19, 20 FE 295; TM 90; 2T 352, 449, 689  
19–21CS 226  
20 GC 458; PP 74, 608; 1T 624; 2T 453; 3T 37; 5T 74  
22–36DA 178–182  
26–315T 224  
27–30GW 56; 8T 333  
29 ДА 276  
30 ДА 181; Ед 157; 5C 729  
31 DA 180; GW 57  
31–348T 334  
31–36TM 93  
32, 33 ДА 181  
33 AA 556; MH 461; SC 112; 8T 321  
33–36TM 486  
34 DA 180; Ev 699; GW 57; ML 59  
34–36FE 392  
36 DA 181, 396; GC 533; PP 207

## ГЛАВА 4

1 Христос разговаря с една самарянка и ѝ се открива. 27 Учениците Му се чудят. 31 Той им изявява ревността Си за Божията слава. 39 Много самаряни вярват в Него. 43 Той отива в Галилея и изцелява сина на управителя, който лежеше болен в Капернаум.

1. Господ. [Самарянката, Йоан 4:1–42. Вижте Юдейското служение от Първа Пасха 28 г. сл. Хр.; Продължителността на Христовото служение, Начало на галилейското служение, Служението на нашия Господ.] Текстовите доказателства са разделени (вж. стр. 146) между това и прочита „Исус“.

Фарисеите бяха чули. Фарисеите се възползваха от ревността на учениците на Йоан, породена от нарастващата популярност на Исус, с надеждата да създадат раздор между Йоан и Исус и по този начин да осакати усилията и на двамата. Вижте гл. 3:25.

Още ученици. Вижте гл. 3:26, 30. Очевидно Йоан все още проповядвал и кръщавал и все още не бил затворен.

2. Самият Исус. Като лично приел кръщение от ръцете на Йоан, Исус одобри обряда, заявявайки: „Така ни е редно да изпълним всяка правда“ (Матей. 3:15). Освен това, учениците на Исус извършили обряда под Негово ръководство (Йоан 3:22; 4:1). Не ни се казва защо самият Исус не е кръщавал. Възможно е целта Му да е била да избегне създаването в умовете на някого идеята, че притежава висша власт в църквата, защото е бил кръстен лично от Христос. Сравнете разногласията относно съответните заслуги на кръщението от Исус и от учениците (вижте гл. 3:22; 4:1–

3). Следващото споменаване на кръщението е във връзка с евангелското поръчение от Мат. 28:19, 20. Възможно е Исус да е преустановил обряда за известно време поради конфликта, породен от него.

3. Той напусна Юдея. Това беше около месец декември 28 г. сл. Хр. или януари 28 г. сл. Хр. 29. Причината за това временно оттегляне от Юдея е била да се избегне безполезен конфликт с фарисеите, от една страна, и с Йоан и неговите ученици, от друга. Решението да се напусне Юдея е било продиктувано не от страх, а от благоразумие (вж. Мат. 10:23). За обсъждане на хронологичната обстановка на това оттегляне от Юдея вижте Допълнителна бележка върху Лука 4; Начало на галилейското служение.

Отново в Галилея. За предишното посещение в Галилея вижте гл. 2:1–12.

4. През Самария. Директният път до Галилея минаваше през Самария. Въпреки това, поради враждебността между евреите и самаряните, галилейските поклонници, пътуващи до Йерусалим за големите национални празници, предпочитали по-обикновения път през долината на река Йордан (виж Лука 9:51, 52; виж на гл. 2:42). По това време Самария и Юдея били единна политическа единица, управлявана от римски прокуратор Понтий Пилат (виж стр. 45, 67; Палестина по време на служението на Исус; Палестина под управлението на Иродианите). Относно самаряните вижте том III, стр. 69; том V, стр. 18, 45; вижте върху 4 Царе 17:23–34.

5. Сихар. Вероятно съвременният Аскар. Обозначението „град“ се използва често в Евангелията както за малки, така и за по-големи градове.

Парцел земя. Вижте Бит. 33:19; 48:22; Исус Навин 24:32.

6. Кладенецът на Яков. Този кладенец се намира на около десет минути пеша под село „Аскар“, по пътя за Йерусалим. Няма по-сигурно идентифицирано място, свързано с живота на Исус, от този кладенец, който все още осигурява вода за манастирска градина в подножието на планината Гаризим. Многобройните извори в региона правят странно, че някой би си направил труда да копае кладенец. Но Яков е бил чужденец в страната и може би е изкопал кладенеца, за да избегне спор за правата върху водата (вж. Бит. 26:17–22).

Изморени. Исус и учениците вероятно са били на път от зазоряване и може да е изминал 15 или 20 мили (24 или 32 км). Йоан често споменава емоциите и физическите ограничения на Исус като човек сред хората (виж гл. 1:14; 11:3, 33, 35, 38; 12:27; 13:21; 19:28; виж върху гл. 4:7). Исус никога не е извършил чудо, за да задоволи личните си нужди или да облекчи собствените си физически мъки от жажда или глад (виж върху Мат. 4:3, 6).

На кладенеца. Тоест, на бордюра на кладенеца.

Шестият час. Не е сигурно каква система за изчисляване на времето е използвал Йоан (вж. гл. 1:39; 4:52; 19:14). Обикновено обаче се смята, че „шестият час“ би бил пладне (виж DA 183). Ако беше вечер, Исус вероятно щеше да придружи учениците до Сихар или да продължи към Сихем, на кратко разстояние оттам, за да си намери подслон за през нощта. Също така, сутрин и вечер бяха обичайните времена за вадене на вода и несъмнено щеше да има и други на кладенеца.

7. Жена от Самария. Тоест, жена от самарийски род (вижте на стих 4), а не жена от град Самария, който беше на повече от два часа път.

Дай ми да пия. Утешително е да знаем, че Исус е изпитвал неща като жажда, глад, умора и болка, точно както ние (вижте ст. 6). Той стана едно с нас, за да ни помогне при каквито и да е обстоятелства (вижте гл. 1:14).

Процесът на спечелване на самарянката заслужава най-внимателно проучване. част от всички, които са се заели да спечелят други за Христос. В този процес е имало четири основни етапа: (1) Пробуждането на желание за нещо по-добро, стихове 7–15. (2) Пробуждането на убеждението за лична нужда, стихове 16–20. (3) Призивът за решение да се признае Исус за Месия, стихове 21–26. (4) Стимулт за действие, съответстващ на решението, стихове 28–30, 39–42. За коментар относно подробните стъпки във всеки от тези четири етапа на процеса вижте стихове 7, 16, 21, 28.

Исус привлякъл вниманието на жената с молбата: „Дай ми да пия.“ Нейният отговор е очевиден във въпроса в стих 9: „Как е...?“ След като по този начин си осигурил цялото ѝ внимание, Исус събудил интереса ѝ с предложението за „жива вода“ (ст. 10). Нейната реакция се проявява във въпроса „откъде“ е получил такава вода (ст. 11) и дали твърди, че е „по-велик“ от Яков, който е изкопал кладенеца (ст. 12). От внимание и интерес, Исус я подтикнал да пожелае „живата вода“, заявявайки, че онези, които я пият, „никога няма да ожаднеят“ (ст. 14). Тя отговорила с молбата: „Господине, дай ми тази вода“ (ст. 15), въпреки че все още нямала представа какво иска.

8. Градът. Сихар, на около 3 километра по-нататък по пътя към Сихем.

Месо. Гръцки *trophē*, „храна“, „прехрана“ (вижте върху Матей 3:4).

9. Как е възможно? Расовата омраза държеше юдеите и самаряните толкова далеч един от друг, че и двамата избягваха социални контакти, ако изобщо беше възможно. За произхода на самаряните вижте 4 Царе 17:23–29. За произхода на антипатията между евреите и самаряните вижте том III, стр. 69; вижте върху Ездра 4:1–3, 17–23; Неемия 2:10; 4:1, 2. За съвременен разказ за проблемите между евреите и самаряните вижте Йосиф Флавий, Древности хх. 6. 2.

Евреите нямат никакви отношения. Това изглежда е обяснителен коментар, добавен от Йоан в полза на неговите нееврейски читатели, а не изявление, направено от жената към Исус. Въпреки това, могат да се цитират текстови доказателства (вж. стр. 146) за пропускането на изречението. Молбата на Исус стресна жената; какво може да бъде по-странно от подобна молба, идваща от юдеин?

10. Божият дар. Тоест, самият Исус, както става ясно от следващото изречение. Той изглежда не повече от уморен, жаден пътешественик, но в предложението за „жива вода“ има повече, отколкото жената все още разбира. Колкото и странно да изглеждаше молбата на Исус на пръв поглед, имаше нещо още по-загадъчно. Значимият факт за Исус не беше, че Той беше юдеин, а че Той беше и е „дар от Бога“ (виж Йоан 3:16; 2 Коринтяни 9:15).

Кой е той. Исус е на път да се представи на жената като Месия (виж стиха 25, 26) и тук тактично я насочва към това да види, че Неговото предложение включва повече от

се появява на повърхността. Исус намекна: „Ти можеш да удовлетвориш физическата ми жажда, но аз мога да задоволя жаждата на душата ти.“

Жива вода. Гръцки *hudōr zōn*, „прясна вода“, „течаща вода“ или „животворна вода“ (вж. Езек. 47:9). Тук Исус говори за Себе Си (вж. Йоан 7:37; вж. гл. 6:27, 51). Пророк Йеремиа говори за Господ като за „извор на жива вода“ (гл. 2:13; 17:13; вж. Ис. 12:3; Откр. 22:1). Жената си помислила, че Исус говори за изворна вода, за разлика от сравнително застоялата вода от кладенеца. Но ако Исус е имал достъп до буквална „жива вода“, защо би я помолил да пие?

11. Господин. Гръцки *kurios*, „господар“, „господине“, тук в последния смисъл, като титла на уважение. Нещо в гласа и поведението на Исус впечатли жената и нейното небрежно „ти, бидейки юдеин“ (ст. 9) сега се променя във форма на обръщение, отразяваща уважение.

Откъде? Жената все още си мисли, че Исус говори за буквална вода. Но очевидно Той не говори за този кладенец – който е бил дълбок 30 или повече метра – защото няма оборудване за извличане на вода от него.

12. Ти ли си по-голям? Думата „ти“ е емфатична. Кого прави Исус за Себе Си какво ще бъде? Сравни гл. 8:53.

Нашият баща Яков. Самаряните твърдяха, че са потомци на Яков чрез Йосиф, и гледали на Яков като на свой „баща“ по подобен начин, както евреите гледали на Авраам (виж гл. 8:33). Мястото, където стояли Исус и жената, било отредено на потомците на Йосиф (Исус Навин 24:32).

14. Който пие. Буквално „който пие [веднъж]“. Една глътка от „живата вода“, която Исус предлага, ще осигури трайно удовлетворение за жадните души (вижте на гл. 7:38).

Ще дам. Думата „аз“ е емфатична и прави рязък контраст между „живата вода“ и тази от кладенеца на Яков.

Никога не жадувай. Буквално „няма [ou] да [mē] жадуваш до вечността [eis ton aionā]“. В

В английския език трите изрази *ou*, *mē* и *eis ton aionā* са комбинирани в една дума „никога“. Гръцкият превод е много по-категоричен, отколкото показва английският превод. Изразът *eis ton aionā* е преведен като „завинаги“ в гл. 6:51, 58; и „никога“ в гл. 8:51, 52; 10:28; 11:26. За гръцката дума *aion* вижте Мат. 13:39.

В него кладенец. Фигуративният характер на „живата вода“, която Исус предложи на жената, сега е напълно очевиден. Тази вода задоволява жаждата на душата за по-добри неща от тези, които този живот може да предложи.

Във вечен живот. Гръцки *eis zōēn aionion* (виж гл. 3:16). За *aionios*, „вечен“, виж Мат. 25:41.

Резултатът от пиенето на „живата вода“ (виж Йоан 4:10) е живот, който никога не свършва.

15. Дай ми тази вода. Смъртно осъзнавайки най-накрая какво Исус има да ѝ предложи, жената откликва с нетърпение на обещанията от стих 14, че ако пие от „живата вода“, „никога няма да ожадне“ и наистина ще получи „вечен живот“. Въпреки това, тя все още свързва предложението за „жива вода“ с буквалната вода, мислейки си, че след като е получила „живата вода“, вече няма да е необходимо да прави ежедневното пътуване до Якововия кладенец. Може би си мисли, че „живата вода“ е само за нея и че все още ще трябва да черпи вода за „съпруга си“ (виж стих 16). Но, както Исус бърза да обясни, тази „жива вода“ се отнася както за съпруга ѝ, така и за нея самата.

16. Повикай мъжа си. След като вече напълно си събудила желанието за „живата вода“ (ст. 15), Исус рязко променя темата на разговора. Неговата цел в стихове 16-20 е да събуди в жената убеждение за отчаяна нужда от тази вода (вижте стих 7). Това Той прави, като фокусира вниманието върху тайните на нейния живот. Тя все още не е готова да получи „живата вода“, за която толкова небрежно моли (стих 15). Първо, има застояли води на греха, които трябва да бъдат премахнати. Старият живот на греха трябва да умре, преди да може да започне новият живот на праведност; двете не могат да съществуват едно до друго (вж. Яков 3:11, 12).

Но жената отхвърля прозрението на Исус за живота ѝ, отричайки, че има съпруг. Тя предпочита да не обсъжда лични дела с непознат. Исус признава точността на нейното твърдение (ст. 17), но дава доказателства, че знае много повече за нея, отколкото тя е била готова да разкрие (ст. 18). По този начин Той я убеждава, че е пророк (вижте на ст. 10) и че тя е голяма грешница. Тя умело парира натрапчивия удар, като насочва разговора от себе си обратно към Исус (ст. 19), а след това към общ спор за религията (ст. 20). Като всяка душа, осъдена за грешка или грях, тя се стреми да бягство.

Опитите да се отклони разговорът от нежелана истина към маловажни или незначителни религиозни теми са доказателство за убеждението, че ще е необходима промяна в моделите на мислене и живот. Полагат се отчаяни усилия да се избегне истината или да се намерят причини за нейното игнориране или отхвърляне. Необходимото обаче не е изясняване на повдигнатите за спор точки. Исус не губи време да обсъжда нито статута Си на „пророк“, нито въпроса къде да се покланяме. Вместо това, Той просто насочва вниманието на жената (1) към духа на истинското поклонение и (2) към Себе Си като Христос. Това са точно точките, необходими, за да доведат мъжете до решение днес (вижте на стих 21).

17. Нямам съпруг. Това е първият опит на жената да запази тайните си скрит живот (виж на стих 16).

18. Петима съпрузи. Сега Исус разкрива напълно миналия ѝ живот, давайки доказателство, че За Него тайните на живота ѝ са като отворена книга (виж гл. 1:48). Тя е грешна жена, силно нуждаеща се от „живата вода“, която Той щедро ѝ предлага.

19. Ти си пророк. Жената избягва разговор за собствения си живот, като променя темата на разговора на нещо, което няма лични последици. Ако може да въвлече Исус в религиозен спор, това ще ѝ спести неудобството от изповядването на тъмните дела от собственото ѝ минало.

20. Тази планина. Тоест, планината Гаризим, в чието подножие се намираха Сихар и Якововият кладенец. Самаряните са издигнали храм на Гаризим около 432 г. пр.н.е. , но той е лежал в руини след разрушаването му от Йоан Хиркан около 129 г. пр.н.е. (виж стр. 33). За коментар относно самаряните и тяхната религия виж стр. 18, 45.

Мъжете са длъжни да се покланят. За тази жена, както и за повечето юдеи и самаряни, религията се състоеше основно във формите, свързани с поклонението. Тя все още не осъзнаваше, че „истинските поклонници“ са тези, които „се покланят на Отца с дух и истина“ (ст. 23).

21. Жено, повярвай ми. Това е единствената употреба в Новия завет на емфатичния израз „повярвай ми“. Сравнете тържественото утвърждение „истина, наистина“ (вижте гл. 1:51). Исус тържествено призовава жената да забрави формите на поклонение и традиционния спор между юдеин и самарянин относно това къде тези форми трябва да се практикуват.

Часът идва. Вижте стих 23.

Да. На гръцки език думата е в множествено число, като по този начин включва всички самаряни, които истински се покланят на Бога.

Нито в тази планина. Поклонението пред Бога няма да бъде ограничено до никого определена местност — Юдея, Самария или другаде.

След като събуди у жената желание за „жива вода“, каквато и да е тя, и Убеден в личната ѝ нужда от това, Исус сега продължава да я насочва към точката на решение (ст. 21–27). Той фокусира нейните блуждаещи мисли, като дефинира истинската религия (ст. 21–23), отправя към нея покана да стане истински поклонник (ст. 23, 24) и след това я води към точката на решение, като се идентифицира като Месия (ст. 26) и по този начин като някой, който говори с духовен авторитет. Той напълно обезоръжава нейните предразсъдъци и осуетява опита ѝ да избегне въпроса, като ясно заявява, че не споделя религиозните предразсъдъци, които разделят юдеите от самаряните. И двамата биха могли да станат „истински поклонници“. В крайна сметка ще има само една „котара“ (гл. 10:16). Тя отговаря с честно изявление на вяра в месианската надежда, която самаряните споделят. Нейните бързи действия (гл. 4:28, 29) красноречиво свидетелстват за нейното решение. Тук Исус си представя ден, в който юдеите ще престанат да бъдат Божият избран народ.

22. Спасение. Буквално „спасението“, което означава единственото спасение, което съществува (виж Деяния 4:12). Самарянството е комбинация от отстъпническа еврейска религия и езичество (виж стр. 18, 45). Самаряните приемали Петокнижието за своя Библия и твърдяли, че са по-ортодоксални от евреите, но сякаш се покланяли на Бога – не знаели на какво се покланят – и затова Му се покланяли „напразно“ (виж Марк 7:7). В Божието провидение евреите били направени Негови избрани свидетели пред народите на земята (виж том IV, стр. 26–30). Те станали получатели и назначени пазители на Неговата разкрита воля (виж Римляни 3:1, 2; 9:3–5). Следователно Исус потвърждава абсолютното превъзходство на еврейската религия, като вече е заявил ясно, че това превъзходство по никакъв начин не е свързано с мястото на поклонение (Йоан 4:21). Превъзходството на юдаизма се състоеше във факта, че Бог беше избрал еврейския народ да бъде Негови представители на земята, че им беше поверил божествените пророчества и че Месията щеше да бъде евреин (Римляни 9:4, 5).

23. Сега е. „Часът“ от стих 21, когато мястото за поклонение престава да бъде от значение, е тук и сега. Не е необходимо да се борим в коловоза на миналото. Не е необходимо да чакаме някакво бъдещо време, за да влезем в истинско поклонение, да получим „живата вода“. Йерусалим е бил определеното място за поклонение (виж стих 21) и ще остане такова за кратко време, но истинското поклонение може да започне „сега“. Важното не е къде, а как се покланя човек.

Истински поклонници. Тоест, тези, чието поклонение е от сърце, а не от поклонение. състоящ се по същество от ритуални форми, провеждани на определено място.

В дух и истина. Тоест, с цялата си искреност, с най-висшите способности на ума и емоциите, прилагайки принципите на истината към сърцето (вижте върху Матей 5:3, 48; 7:21–27; Марк 7:6–9). Това е истинско поклонение, казва Исус; всичко останало е лъжа. Същото разграничение, направено тук между истинското поклонение и формите на поклонение, е ясно посочено от пророк Михей (гл. 6:7, 8).

Отецът търси. Отецът не е далечно божество, безразлично към децата Си, но се интересува от всеки от тях поотделно (виж Исая 57:15). Той не само приема „истински поклонници“, но и тревожно „търси“ онези, които са готови да Му се покланят „с дух и истина“ и ги насърчава да дойдат при Него (виж Езекиил 18:31, 32; Йоан 3:16; Деяния 17:24–31; 2 Петрово 3:9). Спасението не е резултат от слабите усилия на хората да търсят безразличен Бог, а от неуморните усилия на небесния Отец, който с грижовно състрадание търси изгубените Си деца (вж. върху Матей 18:12–14; Йоан 10:1–21). Йоан

многократно подчертава тази истина (виж Йоан 3:16; 6:44; 15:16; 1 Йоан 4:10). Сравнете притчите за изгубената овца, изгубената монета и изгубения син (Лука 15:1–32).

24. Бог е Дух. Буквално „Бог [е] дух“. Като безкрайно духовно същество, Бог не е подчинен на същите ограничения като крайните материални същества и следователно не е толкова загрижен за видимите места и форми на поклонение, колкото за духа, в който хората Му се покланят (вижте на стих 22).

25. Знаем. В съзнанието на жената истинското поклонение е подходящо свързано с мислите за идващия Месия. Самаряните основавали своите месиански надежди на предсказанието от Втор. 18:15, 18. Те обикновено наричали Месията Тахев, което означава „завръщащият се“ или „Възстановител“.

Наречен Христос. Това очевидно е обяснителна фраза, добавена от Йоан за по-голяма полза на неговите нееврейски читатели (вижте на гл. 1:38).

26. Аз, който говоря. Пътят беше напълно подготвен за това стряскащо откровение, което доведе разговора до рязък край. Не беше ли проявил Исус свръхестествено знание за живота ѝ (вижте стихове 17–19) и не беше ли тя вече признала, че е „пророк“? Мислейки за Втор. 18:15, 18, тя изрази вярата си, че когато дойде Месията, Той ще „ни каже всичко“ (Йоан 4:25), а сега този „пророк“ се обяви за Месията. Естествено, тя заключи: Той не е само „пророк“, но и

Пророк, за когото Моисей е предсказал.

27. Удивени. Или „бяха изненадани“. Сред евреите се е смятало за крайно неприлично за мъж и под достойнството на равин да разговаря с жена публично. Древно еврейско литературно произведение, Abot 2 (1d), съветва: „Никой да не говори с жена на улицата, нито със собствената си жена“ (цитирано в Strack and Billerbeck, том 2, стр. 438). В Мишна мъжете са увещавани: „Не се впускайте в прекалено много разговори с жени“ (Abot 1. 5, Soncino ed. of the Talmud, стр. 4; вж. Talmud 'Erubin 53b, Soncino ed., стр. 374).

Никой не каза нищо. От уважение към своя Учител учениците не казаха нищо, нито на Него, нито на жената.

28. Остави стомната си за вода. Тя беше на път да си тръгне, с пълна стомна (ЖВ 183), когато учениците се върнаха от селото с храна за Исус. Тя нямаше търпение да стигне до селото и да разкаже на другите за голямото си откритие и не искаше да бъде забавена от тежката стомна за вода. Тя беше изпитала желание, убеждение и решение (вижте на стих 7) и следващата логична стъпка беше действие – тя отиде да разкаже на другите за голямото си откритие. Това свидетелстваше за реалността на решението ѝ. Чакащата стомна за вода беше безмълвно доказателство за намерението ѝ да се върне без забавяне.

29. Всичко. Съобщението на жената беше донякъде преувеличено. Очевидно тя разсъждаваше, че щом Исус знае дълбоките, тъмни тайни на живота ѝ, нищо друго не може да бъде скрито от Него.

Това е Христос. За връзката между представените доказателства – свръхестественото знание на Исус – и заключението, че Той трябва да е Христос, вижте стих 26. Жената тактично заявява откритието си под формата на въпрос и кани селяните да излязат и сами да разгледат доказателствата. Сравнете поканата на Филип към Натанаил: „Елате и вижте“ (виж гл. 1:46).

30. Те излязоха. Разказът на жената впечатли селяните и ги подтикна да разследват. Първоначално тяхното вярване се основаваше на разказа на жената, но след надлежно разследване, на собствения им опит (виж стихове 39, 42).

31. Учителю, яж. Загрижени за благополучието на своя Учител (виж стих 6), учениците Му спестили ненужните усилия за закупуване на храна. Те направили каквото могли, за да Му облекчат товара. За коментар на думата „Учителю“, rhabbi, вижте гл. 1:38.

32. Месо. Гръцки brōsis, „храна“ от всякакъв вид (вж. ст. 8). Нетърпеливият отклик на жената беше по-освежаващ за душата на Исус, отколкото храната би била за тялото Му. Материалните неща са от второстепенно значение в преценката на всички, които наистина стават съработници с Христос. Относителното значение, което християнските работници отдават на материалните неща в сравнение с духовните неща, е показател за тяхната преданост (вижте Матей 20:15).

33. Донесъл ли е някой? Формата на въпроса в гръцки език предвижда отрицание. отговор. Учениците всъщност не вярват, че Исус е ял, но са озадачени, че вече не е гладен (виж стих 6).

34. Моята храна. Вижте на стих 32. Исус е живял с единствената цел да върши волята на Отца Си (вижте на Матей 4:4; Лука 2:49; Йоан 6:38). Повечето хора живеят за „храната, която се разваля“ (Йоан 6:27), но Исус нямаше апетит за нищо друго освен за „храната, която трае за вечен живот“. Материалните нужди на живота бяха второстепенни спрямо Неговата велика цел да постигне спасението на човека (вж. върху Матей 6:24–34; Йоан 6:26–58).

Този, Който Ме е пратил. За смисъла, в който Отец „изпрати“ Исус в света, вижте гл. 3:17. Йоан често цитира Исус по отношение на Неговата божествена мисия (Йоан 3:17, 5:30, 36, 37; 6:38, 44; 7:18, 28, 33; 8:16, 18, 26, 29; 9:4; 10:25, 32, 37; 12:44, 49; 13:20; 14:10, 24, 31; 15:21; 16:5; 17:4; вижте Лука 2:49).

Да завърши делото Си. Тоест, „делото“, за което Бог изпрати Сина Си в света (вижте Матей 1:21; Йоан 17:4).

35. Жътва. В Палестина зърното се е сеяло през есента и е било жънато през пролетта (виж том II, стр. 108-110). Тъй като жътвата в райони като Сихар е била през април или май, вероятно е била около месец декември или януари (виж Допълнителна бележка върху Лука 4; Начало на галилейското служение; вж. ДА 191).

Погледнете към полетата. Учениците можеха да видят селяните, които си проправят път през ниви с растящо зърно (ЖВ 191) до кладенеца. Семето на истината, посято в сърцето на тази самарянка, вече беше започнало да дава плод и през следващите два дни се роди изобилна реколта (вж. стихове 39–42).

36. Жътва. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 146) тълкуването на думата „вече“ от стих 35 със стих 36. Стих 36 тогава би започвал така: „Който жъне, вече получава заплата“. При самарянката сеитбата едва е била завършена, когато е настъпило славното време за жътва (вж. Яков 5:7).

Бере плодове. Вижте Матей 13:30.

Вечен живот. Вижте гл. 3:16.

Радвайте се заедно. Вижте Пс. 126:5, 6; Ис. 9:3; вижте върху Лука 15:7.

37. Един сее. Може би Исус мисли за Себе Си като за сеяча, а за учениците като за жътварите (виж Йоан 4:38; вж. Мат. 9:37, 38; 10:1) и си представя по-голямата жетва в Самария след възкресението Си (виж върху Деяния 8:6–8, 14, 25). При жетвата на душите често е вярно, че този, който сее евангелското семе, не е този, който има привилегията да пожъне реколтата (вж. 1 Кор. 3:6, 7). За Исус като сеяч на добро семе виж върху Мат. 13:3–8, 18–23.

38. Аз ви изпратих да жънете. Исус очевидно има предвид юдейското служение, споменато накратко в гл. 3:22. В известен смисъл Исус и Неговите ученици сега жънаха реколтата от

семе, посято от Йоан Кръстител. След възкресението учениците щяха да пожънат изобилна реколта от семето, посято по време на служението на Исус (виж Деяния 2:41, 47; 5:14).

39. Много от самаряните. Това беше първата група обърнати във вярата. По време на курса През следващите два дни имаше втора жътва (ст. 41). По време на мисията си седемдесетте посетиха много от градовете на Самария и бяха посрещнати сърдечно (виж ДА 488). След възкресението имаше още една жътва (виж на ст. 38).

Думата на жената. Вижте стих 29. Тези, които я познаваха, сигурно са се досетили какво е включено в нейното твърдение за това, че Исус ѝ е казал „всичко“, което е правила. За човек като нея, да има толкова дълбоко убеждение относно духовните неща е достатъчно, за да привлече вниманието на всеки. Йоан често отбелязва, че мнозина „повярваха“ в Исус (вижте гл. 7:31; 8:30; 10:42; 11:45; 12:42; вижте гл. 1:12).

40. Два дни. Тоест, останалата част от този ден и целият следващ ден (ст. 43; вижте том I, стр. 181, 182; том V, стр. 248–250). Тези два дни бяха радостно време на духовна сеитба и жътва.

41. Много други. Сравнете стих 39.  
Вярвал. Вижте гл. 1:12.

Неговата собствена дума. Онези, които не бяха убедени от думите на жената, несъмнено поставяйки под въпрос всичко, което тя би могла да каже, и може би бидейки по-предпазливи да приемат каквото и да било, без първо да направят лично проучване, сега повярваха. Също така, някои може да не са присъствали, за да чуят показанията на жената.

42. Чуха го. Те бяха очевидци. Няма по-убедително доказателство от доказателството на личния опит.

Наистина е така. Готовността на тези самаряни да повярват на доказателствата, че Исус е „Пророкът“, за когото е говорил Моисей (виж върху ст. 26), се откроява в рязък контраст с несигурността, с която евреите Го приели (виж върху гл. 1:10, 11). Неговият живот и послание представлявали убедително доказателство за самаряните, че предсказанието на Моисей се е изпълнило в лицето на Исус от Назарет (виж върху Мат. 1:23; вж. ДА 407).

Христос. Текстовите доказателства са разделени (вж. стр. 146) между запазване или пропускане на тези думи.

Спасителят. Вижте върху Матей 1:21.

43. След два дни. [Синът на благородника, Йоан 4:43–54. Вижте Юдейското служение от Първа Пасха 28 г. сл. Хр.; Служението на нашия Господ; за чудесата стр. 208–213.] Тоест, денят след събитията, записани в стихове 4:5–39 (вижте на стих 40). Пътешествието от стихове 3–5 сега е възобновено.

44. Неговата собствена страна. Тоест, Назарет (виж върху Марк 6:1, 4; вж. ДА 196), а не Галилея (виж върху Йоан 4:45). Йоан вмъква този коментар, за да обясни защо Исус отишъл директно в Кана, на около 13 км по-на север (виж върху гл. 2:1).

45. Галилеяните. Вижте върху Мат. 4:13. Обърнете внимание обаче, че Мат. 4:13 се отнася до официалното откриване на галилейското служение около шест месеца по-късно (вижте Допълнителна бележка върху Лука 4).

След като видях. Вероятно е препратка към инцидентите от гл. 2:13–23, по-специално към Чудесата от стих 23. Очистването на Храма (гл. 2:13–22) доведе до разпространението на слух, че Исус се е обявил за Месия (вижте ДА 196).

Те също отидоха. Както направиха всички благочестиви евреи (вижте Изх. 23:14–17; Втор. 16:16).

46. Кана. Виж на гл. 2:1.

Направи водата вино. Вижте гл. 2:1–11. Исус сега беше сред приятели, които бяха вече е бил свидетел на божествена сила, действаща чрез Него.

Благородник. Буквално „царски [човек]“, т.е. царски чиновник, тук вероятно придворен на Ирод Антипа, тетрарх на Галилея и Перя. Този „благородник“ е бил евреин, вероятно иродианин (вж. Марк 3:6). Някои предполагат, че този „благородник“ се идентифицира с Хуза (Лука 8:3) или Манаин (Деяния 13:1), служители на Ирод, които стават християни.

В Капернаум. Христос и „благородникът“ били в Кана, а синът му в Капернаум, на около 25 км разстояние. Исус бил посетил Капернаум приблизително година преди това време (гл. 2:12), но няма сведения за някаква обществена работа, извършвана там по това време.

47. Когато чу. Бързото разпространение на новината за завръщането на Исус в Галилея свидетелства за Неговата популярност (виж Йоан 4:45; Марк 3:7–12).

Умолявах го. Това е първият документиран случай на молба за изцеление, въпреки че чудеса като цяло вече са споменати (гл. 2:23).

Слез долу. Вижте гл. 2:12.

В момента на смъртта. Човешката мъдрост и умения не можеха да направят повече и като последен Прибягвайки до курорта, бащата предприел пътуване до Кана с надеждата да убеди Исус да се върне незабавно с него в Капернаум (виж стих 49). Като намерил Исус заобиколен от тълпа от хора, бащата уредил лична среща с Него (виж ДА 197).

48. Освен ако не виждате. Според ДА 198, бащата е приел Исус като Месията (виж на стих 45) обвързан с условието да бъде удовлетворена молбата му, мислейки, че Исус по-лесно ще се съобрази, за да си осигури „благородник“ за последовател. Но Исус долови нотката на неискреност в начина на говорене и поведение на благородника и осъзна, че вярата му е несъвършена. Разбира се, той вече имаше известна вяра, иначе изобщо нямаше да дойде. Но вяра като неговата е далеч от съвършена и Исус винаги изискваше безусловна и безусловна вяра, преди божествената сила да може да бъде упражнена.

Благородникът планирал да повярва , ако първо можел да види; Исус изисквал от него да повярва преди да види. Вярата, която е обусловена от изпълнението на определени молби, се основава на слаба основа и ще се провали при обстоятелства, когато Бог смята за най-добро да не даде желаното. Исус отложил отговора на молбата на офицера, защото благородникът не бил готов да получи това, за което бил дошъл да поиска. В сегашното си състояние на ума той не отговарял на условията да получи каквото и да било от Господа (вижте Яков 1:5–7) и Исус не можел да направи нищо за него, докато той не осъзнаел крайната си нужда и не бил готов да упражни безусловна и безусловна вяра. Затова Исус не му дал нито „Да“, нито „Не“ за отговор и бащата осъзнал, че молбата му не била нито удовлетворена, нито отказана.

Знамения и чудеса. Тоест, чудеса (виж стр. 208, 209).

Не вярвам. Или „изобщо не вярвам“. В гръцкия език двойното отрицание прави твърдението най-категорично. Благородникът сигурно е разпознал това като отражение на собствените си мисли (вижте върху гл. 1:47–49). Думата „вие“ е в множествено число. Исус мислел за юдейските водачи и други, чието отношение било подобно на това на благородника, и го класирал сред невярващите си сънародници (вижте върху Йоан 2:18; 6:30; 1 Кор. 1:22; вижте върху Мат. 16:1–9).

За разлика от това, жителите на Самария наскоро Му бяха повярвали на словото Му и Го приеха сърдечно, с проста вяра (Йоан 4:41, 42). Исус беше наскърбен, че Неговите сънародници бяха толкова бавни да повярват (вижте гл. 1:10, 11). Той имаше по-голям дар за благородника от този, за който беше дошъл да поиска – дара на спасението, и не можеше да даде по-малкия дар – изцелението на сина, без по-големия (вижте стр. 209; ДА 198).

49. Господине. Гр. kurios, "господар" (виж ст. 11).

Преди детето ми да умре. Необходимата трансформация се случи за миг. Осъзнавайки, че Исус е прочел сърцето му, бащата видя, че собствените му мотиви са били егоистични. Той видя, че единствената му надежда да спаси момчето се крие в упражняването на непрекословна, безусловна вяра и без колебание се отказа от неверието и фалшивата си гордост. Тук той с обич нарича сина си „малко дете“ – различна гръцка дума от преведената като „син“ в стих 46.

50. Върви си. След като необходимата трансформация се осъществи, нямаше забавяне в изпълнението на молбата, макар и по начин, който бащата не очакваше. Той беше умолявал Исус да „слезе“ в Капернаум, но Исус му каза просто: „Върви си.“

Така благородникът бил длъжен да си тръгне без доказателства, че молбата му е била удовлетворена (вижте стих 48). Вярата му била поставена на изпитание. Той трябвало да приеме дара, ако изобщо го направи, чрез вяра. Той трябвало да действа с вяра, вярвайки, че е получил това, за което е дошъл да поиска.

Живее. Гръцкият израз изразява идеята, че синът не само „живее“, но и че ще продължи да живее.

Човекът повярва. Неговото намерение беше да види, преди да повярва; сега той прие Исус по Негово слово. Той действаше с вяра и в резултат на това мир и радост изпълниха сърцето му (вижте ДА 198–200). Вижте гл. 1:12.

51. Слизане. Разстоянието не беше повече от около 25 километра. Кана се намираше в хълмовете на Галилея, може би на надморска височина от около 240 метра, докато Капернаум се намираше на брега на Галилейското езеро, на 210 метра под морското равнище, почти 450 метра по-ниско. Пътуването до вкъщи обикновено би отнело четири или пет часа и лесно би могло да се осъществи същия следобед. Колкото и загрижен да беше бащата за живота на сина си, новооткритата му вяра схвана реалността на ценния дар, който беше получил, и той не бързаше прекомерно да се върне.

Слугите му го посрещнаха. Това беше на следващата сутрин, докато благородникът все още беше на известно разстояние от дома.

„Синът ти е жив.“ Слугите повтарят същите думи, които Исус е казал предния ден (ст. 50).

52. Започна да се поправя. Буквално „ставаше ми по-добре“ или, както бихме казали, „започна да се подобрява“.

Седмият час. Тоест, около 13:00 ч. Сравнете гл. 1:39; 4:6.

53. В същия час. Причинно-следствената връзка беше очевидна. Ако изцелението беше станало по-рано или по-късно, може би щеше да остане въпросът дали то трябва да се припише на някаква друга причина, а не на волята и думите на Исус.

Повярва. Думата тук е използвана в абсолютен смисъл. Бащата приел Исус като Месия или, както бихме казали, станал християнин. Резултатите от това чудо били широкообхватни. Момчето било изцелено, цялото семейство повярвало и пътят бил подготвен за Исус, когато около шест месеца по-късно Той направил Капернаум център на Своето служение в Галилея (вижте върху Лука 4:31).

54. Второто чудо. Вижте гл. 2:11. За всеобщото посрещане, оказано на Исус от жителите на Капернаум, вижте Марк 1:32–37, 45.

## КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1–42DA 183–195

2 ДА 178

6 ПП 204

6, 7 GW 194; ЗТ 217, 322

7-14MH 27

9 КОЛ 380

9, 10 GW 194

9-12DA 184

10 Ev 267; MH 156; TM 226, 390

10-146T 64; 7T 152

13, 14 GW 194; ML 139

14 хиджра 308; CE 14; CH 508; ChS 19; CS 27; CT 342, 528; DA 187, 439, 454, 787; Ед 83,  
192; Ев. 268, 272, 289, 683; EW 209; FE 127; GW 287; MB 20; MH 157, 496; ML 157,  
189, 227; MYP 29, 390; PP 204, 412; SL 61; TM 88, 149, 168, 226, 390; 1T 565, 604;  
2T 88; 3T 84, 322, 381; 4T 555, 567, 579; 5T 569, 731; 6T 51, 173, 320, 472; 8T 193; 9T 179

14, 15 DA 454

14-18DA 187

19-22DA 188

20 PK 674

21 7T 53

23 CT 259; Ev 377; FE 177; PK 50; 6T 363

23, 24 DA 189; FE 399; 7T 53

24 Ед 75, 175; 8T 247, 263

25-27DA 190

26 DA 194; MH 28

28-30GW 195; MH 102

29 AA 106; MH 28; ML 227; 3T 217; 8T 30

29, 30 ДА 191

31, 32 DA 190

34 AA 364; COL 283, 403; DA 190; GW 188; ML 230; MM 20; SC 77; SL 13; 2T 269;  
4T 227; WM 53, 116

35 RC 67; Te 258; TM 232; 5T 582; 6T 89, 474; 7T 98; 8T 36; 9T 226; WM 80

35, 36 DA 191; FE 201; MH 103; 5T 86, 187; 6T 23, 416

35-378T 30

36-38GW 409

37, 38 ДА 192

39 MX 28; МЛ 227

39-42AA 19

40-428T 30

41 AA 106

41, 42 RC 67

42 DA 193; SL 83; TM 155

43-54DA 196-200

44, 46 DA 196

47 ДА 197

48 ДА 198, 315; Ев 594

49, 50 DA 198

51-53DA 199

53 ДА 200

## ГЛАВА 5

1

1 В събота Иисус изцелява онзи, който е бил болен тридесет и осем години. 10 Затова юдеите Го преследват и се карат за това. 17 Той се защитава в Себе Си и ги изобличава, като показва чрез свидетелството на Своя Отец, 32 Йоан, 36 делата Си, 39 и Писанията кой е.

1. След това. [Втора Пасха: Болният във Витезда, Йоан 5:1–15. Вижте Юдейското служение от Първа Пасха 28 г. сл. Хр.; Продължителността на Христовото служение; за чудесата стр. 208–213.] Буквално „след тези [неща]“, същият израз, използван в началото на гл. 6 и 7 (вижте върху гл. 6:1).

Празник. Текстовите доказателства са разделени (вж. стр. 146) между това и прочитането „празникът“.

От древни времена коментаторите са разделени относно идентичността на този празник. Мнението на църковните отци е разделено относно Пасха и Петдесетница и наистина един евангелски ръкопис от IX век в Оксфорд стига дотам, че вмъква „празник на безквасните хлябове“ вместо „празник на евреите“, като по този начин идентифицира празника като Пасха. Друг, по-късен ръкопис обаче показва различен опит за идентифициране, като вмъква след думата „евреи“ думите „скиниите“. В днешно време някои коментатори са защитили Празника на освещаването като споменатия тук, а много други са на мнение, че този празник трябва да се идентифицира като Пурим. По този начин почти всеки празник от еврейската религиозна година е имал свой защитник.

Въпреки че трябва да се признае, че на този проблем не може да се даде окончателен отговор, Има някои доказателства, които могат да бъдат взети предвид при достигане до предварително заключение. В предишната глава (гл. 4:35) Исус заяви, че до жътвата остават четири месеца. Тъй като жътвата в Палестина се е състояла през април и май, събитията от гл. 4 изглежда са се случили през декември или януари. По това време Празникът на освещаването (известен още като Ханука) се е празнувал във всички синагоги в Палестина. Съмнително е обаче, че това е празникът, за който се говори тук, не само защото не е бил един от празниците, които евреите редовно са ходили в Йерусалим, за да празнуват (виж Изх. 4:1).

23:14; Втор. 16:16), но също и защото се е случвало през зимата (виж Йоан 10:22), време, когато болните едва ли са били по портиците около басейна Витезда. Следващият празник е бил Пурим, който се е празнувал в средата на последния месец на еврейската година, близо до първи март. Въпреки че по това време времето е било по-меко, все още е съмнително дали Пурим е празникът, за който се говори тук, защото подобно на празника на освещаването, той не е бил един от големите празници, за които евреите обикновено са пътували до Йерусалим.

Трите други празника, с които е отъждествен празникът от гл. 5:1, са Пасха, Петдесетница и Разпъването на скиниите са били празнувани в Йерусалим и са се провеждали в периоди на общо взето меко време. От тези три, изглежда, че Пасхата има най-силните доказателства в своя полза, както разглежданата в настоящия пасаж. Тя е била определена като такава още през II век от Иринеи („Срещу ересите ii. 22. 3, в Доникейските отци“, том 1, стр. 391). Същият израз, „празник на евреите“, се използва и там.

---

<sup>1</sup> Никол, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с екзегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (Йоан 3:1). Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.

за Пасхата в гл. 6:4; и празникът от гл. 5:1 е първият празник след гл. 4:35, на който Исус, подобно на юдеите като цяло, би отишъл „в Йерусалим“. Вижте стр. 192, 193; Продължителността на Христовото служение; вижте върху Мат. 20:17.

Това чудо и последвалото изправяне на Исус пред Синедриона (вижте стихове 16–18) бележат края на юдейското служение. Вероятно това е Пасхата през 29 г. сл. Хр. (вижте стр. 192; „Продължителността на Христовото служение“; вижте Допълнителна бележка върху Лука 4), година след Първото очистване на Храма (вижте върху Йоан 2:13). По този начин юдейското служение е продължило около една година, след като е било временно прекъснато от оттеглянето в Галилея, споменато в гл. 4:1–3.

До Йерусалим. Вижте Матей 20:17.

2. Пазар за овце. Гръцки *probatikē*, прилагателно, отнасящо се до нещо, свързано с овца. Тълкувателите се различават по отношение на това дали тук трябва да се разбира като „пазар за овце“, „вир за овце“ или „порта за овце“, като всички те са възможни тълкувания. В полза на това думите „овце“ и „вир“ да се вземат заедно и да се чете „А в Йерусалим, при вир за овце, имаше [място], наречено на еврейски език Витезда“, говори фактът, че всички християнски писатели до 13-ти век, които разглеждат пасажа, го разбират по този начин. От друга страна, ако „овце“ и „басейн“ не се разглеждат заедно, а „овце“ се разбира като съкратено наименование на определена местност в Йерусалим, „овчата порта“ (Неем. 3:1; 12:39) изглежда е вероятна идентификация.

Басейн. Въпреки че все още има известни дискусии относно местоположението на този басейн, общоприетото му отъждествяване с двоен басейн в църквата „Света Анна“, точно на север от днешната Виа Долороза, е валидно. Ориген, през 3 век, описва този басейн като заобиколен от четири портика, като пети го разделя на две, което съответства на сведенията от Йоан. В днешния си вид той е с размери 55 на 12 фута (16,7 на 3,6 м) и се намира на много фута под повърхността на земята, тъй като нивото на земята сега е по-високо, отколкото в древността. Покрита е от пет арки, които поддържат пода на древната християнска църква, построена впоследствие над нея.

Витезда. Името на това място се появява по различен начин в ръкописите като Витезда, Витезата, Белзета и Витесаида, и текстовите доказателства за всяко от тези четения не са без значение. Въпреки че не може да се вземе окончателно решение по този въпрос, изглежда вероятно първоначалното четене да е било Витезата или нещо подобно, доколкото североизточната част на града, в която изглежда се е намирал този басейн (виж по-горе под „Басейн“), е била наречена Безета (виж Йосиф Флавий, Книга на войната ii. 19. 4 [530]; 4. 2 [151]), което лесно би могло да бъде вариант на Витезата.

Името Витезда изглежда произлиза от арамейския (тук наречен „еврейски“, както и другаде в Йоан; виж гл. 19:13, 17; 20:16) *beth chesda'*, „дом на милостта“. Възможно е да е било въведено в по-късни ръкописи, защото е било подходящо име за място, където Исус е лекувал болните. Въпреки това, доколкото Йоан не прави опит да тълкува значението тук, той очевидно не е възнамерявал да акцентира върху значението на думата и съвременните тълкуватели ще направят добре, ако последват примера му, като се въздържат от алегоризиране на името.

Пет веранди. Вижте по-горе под „Басейн“.

3. Чакане на движението. Могат да се цитират важни текстови доказателства (вж. стр. 146) за пропускането на думите „чакане на движението на водата“ и целия стих 4. По този начин

Историята за това как ангел е дарил свръхестествени лечебни сили на водата в басейна, изглежда не е била част от оригиналния евангелски текст, а вероятно е била добавена в опит да се обясни стих 7. Обаче, фактът, че тази легенда е основана на ранна традиция, се посочва от факта, че Тертулиан е знаел за нея в началото на 3 век. Няма доказателства за това вмъкване преди неговото време. С оглед на стих 7, този пасаж очевидно запазва това, което е било популярно мнение относно водите на басейна (виж ДА 201).

Вълните на водата са били истински (Ж.В. 202), но в разказа на легендата има имплицитни доказателства, че това народно вярване не е имало друга основа в действителност. По-силните тъпчели слабите в стремежа си да достигнат водите, когато са били развълнувани, и мнозина умирали на ръба на вира (вижте Ж.В. 201, 202, 206). По този начин, колкото по-егоистичен, решителен и силен е бил един човек, толкова по-вероятно е да стигне пръв до вира и да бъде изцелен. Най-нуждаещите се са имали най-малка вероятност да се възползват, докато Исус е избрал най-лошия случай. Първият, който е стигал до вира всеки път, когато водите са били развълнувани, очевидно е бил изцеляван, докато Божиите дарове са за всички, които отговарят на условията да ги получат. Също така, изцелението се е случвало само периодично. Принципите, имплицитно заложили в този разказ за „изцелените“ край вира, изглеждат странно различни от принципите, чрез които Исус е извършил чудесата си (вижте стр. 208, 209).

5. Тридесет и осем години. Това твърдение е важно свидетелство за наистина чудотворния характер на изцелението на Исус, защото изключва всяка възможност мъжът да е страдал от временно увреждане. За подобни твърдения относно други чудеса вижте Лука 13:1; Деяния 4:22. Този болен седеше сам и без приятели, безнадежден, парализиран инвалид (виж ДА 202, 203). Неговият случай беше най-тежкият от събраните на ръба на басейна (виж ДА 206).

6. Искаш ли? Трябва да се избягва прекалено голямото наблягане върху функцията на волята, подразбираща се в този въпрос, защото гръцкият текст предава простия смисъл: „Искаш ли да бъдеш изцелен?“ Въпросът на Исус беше риторичен, защото беше очевидно, че мъжът желае освобождение от болестта си, но той послужи за незабавно насочване на вниманието на страдащия към Исус и към проблема с изцелението от мъката му.

7. Нямам мъж. Жалкият отговор на страдащия мъж разкрива история за физическо мизерия, изоставяне от приятели и многократно възраждане на надеждата, последвано всеки път от горчиво разочарование. В този момент от разказа надеждата му все още беше съсредоточена върху уж чудотворния басейн. Очевидно още не му беше хрумнало, че Исус може да го изцели по друг начин.

8. Стани. Думите на Исус тук са поразително подобни на тези в Марк 2:11. Тяхната краткост и директността сигурно е вдъхнала доверие у болния мъж (виж ДА 202, 203). Исус очевидно не е направил опит да опровергае суеверието относно басейна, нито е поставил под въпрос причините за болестта на мъжа. Вместо това, чрез позитивен подход Той е заповядал на мъжа да покаже вярата си. За изискванията, които Исус е поставил към онези, които ще изцели, вижте стр. 209.

Легло. Палет, който лесно може да се навие и носи на рамо.

9. Веднага. Йоан използва тази дума много по-рядко от Марк (виж върху Марк 1:10) и тук тя е в ярък контраст с „тридесет и осем години“, през които мъжът е бил болен.

Ходех. Формата на думата, използвана тук, на гръцки предполага не просто едно действие на ходене, а нова способност, която човекът продължава да притежава. Физически той сега навлиза в нов начин на живот.

Съботата. Това е първото от седемте записани чудеса за съботата (вижте чудеса 3, 5, 6, 9, 27–29, изброени на стр. 210–213). Сега за първи път Исус открито оспорва равинските разпоредби за съботата (вижте върху Марк 1:22; 2:23–28; 7:6–13). Фактът, че Той го е направил, когато градът е бил пълен с посетители за празника, и че е драматизирал отхвърлянето си на подобни традиции, като е извършил чудо и го е публикувал, като е накарал мъжа да носи леглото му, показва важността, която Той е отдал на въпроса. Вижте върху Йоан 5:10, 16.

10. Не е законно. Вижте Марк 2:24. Юдеите сякаш се притеснявали не че човекът е бил изцелен в събота, а че е носил бреме, леглото си, в този ден. Еврейският традиционен закон е предвиждал строги разпоредби относно носенето на тежести в събота. Така Мишна изброява 39 вида работа, които не могат да се извършват в събота, последният от които е „пренасяне от едно място в друго“ (Мишна Шабат 7, Сонсинко изд. на Талмуда, стр. 349). Друг пасаж от Мишна заявява, че ако човек внесе в общественото пространство „жив човек в легло, той не е виновен дори по отношение на леглото, защото леглото е подчинено на него“ (Мишна Шабат 10, Сонсинко изд. на Талмуда, стр. 448), което изглежда предполага, че носенето на празно легло би се считало за прегрешение.

11. Този, който направи. Бившият инвалид очевидно не направи опит да оправдае действие съгласно еврейския закон, а вместо това се обърна към по-висшата власт, която опитът му беше показал, че Исус притежава.

12. Какъв човек? Тези, които зададоха този въпрос, знаеха достатъчно добре, че никой друг освен Исус можеха да извършат чудото, но вероятно са търсели преки доказателства, чрез които да Го изкарат нарушител на техните съботни разпоредби. Както доказват по-късните събития (ст. 16–47), те смятаха, че имат ясни аргументи срещу Него.

13. Отнесе се. Гръцки екпеио, „изплъзвам се“, „изплъзвам се“. Целта на Исус с извършването на това чудо не е искал да се включи в дебат с евреите, а чрез конкретен, поразителен акт да демонстрира естеството на истинското спазване на съботата и да покаже лъжливостта на традиционните ограничения, с които фарисеите се опитвали да обвържат своя народ.

Множество. Йерусалим беше особено претъпкан по време на големите празници (виж стих 1) и несъмнено това чудо беше извършено в присъствието на мнозина, които щяха да разпространят мълвата за него далеч отвъд пределите на Юдея. Заслужава да се отбележи, че Исус не изискваше изповед на вяра от болния човек, преди да го изцели. Очевидно обаче вярата му се издигна до нивото на ситуацията.

14. Исус го намира. Очевидно Исус е потърсил човека, защото духовното въздействие на изцелението все още не е било осъществено върху него. Въпреки че по-голямата цел на чудото изглежда е била да покаже на юдеите безсмислието на техните традиции (вижте стих 10), Исус не е пренебрегнал спасението на този, когото е изцелил.

Храм. Гръцки *hieron*, дума, която се отнася до целия Храмов комплекс, а не до самото святилище (вижте Матей 4:5). Исус вероятно е намерил мъжа в един от дворовете на Храма.

Не съгрешавай вече. Или „не продължавай да грешиш“. Исус насочил ума на мъжа от физическото му благополучие към нуждата му от духовна хигиена. Неговият отговор във Витезда на заповедта на Исус „Стани, вземи си леглото и ходи“ бил отговор на вярата, началото както на духовното, така и на физическото здраве. Сега по-нататъшното напътствие на Исус „Не съгрешавай вече“ предполагало както че предишният му живот е бил живот на грях (виж ДА 202), така и че тези грехове

бяха простени. Тясната връзка между физическото изцеление и прошката на греховете беше демонстрирана при изцелението на парализирания мъж (Марк 2:5–12).

По-лошото е. Това може да се разбира като рецидив на още по-тежко заболяване от Мъжът преди това е преживял, може би остро заболяване, вместо хроничната недъг, от която е страдал толкова дълго. От този пасаж обаче не бива да се заключава, че болестта представлява божествено наказание за нечестив живот от страна на поразения или че болестта непременно следва греховен живот. Историята на Йов и думите на Исус по отношение на слепия мъж (гл. 9:2, 3) ясно показват опасността от допускането на подобна връзка. Вижте върху Йов 42:5; Пс. 38:3; 39:9.

15. Каза на евреите. Очевидно човекът е идентифицирал своя Благодетел пред евреите, защото Той се опита да смекчи осъждането им към себе си, като съдействаше в отговора на въпроса им (виж стихове 10–13), а също и защото сега желаше да разгласи знанието за Този, Който го беше изцелил.

16. Преследвайте Исус. Исус беше доведен пред Синедриона и обвинен в нарушаване на съботата (вижте ДА 204), а към това обвинение беше добавено и това за богохулство (ст. 18). Водачите на нацията се стремяха да противодействат на безспорно голямото влияние на Исус върху хората (виж гл. 2:23). Освен това, те изпратиха шпиони да Го наблюдават, очевидно за да изградят обвинение, за да могат да Го осъдят на смърт (виж ДА 213).

С публичното си порицание на Исус през пролетта на 29 г. сл. Хр. еврейските водачи се опитаха да подкопаят Неговия авторитет и влияние сред хората (Ж. В. 213). Те направиха публична прокламация, предупреждаваща нацията срещу Него, и изпратиха шпиони, които да Го следят, за да намерят причина за съдебни действия срещу Него. С пълното съзнание, че противопоставянето им на Него е безпочвено, те отсега нататък станаха още по-огорчени към Него и започнаха да кроят планове как да Му отнемат живота. Този план те успяха да осъществят две години по-късно, на Пасхата на 31 г. сл. Хр. .

До пролетта на 29 г. сл. Хр. те разполагали с достатъчно доказателства за неговото месианство – знаели за видението на Захария (Лука 1:5–20), за посланието към пастирите (Лука 2:8–10). 12), за идването на мъдреците (Мат. 2:1, 2), за посещението на Исус в Храма на 12-годишна възраст (Лука 2:42–50), за свидетелството на Йоан Кръстител за Христос като Месия (Йоан 1:19–34). Съвсем наскоро те имаха допълнителни доказателства за съвършенството, очевидно в характера на Исус, за здравия характер на Неговите учения и за божествения характер на Неговите чудеса. В допълнение към всичко това, те имаха и пророчествата. Юдеите сигурно са били впечатлени, че те се изпълняват в събитията, които се случват тогава.

В съботния ден. Изглежда, че евреите не са наказали човека за това, че е носил леглото му в събота, освен че са го порицали публично. Но Исус, авторът на чудото, те се опитали да убият, вероятно както защото е излекувал човека, така и защото му е заповядал да носи леглото си в събота (вижте гл. 7:22–24; 9:6, 14). Докато еврейският закон е позволявал да се лекува остро болен човек, лечението на хроничен случай като този е било забранено. Така един древен еврейски коментар, написан много векове след времето на Исус, но който несъмнено отразява ситуацията по Неговото време, заявява: „Позволено ли е на човек да лекува в събота? Нашите учители са учили: Смъртната опасност е по-важна от съботата; но ако е съмнително дали той [болен човек] ще възвърне здравето си или не, човек не бива да пренебрегва съботата [заради него]“ (Танчума Б, цитиран в Щрак и Билербек, Коментар към новия завет , том 1, стр. 624). Изборът на Исус в настоящия случай на човек, който е бил болен в продължение на 38 години, изглежда е бил направен умишлено, за да демонстрира погрешността на подобни еврейски законови ограничения.

17. Работи досега. Буквално „работи досега“. С тези думи Исус увери слушателите Си, че Бог, който е създал света, все още действа активно сред тях, дори в съботен ден (вижте Допълнителни материали на EGW за Деяния 17:28). Това противоречи на деистичния възглед в някои кръгове на юдаизма, които са склонни да отдалечават Бог от света толкова много, че Той има малък контакт с него. Дори повече от това, думите на Исус са твърдение, че Неговите собствени дела, разкрити в чудото на изцелението, което току-що е извършил, наистина са дело на Бога. Мисълта, изразена тук, е основна за беседата на Исус в Йоан 5:19–47.

И аз. Или „аз също“. Емфатичната употреба на местоимението със съчинителния съюз предполага равенството на Исус с Бога.

18. Неговият Отец. Буквално „Неговият собствен Отец“. Да се говори за Бог като за „Отец“ не е било напълно чуждо на еврейската употреба. Понякога в междубибелната еврейска литература (виж стр. 84-86) Бог е наричан Отец на евреите (виж Юбилеи 1:24, 25, 28; Товит 13:4). Няколко пъти в молитви Той е наричан „моят Отец“ (виж Еклесиаст 23:1, 4; Премъдрост 14:3). Не заради такъв израз юдеите сега обвиниха Исус в богохулство.

Несъмнено осъзнавайки, че нямат отговор на Неговата защита за изцелението в събота (вижте Йоан 5:17), те се обърнаха, за да оспорят твърдението Му за равенство с Бога, което разпознаха като имплицитно заложено в Неговото изявление: „Отец Ми работи досега, и аз работя.“ Йоан ясно прави разликата в съзнанието на юдеите между говоренето за Бог като за свой Отец и имплицитното твърдение на Исус, че Бог е Негов собствен Отец в специален смисъл.

Равен на Бога. Вижте Фил. 2:6; вижте върху Йоан 1:1. Признанието тук, че Отец-Синовската връзка между Бог и Христос е връзка на равенство и е от голямо значение. Понякога се изтъква аргументът, че Исус е бил Божи Син само в същия смисъл, в който всички хора са Божии синове, тоест по силата на сътворението и духовното бащинство. Посочва се, че терминът „Божий син“ често е бил използван в гръко-римския свят като титла за императори, което показва, че те са полубогове, но не непременно, че притежават пълна божественост. Въпреки това, повествованието на Йоан показва, че юдеите ясно са разбирали думите на Исус като декларация за равенство с Всевишния.

19. Синът. Въпреки че Исус често се наричаше Човешкият Син, титла, която подчертаваше Неговата човечност и вероятно предполагаше Неговата месианска природа (вж. върху Мат. 1:1; Марк 2:10), в настоящия контекст неквалифицираната титла „Синът“ ясно означава „Синът Божий“. Това е видно както от факта, че Той я използва във връзка с Отца, така и от позоваването Му на Сина Божий в Йоан 5:25. Показателно е, че когато юдеите обвиняват Исус, че твърди, че е божествен, Той продължава да обяснява и разширява това твърдение, вместо да го омаловажава по някакъв начин. Вижте Допълнителна бележка върху Глава 1.

От себе си. Буквално „от себе си“, тоест, по Негово собствено желание, по Негова собствена инициатива.

Вижда Отца да върши. Буквално „вижда Отца да върши“. Делата на Исус бяха в пълна хармония с начина, по който Бог се отнася към човека. Нещо повече, те бяха върховният израз на Божията любяща загриженост за човека. Това, че Исус можеше толкова напълно да изрази характера на Отца, беше възможно само защото Синът се подчини напълно на волята на Отца.

20. Обича Сина. Вижте гл. 3:35.

Всичко. Тук Исус заявява Своето съвършено разбиране на волята на Отца. Само този, който е самият Бог, би могъл честно да направи подобно твърдение.

По-велики дела. Тоест, по-велики от чудесата на изцеление, които Исус е извършвал (вижте стих 21). Силата на изявлението на Исус е още по-забележителна, тъй като Той го е направил въпреки осъждането за чудото, което току-що е извършил.

21. Като Отец. Самото сравнение е следствие от равенството на Сина с Отца. Юдеите правилно вярвали, че възкресяването на мъртвите е божествен прерогатив; като претендира за същата сила, Исус утвърждавал Своята божественост.

Синът съживява. Несъмнено това се отнася както за силата на Исус да възкресява мъртвите „при последната тръба“ (1 Кор. 15:52) и на Неговата сила да даде нов живот на всеки християнин, преживяващ новородението (виж гл. 3:3). Едва много по-късно еврейската литература показва, че възкресението е било смятано за дело на Месията; в настоящата беседа обаче Исус не набляга на Своето месианство, а по-скоро на Своята божественост.

22. Отец съди. Отец е дал в ръцете на Сина успешното завършване на делото на изкуплението. Отец не е станал човек, не е дал живота Си, за да спаси човека; но Синът, Който стана човек и даде живота Си за човешкия род, е полагащият право да съди онези, които са Го отхвърлили. Само Той познава пълната сила на изкушението, само Той е понесъл греховете на света. Вижте върху Йоан 5:27, 29; Евреи 4:15.

23. Трябва да почитаме. В непосредствения си контекст думите на Исус увещават слушателите Си, които твърдят, че почитат Бога, че по тази причина трябва да почитат и Сина. Всъщност е невъзможно да почитаме Бога, без да почитаме Сина, когото Той е изпратил.

24. Наистина. Вижте върху Мат. 5:18; Йоан 1:51.

Който чува. Този стих е важен заради тясната връзка, която демонстрира между слушането и вярата. Всъщност, двете действия са изразени на гръцки чрез причастия, които споделят общ член, което предполага, че слушането не е от значение, освен ако човек не вярва. Вижте Матей 7:24. Тук Исус допълнително подчертава Своето подчинение на Отца, защото посланието на Сина („Моето слово“) е предназначено да накара хората да повярват в Отца и да Му се доверят.

Има вечен живот. Това изявление е повече от обещание за вечен живот; то е уверение, че вярващият сега и тук може да започне да се наслаждава на живот, който е вечен по качество, защото е духовно съединен със Своя Господ, чийто живот Той споделя. „Божият Дух, приет в сърцето чрез вяра, е началото на вечния живот“ (Животът и Светият Дух, 388). Вижте Йоан 6:47; 1 Йоан 5:11, 12; вижте върху Йоан 3:16.

Да не дойде под осъждане. Вижте Йоан 3:18; Римляни 8:1.

Премина. Буквално „е преминал“. Преходът от смъртта към живота не е само телесна трансформация при бъдещото възкресение, но и преживяване, през което всеки истински християнин вече е преминал и чиито плодове продължава да се радва. В духовен план, решаващата промяна от смъртта към живота настъпва, когато човек се роди отново (виж Еф. 2:5; Кол. 2:13; 3:1; виж върху Йоан 1:13; 3:5).

25. Наистина. Вижте върху Мат. 5:18; Йоан 1:51.

Идва и сега е. Докато фразата „идва“ ясно се отнася за буквалното възкресение в бъдещето (виж стих 28), думите „сега е“ сякаш сочат към преживяването, за което Исус току-що е говорил, когато християнинът „премине от смъртта в живота“ (ст.

24). По този начин те са напомняне, че духовното възкресение е незабавно достъпно за всеки, който, макар и духовно мъртъв, все пак ще „чуе гласа на Божия Син“. Вижте подобната употреба на тези фрази в гл. 4:21, 23.

Вярно е също, че настоящият стих изглежда говори само за частично възкресение, докато стих 28 ясно заявява, че в бъдещото възкресение „всички, които са в гробовете, ще чуят гласа Му“. Разбран по този начин, стих 25 може да се разглежда като отнасящ се до специалното възкресение на много „светии, които са починали“, но са възкръснали при възкресението на Христос като първите плодове на Неговата победа (вижте Матей 27:52, 53).

26. Както ... така. Вижте на стих 21.

Дадено на Сина. Вижте гл. 6:37.

Живот в себе си. „В Христос е животът, изначален, незаимстван, непроизведен“ (DA 530). И все пак, както Въплътеният Син, който се е „отречил от Себе Си“ (Фил. 2:7) от упражняването на Своите божествени прерогативи, Христос, говорейки за Своето съществуване на земята като човек сред хората, може да се позовава на притежанието на живота като дар от Бога. „Божествеността на Христос е уверението за вечен живот на вярващия“ (DA 530). Вижте Допълнителна бележка към Глава 1.

27. Власт. Като е възложил на Сина да изпълни плана за изкупление за спасението на човека и за слава Божия, Отец Му е поверил и изпълнението на съда. Това е разумно, защото Божият Син, божествено същество, е и Човешкият Син, човешко същество, което е устояло на изкушението (Евр. 4:15), е родило грях чрез заместник и е вкусило смъртта. И все пак Той триумфира във великата борба със Сатана.

Никое друго същество във вселената не е квалифицирано по този начин да произнесе вечен съд над хората и никое друго същество не може да прослави и оправдае Бога чрез този съд. Вижте стих 22.

28. Часът идва. Вижте на стих 25.

Всички. Това е общо позоваване на възкресението на мъртвите в края на света, без да се прави разлика между първото и второто възкресение (виж Откр. 20:5, 6). Еврейското мислене по времето на Исус е било разделено по въпроса за възкресението. Садукеите отричали, че мъртвите изобщо ще възкръснат, докато фарисеите твърдо твърждали, че ще възкръснат. Дори сред онези евреи, които са подкрепяли доктрината за възкресението, очевидно е съществувало разделение и по въпроса кой ще бъде включен в него, като някои са твърждали, че само праведните ще възкръснат, други са твърждали, че както праведните, така и нечестивите ще излязат от гробовете си. В съответствие с това последно мнение, документ от края на II и началото на I век пр.н.е. представя патриарсите като заявяващи: „Тогава и ние ще се издигнем, всеки над племето си, поклонявайки се на небесния Цар. Тогава и всички хора ще се издигнат, едни за слава, а други за срам.“

(„Заветът на Вениамин 10:7, 8, в Р. Х. Чарлз, Апокрифите и псевдописите, том 2, стр. 359“) Исус, в съответствие с обичайната Си практика, не влизал в спор относно различните възгледи на юдеите относно възкресението, а просто заявявал истината, че „всички, които са в гробовете... ще излязат“.

29. Тези, които са вършили добро. От тези думи не може да се заключи, че спасението се печели чрез „правене на добро“. Добрите и злите дела са като отражение на духовното състояние на човека. Дърветата могат да бъдат оценени като добри или лоши въз основа на плодовете им и следователно достойни за отглеждане или унищожаване, въпреки че присъщата доброта или лошост на едно дърво не се крие в плодовете му. По подобен начин хората могат да бъдат класифицирани по отношение на делата си, въпреки че делата им са само външни признаци на вътрешното им духовно състояние, което е определящият фактор за тяхното спасение.

Възкресение на живота. Тоест, възкресение, което се характеризира с или води до вечен живот; възкресение, което всъщност е самият живот, тъй като е осъществено чрез живота на Христос, в който вярващият участва. „Христос стана една плът с нас, за да можем ние да станем един дух с Него. Чрез това единство ние трябва да произлезем“

от гроба – не просто като проявление на силата на Христос, а защото чрез вяра Неговият живот е станал наш“ (DA 388).

Осъждане. Гръцки krisis, „съд“. Контрастът на тази дума с „живот“ показва, че тук тя трябва да се разбира в смисъла на „неблагоприятен съд“. Това е същата дума, преведена като „осъждане“ в стих 24 и „съд“ в стих 22; всичко това сякаш показва, че съдът, за който се говори там, че е поверен на Христос, е предимно съдът на нечестивите. Вижте гл. 9:39.

30. Не правете нищо. Вижте стих 19; гл. 6:38.  
Както чувам. Тоест, от Отца.

Съд. Гръцка дума krisis, вижте стих 29. С оглед на контекста, думите на Исус тук са твърдение за справедливостта на Неговото осъждане на грешниците в последния съд. Виж стихове 22, 27.

Отец. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 146) пропускането на тази дума.

31. Свидетел на себе си. По отношение на правните показания поне относно някои фази на Що се отнася до личния живот на човек, Мишна заявява: „Никой не може да свидетелства за себе си“ (Мишна Ктубот 2:9, Сончино, издание на Талмуда, стр. 151). Твърдението на Исус в настоящия стих вероятно е имало за цел да се хареса на този тип мислене сред еврейските Му слушатели. На пръв поглед гл. 8:14 изглежда противоречие на Неговото изявление тук. Във всеки случай обаче думите на Исус са били формулирани така, че да отговарят на мисленето на Неговите слушатели. В гл. 8:14 дискусията не е била по отношение на Неговата връзка с Отца, а по-скоро на Неговото изявление „Аз съм светлината на света“, което фарисеите отхвърлили, защото Той го казал от Себе Си. На това възражение Исус въпреки това настоял, че думите Му са истина. В настоящия пасаж обаче обстановката е различна: тук Исус се опитал да демонстрира зависимостта Си от Отца си, като посочил делата, които е бил упълномощен да извърши, като доказателство за твърденията Си (гл. 5:36, 37). За да подкрепи твърдението Си, Той изглежда е напомнил на слушателите Си еврейския принцип, че свидетелството относно собственото поведение не се счита за валидно.

32. Друг. От древни времена коментаторите са разбирали този стих по два различни начина. Някои са приемали думата „друг“ като отнасяща се до Йоан Кръстител, предвид непосредствения контекст (ст. 33–35), и несъмнено слушателите на Исус по това време са Го разбирали по този начин (вижте ст. 34). По този начин, осъзнавайки, че Неговият собствен авторитет не е бил приет (ст. 31), Исус развива аргумента Си, като се позовава на четири различни свидетели: (1) на свидетелството на Йоан (ст. 32–35); (2) на чудесата (ст. 36), които юдеите не са могли да игнорират; (3) на свидетелството на Отца (ст. 37); и (4) на Писанията (ст. 39) и по-специално на писанията на Моисей (ст. 45–47), когото юдеите признават за свой върховен авторитет.

Много други тълкуватели, макар и да не отричат това четворно развитие на аргумента на Исус, разбират настоящия стих като отнасящ се по-скоро за Отца, в очакване на стих 37. Те посочват, че стих 32 е в сегашно време, подходящ израз на продължаващото свидетелство на Отца за Неговия Син, докато стихове 33–35, които ясно се отнасят за Йоан, са в миналото, тъй като служението му по това време е приключило.

33. Изпрати. Това вероятно е препратка към инцидента, записан в гл. 1:19–27.

34. Свидетелство от човек. Когато Исус заяви, че има друг, който свидетелства за Него (ст. 32), несъмнено много от юдеите веднага помислиха, че Той говори за Йоан Кръстител (виж гл. 1:7, 8, 15–18, 26, 27, 29–36). Исус продължи, като посочи

че Йоан наистина е свидетелствал за истината, но че валидността на Неговите собствени твърдения не може да се потвърди или отхвърли от такова човешко свидетелство.

За да се спасите. Въпреки че осъзнаваше, че истинността на Неговите думи не зависи от това дали Йоан е свидетелствал за тях, Исус все пак напомни на юдеите, че Йоан е свидетелствал за Него, защото голям брой хора повярваха на Йоан (виж Мат.

21:26). Като се позоваваше на такива свидетелства, Исус можеше да насърчи някои да повярват в Него и по този начин да ги спаси.

35. Светлина. Гръцки *luchnos*, „лампа“ (виж на гл. 1:9). Апостол Йоан заявява за Кръстителя, че „той не беше тази светлина“ (ст. 8). По-скоро Йоан Кръстител беше лампа в сравнение с Христос, който беше „истинската светлина“ (ст. 9). Както лампата вече не е необходима, когато дойде светлината на деня, така и делото на Йоан беше заменено от това на Исус.

Думата, преведена като „горящ“, е форма на глагола *kaibō*, „да бъдеш подпален“ и по този начин може да означава, че Йоан е бил само второстепенно светило, тъй като самият той е бил „подпален“ от по-голямата Светлина.

Вие бяхте охотни. Относно популярността на Йоан вижте Матей 3:5–7; 21:26.

За известно време. По времето на настоящата беседа общественото служение на Йоан беше вече е приключило и той очевидно е бил в затвора (вижте Лука 3:19, 20).

36. Това на Йоан. С оглед на контекста в стих 34 изглежда ясно, че Исус има предвид тук че Той има по-голямо свидетелство от всяко друго, което Йоан Му е дал.

Дела. Те включват не само чудесата на Исус, но и цялото Му служение за хората: Неговото безгрешният живот, Неговото учение, Неговите дела на милост, Неговата смърт и Неговото възкресение. Взети заедно, тези дела представляват свидетелство за истинността на Неговите твърдения, такова, с което никое човешко твърдение не може да се сравни по важност. „Най-висшето доказателство, че Той е дошъл от Бога, е, че животът Му е разкрил характера на Бога“ (Животът, 407).

37. Отецът. Върховното свидетелство за истината, която е в Христос, не може да се намери нито в човешките свидетелства, нито в делата на Исус, а в гласа на Бог, говорещ на човешкото сърце. Когато християнинът знае в собственото си сърце, че „самият Отец... е свидетелствал“ за Христос, той е обзет от сигурност, която надхвърля всички други уверения. Може би Исус е мислил и за гласа от небето при собственото Си кръщение (вижте върху Матей 3:17).

Нямате нито едното, нито другото. Слушателите на Исус бяха чули свидетелството на Йоан и бяха видели делата на Исус, но за третия вид свидетелство, свидетелството на Отца, разкрито на сърцето, те не знаеха нищо, защото, както Исус им каза, „на Когото е изпратил, не вярвате“ (ст. 38). Въпреки че слушането на човешки свидетелства и наблюдението на делата на Исус може да предшества вярата, върховното доказателство за месианството и божествеността на Исус Христос може да се получи само след като вярата е започнала да расте в сърцето. Само чрез ухото и окото на вярата може да бъде чул и видян Отец и словото, което Той говори за Исус Христос, може да пребъде в човека и да бъде разбрано от него. Но когато това слово пребъде и бъде разбрано, няма по-голяма сигурност.

39. Изследвайте писанията. Този пасаж може да се преведе или като просто твърдение „Вие изследвайте писанията“, или като заповед „Изследвайте писанията!“. Контекстът изглежда показва, че тези думи най-добре се разбират като ясно изявление на Христос към юдеите: „Вие изследвайте писанията, защото мислите, че имате в тях вечен живот, и те са свидетели за Мен!“ Древните юдеи са смятали, че самото познаване на закона ще осигури на човек вечен живот. Така Хилел, равин от 1 век

пр.н.е., се съобщава, че е заявил: „Който е придобил за себе си думи на Тората, е придобил за себе си живота на идния свят“ (Мишна Абот 2.7, издание на Сончино на Талмуда, стр. 17). Тук Исус използва това вярване, за да напомни на евреите, че Писанията, в които те са смятали, че ще намерят вечен живот, са същите писания, които свидетелстват за Него (виж РР 367). Този пасаж е използван ефективно и като предписание за изучаване на Писанията (виж 2 Т 121). Ако евреите бяха изследвали Писанията с очи на вяра, те щяха да бъдат готови да разпознаят Месията, когато Той застане сред тях.

Пасаж, почти идентичен с този стих, се появява в апокрифно евангелие, открито в Египет върху папирус, написан най-късно през 150 г. сл. Хр. Той гласи: „Обръщайки се към управниците на народа, той каза тези думи: „Вие изследвате писанията; [онези писания], в които мислите, че имате живот, те са, които свидетелстват за мен““ (Папирус на Еджъртън 2, редове 5–10; гръцки текст в Х. Идрис Бел и Т. К. Скийт, Фрагменти от неизвестно евангелие [Лондон, 1935], стр. 8, 9). Такъв пасаж изглежда е основан на Евангелието от Йоан и следователно е важно свидетелство за съществуването на това Евангелие през първата половина на II век. Фактът, че апокрифен евангелски папирус е открит в Египет, показва, че Евангелието от Йоан очевидно е разпространявано там – на значително разстояние от Ефес, вероятното му място на произход – известно време, преди да бъде използвано за изграждането на апокрифно повествование за Христос. Това, заедно със съвременния папирус на Йоан от Райландс, е важно доказателство за валидността на традиционното датiranje на Четвъртото Евангелие към края на I век сл. Хр. (виж стр. 179–181).

40. Елате при мен. В две по-късни беседи Исус ясно показва, че идването при Него води до вечен живот и че „идването“ при Него е синоним на вяра в Него (гл. 6:35; 7:37, 38). Въпреки че юдеите многократно идваха при Него, за да Го чуят и разпитват, те не идваха с вяра или с чувство за собствена нужда от Неговата сила да спасява.

За да имате живот. Вижте гл. 3:16; 10:10.

41. Почит от хората. Крайният успех на делото на Исус не зависеше от това дали еврейските водачи по Неговото време Го разпознаха като Месия. Целите на Неговото послание и Неговото служение надхвърляха всяко одобрение, което човешките същества биха могли да дадат. Крайната му цел беше завладяването на царството на злото за слава Божия.

42. Любов към Бога. Тоест, любовта на хората към Бога, а не любовта на Бога към тях. Бог обичаше фарисеите, но твърде често те не успяваха да му отвърнат със същото (вижте 1 Йоан 4:10, 11, 19).

43. Не Ме приемате. Вижте гл. 1:5, 10, 11.

Ако дойде друг. Някои коментатори са разбрали това като пряк исторически алюзия към Бар Кохеба, еврейския бунтовнически водач, приветстван като Месия по време на Второто въстание, 132–135 г. сл. Хр. (виж стр. 79). Отхвърляйки възможността за действително пророческо предсказание, те са представили своето тълкуване на този стих като индикация, че Евангелието от Йоан не е могло да бъде написано преди Второто въстание. Такова тълкуване трябва да бъде отхвърлено по две причини: (1) Доказателствата са ясни, че Йоан е написано преди това време (виж върху стих 39; виж също стр. 179, 181); (2) Твърдението на Исус по никакъв начин не е декларация, че някой ще дойде, твърдейки от свое име, че е Месията, а по-скоро хипотетично твърдение, че ако някой го направи, евреите биха били склонни да го приемат. В същото време е ясно, че Бар Кохеба е бил приет като Месия, дори от еврейския водач Акиба, и по този начин е била демонстрирана истинността на твърдението на Исус.

44. Чест. Буквално „слава“, „добра репутация“. Много от юдеите са се съдили по себе си; те са смятали репутацията на човек за добра или лоша от гледна точка на собствените си традиции, вместо да гледат на Бога и Неговия характер като свой стандарт. Следователно те не можеха да повярват в Христос.

Само от Бога. По-добре казано, „от единствения Бог“. Фактът, че Бог е един и абсолютен, означава, че има само един истински стандарт за преценка на характера – характерът на Самия Бог, както е разкрит в Неговия закон. Принципът за уникалността на Бога е бил основен принцип на еврейската вяра, но евреите са го отричали с действията си дотолкова, доколкото са съдили ближните си по традиционните човешки стандарти.

45. Дори Моисей. За евреите Моисеевият закон е бил основата на религията и всъщност на живота като цяло. Сега Исус насочва слушателите си към поразителния факт, че ако бяха разбрали правилно този Закон, щяха да Го видят разкрит в него. Така те бяха осъдени от най-великия си пророк.

В ръкопис на апокрифно евангелие от II век сл. Хр. пасаж е много подобен на този стих. Той гласи: „Не мислете, че съм дошъл да ви обвиня пред Отца Си; вашият обвинител е Моисей, на когото сте възложили надеждата си“ (Папирус на Еджъртън 2 [вижте върху Йоан 5:39], редове 10–14). За значението на този и други пасажии от този документ, които са успоредни на Йоан, вижте върху стих 39.

Доверие. Гръцки *elpizō*, „надявам се“. Юдеите са полагали надеждата си за вечен живот в съответствие със Закона на Мойсей, както е традиционно тълкуван (вижте на стих 39).

46. Той писа за мен. Това очевидно не е препратка към някакъв конкретен пасаж от писанията на Моисей, освен ако не е Втор. 18:15, 18 (вижте коментара там), а по-скоро общ намек за елементите на Петокнижието, които сочат към Христос, по-специално към службата в светилището и към пророчествата на Яков (Бит. 49:10) и на Валаам (Чис. 24:17). Ако юдеите бяха разбрали правилно това, щяха да бъдат готови да приемат Христос, когато Той дойде. Вместо това, те виждаха предписанията на Мойсей само като основа на легалистичен начин на живот; следователно, те не успяха да разпознаят Исус като Месия и по този начин се поставиха под осъждането на самите писания, чрез които си мислеха, че живеят.

#### КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1–5МН 81

1–47ДА 201–213

2 ДА 201

5–9ДА 202; SC 50

6 ДА 203

6, 7 МХ 83

8 МХ 84

10 ДА 203

11, 12 ДА 204

14 СТ 466; ДА 204, 824; МН 113; МЛ 154

15, 16 ДА 204

17 хиджра 287; ДА 206; LS 80; PP 114; 6Т 187; 8Т 261

17–208Т 268

18 ДА 207

19 СТ 410; ДА 208, 209; FE 268; SC 75

20–238Т 269

21 ДА 209

22 МБ 125; 9Т 185

24 КОЛОН 38

25 ДА 209

28, 29 ГК 544

29 ГК 482

30 COL 60; CT 410; DA 180, 336, 675; GW 57; FE 347; 3T 107; 8T 334

35 FE 366

38 ДА 212

39 COL 39, 111, 128; CSW 17-23, 29, 53, 84, 112; Ев. 69, 434; EW 58, 221, 223; FE 164,  
182, 309, 382, 391, 404; GC 69; LS 293; ML 28, 73, 97; MYP 257, 259; PP 367; SC 88;  
2T 121, 343, 634, 692; 3T 81, 449; 4T 312, 499; 5T 273, 388, 575, 717; 8T 157

40 AA 27; CG 467; CH 211; GC 22; 1T 505; 2T 296, 409; 5T 221, 430

40, 41, 43 ДА 212

43 5T 398

46 КОЛ 128

46, 47 DA 213

## ГЛАВА 6

1 Христос храни пет хиляди мъже с пет хляба и две риби. 15 Тогава народът искаше да го направи цар. 16 Но Той се оттегли и тръгна по морето към учениците Си. 26 Изобличаваше народа, който се стичаше след Него, и всички плътски слушатели на словото Му. 32 Обявяваше Себе Си за хляб на живота за вярващите. 66 Много ученици Го отстъпваха. 68 Петър Го изповядва. 70 Юда е дявол.

1. След тези неща. [Нахранването на петте хиляди, Йоан 6:1-14 = Матей 14:13-21=Марк 6:30-44=Лука 9:10-17. Основен коментар: Марк и Йоан. Вижте „Заклучителното галилейско служение“; „Служението на нашия Господ“; за чудесата, стр. 208-213.] В Четвъртото евангелие този израз обикновено показва, че е изминал значителен период от време от събитията, разказани по-рано, и не означава непременно, че инцидентът, който ще бъде разказан, се е случил непосредствено след предходните (вж. гл. 5:1; 7:1; за значението на подобен израз, в единствено число, вижте гл. 2:12). Събитията от гл. 6 са се случили почти година след тези от гл. 5, ако неназованият празник от гл. 5:1 е бил Пасха (вижте стр. 193, 247; вижте гл. 5:1). Всъщност, Йоан тук пропуска целия период на публичното служение на Исус в Галилея в мълчание. Според хронологията, възприета от този коментар, гл. 6 е датиран около времето на Пасха (виж стих 4) през 30 г. сл. Хр .

Събитията от тази глава са единствените в периода на галилейското служение на Исус, които Йоан отбелязва (виж стр. 197, 198). Може да се повдигне въпросът защо, когато е писал разказа си за привидно несвързани събития от живота на Исус, Йоан е избрал да разкаже за чудото на нахранването на петте хиляди души. Може да се отбележи, първо, че от четирите Пасхи по време на служението на Исус, това е единствената, която Той не е празнувал в Йерусалим. Йоан наистина внимателно отбелязва тези празници и споменава присъствието на Исус на всеки от останалите (виж гл. 2:13; 5:1; 12:1, 12). Може би, поне отчасти, той е възнамерявал разказът от гл. 6 да отбележи този пасхален сезон и да обясни защо Исус не се е възкачил в Йерусалим. Още по-важно е, че събитията от гл. 6 обяснява как хората от Галилея, някога толкова нетърпеливи да последват Исус (виж върху Марк 1:44, 45; 3:7-12; Йоан 4:45), сега се обърнаха срещу Него (виж върху Йоан 6:66), както година по-рано водачите в Йерусалим се бяха обърнали срещу Него (виж върху гл. 5:1). Тъй като единственият инцидент доведе Неговия

юдейското служение е приключило, така че събитията от гл. 6 бележат края на Неговото публично служение в Галилея (вижте върху Мат. 15:21).

Евангелието от Йоан обръща специално внимание на доказателствата, че Исус наистина е Месията (виж стр. 892), и на това дали юдеите вярват или не вярват в тези доказателства (виж върху Йоан 1:12). Съответно, изглежда, Йоан проследява основните стъпки, чрез които народът се обръща срещу Христос и в крайна сметка Го отхвърля. Тази цел би оправдала напълно избора на събитията от глава 6. Може би също така Йоан е смятал, че синоптичните евангелия вече са обхванали периода на галилейското служение достатъчно подробно.

Отвъд морето. Тоест, от Капернаум до околностите на Витсаида Юлия (виж Лука 9:10; срв. Марк 6:33), в северния край на езерото. В края на гл. 5 Исус все още е в Юдея. Сега се казва, че е преминал отвъд „Тивериадското море“, което предполага, че между събитията от гл. 5 и 6 Той се е върнал в Галилея. За обстоятелствата и целта на това пътуване вижте Марк 6:30.

Тибериада. Йоан е единственият библийски писател, който нарича Галилейското езеро морето на Тиберия (виж също гл. 21:1). Това може да отразява факта, че той е написал своето Евангелие вероятно няколко десетилетия след останалите и името Тиберия, приложено към езерото, несъмнено е било в по-широка употреба тогава, отколкото по-рано. По времето на Исус град Тиберия, от който езерото е получило името си, е бил построен от Ирод Антипа и следователно езерото все още не е било известно, поне като цяло, с това име.

2. Следваха. Или, според времето на глагола в гръцки, „следвахме“, тоест постоянно. Това очевидно се отнася до общата популярност на Исус в кулминацията на Неговото галилейско служение, след продължителен период на пътуване, поучаване и изцеление сред градовете и селата на Галилея (вижте на стих 1).

Те видяха. Буквално „те виждаха“. Докато тълпите следваха Исус, те многократно Го виждаха да върши чудеса.

Чудеса. За коментар вижте стр. 208-213.

3. В планината. Гръцки *eis to oros*, „в планината“, което вероятно е особено изпъкнала планина или хълм близо до брега в околностите на Витсаида. Преводът „в хълмовете“ (RSV) също е възможен. Паралелните пасажи в синоптичните евангелия посочват, че това е било „пусто място“, тоест необитаема местност (Мат. 14:13; Марк 6:32; Лука 9:12). Тук Исус се надявал да бъде сам с учениците Си след завръщането им от проповядването им из Галилея (Марк 6:31).

4. Пасха. Вижте стих 1.

Празник на евреите. Тази обяснителна фраза би била ненужна за еврейските читатели и показва, че Йоан е писал, имайки предвид както езически, така и еврейски читатели.

5. Ела. Буквално „идваше“. Формата на глагола на гръцки предполага, че Исус е отправил въпроса Си към Филип, докато тълпата се е събирала. Синоптичните сведения за това чудо, от друга страна, всички изобразяват учениците като донесли проблема на Исус в края на деня. Изглежда разумно да се заключи, че самият Исус е повдигнал въпроса за храната, когато тълпата се е появила за първи път, и няколко часа по-късно, не намирайки решение, Филип и другите ученици са се върнали при своя Учител с проблема, предлагайки на Исус да отпрати хората, без да ги нахрани.

Филип. Йоан е единственият евангелист, който споменава Филип конкретно във връзка с това чудо. Тъй като той е от Витсаида (виж гл. 1:44), е естествено Исус да се обърне към него за съвет как и къде може да се набави храна. Вижте обаче гл. 6:6, 8.

Откъде? Гръцки *rothen*, „Откъде?“ или, ако се разбира логически, а не географски, „Как?“

Отговорът на Филип, който се отнася до начина за получаване на храна, а не до мястото, откъдето може да се получи, прави вероятно той да е разбрал, че Исус пита как би било възможно да нахранят толкова множество.

6. За да го изпита. Исус имаше много по-дълбока причина да отпрати въпроса Си към Филип, отколкото просто фактът, че той беше родом от околността (виж на стих 5) и следователно можеше да предложи източник на храна. Въпросът на Господа имаше за цел да изпита вярата на Филип. Песимистичният отговор на ученика относно невъзможността да се нахранят хилядите присъстващи само направи решението на Исус на проблема още по-впечатляващо. Като първо извлече от него собствената му оценка за ситуацията, Исус успя чрез чудото Си да окаже още по-голямо въздействие върху ума на Филип, отколкото иначе би било възможно.

Знаеше какво ще направи. Тези думи отразяват спокойствието, с което Исус се изправи пред това, което изглеждаше като неразрешим проблем. Тази увереност произтичаше от пълната Му вяра в силата на Неговия Отец да задоволи нуждите на онези, за които скоро щеше да отпрати молба. Тази вяра, от своя страна, беше резултат от пълното общение между Отца и Сина (вижте Марк 3:13). Никакав грях или егоизъм не стояха на пътя, за да възпрепятстват пълния поток от силата на Отца чрез Неговия възпътен Син. Само така Исус можеше да работи сред хората с пълна увереност, че е способен да се справи с всяка ситуация, която може да възникне, и да задоволи всички човешки нужди, които биха Му били представени.

7. Двеста динара. Вижте Марк 6:37.

8. Андрей. Както в случая с Филип (ст. 5), Йоан е единственият евангелист, който записва участието на Андрей в повествованието. Тези препратки към конкретни личности, които не са споменати другаде във връзка с това чудо, са доказателство, че Евангелието от Йоан е разказ на очевидец.

Подобно на Филип, Андрей бил от близкия град Витсаида. В гл. 12:20–22 Йоан показва как Филип отива при Андрей, вероятно за съвет и подкрепа, за да представи на Исус случая на питащите гърци. Изглежда вероятно и в настоящия случай или Филип се е обърнал към Андрей за помощ по проблема, който Исус му е представил, или Андрей е дал забележката си, когато е разбрал за въпроса, който Исус е задал на Филип, неговия приятел.

9. Момче. Гръцки *paidarion*, буквално „малко дете“. Думата обаче не се ограничава само до този смисъл и може да означава дори момче, което е почти пораснало, както се използва в LXX на Йосиф (Бит. 37:30), когато е бил поне на 17 години (виж Бит. 37:2), и в апокрифите на Товия, който е бил достатъчно възрастен, за да се ожени (Тов. 6:2). Андрей, бидейки от близката Витсаида, може да е познавал това момче лично, което би обяснило неговата свобода да предложи личното имущество на младия мъж като възможен източник на храна.

Ечемичени хлябове. Вижте върху Марк 6:38. Ечемикът е бил смятан за по-нисша храна. Филон заявява, че е подходящ за „ирационални животни и хора в нещастни обстоятелства“ (*De Specialibus Legibus* iii. 57; Loeb. ed., vol. 7, p. 511). По подобен начин, древен еврейски коментар гласи, че „лещата е човешка храна, а ечемик - фураж за животни (*Midrash Rabbah*, върху Рут 2:9, Soncino ed., p. 58). Така Исус преподава урок по простота (виж върху Марк 6:42).

Малки рибки. Гръцко *opsaria*, умалителното от *orson*, „приготвена храна“, „релиш“. Тъй като малките сушени или мариновани риби са били използвани особено като релиш, *opsarion* се е отнасял по-специално

за тях. Че значението тук е такова, става ясно от паралелните пасажии в синоптичните евангелия, където вместо този термин се появява обичайната дума за „риба“ – ichthus . Хлябът е съставлявал основната част от храненето, а рибата е била за наслада. Тази употреба е илюстрирана от египетски папирус от около края на I век сл. Хр., който при поръчка на провизии за парти изисква: „„За рождения ден на Гемела изпратете някои деликатеси [ōpsaria] ... и артаба [голяма мярка] пшеничен хляб““ (Папирус Фаюм 11931, цитиран в JH Moulton and George Milligan, The Vocabulary of the Greek Testament, стр. 470). Вижте гл. 21:9.

Какво представляват те? Андрей сякаш е задал въпроса почти с подигравка при мисълта, че Исус дори би предположил, че е възможно толкова малко количество храна да нахрани толкова голяма тълпа. Пет хляба с няколко малки рибки за удоволствие само още по-ярко драматизират привидно невъзможната ситуация. И все пак Исус взе илюстрацията на Андрей за безсмислието и я превърна в средство за демонстриране на Божията сила да направи това, което иначе е невъзможно.

10. Накарайте мъжете да седнат. Гръцката дума за „мъже“ тук е antropoi, „мъже“ в общия смисъл, т.е. „хора“, очевидно включваща всички присъстващи. Не бива да се мисли, че мъжете са седели, докато жените и децата са стояли.

Мъжете седяха. Тук, от друга страна, гръцката дума за „мъже“ е andres, „мъже“ в специфичния смисъл, т.е. мъже. Въпреки че всички седяха, според източния обичай само мъжете бяха преброени (виж Матей 14:21). Присъстващото множество по този повод лесно можеше да наброи 10 000 души. За разположението на местата вижте Марк 6:39, 40.

Конкретното напътствие на Исус към учениците Му да накарат хората да седнат, преди да им бъде сервирана храна, подчертава важноста на реда. Несъмнено би било невъзможно за учениците да разпределят храната справедливо в тълпата, но когато хората бяха седнали на групи по тревата, всеки можеше да получи своя справедлив дял.

11. Беше благодарил. Всяко от трите други евангелия гласи, че Исус е благословил хляба; Йоан добавя мисълта, че Той е благодарил на Отца Си за чудото, за което е знаел, че ще последва. Твърдението на Йоан е важно за източника на силата, чрез която Исус е извършил чудесата Си (вижте ДА 143). Той е прикрил собствената Си сила като второ лице на Божеството, когато е приел „образ на слуга“ (Фил. 2:7). Той е заявил: „Синът не може да върши от Самого Себе Си нищо, освен това, което вижда да върши Отец“ (Йоан 5:19; вижте ст. 30). Сега Той разчиташе изцяло на силата на Своя Отец (виж ДА 335, 336, 535, 536) и демонстрираше тази зависимост, като отправи молитва на благодарност още преди чудото да се случи. „В живота Си на приетото човечество, Спасителят безусловно се уповаваше на Бога; Той знаеше, че силата на Неговия Отец е достатъчна за всичко. ... Христос поиска благословието на Своя Отец за храната и тя дойде“ (EGW RH 29 март 1898 г.). Относно средствата, чрез които бяха извършени чудесата на Исус, виж ДА 143.

Ученици. Могат да се цитират важни текстови доказателства (вж. стр. 146) за пропускането на думите „на учениците и на учениците“. Дали тези думи първоначално са били в текста на Йоан е без значение от гледна точка на историята, тъй като всяко от другите евангелия е записано, че Исус е дал храната на учениците Си и че те са я раздали на хората.

Бих. Тоест „пожелах“. Формата на гръцкия глагол, използван тук, може да се разбира като внушение, че хората многократно са искали храна от учениците, докато всички не се наситиха напълно. Синоптиците записват, че „всички ядоха и се наситиха“ (Мат. 14:20; Марк

6:42; вж. Лука 9:17). Хората не бяха просто издържани; всеки човек получаваше толкова, колкото желаше.

12. Събиране. Синоптиците записват, че след като хората се нахранили, били събрани 12 кошници с храна, но само Йоан съобщава за факта, че Исус е отделил специално внимание на събирането на остатъците от храна, за да не се изгуби нищо. Той е задоволил нуждите на хората безкрайно; те са имали повече, отколкото биха могли да желаят. Но сега, за да не си помисли някой, че щедрото чудо дава разрешение за разточителство, Господ внимателно е преподал урока за пестеливост при използването на божествените благословии.

13. Кошници. Вижте Марк 6:43.

14. Мъже. Гр. антропои; вижте стих 10.

Чудо. Вижте стр. 208.

Каза. Буквално „те продължаваха да казват“; тоест, твърдението се повтаряше отново и отново докато се разпространяваше през тълпата.

Пророк, който трябва да дойде. Отново, Йоан е единственият евангелист, който записва впечатление, което това чудо е направило върху хората (вижте Матей 14:22).

Готовността, с която обикновените хора от Галилея бяха склонни да приемат Исус както Месията показва както колко широко разпространено е било очакването за Спасител, така и колко голяма е станала популярността на Исус. Той вече се е показал като водач на хората; те са знаели, че може да изцели всеки, който би бил ранен в битка; сега са виждали, че може да снабди армия с храна! Със сигурност такъв водач би бил непобедим в битка срещу римския потисник. Той трябва да е Месията!

Юдеите са били силно наясно с факта, че истинският пророчески дар не се е проявявал сред тях в продължение на няколко века. Не е изненадващо тогава, че са очаквали неговото подновяване във връзка с идването на Месията (за такива очаквания през 2 век пр.н.е. вижте 1 Макавеи 4:46; 14:41; вж. Йоан 1:21). Многократно през 1 век сл.н.е. прекалено ревностни евреи са били мамени от самозванци, които са се обявявали за „пророци“ и са обещавали да освободят евреите от римско владичество, както е предвиждала популярната концепция за Месията. Йосиф Флавий (Древности хх. 5. 1; 8. 6) записва падението на двама такива „пророци“ – Тевда и един египтянин (вж. Деяния 5:36; 21:38). Исус предупреждава учениците Си срещу идването на лъжливи „христи“ или месии (Матей 24:4, 5).

15. Вземете ... насила. [Исус ходи по езерото, Йоан 6:15–24 = Матей 14:22–

36=Марк 6:45–56. Основен коментар: Матей.] Гр. *harpazō*, „да хвана бързо“, вероятно източникът на английската дума „харпия“ – митологично същество, за което се предполага, че грабва плячката си. Тази дума графично описва намерението на хората, които Исус току-що беше нахранил и които сега бяха убедени, че Той е Месията. Неговата сдържаност да претендира за царство само увеличи желанието им да Го направят цар и очевидно убеждението стана всеобщо, че ще трябва бързо да Го хванат и да Го провъзгласят за цар. Те несъмнено разсъждаваха, че след като бъде провъзгласен за такъв, Той ще трябва да защити твърденията, които са отправили към Него. Тъй като приближаваше Пасха, може би са възнамерявали да Го представят на тълпите, които скоро ще се съберат в Йерусалим.

Предвид по-късното желание на учениците за незабавно установяване на земно царство (виж Марк 10:35–40; вж. Лука 24:19–21), не е неразумно да се заключи, че сега те са насърчавали тълпата да принуди Исус да утвърди царската Си власт (виж DA 378). Вижте върху Йоан 6:64, 65.

Цар. Вижте стих 14.

Тръгнал си. Гръцко *anachōreō*, „да се оттеглиш“, „да се върнеш отново“, което може би означава, че Исус е слязъл от хълма или хълмистата местност, където е търсил покой с учениците Си, и е срещнал множеството край морския бряг. Съответно, сега Той би се върнал в хълмовете за по-нататъшно размишление. На мястото на *anachōreō* един важен ранен гръцки ръкопис използва *phugō*, „да избягаш“. Това четене е запазено и в някои древни версии. Каквото и да е правилното четене, ясно е, че Исус е осъзнал, че предстои криза, и тихо се е оттеглил.

Планина. Вижте стих 3.

Сам. Фактът, че Исус се оттегли сам, докато преди идването на множеството Той беше взел учениците Си със Себе Си за размисъл и почивка, е допълнителен индикатор, че самите те не разбираха целта Му да откаже царството (виж Матей 14:22). Този ден, който започна като ден на почивка с учениците Му след обиколката им из Галилея, вместо това се превърна в решаващ момент в служението на Исус и неговият край Го завари неразбран и напълно сам. Виж Матей 14:23.

За пореден път Исус победи същото изкушение, с което Сатана Го беше изправил в пустинята – изкушението да предаде духовната природа на Своето царство за светска слава. За пореден път Той се опита да покаже на неразбиращите Си последователи, че Неговото царство „не е от този свят“ (Йоан 18:36), а че е царство на благодатта (виж Матей 5:3, 10; 13:18–52), духовно царство, в което вярващите влизат чрез преживяването на новородението (Йоан 3:3). Само „при последната тръба“ царството на благодатта ще се преобрази в царство на славата (1 Коринтяни 15:51–57; виж върху Матей 4:17; 5:2).

16. Дори. Вижте Мат. 14:23.

Учениците слязоха. Разказите в Матей и Марк показват, че Исус е изпратил учениците, докато Той разпуска тълпата, и по този начин преди да се оттегли в хълмовете. Йоан, от друга страна, заявява, че Исус се отправил към хълмовете и когато се свечерила, учениците тръгнали през морето. Това привидно несъответствие може да се преодолее, като се разбере, че въпреки че Исус е заповядал на учениците Си да тръгнат, те всъщност не са отплавали известно време, тоест до вечерта (вижте ДА 379, 380).

17. Отидоха. Буквално „започнаха да преминават“ през морето; тоест, те започнаха да го прекосяват.

Капернаум. Марк заявява, че Исус казал на учениците Си да отидат с кораб в посока Витсаида, която се намирала почти на северния край на езерото (виж Марк 6:45; виж върху Мат. 14:22). Както Марк, така и Матей заявяват, че когато най-накрая са стигнали до сушата, са били в областта Генисарет (Марк 6:53; Матей 14:34), на около 8 км югозападно от Витсаида. Йоан, от друга страна, казва, че учениците са се отправили към Капернаум, седалището на Исус в Галилея, което се намирало на северозападния бряг на езерото, между Витсаида и Генисарет. Окончателното им пристигане в земята на Генисарет вероятно се е дължало на това, че бурята ги е отклонила от курса им.

18. Възкръсна. Буквално „беше събуден“, „беше възбуден“. Внезапни, силни бури са чести в Галилейското езеро, причинени от хладен въздух от околните планини, който се спуска през дълбоки клисури към повърхността на езерото. Те често възникват бързо и също толкова внезапно отшумяват. Поради силата на тези бури, дори в днешно време се казва, че малките рибарски лодки обикновено се придържат близо до брега, освен ако водата не е особено спокойна. От мястото си на тръгване на изток от Витсаида, учениците обикновено никога не биха се отдалечили далеч от брега по пътя си към Капернаум. Матей обаче говори за тях

по това време като „всред морето“ (Мат. 14:24), и могат да се цитират текстови доказателства (вж. стр. 146) за четене „Те бяха на много стадии от земята“. Независимо дали това четене е оригиналното или не, факт е, че очевидно поради бурята те са пропуснали целта си и са стигнали по-на юг в Генисарет. Следователно те са били отблъснати далеч „от земята“. Вижте върху Мат. 8:24; 14:24.

19. Фурлонги. Гръцки стадии (виж стр. 50). Учениците бяха изминали около 3 до 3 1/2 мили (ок. 5 до 6 км.), което лесно би трябвало да ги доведе до Капернаум, ако не бяха били отклонени от курса си.

Виж. Гръцки theōreō, „да забележа“, „да обърна разумно внимание“. Употребата на сегашно време тук, както на гръцки, така и на английски, придава особена живост на появата на Исус по такъв неочакван начин.

В морето. Гръцки epi tēs thalassēs. Този израз се появява отново в гл. 21:1, където се отнася до ходенето на Исус по брега край морето. Следователно се твърди, че Йоан не е имал предвид непременно да запише чудо тук и че учениците, бидейки близо до сушата, са видели Исус да върви по брега. Макар че е вярно, че разказът на Йоан, а вероятно дори и на Марк, може да се тълкува по този начин, паралелната история в Матей с разказа за ходенето на Петър по водата ясно показва, че Исус действително е ходил по морето.

За учениците на Исус това чудо е било свидетелство за Неговата божественост, както показва тяхната реакция (виж Матей 14:33). Йов говори за Бога като за Него, „който единствен... стъпва по морските вълни“ (гл. 9:8). Древноеврейски коментар цитира Пс. 86:8 и след това пита: „Защо се казва: „Няма подобен на Тебе между боговете, Господи“? ... Защото няма никой, който може да върши според Твоите дела. Например, човек може да си проправи път по пътя, но не е в състояние да го направи по морето; но Бог си проправя пътека всред морето“ (Мидраш Раба, върху Изх. 16:4, изд. Сончино, стр. 306).

20. Това е I. гр. ego eimi, „Аз съм“. Тези думи се срещат многократно в LXX като превод на евр. „ani hu“, „Аз [съм] той“, декларация от Йехова, че Той е Бог (виж Втор. 32:39; Ис. 43:10; 46:4). Йоан записва, че Исус е използвал това твърдение многократно в ключови моменти от живота Си. Така, твърдейки за Своето божествено предсъществуване, Той заявява: „Преди да се е родил Авраам, Аз съм“ (Йоан 8:58); когато предсказва Своето предателство, Той казва на учениците Си: „Сега ви казвам, преди да е станало, за да повярвате, когато стане, че Аз съм“ (гл. 13:19); и когато Юда и войниците в градината Го заговарят, в отговор на твърдението им, че търсят Исус от Назарет, Той отново твърди: „Аз съм“ (гл. 18:5). Относно този последен случай Йоан добавя: „Аз, щом им каза: Аз съм [той], те се отдръпнаха назад и паднаха на земята“ (ст. 6). Макар че в много контексти простите думи „Аз съм“ вероятно не бива да се приемат като особено значими (като например гл. 6:35; 8:12), все пак, когато са използвани самостоятелно от Исус в момент на криза при обявяването на Неговата самоличност, те изглежда имат значение, подобно на това в Стария завет, и по този начин са твърдение за Неговата божественост. Това изглежда съвсем ясно вярно в гл. 8:58; 13:19; 18:5. Макар че в настоящия контекст подобно тълкуване може би не е толкова ясно посочено, въпреки това реакцията на учениците, заявявайки: „Наистина Ти си Божият Син“ (Мат. 14:33), предполага, че думите на Исус ego eimi, „Аз съм“, и тук предполагат повече от просто твърдение за Неговата човешка самоличност.

21. Доброволно. Гр. thelō, „да желая“, „да желая“. Формата на глагола, използвана тук, може да се преведе като „те започнаха да желаят“. Този глагол подчертава промяната в отношението, която обзе учениците, след като чуа думите на Исус. Преди те се страхуваха; сега те не само бяха готови да Го приемат, но и желаеха Неговото присъствие. „Те се радваха да Го вземат в лодката“ (RSV).

Веднага... на сушата. Това може да се тълкува като поредно чудо, показващо, че веднага щом Исус влезе в кораба, той е бил свръхестествено пренесен на брега. От друга страна, думите на Йоан могат да се разберат като индикация, че бурята е докарала кораба близо до западния бряг на морето, когато Исус се е появил. Това изглежда се подкрепя от факта, че Матей и Марк не дават никакви индикации, че пътуването е било нещо различно от нормално, след като Исус се е качил в кораба. Твърдението на Матей, че учениците са били „посред морето“ (Мат. 14:24), когато са видели Исус, би се разбирало тогава като значение не че са били в географския център на езерото, а че водата е била навсякъде около тях. Вижте стих 17.

22. Хора, които стояха. Без съмнение много от 5000-те се бяха върнали по домовете си през околността предната вечер, но очевидно някои, по-ревностни от други, са останали край морето цяла нощ, а може би други от онези, които са били нахранени предния ден, сега са се върнали, търсейки повторение на чудото. Вижте на стих 24.

От другата страна на морето. Тоест, източният бряг на Галилейското езеро, противоположната страна от тази, на която току-що беше съобщено, че са стъпили Исус и учениците (ст. 21).

Видя. Не е лесно да се определи точният момент от време, към който се отнася всеки от глаголите в този стих, но изглежда, че „видях“ тук трябва да се разбира в смисъла на „осъзнах“; тоест, на следващата сутрин хората, останали на източния бряг на Галилея, осъзнаха значението на това, което бяха забелязали предишния ден – че учениците са взели единствената налична лодка и че Исус не е отишъл с тях.

С изключение на това. Текстовите доказателства са разделени (вж. стр. 146) относно това дали думите „спасявам“ „...в който влязоха учениците Му“ са част от оригиналния текст. Тъй като някои важни древни ръкописи не съдържат тези думи, а освен това, тъй като те могат да се разглеждат като допълнение, обясняващо иначе неясен пасаж, някои съвременни преводачи не ги смятат за оригинални и затова не са ги включили в своите версии. Дали са оригинални, не е от съществено значение за повествованието на Йоан.

23. Въпреки това. Този стих има за цел да обясни произхода на лодките, които хората са имали използван за прекосяване на езерото на сутринта след чудото (виж стих 24), защото времевият елемент е обозначен с думите „на следващия ден“ (стих 22). Не трябва да се разбира като случващо се в предишния ден, когато учениците са тръгнали без Исус, и следователно като намек, че Той може да е намерил път с корабите от Тивериада.

Лодки от Тивериада. Вижте стих 1. Възможно е това да са били рибарски кораби, които са били на езерото през нощта (вижте гл. 21:3) и са били изхвърлени на брега от бурята.

След. Времевият елемент на израза „след като Господ благодари“ се отнася до времето, когато хората са яли, а не до пристигането на лодките от Тиверия, което се е случило едва на следващия ден.

Бяха благодарили. Конкретното споменаване на Йоан тук, че хората са яли „след като Господ благодари“, добавя акцент към мисълта, че чудото на Исус с нахранването на петте хиляди души е пряк резултат от Неговата молитва и следователно чудото е дело на Отца, посредничено чрез Него. Вижте стих 11.

24. Те също взеха кораби. Буквално „влязоха и в лодките“, тоест, лодките които бяха пристигнали онази сутрин от Тиберия. Несъмнено това бяха малки плавателни съдове и следователно хората, които намериха път с тях през езерото, можеха да бъдат само малка част от хилядите, събрали се предния ден.

Капернаум. Седалището на Исус в Галилея и мястото, където хората естествено да Го търсят. Вижте стих 17.

Търсене на Исус. Вижте стих 26.

25. Намерих го. [Проповед за хляба на живота; Отхвърляне в Галилея, Йоан 6:25 до 7:1.] Вижте „Завършващо галилейско служение; Служението на нашия Господ“. Стих 59 показва, че именно в синагогата в Капернаум хората отвъд морето намерили Исус.

От другата страна на морето. Тук, за разлика от стих 22, тези думи се отнасят до западния бряг на Галилея. Те са използвани в контекста на предходния контекст, където действието се развива от източната страна на езерото.

Равин. Вижте Матей 23:7. Използването на тази титла за Исус илюстрира погрешното им концепция за Него и Неговото дело.

26. Наистина, наистина. Вижте върху Матей 5:18; Йоан 1:51.

„Вие търсите Мен.“ Исус игнорира въпроса им и веднага започна да обсъжда мотивите им да Го търсят. Неговото разкриване на материалистичните им мотиви се отнасяше не само до задоволяването на физическите им апетити, но и до целия спектър от амбициозни очаквания, че Той ще се утвърди като военен завоевател и политически владетел.

Чудеса. Вижте стр. 208.

27. Не се трудете. Трудът, който Исус смърря тук, не е този, който е необходим, за да се изкарва прехраната. Неговият укор е насочен по-скоро към онези, които носят такъв труд до степен да пренебрегват храната на душата. Това, което Исус смърря тук, е често срещаният навик да се работи само за временните неща и да се игнорират вечните.

Месо. Гръцки *brōsis*, отнасящ се до нещо, което се яде, следователно храна като цяло.

Вечен живот. Вижте стихове 53, 54.

Запечатан. В древността печатът се е използвал така, както подписът се използва днес; той е бил знак за лично удостоверяване или за собственост. В гл. 3:33 тази дума е използвана в първия от тези значения и в настоящия случай изглежда е използвана по подобен начин, показвайки, че Отец е свидетелствал, че Исус е Негов Син. Всички чудеса на Исус, извършени чрез силата на Отца, са били такива свидетелства; обаче, доколкото запечатването е свързано от Павел по-специално с приемането на Светия Дух, което обикновено е съпътствало кръщението (виж Еф. 1:13; 4:30), не изглежда неразумно да се разбира, че конкретният намек на Исус тук е за Неговото собствено приемане на Духа, съпроводено с одобрението на Неговия Отец по време на Неговото кръщение (виж Матей 3:16, 17).

28. Какво да правим? Гръцки *ti poiōmen?* „какво трябва да правим?“ Сегашното време може да се разбира като внушение, че юдеите са се питали за обичаен начин на живот, а не за някакво изолирано действие. В това те са били прави, както е показано от отговора на Исус в стих 29. Въпросът им е бил мълчаливо признание, че са осъзнали, че думите на Исус са обвинителен акт срещу религиозния им живот като цяло.

Божии дела. Тези думи се срещат и в Йеремия 48:10 (LXX е в множествено число, както тук), където се отнасят до дела, желани от Бог. Юдейската концепция за истинската религия до голяма степен се е основавала на дела и затова е било естествено, че когато са се питали как биха могли да угодят на Бога, са се питали и какви дела биха могли да вършат.

29. Божието дело. Исус се среща с юдеите на тяхната земя и формулира Своя отговор по отношение на техния собствен въпрос. По този начин Той се стремеше да отведе умовете им от погрешното схващане за религията към разбиране за това какво означава наистина да угодиш на Бога.

Вярват. Текстови доказателства потвърждават (вж. стр. 146) четенето *pisteuēte*, което предполага продължаващ навик на вярване, вместо „*pisteusēte*“, което би означавало конкретен акт на вярване в даден момент. Първото изглежда по-смислено в този контекст.

Думите на Исус тук представят основната истина за спасението чрез вяра. Да вярваш (или да имаш вяра; гръцката дума *pisteuō* може да се преведе по двата начина) е основният акт на християнския живот; никое друго действие не може наистина да бъде „Божие дело“, дело, желано от Бог и следователно угодно на Него, освен ако не го предшества вярата, защото само чрез вяра човек влиза в истинска връзка с Бога (вижте Евреи 11:6). Думите на Исус тук са паралелни с увещанието на Павел и Сила към филипянския тъмничар. Тъмничарят извикал: „Какво трябва да направя, за да се спася?“ Апостолите отговорили: „Вярвайте в Господа Исуса Христа“ (Деяния 16:30, 31).  
Вижте 1 Йоан 3:23.

30. Сигн. Гр. *sēmeion*, същата дума, преведена като „чудеса“ в стих 26. Вижте стр. 208, 209.

Разпитващите Исус вече бяха видели чудото с хлябовете и рибите и бяха повярвали, че Той е Месията, но тъй като не изпълни очакванията им за това какво ще направи Месията, те се разочароваха. Сега, когато Той започна да изследва истинското състояние на сърцата им и да изисква от тях да повярват въпреки разочарованието си, те настояваха за допълнително чудо. Тяхното отношение при отправянето на това искане вероятно е същото като посоченото в древен еврейски коментар върху Второзаконие 18:19, който казва: „Ако пророк започне да пророкува и даде знамение и чудо, тогава хората го слушат; но ако не, тогава хората не го слушат“ (Сифра Второзаконие 18, 19, раздел 177 [108a], цитирано в Щрак и Билербек, Коментар към новия завет, том 1, стр. 727).

Можем... да ти вярваме. Гръцки: *pisteusōmen soi*. Това твърдение е в рязък контраст с увещанието на Исус в стих 29, *pisteusēte eis hon*, „вие вярват в Този, Когото“ Бог е изпратил. Исус е заявил, че те трябва да вярват в Него; юдеите са отговорили, като са поискали чудо, за да могат да Му повярват, тоест да повярват на това, което им е казал. За пореден път те не са осъзнали, че спасението не се крие просто в интелектуалното съгласие, а по-важното е, в единението чрез вяра с Личност.

31. Манна. Вижте върху Изх. 16:15. Древен еврейски коментар върху Екл. 1:9 заявява относно Месията: „Както първият изкупител [Моисей] накара манната да слезе, ... така и вторият Изкупител [Месията] ще накара манната да слезе“ (Мидраш Раба, изд. Сончино, стр. 33). Макар че това твърдение, поне в сегашния си вид, датира едва от 4-ти век сл. Хр., то изглежда отразява по-ранна традиция, която очевидно е била в съзнанието на евреите, които са спорили с Исус в Капернаум. Така 2 Варух 29:8 заявява: „И ще стане така, че в същото време [когато Месията ще започне да се разкрива] съкровищницата на манната отново ще слезе отгоре и те ще я ядат от нея в онези години, защото те са тези, които са стигнали до края на времето.“

Исус наскоро беше снабдил хората по чудодейен начин с хляб, но съмнявайки се в Неговата месианска същност, те сега заявиха, че Моисей е извършил още по-голямо чудо, като е дал на бащите им хляб „от небето“. Освен това, те очевидно са намеквали, че чудото на Моисей ще бъде повторено от истинския Месия; според тях Исус не е донесъл хляб.

от небето, а само бяха умножили прости ечемичени хлябове и риба, които вече бяха под ръка. Те сигурно са разсъждавали, че ако Исус наистина е Месията, Той ще извърши поне толкова голямо чудо, колкото вярвах, че е извършил Моисей.

Той даде. Цитираните тук думи не се срещат точно в тази форма нито в Еврейски Стар завет или LXX. Те сякаш са взети свободно от Псалми 78:24, като се има предвид и Неемия 9:15. Във всеки от тези пасажии се отбелязва фактът, че Бог е този, който дава манната, а не Моисей.

32. Наистина, наистина. Вижте върху Матей 5:18; Йоан 1:51.

Моисей не ти е дал. Юдеите очевидно са вярвали, че Моисей е отговорен за дара на манната (вижте на стих 31). Отговорът на Исус тук е бил приет от някои като отричане на това вярване и твърдение на истината, че манната („хлябът от небето“) наистина е дошла от Бога. Други са разбрали Исус като невлизащ във въпроса дали Моисей е донесъл манната, а по-скоро като заявяващ, че манната, която е физическа храна, всъщност не е „хляб от небето“ в духовен смисъл и следователно не е „истинският хляб от небето“. Не изглежда неразумно да се разбира, че Исус тук провъзгласява и двете истини: че Бог, а не Моисей, е дарителят на физическата манна, и също така, че истинският хляб от небето трябва да се разпознава като духовен, а не като материален дар.

Дава. Употребата на сегашно време тук, както на гръцки, така и на английски, подчертава факта че Божият дар им се предлагаше точно в този момент в лицето на Този, Който стоеше пред тях.

33. Слиза. Формата на глагола в гръцки език предполага непрекъснато действие. Тези думи говорят за идването на Исус на този свят като за вечен факт. (Вижте, за разлика от това, стихове 38, 41). До този момент юдеите са смятали Исус за даващ хляб. Сега Той започва да се обявява за самия хляб, въпреки че в този момент, на гръцки, твърдението може да се приеме като отнасящо се или за хляба, или за Христос. Че юдеите са разбирали, че Исус се отнася до хляба като до това, „което слиза“, е ясно от техния отговор в стих 34. В същото време еврейското мислене не е било напълно неподготвено за една по-духовна концепция.

Живот. Гръцки зои. Вижте на гл. 1:4; 8:51; 10:10. Както физическият хляб насърчава физическия живот, така Христос, „хлябът Божий... който слиза от небето“, е източникът на духовен живот.

34. Давай ни винаги. С тази молба юдеите показаха, че не са разбрали смисъла в стих 33, че самият Исус е хлябът от небето. Те все още мислеха за Него само като за този, който дава хляб. Както самарянката беше поискала вода, която завинаги да утоли жаждата ѝ, за да не се налага да вади вода отново (гл. 4:15), така сега юдеите поискаха непрекъснато снабдяване с хляб. Моисей, както те смятаха, беше осигурил на Израел небесен хляб в продължение на 40 години; ако Исус наистина беше Месията, със сигурност Той би могъл да извърши още по-голямо чудо и да ги снабдява завинаги (вижте стихове 31, 32).

35. Аз съм хлябът. Сега Исус ясно заяви, че е небесният хляб на което Той беше говорил. Три пъти в настоящата беседа Той повтори това твърдение относно Себе Си (ст. 41, 48, 51).

Този, който идва. Гръцки ho erchomenos, буквално „този, който идва“. Гръцката форма на глагола предполага не еднократно действие на идване при Христос, а постоянен навик на живот. „Този, който идва при мен“ тук е ясно паралелно с „този, който вярва в мен“, защото идването при Христос може да се осъществи само чрез вяра (вижте стих 29). Идването и вярата са и двете „дела на Бога“.

Няма да огладнеете никога. Думите на Исус са в рязък контраст с тези, които се намират в Еклесиаст (книга, позната на евреите по Неговото време), където мъдростта заявява: „Който ме ядат, пак ще огладнеят, и който ме пият, пак ще ожаднеят“ (гл. 24:21).

37. Всички. Гр. рап, прилагателно в среден род и следователно трябва да се разбира в най-широк смисъл. Тук Исус изрази истината, че всички неща, Неговата сила и власт, Неговият ежедневен хляб, Неговите последователи, са Му дадени от Неговия Отец. Той заяви: „Аз не мога да върша нищо от Себе Си“ (гл. 5:30; вижте върху гл. 6:11). Този стих не трябва да се приема като посочващ, че Бог е избрал определени хора за спасение и че те неминуемо ще дойдат при Христос и ще бъдат спасени (вижте върху ст. 40). Той е по-скоро декларация в най-широк смисъл за връзката на Исус с Отца, връзка на пълно предаване, абсолютна зависимост и пълна увереност, че всичко, което Бог е пожелал за Него, със сигурност ще бъде изпълнено.

Този, който идва. Второто изречение на този стих е конкретно приложение на общата истина, посочена в първото изречение. Само в Божията любов е осигурена благодат, чрез която грешникът може да дойде при Исус и чрез Него при Отца.

В никакъв случай не отхвърляй. Пример за фигуративна реч, известна като литота, омаловажаване, предназначено да придаде акцент. По този начин Исус е имал предвид, че сърдечно приветства този, който идва при Него.

38. Слязох. Буквално „слязох“. Перфектното време в гръцкия език сочи към конкретно действие и също така съзерцава съществуващите резултати от това действие. В стих 33 възплъщението е посочено като вечен факт; тук то се разглежда от гледна точка на конкретното събитие - раждането на Исус сред хората, като резултатът от това събитие, както се вижда в Неговото служение и трайно присъствие, също се съзерцава. Вижте стихове 33, 41.

Моята собствена воля. Пълното подчинение на Исус на Неговия Отец е уверение за вярващия, че всичко, което Исус прави за него, произлиза от любящото сърце на Бог. Думите на Христос тук ясно показват лъжливостта на мнението, че Бог е гневен на човека и че спасението за грешниците се основава на това, че Христос е умиловил гнева на Отца. По-скоро, животът на служение и жертвената смърт на Исус за човека бяха изрази на любовта на Неговия Отец.

39. На Отца. Текстови доказателства потвърждават (вж. стр. 146) пропускането на тази дума и четенето „Това е волята на Този, Който Ме е пратил“. Независимо дали думата е била в оригиналния текст или не, разбира се, препратката е към Отца.

Всички. Гр. тиган (виж на стих 37). Че този стих не трябва да се тълкува като посочващ, че човек Че кой веднъж е приел Христос, неизбежно е Негов завинаги, е ясно от пасажи като Лука 9:62; Йоан 15:9, 10; Евреи 6:4–6. Този стих също не учи за предопределение в смисъл, че Божият избор на човек от вечността е определящият фактор за спасението на един човек и осъждането на друг (вижте върху Йоан 6:40). По-скоро той е израз на пълната зависимост на Исус от Неговия Отец. Вижте върху гл. 3:17–20.

Аз ... трябва да го издигна. Гр. anastēsō auto. Както и преди в тази глава, така и тук обектът е в среден род, включващ не само хората, но и всички неща, дадени на Христос от Отца. В стих 37 Исус беше заявил, че е волята на Отца всичко да дойде при Него; сега Той разви мисълта по-нататък, за да твърди, че Божията воля в това отношение се простира до „последния ден“. Тук Исус очакваше с нетърпение „края, когато ще предаде царството на Бога и Отца“ (1 Кор. 15:24); когато всяко създание във вселената

ще заяви: „Благословение, почит, слава и сила на Оногова, Който седи на престола, и на Агнето, до вечни векове“ (Откр. 5:13).

40. Изпрати ме. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 146) тълкуването: „Това е волята на моята „Отец“, вместо „Това е волята на Този, Който Ме е пратил“. Тук Исус потвърди твърдението, което беше направил в стих 37, че волята на Отца е да спаси. Сега Той ясно заяви, че Отец не само желае грешниците да дойдат при Христос, но че Неговата цел се простира и до завършването на плана на спасение по време на възкресението.

Всеки един. Гръцко рас, мъжки прилагателно, обозначаващо човек, за разлика от рап, „всички [неща]“ в стихове 37, 39. Както стих 37 първо излага обща истина, а след това прави конкретно приложение на тази истина към случая на човека, който идва при Христос, така и стих 39 излага същата обща истина в още по-широк смисъл, а стих 40 прилага тази истина към конкретния случай на всеки, който види Исус и повярва в Него. Уверението на Отца, че Неговият Син най-накрая ще получи всички неща, които Му се полагат, дава уверение, че всеки отделен човек, който вярва в Сина, ще бъде възкресен от Него, когато Той най-накрая поиска Своето.

Вижда Сина. Това, разбира се, не означава, че само онези, които са видели Исус в плът, ще имат участие във възкресението. Думата „вижда“ тук предполага духовно прозрение, гледане с окото на вярата, както е посочено от съпътстващата дума „вярва“. Вижте гл. 12:45.

Вярва. Както в стих 35, Исус отново заяви първостепенната функция на вярата в Себе Си. Този акцент върху вярата ясно показва, че интелектуалното съгласие не е достатъчно; тези, които ще участват във възкресението на праведните, са тези, които вярват, които имат вяра, действаща отвъд границите на естествените си сетива.

Вечен живот. Вижте върху Йоан 8:51; 10:10; 1 Йоан 5:12; вж. DA 388.

Аз ще го възкреса. За разлика от подобния пасаж в стих 39, това твърдение е забележително е, че обектът „него“ (гр. auton) е мъжки род, което показва лице, а не среден род, както в стих 39 (вижте коментарите там). Тук Христос говори конкретно за праведните, които ще бъдат възкресени от гробовете си, предвид факта, че всички неща, които са Христови, накрая ще бъдат поискани от Него.

Този пасаж е важен и заради емфатичната позиция на местоимението „аз“. Смисълът на Исусовото изявление е: „Аз, Аз ще го възкреса.“ Както Христос е посредникът между Бога и човека и спасява човека от греха, така Той е и този, който възкресява човека в последния ден. Вижте гл. 5:25–27.

41. Който слезе. Гръцки ho katabas. Тук е слизането на Христос от небето към земята се разглежда от гледна точка на Неговото въплъщение (виж гл. 3:13; 6:33, 38). Тъй като не успяваха да разпознаят Исус като наистина Божи Син, юдеите се раздражиха само от мисълта, че Той твърди, че е дошъл от небето.

42. Син на Йосиф. Думите в този стих сякаш отразяват арамейското Йешуа бар Йосеф, „Исус, син на Йосиф“, името, с което Исус вероятно е бил известен сред съседите си. За тях идеята, че Той е син на Йосиф и Мария, която познават, напълно изключва възможността Той да има небесен произход.

Слязох. Буквално „слязох (вижте на стих 38)“.

43. Не мърморете. Важно е да се отбележи, че Исус не се е опитал да обясни тайната на Своето раждане и на божествения Си произход. Вместо това, Той веднага се е обърнал към духовния проблем.

което стоеше зад погрешното разбиране на думите Му от страна на юдеите. Мърморенето не можеше да им донесе просветление.

44. Освен Отца. По същество спасението е Божие дело, а не човешко. Човекът трябва да дойде при Бога по собствена свободна воля, но идването му е възможно само с оглед на факта, че Бог го привлича чрез Своята любов. Вижте върху Йеремия 31:3.

Аз ще го възкреса. Вижте стих 40.

45. Пророците. Тези думи очевидно се използват в технически смисъл, за да се обозначат пророческа част от еврейската Библия, която вече е била обозначена така по времето на Исус (виж Лука 24:44; Деяния 7:42; 13:40; том I, стр. 37; вж. Пролога към Еклесиаст).

Бъдете всички научени. Този цитат е взет от Исая 54:13, но не следва точно или традиционният еврейски текст (отразен в KJV), или LXX, което може да се преведе като „И всичките ти деца [ще бъдат] научени от Бога“. В настоящия пасаж вероятно е адаптирано, за да се впише в контекста.

Древните еврейски тълкуватели са разбирали този пасаж от Исая като пророчески за Божието дело в деня, когато Месията щеше да дойде. Те заявиха: „Бог каза на Авраам: Ти си научил децата си на Закона в този свят, но в бъдещия свят аз ще ги науча на Закона в Моята слава, както е казано: И всичките ти синове ще бъдат ученици на Йехова“ (от Танчума Б., цитирано в Страк и Билербек, Коментар към новия тестамент, том 4, стр. 919). Ако подобно разбиране е било актуално по времето на Исус, използването на този стих от Него изглежда би имало месианско значение за Неговите слушатели и това прави по-ясно заключението Му, че всеки, който е научил за Отца, идва при Него.

От Отца. Буквално „от Отца“. Това показва, че не само слушането и ученето за Отца води хората до Христос, но че човек чува от Отец посланието, което Той иска да даде на човека относно спасението, което може да се намери в Исус. Същият израз се появява в гл. 8:26, 40 по отношение на словото, проповядвано от Исус, което Той е получил от Своя Отец, и в гл. 7:51 за свидетелството на човек за себе си. Словото, което Бог е говорил на света в Исус, е наистина свидетелство за Неговата собствена любов към човека. Тук се учи и важната истина, че слушането от Бога е недостатъчно, ако човек не се учи, тоест, ако не се вслушва в това, което чува.

46. От Бога. Буквално „от страната на Бога“, „от страни на Бога“. Христос, който е Бог Самият Той дойде на тази земя от позицията Си до Отца. Вижте гл. 7:29; 16:27; 17:8; вижте върху гл. 1:1; 3:13.

47. Наистина. Вижте върху Мат. 5:18; Йоан 1:51.

Този, който вярва. Тоест, този, който има вяра.

Върху мен. Текстовите доказателства са разделени (вж. стр. 146) относно това дали тези думи трябва да бъдат считани за част от оригиналния текст. Вижте гл. 1:12.

Има вечен живот. Чрез вяра в Христос християнинът участва в Божия живот. Както има вяра сега, така и получава от този вечен живот сега (виж върху Йоан 8:51; 10:10; 1 Йоан 5:12; вж. DA 388).

48. Аз съм. Вижте стих 35.

49. Са мъртви. Юдеите гордо твърдяха, че Моисей е дал на бащите им манна небесна да ядат (виж стихове 30, 31) и предизвикаха Исус да демонстрира Своето месианство, като извърши още по-голямо чудо. Той не отговори на искането им с чудо, а по-скоро им насочи към духовното значение на месианството, факта, че им предлага храна за вечен живот. Сега Той уместно им напомни, че техните

бащите, с които толкова се гордееха, които бяха яли манната, въпреки това бяха мъртви. В доказателство за твърдението Си, че е по-велик от Моисей, Исус заявява, че Той, самият хляб от небето, може да даде вечен живот (вижте на стих 50).

50. Който слиза. Исус не говори тук конкретно за Своето раждане, а за факта, че от вечността Той е Посредникът между Бога и човека, Този, чрез когото Бог общува със света и чрез когото спасява света (виж 1 Кор. 8:6).

Не да умрат. Манната, която юдеите твърдяха, че Моисей е дал на бащите им (виж стих 31), не е предотвратила смъртта им; но Исус предлага небесна храна, която осигурява вечен живот.

51. Аз съм. Вижте стих 35.

Който слезе от небето. Тук, за разлика от предишния стих, гръцкият текст просто заявява факта, че Христос е дошъл от небето на земята по време на възплъщението си. На този факт Исус основава твърдението Си, че има вечен живот за света.

Яжте от този хляб. Сравнете със стих 53; вижте DA 390, 391.

Ще дам. Когато се говори за дара на Христос за света в стихове 32, 33, се използва сегашно време, подчертавайки, че Той е продължаващ, вечен дар. Но тук, както и в стих 27, се използва бъдеще време, което се фокусира върху конкретното събитие на кръста, когато Христос даде Своята „плът“ в кулминационен акт „за живота на света“.

Текстуалните доказателства подкрепят (вж. стр. 146) по-просто тълкуване в този момент, но такова, което по никакъв начин не променя смисъла на изречението: „А хлябът, който Аз ще дам, е Моята плът за живота на света.“

Плът. Гръцки *sarx*, дума, която Йоан вече е използвал за възплъщението на Христос (виж гл. 1:14; вж. употребата му в гл. 17:2). В настоящия пасаж „плът“ изглежда ясно се отнася до човечността на Христос, без да се мисли за несъвършенството, подразбиращо се от думата в гл. 3:6; 6:63. Тъй като Той прие върху Себе Си човечност, Божият Син можеше да даде Своята „плът“, т.е. да умре и по този начин да направи съвършената Си човечност достъпна за онези, които участват в Него чрез вяра.

52. Борба. Гръцки *machomai*, „боря се“ и следователно, когато се използва тук за словесна среща, „споря“, „карам се“. Когато Исус твърдеше, че е хлябът от небето, юдеите започнаха да роптаят (ст. 41); сега, когато Той ги покани да ядат от плътта Му, емоциите им се повишиха още повече. Очевидно някои от тях видяха по-дълбок смисъл в думите Му, отколкото други, но всички изглежда са били объркани, като са дали твърде буквално тълкуване на думите Му. Вижте ст. 53.

53. Пийте кръвта му. Това изявление сигурно е шокирало буквалното мислене на Исус. слушателите още повече (виж ст. 52), защото Законът изрично забраняваше употребата на кръв за храна (Битие 9:4; Втор. 12:16). Ако юдеите си бяха спомнили причината за тази забрана, може би щяха да разберат по-добре значението на думите на Исус. Причината, дадена за забраната, е, че кръвта е животът (Битие 9:4). По този начин те можеха да осъзнаят, че да ядеш плътта Му и да пиеш кръвта Му означава да си присвоиш живота чрез вяра. „Да ядеш плътта и да пиеш кръвта на Христос означава да Го приемеш като личен Спасител, вярвайки, че Той прощава греховете ни и че ние сме свършени в Него“ (DA 389; вж. 8Т 169, 170; EGW RH 23 ноември 1897 г.). Само защото Христос даде човешкия Си живот за нас, ние можем да участваме в Неговия божествен, вечен живот.

54. Който яде. Гръцки *ho trōgōn*, сегашно причастие, което означава непрекъснато хранене, постоянно хранене. Не е достатъчно веднъж да се е вкусило от Христос; Неговите последователи трябва непрекъснато да подхранват духовните си същества, като се хранят с Него, Който е хлябът на живота. Исус току-що беше заявил, че „който вярва в Мен, има вечен живот“ (ст. 47); сега Той добави: „Който яде Моята плът и пие Моята кръв, има вечен живот.“ От това е ясно, че да ядеш Неговата плът и да пиеш Неговата кръв означава да вярваш, да имаш вяра в Него.

Вижте стих 53.

Аз ще въздигна. Вижте стих 40.

55. Плътта ми е храна. Вижте на стих 53.

56. Пребъдва в мен. На друго място Йоан заявява, че човекът, който пази Божиите заповеди, пребъдва в Него (1 Йоан 3:24). Това, в сравнение с настоящия пасаж, подчертава практическия характер на яденето на плътта и пиенето на кръвта на Христос.

57. Живият Отец. Многократно се говори за Божеството като за „живия Бог“ (виж Втор. 1:2). 5:26; Мат. 16:16; Деян. 14:15; 2 Кор. 6:16). Той е Този, Който живее от Себе Си, без да зависи от никой друг за живота Си; по този начин Той е и източникът на живота на всички останали във вселената. Това, което е вярно в това отношение за Отца, е вярно и за Сина, защото „в Христос е животът, първоначален, незаимстван, непроизведен“ (Жан. 5:30). Вижте Допълнителна бележка върху Йоан 1.

Чрез Отца. Буквално „заради Отца“. Въпреки че е Бог, докато е бил на земята в човешка плът, Исус е бил напълно зависим от Своя Отец (вижте стих 11). Той е живял „заради Отца“. По този начин християнинът трябва да бъде зависим от Христос и да получи от Него божествения живот и божествената природа (вижте ДА 123). Именно от този вечен живот християнинът може да участва сега и именно този живот ще го роди при възкресението (вижте гл. 5:26–29; вж. ДА 388).

58. Манна. Могат да се цитират текстови доказателства (вж. стр. 146) за пропускането на тази дума. И при двата тълкувания е ясно, че се има предвид манната.

59. Поучаван в Капернаум. Има някои текстови доказателства (вж. стр. 146) за добавянето на „в събота“ към стих 59. Макар че е почти сигурно, че оригиналният текст на този пасаж не е съдържал тези думи, тези ръкописи запазват интересната традиция, че проповедта на Исус за хляба на живота е била произнесена в съботния ден. Учениците не биха предприели пътуването обратно до Капернаум след залез слънце в петък вечерта (вж. стр. 50; вж. върху Матей 14:22–36).

Това, че Исус многократно е поучавал в синагогите, е ясно от редица твърдения (виж Матей 4:23; 9:35; 12:9; 13:54; Марк 1:39; 3:1; Йоан 18:20). Като център на еврейския общностен живот, синагогата е била логично място за Него да влиза в контакт с хората и да стимулира религиозното им мислене (виж стр. 56).

Тази синагога в Капернаум вероятно е била същата, която е била представена на евреите от този град от стотника (виж Лука 7:5). Преди се е смятало, че руините, които все още съществуват в Тел Хъм (общопризнат като древен Капернаум), са тези на синагогата. Сега обаче е ясно, че въпросните руини вероятно не са по-ранни от 3 век сл. Хр.; въпреки това те несъмнено стоят върху останките на по-ранна структура, която може да е била сградата, в която Исус е проповядвал. Ако е така, може би е разумно да се смята, че руините, които се виждат днес, възпроизвеждат като цяло очертанията на синагогата от времето на Исус.

Сегашните руини, широки около 15 метра и дълги 21 метра, са от бял варовик и са ориентирани така, че конгрегацията да е обърната на юг, т.е. към Храма в Йерусалим. От три страни на главната зала е имало балкон за жените и децата, който

е била поддържана от колони и до нея се е стигало по стълбище отвън. Изглежда, че основният етаж е бил запазен за мъжете. Отстрани на сградата има вътрешен двор.

60. Неговите ученици. Че това не са били предимно Дванадесетте, а други от голямата тълпите, които са следвали Исус, става ясно от стихове 66, 67. След разочарованието си от нахранването на петте хиляди души, когато Исус им отказа да го направят цар, тези хора ставаха все по-критични към Него. Те Го последваха до Капернаум с надеждата да продължат да получават чудодейно осигурена храна, но когато Той ги смъмри за това и заяви, че вместо това трябва да търсят духовна храна и да се хранят с Него, критиките им прераснаха в пълно отхвърляне.

Чуй го. Гръцкият глагол, използван тук, ακοιῶ, може да означава или „да слушам“, или „да „покорявам се“ (в същия смисъл като еврейското „шема“; вижте Матей 7:24). Също така „ауту“ може да се преведе или „то“, отнасящо се до изявлението, което Исус току-що беше направил, или „него“, сочещо обратно към самия Исус. Така въпросът на недоволните ученици може да се разбира или като: „Кой може да го слуша [или на Него]?“, или „Кой може да го послуша [или на Него]?“. Отказвайки да осъзнаят духовната истина на думите на Исус и настоявайки само на буквалното им значение, те протестираха срещу пълната невъзможност да ядат плътта Му или да пият кръвта Му. За техните неволеници умове думите на Исус наистина бяха „твърда дума“.

61. Познаваше в себе си. Вижте гл. 2:25.

Учениците роптаеха. До този момент само за юдеите се говори, че роптаят срещу Исус (виж стих 41). Сега онези, които открито са били Негови последователи, се отвърщат от Него и се присъединяват към своите сънародници, които са се противопоставяли на Исус. Изглежда, че три групи са присъствали в синагогата по време на тази беседа: дванадесетте, които са прекосили езерото по време на бурята; последователите на Исус, които са прекосили до Капернаум на следващия ден; и онези, за които Йоан говори като за „юдеите“, които очевидно са били до голяма степен критични към Исус от самото начало.

Обиждам. Гръцки: скандал (виж на Матей 5:29).

62. Какво и ако? Въпросът на Исус е даден без заключение. Може да се приеме като което означава, че ако видят Човешкия Син да се възнася на небето, тогава в ината си ще се обидят още повече; или може да се разбира като намек, че ако Го видят да се възнася, това ще бъде доказателство за тях, че Той наистина е дошъл от небето и те ще осъзнаят истинското духовно значение на Неговите думи. Фактът, че Исус очевидно не е заявил заключението на въпроса Си, е важен сам по себе си, защото и двата заключения биха могли да бъдат правилни, в зависимост от сърцето на човека, който би могъл да види Неговото възнесение.

Където е бил преди. Вижте гл. 3:13.

63. Това, което съживява. Буквално „това, което прави живот“. Исус увещаваше слушателите Си да се включат в небесната храна, която ще даде живот; сега Той посочи още по-ясно, че тази храна е духовна, факт, който слушателите Му досега не бяха осъзнали.

Плът. Това не е плътта, за която се говори в стихове 51–56. Там плътта и кръвта на Христос се използват заедно, когато се говори за духовната храна, получена от този, който участва в живота на своя Господ. Тук думата „плът“ се използва в различен контекст; тя е противопоставена на „дух“ и по този начин ясно се отнася до материалните неща на този живот, и по-специално до материалната храна, която не може да поддържа вечния, духовен живот.

Говори. Текстови доказателства потвърждават (вж. стр. 146) прочитането „Аз говоря“.  
Следователно препратката е директно към думите на тази беседа, която Исус току-що беше казал и всъщност все още говореше.

Те са дух. Истините, които Христос изрече, се отнасят до духовни неща и до  
Приемането им в сърцето чрез вяра означава получаване на духовен живот (виж на гл. 3:16; срв.  
гл. 17:3).

64. Които не вярват. Исус отново подчерта важноста на вярата. Неговата  
думите бяха дух и живот само за онези, които вярваха. Вижте стихове 29, 40.

Знаеше от самото начало. Вижте гл. 2:25.

Кой трябваше да го предаде? Очевидно твърдението „Има някои от вас, които не вярват“  
включваше както Юда, така и невярващите юдеи. Трудността на Юда се състоеше във факта, че той  
отказа да приеме истината, че царството на Исус трябваше да бъде духовно. Вместо това той търсеше  
материално, земно царство, в което се надяваше да заеме видно място (вижте DA 718–721). Приемането  
на думите на Исус от негова страна в този случай би коригирало основното му погрешно схващане.

65. Освен ако не беше дадено. Този стих е логично продължение на изказването на Исус: „Има  
някои от вас, които не вярват“ (вижте стих 64). За Юда тези думи би трябвало да имат специално  
значение (вижте стих 64). В собствената си гордост и самоувереност Юда се опитваше да манипулира  
събитията така, че Исус да бъде провъзгласен за цар от юдеите (вижте стих 15).  
Той се опитваше със собствената си хитрост да осъществи идващото царство, такова каквото го е  
замислял. Но във всичко това не успя да осъзнае, че човекът не е авторът на плана за спасение и не  
може да се спаси сам; и че макар човекът да може да сътрудничи с Бога, за да ускори триумфа на  
Неговото дело в света, дарът на спасението и идването на царството са дело на Бога. Вижте стихове 37,  
39.

66. Върна се. Това бележи повратната точка в делото на Исус в Галилея и всъщност в цялото Му  
служение. До този момент Той беше широко приет като популярен учител и пророк. Сега много от  
Неговите последователи Го напуснаха и оттогава нататък Той все повече стоеше в сянката на кръста.

67. Дванадесетте. Това е единственият път, когато Йоан нарича дванадесетте ученици „  
дванадесет“, и той го прави без предварително съобщение за избора на Исус от групата.  
По подобен начин той въвежда Пилат (гл. 18:29) и Мария Магдалена (гл. 19:25) в разказа си, без  
да обяснява кои са те. Това изглежда съвсем ясно показва, че Йоан, пишейки няколко десетилетия  
след като другите евангелия са влезли в обращение, е бил наясно с факта, че тези, които четат  
неговия разказ, вече ще бъдат запознати чрез синоптичните евангелия и други сведения с  
основните личности, участвали в живота на Исус. Осъзнаването на този факт улеснява разбирането  
защо Четвъртото евангелие не се стреми да даде систематичното отразяване, което се намира в  
синоптичните евангелия, а по-скоро е богословско тълкуване на някои важни събития от Христовото  
служение.

Ще си отидете ли и вие? Конструкцията на този въпрос на гръцки предполага отрицателен  
отговор, така че силата на изречението е: „Не искате ли и вие да си отидете?“  
Както Йоан току-що заяви, Исус знаеше кои от Неговите последователи са Му верни и кои не (ст. 64).  
Следователно този въпрос не беше зададен за Негова собствена информация, а по-скоро за да изпита  
Дванадесетте какви са мотивите им да Го следват.

68. При кого да отидем? Сравнете тези думи с изказването на Петър при друг случай, Лука 5:8.

Думи на вечен живот. Въпреки че Петър несъмнено все още не е разбирал напълно духовната природа на Христовото царство, въпреки това неговото изявление тук показва, че е започнал да прозира факта, че думите, изречени от Исус, наистина са ключът към вечния духовен живот.

Древноеврейски коментар описва думите, които Бог е изрекъл от Синай, като „думи на живот“ (Мидраш Раба, върху Изх. 20:2, изд. Сончино, стр. 343). Използването на подобен термин от Петър тук, за да обозначи това, което Исус току-що е казал, заедно с разпознаването му на Исус като Месия веднага след това (ст. 69), разкрива, че той е осъзнал божествения източник на думите на Исус.

69. Ние... сме сигурни. Гръцкият глагол може да се преведе като „разбрахме“, което означава, че те вече са научили истината тук и все още вярват, че е истина, въпреки мнозина, които сега отхвърлят Исус. Петър, говорейки от името на дванадесетте, заявява, че не само са имали вяра, че Исус е Месията, но и поради чудесата, които са видели, и думите, които са чули, сега могат да кажат, че знаят, че Той е Божият Син. Неразбиращите юдеи са видели същите чудеса и са чули същите думи. Но им е липсвала вяра и в резултат на това са се отвърнали с недоверие. Учениците, приемайки думите и делата на Исус чрез вяра, са стигнали до противоположното заключение и сега са били убедени, че Исус е Месията. По въпросите на духа вярата води до знание.

Че Христос. Текстови доказателства сочат, че в древността е имало значително разлика между ръкописите по отношение на четенето на последната част на този стих. Така текстът на Тертулиан гласи просто „Христос“, докато други имат „Христос, Светият Божий“, „синът Божий“ и „Христос, синът Божий“. Въпреки това, доказателствата изглеждат подкрепят (вж. стр. 146) четенето „Светият Божий“.

Тази титла, „Светият“, се среща многократно в еврейската литература, създадена в междузаветния период, като титла за Бог (виж Еклесиаст 4:14; 23:9; 43:10; Варух 4:22, 37; 5:5). В този смисъл тя вероятно е била позната на учениците и затова употребата ѝ от Петър тук за Христос изглежда представлява признание за Неговата божественост.

70. Тях. Йоан разпознава, че Петър е говорил от името на дванадесетте.

Дявол. Тоест, такъв, вдъхновен от дявола (виж гл. 13:2). Думите на Исус могат да бъдат сравнени с подобно Негово изказване към Петър по друго време (Марк 8:33). Исус разпознава тук, че макар Петър да се смятал за говорещ от името на дванадесетте, Юда не е участвал в освещаването на Петър (виж ст. 64, 65).

71. Юда Искариотски. Вижте върху Марк 3:19. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 146) прочитането „Юда, син на Симон Искариотски“. Ако, както е вероятно, името Искариотски се отнася до мястото на произход на Юда, то би било разумно да е едновременно неговото име и това на баща му.

Предателство. Фразата буквално гласи „той щеше да предаде“. Гръцкият текст по никакъв начин не показва, че Юда е бил предопределен неминуемо да предаде Исус. От своя гледна точка много години по-късно, Йоан просто гледа към бъдещето и възкликва: „Защото този щеше да Го предаде – един от дванадесетте!“

#### КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1–13DA 364–371

1–71CH 370; FE 456

5 DA 293; MH 45

5–10DA 365

7 DA 293

7, 9 MX 45  
9 DA 369  
9-136T 345  
12 хиджра 381; CD 271, 298; CG 135; CH 300; CM 151; COL 352; CS 37, 269; DA 368, 380;  
MX 48, 207; MM 176; TM 257, 345; 2T 292, 435; 4T 451, 573; 5T 400, 413, 415; 6T  
209, 451; 7T 206, 239; WM 154  
14 ДА 377  
14-21DA 377-382  
15 DA 378; FE 382  
21 ДА 382  
22-71DA 383-394  
24 ДА 383  
25-27DA 384  
26 EW 57, 95, 121  
27 CT 31; FE 185; MB 112; 6T 153  
27-31DA 385  
28 MYP 141  
28, 29 МБ 87  
30 ДА 626  
31 MX 311  
32 6T 132  
32-36DA 386  
33 COL 129; SC 68  
33-35FE 455  
35 Ev 501; MB 18; MH 441; 3T 190; 6T 345; 8T 288, 307  
37 AA 28; COL 206, 280; DA 387, 429, 821; MH 66; PK 320; PP 431; TM 517; 8T 101  
38 DA 330; 3T 107  
40 AA 513; DA 387; SR 319  
42, 44, 45 ДА 387  
44, 45 FE 460  
45 DA 388, 412; ML 361; TM 488  
45-51CW 120  
47 MX 441; 6T 88  
47-51DA 388; FE 383, 518  
47-578T 170  
47-638T 299  
48-51 стр. 297, 354  
50 6T 165; 7T 31  
51 CD 89; COL 223; CT 430; DA 24; FE 456; MB 112; TM 385, 488; 7T 226; 8T 308  
52-58CW 121  
53 CH 593; CS 27; DA 719; SC 88; TM 339, 345, 487; 7T 205, 270; 8T 193; WM 19  
53, 54 CH 371; PP 277; 6T 165  
53-56FE 386, 470; ML 275  
53-57DA 389, 660; 5T 575  
54 CH 423; DA 388, 787; FE 378, 474; GW 252; TM 390; 6T 444  
54-57FE 457

54–63COL 130

56 TM 441; 6T 52; 9T 168

57 DA 21; GW 252; 8T 288

58 CT 422; FE 237; 6T 150, 163; 7T 165, 203

60 COL 48; DA 390, 392; 1T 543; 4T 469; 5T 431

61–63DA 390; FE 518

63 COL 38; CSW 43; CT 207, 379, 439; CW 121; DA 251; Ед 126; FE 182, 378, 383,  
408, 456; GW 252; MH 441; MM 324; PP 227; SC 88; TM 160, 389, 492; 1T 361; 5T  
433, 576; 8T 288, 307; 9T 136, 168

64 Изд. 92

64, 65 DA 391

66 DA 392; FE 460; 4T 90; 6T 133

67–69DA 393; 6T 156

68 TM 285

70 DA 655, 673, 720; 4T 41

## ГЛАВА 7

2

1 Исус порицава амбицията и дързостта на своите сродници: 10 отива от Галилея на празника Шатороразпъване; 14 поучава в храма. 40 40 Различни мнения за Него сред народа. 45 Фарисеите се ядосват, че служителите им не Го хванаха, и смърят Никодим, че е на Негова страна.

1. След тези неща. Така преведеният израз е често срещан в Йоан (гл. 3:22; 5:1, 14; и др.). Той обозначава преход от едно повествование към друго, но не дава индикация дали интервалът е дълъг или кратък.

Вървял. Гръцко *peripateō*, буквално „да се разхождам“, метафорично „да живея“, „да минавам“ нечий живот“ и т.н. Тук се прилагат както буквалното, така и метафоричното значение.

Юдейство. По-скоро Юдея, за разлика от Галилея, Самария, Перейя и Идумея.

Убийте го. Вижте гл. 5:18. Обвинението пред Синедриона, записано в гл. 5, се е случило около година преди събитията от гл. 6:1 до 7:1. Малко след обвинението Исус се е оттеглил в Галилея (вижте върху Мат. 4:12) и около година по-късно е произнесъл Проповедта за Хляба на живота (Йоан 6), която е сложила край на активното Му служение в Галилея. По това време „Пасхата... беше близо“ (гл. 6:4) и фразата „не искаше да ходи в юдейската среда“ (гл. 7:1) предполага, че Исус не е присъствал на приближаващата Пасха (вж. ДА 395).

2. Шатри. [На празника Шатри, Йоан 7:2–13. Вижте Ранното перейско служение; Продължителността на Христовото служение, Началото на галилейското служение, Служението на нашия Господ.] Този празник започваше на петнадесети Тишири (Левит 23:34). Интервалът от Пасха до Шатри е около шест месеца. Празникът продължаваше седем дни, през които израилтяните живеяха в колиби, в памет на пребиваването им в шатри, когато излязоха от Египет (Левит 23:40–42; вж. Неемия 8:16). Освен това осмият ден трябваше да бъде „събота“ (Левит 23:39). Подобно на Празника на безквасните хлябове и Празника на жътвата (Петдесетница), този Празник на събирането на реколтата беше един от „трите пъти... в годината“, когато всеки мъж евреин трябваше да се яви пред Господа (Исх. 23:14;

---

<sup>2</sup> Никол, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с екзегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (Йоан 5:1). Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.

Втор. 16:16). Йосиф Флавий казва, че е бил „считан за особено свещен и важен от евреите“ (Древности viii. 4. 1 [100]). Той е бил едновременно благодарен паметник на националното избавление и ежегодна радост в края на всяка жътва (Лев. 23:42, 43; Втор. 16:13–16).

3. Неговите братя. За обсъждане на братята на Исус вижте Мат. 1:18, 25; Мат. 12:46; вж. ДА 450, 451. Те все още не вярваха в Него (Йоан 7:5; вижте Допълнителни материали на EGW за Деяния 1:14).

Махайте се оттук. „Братята“ на Исус бяха разочаровани от Него. Те не можеха да разберат Неговите пътища. Чудеха се защо Той не се възползва от популярността Си. Несъмнено са мислили за личната слава и полза, които биха се натрупали за тях, ако Той заяви Своето месианство. Сега, след като много от учениците Му Го бяха отхвърлили (гл. 6:66), тези братя вероятно се надяваха, че като прояви силата Си в столицата, религиозния център на нацията, Той може да си възвърне част от загубения Си престиж.

Твоите ученици. Служението в Юдея е дало само оскъдни резултати (вижте Мат. 1:1). 4:12; Йоан 3:22). Въпреки това Исус имаше ученици там. Всъщност Той беше напуснал Юдея поради трудности, произтичащи от популярността Му сред хората от този регион (Йоан 4:1–3).

4. Към света. Тези „братя“ желаеха Исус да се яви открито на множествата, събрали се в Йерусалим за празника, и да им покаже Своите чудни чудеса. Там, надяваха се те, управниците ще проверят твърденията Му и ако Той беше Месията и чудните Му дела бяха истински, тогава сред радостите на празника, в царския град на Неговото царство, те се надяваха Той да бъде провъзгласен за цар. Тяхната загриженост може да се сравни с тази на Мария на сватбения празник, която се надяваше, че Исус ще докаже на събраната там група, че Бог Го е избрал (гл. 2:3, 4).

5. Братята вярват. Те знаеха, че Той върши чудеса, защото без съмнение Го бяха видели да ги извършва. Дори сега се надяваха Той да отиде в Йерусалим и да заслепи очите на събралите се множества с чудесата Си. Но въпреки чудесата, те бяха изпълнени със съмнение и неверие. Исус не изпълни тяхната представа за Месията и те се съмняваха, че някога ще го направи. Може би са смятали, че Той е твърде затворен и са се опитвали да Му дадат насърчението, от което смятали, че се нуждае.

6. Време. Гръцки *kaïros*, „благоприятен момент“ (виж върху Марк 1:15).

Още не е дошъл. Сравнете думите на Исус към майка Му (гл. 2:4). Братята Му може да са били добронамерени в това, което са предложили, но Исус е знаел най-добре. За Него събитията в живота са били белязани от определени божествено наредени сезони, с подходящо време за постигане на всяка цел (вижте върху Лука 2:49; Йоан 2:4).

Винаги готови. Като всички предпазливи евреи, братята на Исус редовно посещавали празника и конкретният ден, който избрали да започнат пътуването си, не бил от особено значение.

7. Свят. Братята поискали от Исус да се яви на света (ст. 4), но Той им напомнил, че „светът“ Го мрази (вж. гл. 15:18). Техните предположения (вж. ст. 3, 4) били погрешни. Ако Той последвал предложението им, нямало да получи очакваното одобрение. От друга страна, техните симпатии и интереси били в хармония с тези на света. Следователно светът не можел да ги мрази, тъй като светът обича своите (гл. 15:19).

Свидетелствайте за това. Хората негодуват срещу разкриването на злите им пътища. Каин уби Авел, „защото неговият делата му бяха зли, а делата на брат му – праведни“ (1 Йоан 3:12). „Всеки, който върши зло, мрази светлината“ (Йоан 3:20).

Да. В гръцкия език това местоимение е в емфатична позиция.

И все пак. Текстовите доказателства са разделени (вж. стр. 146) относно това дали тази дума е била в оригинален ръкопис на Евангелието.

Все още не е напълно дошъл. Вижте стих 6.

9. Все още. Тази дума е предоставена от преводачите. Колко дълго Исус остана в Не знаем за Галилея. Той пристигнал в Йерусалим около средата на празника (ст. 14).

10. Тайно. Тази фраза подсказва, че Той не е пътувал по обичайните керванни пътища. Вероятно е избрал рядко пътуван маршрут през района на Самария (вж. DA 452).

11. Юдеите. С този израз Йоан обикновено се позовава на официалните представители на народа, а не на обикновените хора (ст. 12, 25). Несъмнено е имало значителна несигурност относно това дали Исус ще присъства на празника. Той е отсъствал от предишната Пасха (вижте гл. 6:1; 7:1).

Къде е той? Буквално „Къде е онзи?“ „Онзи“, гр. *ekeinos*, може би тук е използвано в пренебрежителен смисъл.

12. Хората. Тоест, поклонници от различни региони, включително тези от Галилея, които са присъствали, когато 5000 души са били нахранени и които са се опитали да коронясат Исус за цар (гл. 6:1–15). Когато Исус осуети усилията им, те роптаят (ст. 41; вж. ст. 61). Несъмнено те са продължили да роптаят на празника и са заразили другите с отношението си. Тук думата сякаш означава по-скоро приглушена, повече или по-малко тайна дискусия, отколкото открито оплакване. Твърдението „Той е добър човек“ едва ли е оплакване.

Добър. Гръцки *agathos*, „добър“ от морална гледна точка. Използвайки думата в нейния смисъл, Исус говори за Бог като единствения, който е „добър“ (виж Матей 19:17). Някои от множеството се бяха убедили, че Исус наистина е Месията и защитаваха убежденията си, макар и не открито (Йоан 7:13).

Заблуждава. Гръцки *plapaō*, „да отклоня“, „да доведе до заблуда“. Юдейските водачи наричали Исус „този измамник“ (Матей 27:63).

13. От страх от юдеите. Сравни гл. 19:38; 20:19.

14. Сега. [Поучение в храма, Йоан 7:14–52. Вижте Ранното перейско служение.]

Средата. Тъй като празникът продължи до осмия ден, средата вероятно беше около четвъртия ден (вж. стихове 2, 37).

15. Удивлявах се. Буквално „продължавах да се удивлявам“.

Букви. Гръцки *grammata*. Думата може да обозначава отделните символи на азбуката. (Лука 23:38), кореспонденция (Деяния 28:21), книги или писания (Йоан 5:47), „[свещените] писания“ (2 Тим. 3:15) или учене, независимо дали е елементарно или по-напреднало. Последното определение изглежда най-подходящо тук. Изненадата не беше, че Исус можеше да чете или пише, а че беше толкова добре информиран и можеше да представи толкова учен дискурс. Те знаеха, че Той не е бил обучен в равинските училища. Истински образован човек според тяхното определение е този, който не само е получил обучението си от признат учител, но и е бил тясно свързан с този учител и му е служил. Самообразованието в Писанията не е било нечувано, но такова образование се е смятало за значително по-ниско от признатото обучение в равинските училища. Вижте Талмуд Сота 22а, изд. Сончино, стр. 109, 110.

16. Учение. Гръцко *didachē*, „преподаване“, от *didaskō*, „да преподавам“, дума, срещаща се 97 пъти в Новия завет и последователно се превежда като „да поучавам“.

Не е мое. Исус отричаше, че е самоук, и същевременно твърдеше, че има източник, далеч по-висш от този на равинските училища. Самият Бог е бил Негов учител.

Това ме изпрати. Често срещан израз в Йоан (гл. 4:34; 5:30; 6:38; и др.; вижте на гл. 3:17).

17. Ще изпълни волята му. Или „желае да изпълни волята му“. Изречението може да се преведе като „ако има такъв“. „волята на човека е да върши Неговата воля“ (RSV). Този, който искрено желае да върши Божията воля, ще бъде просветен от Бога и ще му бъде дадена възможност да оцени правилно твърденията на другите. Предпоставка за получаване на светлина е търсещият истината да е готов да следва светлината, която може да бъде разкрита. За коментар относно това как Божията воля може да бъде установена от Библията вижте Езекиил 22:28.

Трудността да се открие „какво е истината“ в религията е често срещан предмет на оплаквания сред хората. Те посочват многобройните различия, които преобладават сред християните по въпросите на доктрината, и твърдят, че не са в състояние да решат кой е прав. В хиляди случаи тази твърдяна неспособност да се открие истината се превръща в извинение за живот без никаква религия.

18. Слава. Гръцко *doxa*, тук означава „чест“, „известност“, „репутация“. Самопровъзгласилите се учители се гордеят със знанията си и търсят похвала и почит от хората. Гордостта и егоизмът се не одобряват от Небето (виж Мат. 6:2, 5, 16). Този, който проявява тези характеристики, не е истински учител.

Вярно.. Гръцката дума *alethēthēs*, когато се използва за лица, както тук, „искрен“, „истински“, „честен“. Прилагателното се прилага към Исус (Мат. 22:16; Марк 12:14; Йоан 7:18) и към Бога (Йоан 3:33; 8:26; Рим. 3:4), но в Новия завет не и към човешки същества, освен във 2 Кор. 6:8. „Алетес“ тук е паралелно с израза „никаква неправда“. Изводът от контраста, изложен тук, е, че самозваните учители с преувеличена оценка за собствената си важност и заслуги са неверни, нечестни и неправоверни.

19. Не беше ли Моисей? Формата на въпроса на гръцки показва, че положителният отговор е очакваше се. Въпросът беше такъв, на който всички слушатели на Христос щяха да отговорят утвърдително. Моисей е бил посредникът, чрез когото Божиите закони са били предадени на Израел (Лев. 1:1, 2; 4:1, 2; и др.; срв. Йоан 1:17). Хората са го уважавали най-високо и са твърдяли, че му се подчиняват най-вярно. „Закон“ тук се използва в общия си смисъл, произтичащ от указанията на Петокнижието.

Никой от вас... Исус изгражда аргумента Си върху предпоставката, изложена в стих 17. Божията воля се съдържа в Петокнижието, но евреите не се подчинявали на тази воля. Следователно те не бяха способни да преценят дали ученията на Исус са от небето или не.

Убий ме. Вижте Йоан 5:16, 18; вижте върху Матей 20:18. Границите на послушанието към божественото Твърде често волята е белязана от индивидуални предразсъдъци и мнения за това какво представлява послушанието. Твърде много хора се задоволяват с това, което е просто външно. Твърде малко се стремят да получат от Христос Неговата съвършена праведност.

20. Дявол. Гръцки *daímonion*, „демон“. Сравнете обвинението в Матей 9:34; 11:18.

21. Едно дело. Тоест, изцелението на болния човек в съботния ден при последното Му посещение в Йерусалим, 18 месеца по-рано (гл. 5; вж. ДА 450).

22. Обрязване. За заповедта вижте Лев. 12:3.

На бащите. Обрязването не е произлязло от Моисей. То е било въведено по времето на Авраам като знак на завета (Бит. 17:10-14; вж. Рим. 4:11).

В събота. Според Мишна на евреите е било позволено в събота да извършват всички необходими неща за обрязване (Шабат 18.3, Сончино изд. на Талмуда, стр. 641). Равин Хосе казал: „Обрязването е велика заповед, защото то отменя [строгостта на] съботата“ (Мишна Недарим 3.11, Сончино изд. на Талмуда, стр. 93).

23. Не трябва да се нарушава. Равин Елиезер (ок. 90 г. сл. Хр. ), чието мислене вероятно отразява това на еврейските водачи по времето на Христос, разсъждава така: „Обрязването отменя съботата; защо? Защото, ако някой го отложи след определеното време, той поради това би се изложил на унищожение. ... Ако той пренебрегне съботата заради един от членовете си, не трябва ли да пренебрегне съботата за цялото си тяло [ако е в опасност от смърт]?“ (Тосефта Шабат 15. 16, цитирано в Страк и Билербек, Kommentar zum Neuen Testament, том. 2, стр. 488).

Цялото тяло е било изцяло. Обрязването е включвало поправянето само на един член от тялото. Исус е поправил цялото тяло. Следното твърдение от Талмуда датира от около 100 г. сл. Хр. , но вероятно отразява по-ранно мислене: „Ако обрязването, което се прилага само към един от двеста четиридесет и осемте члена на човешкото тяло, отлага съботата, колко повече [спасението на] цялото тяло ще отложи съботата!“ (Йома 85б, изд. Сончино, стр. 421). Ако животът е бил в опасност, евреите са разрешавали служението на болните; но ако няма непосредствена опасност, лечението е било забранено и отложено (вижте гл. 5:16). Случаят с болния мъж във Витезда не попада в тази категория. Страдащият е чакал 38 години и отлагането на изцелението му с още един ден не би имало никакво значение. Така, според юдейската традиция, Исус е бил осъден. Разсъжденията им обаче са били нелогични. Ако са позволили обрязването да отменя съботата, колко повече би трябвало да позволят изцеление, каквото е извършил Исус. Освен това, те са позволили съботата да бъде отменяна многократно, защото всяка събота са се извършвали много обрязвания, а въпреки това Исус е бил осъден за „едно дело“ (гл. 7:21).

24. Не съдете. По-добре „спрете да съдите“. Тоест, спрете навика си да съдите по външни фактори. външен вид.

Външният вид. Сравнете Втор. 16:18-20; 1 Царе 16:7.

Праведна преценка. Такива преценки биха довели до заключението, че дела на милост, каквито Исус е извършил в събота, не са нарушение на закона за съботата. Традиционният еврейски закон по отношение на съботата съдържа множество разпоредби, чрез които законът можеше да бъде заобиколен. Например, имаше строги закони, забраняващи носенето на тежести в събота, но ако евреите желаеха да пренасят предмет в този ден, те имаха средства за законно постигане на целта си. Следното твърдение от Мишна илюстрира тяхната правна фикция: „Ако някой изнесе [предмет] с дясната или с лявата си ръка, в скута си или на рамото си, той е виновен, защото така са го носили децата на Каат. По небрежен начин, [напр.] с крака си, в устата си, с лакътя си, в ухото си, в косата си, в колана си с отвора надолу, между колана си и ризата си, в подгъва на ризата си, в обувката или сандалите си, той не е виновен, защото не го е носил така, както хората [обикновено] го носят“ (Шабат 10. 3, Сончино, издание на Талмуда, стр. 339, 440).

25. На Йерусалим. Тук се говори за жителите на Йерусалим, очевидно в контраст с множествата от Галилея и други отдалечени райони на Палестина.

Не е ли това той? Формата на въпроса на гръцки показва, че се очаква положителен отговор.

26. Те не казват нищо. Това наистина е изненада. Исус говори открито и смело, а еврейските водачи мълчат. Хората предлагат възможна причина: по-нататъшното разследване е довело водачите до заключението, че Исус наистина е Месията.

Знам. Тоест, осъзнали ли са? Хората са грешали в своето предложената причина. Лидерите бяха решени както винаги да унищожат Исус.

27. Този човек. Те бяха запознати със земния произход на Исус. „Не е ли това „Синът на дърводелеца?“ – казаха те веднъж (Матей 13:55). Изглежда обаче не знаеха за раждането Му във Витлеем (Йоан 7:42).

Когато Христос дойде. За титлата Христос, означаваща Месия, вижте Матей 1:1; вж. Йоан 1:41. Твърдението „Никой не знае откъде е“ не трябва да се разбира като невежество относно произхода на Христос от племето на Давид, защото юдеите са били запознати с този факт (Мат. 22:42). Нито пък предполага невежество относно родното място на Месията, защото когато Ирод попитал главните свещеници и книжниците къде трябва да се роди Христос, те отговорили: „Във Витлеем Юдейски“ (Мат. 2:4, 5).

Вероятно тук има препратка към популярно вярване относно Месията, отразено в поговорката на юдеина Трифон: „Но Христос – ако наистина се е родил и съществува някъде – е непознат и дори не познава себе си и няма сила, докато Илия не дойде да Го помаже и да Го изяви на всички“ (Юстин Мъченик, Диалог с Трифон 8).

28. И двамата ме познавате. Исус не отрече фактите относно земния Си произход. Нито пък спря да спори с тяхната теологична гледна точка. Вместо това, Той ги възрази относно непознаването им на Бога и отново заяви, че не е дошъл по собствена инициатива (вижте стихове 15, 16). Той беше познат на хората в човешки образ, но искаше те да знаят и за Неговата божественост и синовност с Бога.

Вярно. Гръцки *alethinon* (виж на гл. 1:9).

Когато вие не познавате. Юдеите имали силно изкривена представа за характера на небесния Отец. Векове на инат и бунт им попречили да видят Бога такъв, какъвто е в действителност - добър и милостив Отец. Те Го смятали за жесток и възискателен, и в много отношения не твърде различен от езическите божества, почитани от съседните народи. Чрез Исус Бог бил решил да поправи това погрешно схващане. Когато хората видели Този, когото Бог е изпратил, те трябвало да получат представа за това какъв е Отец (вижте гл. 1:18). Исус заявил: „Който е видял мен, е видял Отца“ (гл.

14:9). Като отхвърлят Исус, юдеите отхвърлят откровението на Отца за Него и затова продължават в невежеството си за Отца.

29. Познавам го. За обсъждане на тясната връзка между Отца и Син виж на гл. 1:1, 18.

30. Те търсеха. По-скоро „те започнаха да търсят“.

Още не е дошъл. Вижте стих 6.

31. Хората. За разлика от управниците, които търсеха живота на Исус.

Още чудеса. Гръцката конструкция показва, че се очаква отрицателен отговор.

Следният превод илюстрира силата на тази конструкция: „Няма ли да извърши повече чудеса от това?“ За обсъждане на чудесата вижте стр. 208, 209.

32. Фарисеи. Тази секта била особено враждебна към Исус и сега поела инициативата да свика Синедриона. Главните свещеници били предимно садукееи. За Синедриона виж стр. 67.

Мърмореше. Гръцко *gogguzō*, тук очевидно означава приглушена дискусия или дебат, а не оплакване (виж стих 12).

Служители. Вероятно полицията на Храма.

33. Тях. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 146) пропускането на тази дума. Контекстът изглежда показва, че Исус е насочил забележките си към хората като цяло, а не само към храмовата полиция, изпратена да Го арестува, както може би подсказва местоимението „тях“.

Малко време. От празника Шатроразпъване до Пасхата на следващата пролет, когато Исус беше разпнат, минаха около шест месеца. Три години от Неговото служение бяха отминали и оставаше само половин година.

34. Ще Ме търсите. Вероятно тук има препратка към бъдещия съд, когато хората ще оплакват отхвърлянето си на Христос, но ще търсят спасение напразно, защото е твърде късно (вижте Йеремия 8:20; Амос 8:11, 12; Матей 7:21–23; 25:11, 12; Лука 13:25–30).

35. Разпръснат. Гръцки диаспора, „разпръскване“. Думата е пренесена в Английски. Диаспора е техническа дума, отнасяща се до евреите, разпръснати из Стария свят след изгнанието.

Езичници. Буквално „гърци“. Терминът често обозначава езически народи в общо (Рим. 1:16; 2:9; и др.). Тук вероятно се имат предвид елинистическите евреи.

36. По какъв начин? Юдеите не можеха да разберат загадъчното твърдение. Дори Петър не можеше да схване значението на твърденията на Исус (гл. 13:37).

37. Последен ден. Съществува различно мнение дали се има предвид 7-ият или 8-ият ден от празника. Има известно съмнение дали наименованието „този велик ден на празника“ може да се приложи уместно към 8-ия ден. Празникът продължил седем дни (Лев. 23:34), но осмият ден бил „свято събрание“ (Лев. 23:36). Ако изявлението на Исус се отнася до церемония по възлияние с вода, непосредствено предхождаща (виж по-долу; вж. DA 454), изглежда необходимо да се определи „последният ден“ като 7-ия ден, защото по времето на Исус церемонията очевидно се е извършвала само през първите седем дни от празника (виж Мишна Сука 4, 1, 9, Сончино изд. на Талмуда, стр. 193, 226).

Ако някой е жаден. Това слово на Исус несъмнено се отнася до церемонията по възлияние с вода, провеждана през 7-те дни на празника. Мишна описва церемонията по следния начин: „Как се [извършваше] възлиянието с вода? Златна кана, съдържаща три дърва, се пълнеше от Силоам. Когато стигнаха до Водната порта, те засвириха текия [дълъг звук], терау [треперещ звук] и отново текия [дълъг звук]. [След това свещеникът] се изкачи по възвишението [на олтара] и се обърна наляво, където имаше две сребърни купи. ... Едната на запад беше за вода, а тази на изток за вино.“

(Сука 4. 9, издание на Сончино от Талмуда, стр. 226). Според Талмуда (Сука 48б, издание на Сончино, стр. 227) трите тръбни тръби са се отнасяли до изказването в Писанието: „Затова с радост ще черпим вода от изворите на спасението“ (Исаия 12:3). Церемонията е следвала сутрешното всеизгаряне (Тосефта Сука 3. 16, цитирано в Страк и Билербек, том 2, стр. 800) и е била свързана с ритуала на възлиянието.

Двете купи съдържаха отвори, свързани с подземен проход. Размерите на отворите бяха такива, че водата и виното да се оттичат през тях.

приблизително същият период от време (Мишна Сука 4. 9, издание на Сончино на Талмуда, стр. 226; Талмуд Сука 48б, издание на Сончино, стр. 229; вж. DA 449).

Елате при мен. В продължение на седем последователни дни хората бяха свидетели на церемонията по възливане с вода и бяха участвали в другите дейности на празника, но имаше малко, което да задоволи копнежа на духовния живот. Сред тях стоеше Този, Който беше източникът на живота, Който можеше да осигури живите води, за да задоволи всяка истинска нужда.

Хиляди християни могат да свидетелстват за удовлетворението, което може да се намери в Христос. Те са намерили в Него повече, отколкото са очаквали. Те са вкусили Неговия мир и съмненията и страховете им са били отнети. Те са намерили благодат според нуждите си и сила според изискванията на дните си. В себе си те често са били разочаровани, но никога не са били разочаровани в Христос.

38. Който вярва в Мене. Възможно е да се използва препинателна значка в текста, както правят някои древни авторитети, така че да се свърже това изречение с глагола „пия“ от стих 37. Тогава мисълта би била: „Ако някой е жаден, нека дойде при Мене; който вярва в Мене, нека пие.“ Ако това отразява предвидената връзка, тогава „негов“-то от следващото изречение се отнася до Христос, а не до вярващия. Въпреки това, доказателствата изглеждат да в полза на препинателната значка, възприета от KJV, RSV и др. и подкрепена от гръцките отци.

Според това „неговият“ се отнася до вярващия, който самият става източник на духовно благословение (вижте по-долу под „реки от жива вода“). Древногръцките ръкописи са били без пунктуация, а пунктуацията, която сега се появява в Библията, е дело на по-късни редактори. За пример на неправилна пунктуация вижте Лука 23:43; вж. Йоан 4:35, 36.

Както е казано в писанието. Не е сигурно кой точно е този пасаж от Писанието. споменат. Може би фразата се отнася до предходната или следващата мисъл. Следните пасажии могат да бъдат сравнени: Притчи 18:4; Исаия 12:3; 44:3; 55:1; 58:11; Езекиил 47:1; Захария 14:8.

Корем. Гръцката дума *koilia* тук е използвана метафорично за вътрешното същество.

Реки от жива вода. Единственият, който е в живото общение с Христос, сам става център на духовно влияние. В него има сила на живот, която, когато е съживена от вяра, тече като река, носейки живот и освежаване на другите. Истинският християнин, който схваща велика истина, задоволяваща собствените му копнежи, не може дълго да се въздържа от това да я изрази. Той копнее да я изпрати на други, които търсят духовни води. В него се образува река от води, която никакъв язовир не може да ограничи изцяло (вижте гл. 4:14).

39. За Духа. Този стих е обяснителна скоба от Йоан, предназначена да изясни и да подчертаем предходната мисъл. Йоан е написал своето Евангелие около 60 години след описания тук инцидент. В този период той е видял ефективното действие на Светия Дух в разпространението на евангелието.

Все още не беше дадено. Вижте Деяния 1:4, 5, 8; Деяния 2:1–4.

Все още не е прославен. Препратка към смъртта и възкресението на Исус (виж гл. 12:16, 23, 24).

40. Пророкът. Вижте Втор. 18:15; Йоан 1:21. В мисленето на евреите „.... „Пророк“ не винаги изглежда е било отъждествявано с Месията.

41. Христос. Тоест, Месия (вижте върху Матей 1:1).

От Галилея. Сравнете гл. 1:46. Техните аргументи се основават на външната им проява.

Исус е прекарал по-голямата част от живота Си там и служението Му е било до голяма степен

ограничено до тази провинция. Те бяха запознати с пророчеството от Михей 5:2 (виж Йоан 7:42), но очевидно не знаеха значението на това от Исая 9:1, 2.

42. Потомството на Давид. Вижте върху 2 Царе 7:12, 13.

Град Витлеем. Вижте Михей 5:2.

Където беше Давид. Вижте 1 Царе 16:1.

43. Имало е разделение. Сравнете гл. 9:16; 10:19.

44. Щял да вземе. Гръцкият израз може да се преведе като „пожелал да вземе“. Някои, вероятно от множеството, по това време били готови да действат или поне да помогнат и подтикнат обърканите държавни служители в задачата им, но никой не Го хванал. Часът Му още не бил дошъл (вижте на стих 6).

45. Не го доведоха. Вижте стих 32. Членовете на Синедриона несъмнено бяха силно възмутени от провала на плана им да арестуват Исус.

46. Като този човек. Вижте Матей 7:29. Относно точния начин на действието на нашия Господ публично говорене можем да си съставим само бегла представа. Действията и гласът, произнасянето и артикулацията са неща, които трябва да се видят и чуят, за да бъдат оценени. Няма нужда да се съмняваме, че маниерите на нашия Господ са били особено тържествени, завладяващи и впечатляващи. Вероятно това е било нещо много различно от еврейските интонации при четенето на Закона и съвсем различно от това, което служителите и народът са свикнали да чуват.

47. И вие ли сте заблудени? В гръцкия превод ударението е върху „вие“. „Вие“ са в допълнение към множеството (ст. 40, 41). Според повествованието фарисеите не питат какво е било казано. Те вече са взели решение. Що се отнася до тях, Исус е измамник на народа (виж Мат. 27:63; срв. Йоан 7:12).

48. Управители. Тоест, властите, членовете на Синедриона и вероятно други.

Липсвайки подкрепа от Писанието, мъжете се стремят да запълнят липсата, като използват сила и властта на властта. Мъжете, които се съпротивляват, често запечатват свидетелството си с кръвта си. Бъдещето ще види подобен опит от страна на гражданските власти да потискат истината (Откр. 13).

49. Хора, които не знаят. В древността образованите евреи презрително наричали обикновените хора буквално „хора на земята“, евр. „амме ха'арес“ (единствено число „ам ха'арес“, арамейско „амма“ де'арас). Вижте стр. 55; вижте на гл. 7:52.

50. Никодим. За неговата самоличност вижте гл. 3:1. Този, който сега търсеше Исус през нощта говори от Негово име посред бял ден. Неговите думи бяха отговор на въпроса им: „Някой от управниците или от фарисеите повярвал ли е в Него?“ (ст. 48).

51. Преди това го чуите. За изразения тук принцип вижте Втор. 1:16, 17; 17:2-7; 19:15. Никодим пледира за справедливо и честно отношение, според закона. Когато Исус по-късно е арестуван и осъден на смърт, много правила на еврейската юриспруденция са нарушени (вижте Допълнителни бележки върху Мат. 26, Бележка 2).

52. И ти ли си от Галилея? С този въпрос водачите се опитват да избегнат въпроса на Никодим, въпрос, на който може да има само един отговор. Фарисеите намекваха, че Никодим се е присъединил към галилейските симпатизанти на Исус. Тяхната провинциална завист се отразява в презрението им към по-малко културните галилейски евреи (вижте гл. 7:49).

Арисет. Могат да се цитират текстови доказателства (вж. стр. 146) за тълкуването „се е въздигнал“. Такова тълкуване би подчертало объркването на тяхното мислене, защото подобно обобщение те не биха могли да защитят. Йона е описан (2 Царе 14:25) като от Гет-ефер, град на Завулон, в долна Галилея (виж том IV, стр. 995). Възможно е Елкос, родното място на пророк Наум, също да е бил в Галилея (вижте за Наум 1:1). Против обобщението е и свидетелството на равин Елиезер (ок. 90 г. сл. Хр.): „Нямаше племе в Израел от

„...което не е имало пророци“ (Талмуд Сука 27б, изд. Сончино, стр. 121). Ако се приеме тълкуването „възниква“, тогава приложението може да е за бъдещето, т.е. не би трябвало да се очаква бъдещ пророк да се появи от Галилея.

#### КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1 МБ 2

1–15DA 447–454

3, 4 DA 450

6 DA 485

6–9DA 451

10 ДА 452

11–13DA 451

14 ДА 452

15 ДА 70, 453

16 ГК 243

16, 17 DA 455

16–36DA 455–462

17 CE 61; CM 42; COL 36; CSW 28; DA 258, 459; FE 125, 307; GC 528, 599; PP 384;

SC 111; TM 179; 2T 514; 3T 427; 4T 335, 527; 5T 705

18 ДА 21

18–22DA 456

19 TM 75

19–23TM 76

23–32DA 457

27, 28 TM 76

33–35DA 458

37 DA 453, 454; Ед 116; Ev 266; GW 34; MH 179; ML 157; Te 106; 8T 12, 20; 9T 146,  
179

37, 38 CT 450; DA 453; Ед 83; MH 103; 7T 276

37–39ПП 412

38 AA 13; Ev 382; PK 233; 6T 274; 7T 24

44–48DA 459

45, 46 EW 161

46 CSW 48; CT 29, 260; CW 80; DA 251, 459; Ед 81; EW 161; FE 181, 236; MH 23, 52,  
469; 5T 433, 747; 6T 248

47, 48 DA 459

51 ДА 699

51, 52 TM 370

51–53DA 460

53 MX 86; 2T 508

#### ГЛАВА 8

1 Христос избавя жената, хваната в прелюбодеяние. 12 Той проповядва, че е светлината на света и оправдава учението си. 33 Отговаря на юдеите, които се хвалеха с Авраам, 59 и се освобождава от тяхната жестокост.

1. Исус отиде. [Жената, хваната в прелюбодеяние, Йоан 7:53 до Йоан 8:11. Вижте Ранното перейско служение; Служението на нашия Господ.] Целият този раздел (гл. 7:53 до 8:11) се появява само в един от ранните унциални ръкописи (D), въпреки че Йероним твърди, че той

е присъствал в редица гръцки ръкописи. По-голямата част от старолатинските ръкописи не го съдържат. Пасажът не е коментиран никъде в запазените писания на ранните църковни отци. Първите коментари се срещат след времето на Йероним на Запад и едва през 10-ти век на Изток. Няколко ръкописа поставят повествованието след Лука 21:38. Тези и някои други съображения, като например предполагаема разлика в стила, са довели учените до заключението, че това повествование не се е появило в автографа на Йоан. Те обаче признават, че повествованието изглежда автентично и че е в пълна хармония с това, което Исус е правил и е проповядвал. Този коментар заема позицията, че повествованието е автентично.

Елеонската планина. Вижте Матей 21:1; 26:30.

2. Рано сутринта. Това се случи на следващата сутрин, на осмия ден от Празника на шатрите (виж гл. 7:37).

Седнал. За тази поза по време на поучение вижте Матей 5:1.

Поучаваше. По-скоро „започна да поучава“, както беше направил по-рано (гл. 7:14).

3. Доведени до него. Такива дела би трябвало правилно да бъдат отвеждани в съдилищата.

Книжниците и фарисеите бяха замислили заговор да впримчат Исус, за да си осигурят осъждането Му.

Процедурата им беше презряна. Нямаше нужда да се прави такова публично представление на случая пред събралите се в Храма множества. Тяхното собствено публично унижение, което последва (ст. 9), беше напълно заслужено.

4. Учител. Буквално „Учител“.

5. Убит с камъни. Мойсеевият закон е предписвал смърт за прелюбодеец, когато е замесена омъжена жена, но не е уточнявал начина на смъртта. Според Мишна смъртта в тези случаи е била налагана чрез удушаване (Санхедрин 11.1, Сончино, изд. на Талмуда, стр.

558). Законът е предписвал смърт чрез убиване с камъни, когато става въпрос за сгодена жена (Втор. Зак.

22:23, 24). Това е и правилото на Мишна (Санхедрин 7. 4, 9, изд. на Сончино на Талмуда, стр. 359, 451, 452). Следователно изглежда вероятно въпросният случай да е бил на сгодена жена.

Какво казваш ти? В гръцкия език думата „ти“ е в ударна позиция. Исус е противопоставен на Моисей. Фарисеите са били по-загрижени да хванат Исус в капан, отколкото да накажат жената. Те са смятали, че независимо от отговора на Исус, те могат да Го осъдят. Несъмнено са знаели за Неговата готовност да прости и може би са очаквали, че Той ще препоръча снизхождение. В този случай те биха могли да Го обвинят в отмяна на закона. Ако Той препоръча изпълнение на наказанието, те биха могли да Го обвинят в узурпиране на властта на Рим, който по това време си е запазвал юрисдикцията по дела, наказвани със смърт.

6. Изкушавайки го. Вижте стих 5.

Писал. Това е единственият запис на писането на Исус. Наистина много е писано за Него, но нито едно от Неговите писания не е запазено. Знаците, които Той е написал върху праха на тротоара, скоро са били заличени от трафика в Храма. Според преданието Той е записал греховете на обвинителите (вж. ДА 461). Практиката да се пише в пясъка е спомената в Мишна (Шабат 12.5, издание на Сончино на Талмуда, стр. 503).

7. Без грях. Исус дава на упоритите питащи отговор, който те не очакват и за който не са подготвени.

Никой от тях не може да претендира за безгрешност. Може би пред небесния съд някои от тях са по-виновни от жената (вж. ДА 461).

Никой от тях не приема предизвикателството.

Исус не заявява общ принцип, такъв, който би направил абсолютната безгрешност необходимо условие за годност за участие в наказанието за вина. Това би обезсилило закона, защото не би могъл да се намери никой, подходящ да извърши екзекуцията. Тук той говори за случай, в който мъже се поставят за съдии на други, които не би трябвало да осъждат, освен ако самите те не са невинни. Исус се е отвращавал от прелюбодеянието (вижте върху Матей 5:27–32), но Той също така се отвращаваше от самодоволното съдене (вижте Матей 7:1–5).

Първо. Тоест, бъдете първият от групата, който ще хвърли камък.

Хвърли камък. Според Втор. 17:7 (вж. гл. 13:9), свидетелите е трябвало да бъдат първите да хвърли камък върху осъдения. Процедурата по убиване с камъни е описана в Мишна по следния начин: „Мястото на убиване с камъни беше два пъти по-високо от човешки ръст. Един от свидетелите го бутна за бедрата, [така че] той се преобърна по сърце. След това беше обърнат по гръб. Ако това причини смъртта му, той беше изпълнил [дълга си]; но ако не, вторият свидетел вземаше камъка и го хвърляше върху гърдите му. Ако умреше по този начин, той беше изпълнил [дълга си]; но ако не, той [престъпникът] беше убит с камъни от целия Израел, защото е писано: Ръката на свидетелите ще бъде първа върху него, за да го убият, а след това ръката на целия народ [Второзаконие 17:7]“ (Синедрин 6.4, Сончино, издание на Талмуда, стр. 295).

8. Писа. По-скоро „продължаваше да пише“. Вижте стих 6.

9. Осъдени. Те бяха дошли да осъдят жената. Тръгнаха си осъдени от собствената си съвест. Напуснаха местопрестъплението, без съмнение страхувайки се, че виновните тайни на живота им, и особено собственото им съучастие в този случай (виж DA 461), ще бъдат разкрити пред тълпата. Тяхното поражение не можеше да бъде по-драматично.

10. Жена. Вижте гл. 2:4.

11. Господ. Гръцки kurios, тук може би просто „господине“ (виж гл. 4:11). Възможно е обаче тя да е чувала по-рано за Исус и да е знаела нещо за Неговите твърдения. Ако е така, може би е използвала обръщението с по-дълбоко значение, в признание за Неговата позиция като Божи Син. Няма опит за защита. Няма молба за прошка.

Не съгрешавай вече. Сравни гл. 5:14. „Бог не е изпратил Сина Си на света, за да съди света; но за да се спаси светът чрез Него“ (гл. 3:17). Думите на Исус дойдоха при треперещата жена като думи на милост, в рязък контраст с гневните думи на нейните обвинители. Исус ѝ посочи най-важното нещо, от което се нуждаеше – незабавното изоставяне на греховете ѝ. Покаянието трябва да бъде честно и искрено. Тя не само трябва да съжалява за греха си; тя трябва да се отвърне от него. Това покаяние, което се състои само в чувстване, говорене, изповядване, желания, надежди, е напълно безполезно в очите на Бога.

Докато човек не спре да върши зло и не се отвърне от греховете си, той наистина не се разкайва (виж върху Пс. 32:1, 6; 1 Йоан 1:7, 9).

12. Аз съм. [Светлината на света, Йоан 8:12–30.] Вижте гл. 1:4–9; 6:20.

Светлина на света. Както каза Исус за живата вода (гл. 7:37, 38)

препатка към церемонията по възлияние с вода на Празника на шатрите, така че Неговото изявление, в което Той се обявява за светлината на света, несъмнено е било свързано с церемонията на светлините. Тази церемония е описана в Мишна по следния начин: „В края на първия ден от Празника на шатрите те слязоха в Двора на жените, където бяха направили голямо представление [специална женска галерия]. Имаше златни свещници с по четири златни купи на върха на всяка от тях и четири стълби [според Талмуда свещниците са били високи петдесет лакътя] до всяка, и четирима младежи, извлечени от свещеническият род, в чиито ръце държаха делви с масло, съдържащи сто и двадесет дърва, които те изливаха в купите.“

„От износените гащи и пояси на свещениците правеха фитили и с тях палеха лампите; и нямаше двор в Йерусалим, който да не беше осветен от светлината на мястото за водочерпене.“

„Мъже на благочестието и добрите дела танцуваха пред тях със запалени факли в ръцете си.“  
ръце и пееха песни и хваления. И левити безброй с арфи, лири, кимвали, тръби и други музикални инструменти бяха там на петнадесетте стъпала, водещи надолу от Двора на израилтяните към Двора на жените, съответстващи на Петнадесетте песни на възкачванията в Псалмите [Пс. 120-134]. Именно върху тях левитите стояха с музикалните си инструменти и пееха песните си“ (Сука 5. 2-4, Сончино, изд. на Талмуда, стр. 242, 243; вж. DA 463).

За значението на Исус като „истинската Светлина“ вижте гл. 1:4; вж. DA 464, 465.

В тъмнина. В един от коментарите си върху книгата Изход евреите представят думите на Тората (Закона) като просветляващи за този, който се е занимавал с тяхното изучаване. Относно този, който не е ангажиран с изучаването им или не ги познава, коментарът гласи: „Той се спъва в камък; след това удря улей, пада в него и си удря лицето на земята – и всичко това, защото няма лампа в ръката. Същото е и с обикновения човек, който няма Тора в себе си; той се удря в греха, спъва се и умира“ (Мидраш Раба, върху Изх. 27:20, изд. Сончино, стр. 439).

Евреите имаха сред себе си Един, Който беше по-велик от Тората, защото Самият Той им беше дал Тората. Той беше източникът на светлината в Тората (виж PP 366). Но равините така бяха замъглили тази светлина с традициите си, че този, който се опитваше да ходи в светлината на Тората, както е тълкувана от равините, всъщност ходеше в тъмнина.

Светлина на живота. Тази фраза може да се тълкува като светлината, която е живот, или която дава живот, или което има своя източник в живота. Исус не само е светлината; Той е и животът (гл. 11:25; 14:6; вижте гл. 1:4). Който Го приема, получава живот: „Който има Сина, има живот“ (1 Йоан 5:12). В Исус е „живот, първоначален, незаимстван, непроизведен“ (Жан Д.В. 530). Той дойде на тази земя, за да „имат живот и да го имат в изобилие“ (Йоан 10:10). „Бог ни е дал вечен живот и този живот е в Неговия Син“ (1 Йоан 5:11).

13. Твоите показания не са верни. След инцидента във Витезда, самият Исус изложи принципа, към който евреите се позоваваха тук (гл. 5:31). Мойсеевият закон ясно постановяваше, че в случаи на смъртно наказание свидетелството само на един човек е недостатъчно за осъждане (Чис. 35:30; Втор. 17:6). Принципът се появява и в Мишна: „Никой не може да свидетелства за себе си“ (Кетубот 2. 9, Сончино изд. на Талмуда, стр. 151). „Човек не е упълномощен [да каже „осветен“] от самия себе си“ (Рош Хашана 3. 1, Сончино изд. на Талмуда, стр. 113).

14. Моите показания са верни. Самосвидетелството на човек не е непременно лъжливо. Показанията на Честният човек би бил надежден. Исус, бидейки това, което беше – божествено Същество и произлизащ от Бога, който не може да лъже (Тит 1:2), естествено би говорил истината. Но юдеите Го изкараха обикновен човек. Те не признаваха нито божествения Му произход, нито съдбата Му. Освен това, ако е бил необходим страничен свидетел, Той е имал такъв. Отец, Който Го е изпратил, е бил с Него (Йоан 8:16, 18; вижте гл. 5:31-39).

15. По път. Те съдеха човешката страна на Исус, без да разпознават Неговата божественост. Изразът се среща и в 1 Кор. 1:26; 2 Кор. 5:16. Сравнете Йоан 7:24.

Аз не съдя никого. Настоящото дело на Исус не беше на съдене, а на спасение (вижте на гл. 3:17). Едва в края на века Той ще „съди живите и мъртвите“ (2 Тим. 4:1; срв. Деян. 10:42; 2 Кор. 5:10).

16. Моето мнение. Вижте стих 14.

17. Вашият закон. Този израз се среща отново в гл. 10:34; и сравнимият израз „техния закон“ в гл. 15:25. Тези пасажии не трябва да се тълкуват в смисъл, че Исус се е дистанцирал от закона или е бил враждебен към него. Той не е дошъл да разруши закона или пророците (Мат. 5:17). Той самият е предал свещените заповеди на Моисей. Под „вашия закон“ Исус е имал предвид или закона, който те твърдят, че тълкуват, защитават и спазват, или тяхното традиционно тълкуване на него (вижте върху Марк 7:5–13).

Свидетелство на двама мъже. Вижте Втор. 17:6; 19:15; вж. Числа 35:30.

18. Свидетелства. Вижте стих 14.

19. Къде е твоят Отец? Тези думи вероятно са изречени с презрение и с възможна алюзия към обстоятелствата около раждането на Исус.

Нито моят Отец. Исус свързва невежеството им за Отца с истинската му причина, т.е. с пренебрегването на средствата, чрез които Отец е избрал да се разкрие. Средствата тогава са били на разположение. Исус им разкриваше характера и личността на Отца (вижте гл. 1:14). Ако бяха познавали Исус правилно, щяха да познаят и Неговия Отец.

На учениците Си Исус каза: „Никой не дохожда при Отца, освен чрез Мен. Ако бяхте познавали Мен, щяхте да познавате и Моя Отец“ (гл. 14:6, 7).

20. Съкровищница. За местоположението на „съкровищницата“, където Исус е проповядвал, вижте Марк 12:41. Вероятно Той е бил в Двора на жените, защото жените са имали достъп до нея (Марк 12:41). Вижте Йосиф Флавий, Войни 5. 2 (200).

Още не е дошъл. Вижте стих 6.

21. Ще ме търсите. Вижте гл. 7:34.

Умрете в греховете си. Много от Неговите слушатели биха Го потърсили твърде късно, след като са открили твърде късно, че Той е Месията, когото е трябвало да приемат, докато са имали възможност да го направят. Но вратата на милостта би била затворена за тях. Те биха търсили напразно. Резултатът би бил, че биха погинали в греховете си, без прошка или прошка (вижте върху Йеремия 8:20).

22. Ще се самоубие ли? Формата на въпроса на гръцки показва, че се очаква отрицателен отговор. Предположението е много различно от това в гл. 7:35. Някои предполагат, че юдеите имат предвид „най-тъмното място в Хадес“, където, както заявява Йосиф Флавий (Война iii. 8. 5 [375]), са обречени самоубийствата. Мястото би било недостъпно за живите.

Тяхното запитване не беше съвсем без значение. Исус щеше да умре и смъртта Му щеше да Го поставят извън обсега им. Но Той щеше да отиде на небето, място, което те, в своето неразкаяние, никога нямаше да достигнат, не в Хадес, както може би са възнамерявали да намекнат. Въпросът им в гл. 7:35 също беше смъртно пророчески. След смъртта Му Неговите пратеници трябваше да отидат при юдеите, разпръснати сред езичниците, и също така да поучават езичниците (Деяния 1:8).

23. Отдолу. Вижте гл. 3:31. Контрастът е между този настоящ свят и небето (вж. Кол. 3:1). Те произлизат от този долен свят; следователно са повлияни от съображения, извлечени от земното, чувственото, повърхностното и преходното. Исус дойде от небето като Изкупител на човечеството, дългоочаквания Месия. Относно този велик факт, Исус се стреми да просветли умовете им.

24. Умрете в греховете си. Спасението на евреите зависи от приемането на Избавител, когото Бог беше изпратил. В никой друг нямаше спасение (Деяния 4:12). Отхвърлянето им на Спасителя ги остави без мантия, която да покрие греховете им (Йоан 15:22).

Аз съм той. Гръцки *egō eimi*. „Той“ е добавено. Същият израз се среща в стихове 28, 58, и отново в гл. 13:19. В LXX его ейми представлява еврейското „ани ху“, буквално „Аз съм той“ (Втор. 32:39; Ис. 43:10). Именно тази връзка несъмнено е накарала преводачите да добавят „той“ в настоящия пасаж. Сравнете израза „Аз съм, Който съм“ (гр. его ейми хо он) (Исх. 3:14). Възможно е да е имало пряка алюзия към Ис. 43:10, където формулировката е поразително подобна на настоящия пасаж, „за да Ме познаете и да Ми повярвате, и да разберете, че Аз съм той“. Вижте Йоан 6:20.

25. Кой си ти? Буквално „Ти, кой си ти?“ В твърдението на Исус имаше неяснота и затова настоящият въпрос вероятно беше опит да се извлече от Него някакво твърдение, което би могло да се използва като основа за техническо обвинение. Но Исус избягваше да даде категоричен отговор на въпроса.

От самото начало. Гръцки *tēn archēn*. Водени са много дискусии относно превода на този израз, но като цяло преводът, както е показан в KJV, RSV и др., изглежда за предпочитане и е защитим. Някои предполагат, че изразът трябва да се преведе като „предимно [по същество]“. Други предлагат превода „изобщо“ и превръщат пасаж в въпрос: „Как изобщо ви говоря?“ (RV поле). Контекстът обаче е в полза на превода „от самото начало“. Исус казва по същество: „През цялото време ви информирах за това“.

26. Имам много неща. Първата част на този стих може да се преведе като „Мога да кажа много неща, които се отнасят до вас и съдете, но“ и т.н. Такъв превод дава по-добро обяснение за противопоставящото „но“ от общоприетия превод.

На теб. Буквално „относно теб“.

Този, Който Ме е пратил. Сравни ст. 16; вж. гл. 12:49; виж върху гл. 3:17.

27. Те не разбраха. Защото умовете им бяха помрачени духовно (вижте Осия 4:6).

28. Издигнат. Тук става дума за разпятието, въпреки че думата, преведена като „издигнат“, се използва и за възвисяването на Христос отдясно на Отца (Деяния 2:33; виж върху Йоан 3:14; срв. Йоан 12:32). За юдеите твърдението е било загадъчно, въпреки че някои от присъстващите несъмнено са го разбирали след разпятието. Важно е да се отбележи, че срамното издигане на кръста е било прелюдия към истинското възвисяване на Христос (Фил. 2:9).

Син човешки. Вижте върху Матей 1:1; Марк 2:10.

Тогава ще узнаете. Събитията, свързани с разпятието и възкресението, предоставиха доказателства, че Исус е всичко, което твърди, че е. Разрушението на Йерусалим потвърди пророчеството на Исус.

Аз съм Той. Вижте стих 24.

29. Не ме остави. Исус отново подчертава Своя съюз с Отца (вж. гл. 17:21). Той винаги е сътрудничил с Отца в божествената цел и план и винаги е вършил това, което Му е било угодно. Той никога не е бил оставен сам. Отец е свидетелствал за Своето благоволение в Сина (Матей 3:17).

30. Повярвах. По-скоро „започнах да вярвам“ или „дойдох да повярвам“.

31. Тогава Исус каза: [Спорът за произхода на Авраам, Йоан 8:31–59.]

Върху него. Буквално „него“. В стих 30 изразът „върху него“ е буквален превод на гръцкия език. Възможно е да се прави разлика между групата, спомената в стих 30, и тази, спомената тук. Има разлика между това да вярваш в човек и да вярваш на човек (виж върху гл. 1:12; вж. гл. 3:16). В последния случай човек може просто да вярва, че определени неща, които той казва, са истина. Ако разграничението е валидно, промяната в отношението на „вярващите“, която е очевидна в останалата част от главата, е по-лесно обяснима.

Продължете. Гръцки *μεν*. Същата дума е преведена като „пребъдвам“ в гл. 15:4–7. Продължение в учението на Исус е доказателство за искреността на първоначалното изповядване на вярата в Исус.

Наистина. Гръцко *alethōs*, различно преведено като „истина“ (Мат. 27:54), „от истина“ (Лука 9:27), „наистина“ (Мат. 26:73), „истина“ (1 Йоан 2:5). Търпеливото постоянство в словото въпреки изпитанията и противопоставянето е белег на истинското ученичество. Исус увещаваше онези, които бяха потвърдили вярата си в Него, да останат непоколебими. Имаше опасност много от тях да се окажат слушатели край пътя или на камениста земя (вижте Мат. 13:4, 5).

32. Истина. Често срещана дума в Йоан. В основното си значение истина е това, което съответства на факт. Йоан често, както тук, използва думата в по-широк смисъл, за да обозначи това, което е истина в нещата, отнасящи се до Бога и задълженията на човека, или в по-ограничен смисъл фактите, преподавани в християнската религия относно Бога и изпълнението на Неговите цели чрез Христос. Това откровение е било дадено от Исус (гл. 1:17). Той всъщност е бил „истината“ (гл. 14:6). Той е бил „пълнен с благодат и истина“ (гл. 1:14). Тези факти, отнасящи се до християнската религия, са разкрити и от Духа, Който самият е истина (1 Йоан 5:6; вж. Йоан 14:17, 26), и от Словото (Йоан 17:17). Вижте върху гл. 1:14.

Да ви освободи. Славните истини на евангелието са били предвещани в писанията на Моисей и пророците. Павел описва ерата на Стария завет като епоха на „слава“ и отбелязва, че новата ера ще я надмине далеч (2 Кор. 3:9). Но много от истините относно религията на Йехова са били замъглени от изобретенията на евреите. Умовете на хората са били заслепени и воал е бил върху сърцата им, когато са чели Стария завет (2 Кор. 3:14, 15). Те бяха обвързани от тежките традиции на старейшините (Мат. 23:4; виж върху Марк 7:1–13) и от греховете си (Рим. 2:17–24; вж. Рим. 6:14; Гал. 4:21). Исус дойде да ги освободи. Той заяви, че Неговата мисия е „да проповядва освобождение на пленниците“ (Лука 4:18). На онези, които приеха истината, Той обеща свобода (вж. 2 Кор. 3:17; Гал. 5:1).

33. Авраамово потомство. За хвалбата на юдеите относно произхода им от Авраам вижте Матей 3:9; Йоан 3:3, 4.

Никога в робство. Това беше лъжа, ако се говореше за буквално робство. Египет беше беше за тях „дом на робство“ (Изм. 20:2). Периодът на съдиите е бил белязан от повтарящи се чуждестранни потисничества. По-късно е имало национално унижение от ръцете на асирийците и вавилонците. Възможно е обаче юдеите да са имали предвид духовната свобода на душата, която тук несъмнено се хвалят, че никога не са губили. Това може да е отразено в изказването на Елеазар, водач на група евреи, които се съпротивлявали на римляните след падането на Йерусалим: „Отдавна, мои храбри мъже, решихме да не служим нито на римляните, нито на когото и да било друг освен на Бога, защото само Той е истинският и праведен Господ на човека“ (Йосиф Флвий, Война vii. 8. 6 [323]; изд. на Лъб, том 3, стр. 595).

34. Наистина. Вижте върху Мат. 5:18; Йоан 1:51.

Извършва грях. Според гръцкия превод, това е постоянно (вижте 1 Йоан 3:9).

Слуга. Гръцки *doulos*, „един вързан“, „роб“. В Библията дулоите често са в контраст със свободните (1 Кор. 12:13; Гал. 3:28; Еф. 6:8; Кол. 3:11; Откр. 19:18).  
Онисим, избягалият роб, е наречен *doulos* (дулос), а Павел препоръчва да се отнасят с него по-високо от *doulos* (Филимон 16). Изразът „в робство“ (Йоан 8:33) е от *douleuo*, което изразява словесната идея на съществителното *doulos*. Връзката между стихове 33 и 34 е ясно видима в гръцкия език. Юдеите казали: „Ние никога не сме били в робство“; Исус отговорил: „Който върши грях, е в робство на греха.“

Образът на робството на греха е използван и от Павел (Римляни 6:16–20).

35. Слугата. По-скоро „робът“ (вижте върху стих 34). Престоят на роба не е постоянен. Той може по всяко време да не хареса господаря си и да бъде изгонен. Не е така със сина. Кръвта на господаря му тече във вените му. Той е наследник и остава в домакинството, докато е жив. Юдеите се хвалели с произхода си от Авраам (вижте върху стих 33). Но Авраам имал двама сина, единият от робинята, а другият от свободната (вижте алегорията на Гал. 4). Юдеите били роби (вижте върху Йоан 8:34) и следователно били в опасност да бъдат отхвърлени. Но Синът можел да ги освободи, като промени статута им (вижте върху гл. 3:3, 4; 8:36).

36. Наистина свободни. Евреите се смятали за свободни синове на Авраам и хвалеа се със свободата си (вижте на стих 33). Те не желаеха да признаят робството си, било то буквално или духовно. Но хвалената им свобода беше фалшива. Исус дойде да им предложи истинска свобода (Рим. 8:2; 2 Кор. 3:17; Гал. 5:1). Само Онзи е свободен, който е свободен от греха. Тези, които желаят тази свобода, трябва да се обърнат към Господ Исус Христос и да се съобразят с условията. Неговата особена служба и привилегия е да даде право на глас на всички, които Го приемат. Само чрез духовна свобода нацията би могла да постигне политическата свобода, която толкова пламенно желаеше (вижте том IV, стр. 30-32).

37. Авраамово потомство. Фактът на буквалния произход не може да бъде оспорен (вж. ст. 33).

Убий ме. Вижте гл. 7:1, 19, 25 и др. Фактът, че еврейците са замисляли убийство, е бил доказателство, че те са били роби на греха (виж върху Йоан 8:34; срв. Рим. 6:16).

Моето слово няма място. Сравнете израза „пребъдвайте в Моето слово“ (ст. 31). Юдеите не желаеха да приемат посланието на Исус, послание, което би ги освободило от робството на греха (вижте ст. 32).

38. С моя Отец. За обсъждане на тясната връзка на Христос с Отче, виж гл. 1:1; 5:19.

Прави. Според гърците, това е обичайно. Децата естествено отразяват характеристики и да се подчиняват на диктатите на баща си.

Баща ти. По-късно Исус го определя като дявола (ст. 44), пълната антитеза на Баща на безкрайната любов.

39. Авраам е наш баща. Те вече бяха заявили това (вижте на стих 33). Може би Те видяха смисъла на твърдението на Исус в стих 38 и се надяваха да го оспорят. Исус продължи да показва, че самото физическо потекло от патриарха не е предимство. Бог цени качествата на характера. Сравнете аргументите на Павел в Рим. 2:28, 29; 9:6, 7.

Дела на Авраам. Юдеите бяха физическото потомство на Авраам, но не бяха неговите духовни деца. Истинското дете носи моралния отпечатък на бащата. Мишна описва учениците на Авраам по следния начин: „Учениците на Авраам, нашия баща, [притежават]

„добро око, смирен дух и смирена душа“ (Абот 5. 19, издание на Сончино на Талмуда, стр. 72).

40. Убий ме. Виж ст. 37; вж. гл. 7:1, 25.

Мъж. Гръцки *anthrōpos*, тук използвано в смисъл на човек.

Истина. Вижте стих 32. Единственото „престъпление“ на Исус е, че е дошъл да каже истината, която Той беше получил от Бога.

Това не направи Авраам. Авраам откликна на божествения глас. Когато беше помолен да напускайки рода си и бащиния си дом, той „послуша; и излезе, без да знае къде отива“ (Евр. 11:8; вж. Бит. 12:1). Неговият упорит ход на вярата му спечели титлата „баща на всички, които вярват“ (Рим. 4:11). Когато Христос посети Авраам в Мамврийските полета, Авраам не се опита да Го убие, а Го прие като почетен гост (Бит. 18:1–5).

41. Баща ти. Исус вече беше информирал юдеите, че Неговият Отец не е техен баща (ст. 38), но все още не бяха разпознали баща си като дявола (вижте ст. 44). Вероятно са разбрали намекването и са побързали да го отрекат.

За блудство. Тук несъмнено има подигравка към предполагаемите обстоятелства на Раждането на Исус, което означава, че Исус е роден от блудство.

Дори Бог. Ако Исус е имал предвид духовно потекло, тогава юдеите са претендирали за същото, което е имал и Исус. Идеята, че Бог е баща на Израел, не е нова (виж Втор. 32:6; Ис. 64:8; и др.).

42. Ако Бог беше ваш Отец, евреите очевидно не бяха Божии деца. Ако бяха, те щяха да приемат Този, когото Бог е изпратил. Този принцип е потвърден в 1 Йоан 5:1, 2.

За себе си. Това е често повтаряна тема в Евангелието от Йоан. Исус отрича, че от Негова страна има каквото и да е егоизъм (виж гл. 7:16, 18; и др.).

43. Защото не можете да чувате. Вероятно означава „защото не можете да понесете да чувате“. (RSV), или „защото не искате да слушате“ (Робъртсън). Резултатът беше неразбиране и погрешно тълкуване на речта на Исус. Ако те бяха истинските деца на небесния Отец, щяха да разбират езика на дома.

44. Дяволът. Буквално „клеветникът“ (вижте върху Матей 4:1).

Похоти. Гръцки *epithumiai*, „желания“, независимо дали добри (Лука 22:15; Фил. 1:23), или по-често зли (Рим. 1:24; 6:12; 7:7, 8; и др.). Свързан с *epithumia* е глаголет *epithumeō*, думата, преведена като „пожелавам“ в десетата заповед, както е цитирана от Павел в Рим. 7:7; 13:9. „Похотите на баща ви“ са злите желания, които го характеризират, или желанията, които той внушава на онези, които изпълняват неговите волята.

Ще го направите. Буквално „желаете да правите“ или „желаете да практикувате“.

От самото начало. Това често се смята за алюзия към първото записано убийство, това на Авел (Битие 4:1–8). Но духът на убийството датира от самото начало на греха. Чрез бунта си *Луцифер* донесе смъртната присъда върху себе си и върху ангелите, които се присъединиха към него в бунта му (2 Петрово 2:4). Когато въведе нашите първи родители в грях, той донесе смърт върху тях и върху цялото човешко семейство (Римляни 5:12). Тяхното желание да убият Исус беше доказателство за близката близост на евреите с архиубийца.

Не оставай. Препратка към първоначалното падение на *Луцифер* (Юда 6; 2 Петрово 2:4; виж върху Исая. 14:12–14; Езекиил 28:12–14).

В истината. За определение на истината вижте стих 32.

Няма истина. Тоест, няма правдивост. Истината и Сатана нямат нищо общо.

От Неговото собствено. Буквално „от Неговото собствено [нещо]“, тоест, от нещата на неговата същност. В неговата природа е да лъже. Исус, от друга страна, не говореше за Себе Си, а говореше истината, която беше чул от Отца Си (ст. 38).

Той е лъжец. Неговата кариера на лъжа започна в небето, където за първи път представи погрешно характера и целите на Бог пред ангелите. Чрез своите инсинуации и лъжи в Едемската градина той доведе до падението на нашите първи родители (вижте Битие 3:4).

Талмудът (Санхедрин 89б, изд. Сончино, стр. 596) съдържа легендата, че преди жертвоприношението на Исаак, Сатана се опитал да внуши съмнения в ума на Авраам относно Бога и че Авраам го отблъснал с думите: „Наказанието на лъжеца е, че дори да каже истината, не бива слушан.“

Баща на лъжата. Според гръцкия език тази фраза може да означава или баща на лъжеца, или баща на лъжата. И двете правилно обозначават великия създател на лъжата. Като лъжец Сатана беше изгонен от небето и никога няма да се засели отново там. Нито пък децата му, защото „отвън са кучетата, магьосниците, блудниците, убийците, идолопоклонниците и всеки, който обича и върши лъжа“ (Откр. 22:15).

45. Защото аз. В гръцкия език „аз“-ът стои в емфатична позиция. Исус се изявява чрез контраст. Юдеите алчно повярваха на лъжите, извършени от архиизмамника. Именно той им беше внушил фалшивите им представи за Месията (вижте върху Лука 4:19). Те ги приеха с готовност, защото тези фалшиви идеи ласкаеха личните им амбиции. Истината, която Исус им донесе, беше неприятна за техните обичащи греха сърца, затова те я отхвърлиха. Сравнете Йоан 3:19.

46. Убеждава. Гръцко *elegchō*, „осъждам“, „изобличавам“, тук първото. Думата е преведено като „осъдител“ в стих 9 и би било подходящо да бъде преведено така в гл. 16:8, където KJV го предава като „изобличавам“ (вижте коментарите там). Исус се обръща към знанието на юдеите относно Своя безгрешен живот. Той самият е дал свидетелство за пълното Си подчинение на волята на Отца (гл. 8:29). Въпреки цялото шпиониране от страна на религиозните водачи, нито едно петно от грях не е било открито. Мълчанието им по този повод потвърди Неговото свидетелство. Тъй като те мълчаливо признаха чистотата на живота на Исус, ирационалността на тяхното поведение беше ефективно разкрита.

Относно абсолютната безгрешност на Исус вижте 2 Кор. 5:21; Евр. 4:15; 7:26; 1 Петрово 1:19; 2:22; 1 Йоан 3:5.

47. За Бога. Сравнете Йоан 1:13; 1 Йоан 3:10; 4:6.

Чуй. Склонността да се вслушваме в Божието слово е истински показател за състоянието на сърце. Някой е отбелязал: „Няма по-сигурен белег за неосветена природа от неприязънта към Божието слово.“

48. Не казваме ли правилно? Тоест: „Не казваме ли правилно?“

Самарянин. За отношението на юдеите към самаряните виж гл. 4:9.

Дявол. Старо обвинение (виж Мат. 12:24; Йоан 7:20; 10:20).

49. Нямам дявол. Исус може би подминава обвинението „Ти си самарянин“. защото не беше достойно да бъде забелязано. Да бъдеш самарянин всъщност не беше безчестие; у Бога няма лицеприятие (Римляни 2:11). „Няма юдеин, нито елин“ (Галатяни 3:28), „но във всеки народ, който се бои от Него и върши правда, е приет от Него“ (Деяния 10:35). В притча от Исус по-късно той представя самарянин като образец на любов към ближния (Лука 10:33–37). Той също така отбелязва, че за десетте прокажени, които

бяха очистени, този, който се върна да благодари, беше самарянин (Лука 17:16). Вижте върху Матей 12:22–30.

Обвинението, че има демон, Исус отрече. Той каза на спорещите юдеи, че вместо това почита Отца Си, докато те от своя страна Го обиждат.

50. Моята собствена слава. Сравни гл. 5:41; 7:18; 8:54.

Този, който търси. Тоест, Бог. Той е, който търси почитта на Сина (ст. 54).

Съди. Отец е този, който ще съди в настоящия спор, оправдавайки Неговия Син и осъждане на Неговите противници.

51. Наистина, наистина. Вижте върху Мат. 5:18; Йоан 1:51.

Никога няма да видите смърт. Мисълта на този стих несъмнено е свързана с тази на предишния. Исус въведе темата за съда на Своя Отец. В този съд онези, които устояват в словото Христово, ще получат вечен живот. Смъртта, за която се говори тук, не е физическа смърт, която сполетява както праведните, така и нечестивите, а втората смърт, която в крайна сметка ще унищожи нечестивите (Откр. 20:6, 14, 15). Противоположността на втората смърт е вечният живот (Йоан 3:16), който е представен в Писанията като даден на вярващия в момента, в който той приеме своя Господ (1 Йоан 3:14; 5:11, 12; вж. ДА 388). Този дар победителят никога не губи. Физическото разтваряне при смъртта и състоянието на безсъзнание между смъртта и възкресението не го лишават от дара. Животът му продължава да бъде „скрит с Христа в Бога“ (Кол. 3:3), за да бъде превърнат в славно безсмъртие в утринта на възкресението.

52. Сега знаем. Те смятаха, че сега имат убедителни доказателства, че Исус е под контрола на демон. Вижте Матей 12:24.

Авраам е мъртъв. Буквално „Авраам умря“. По-късната еврейска традиция посочва девет души, които влязъл в Рая, без да види смърт, но Авраам не бил в списъка. Юдеите обаче погрешно разбрали думите на Исус. Те смятали, че Исус говори за физическа смърт, когато казва: „той никога няма да види смърт“ (ст. 51). Със сигурност Авраам би трябвало да бъде пощаден от опустошенията на смъртта, защото самият Исус е бил свидетел на неговата праведност (ст. 39, 40).

Вкус на смъртта. Често срещана фигура на речта (Мат. 16:28; Евр. 2:9). Нейната същност значението не се различава от израза „видя смърт“ (Йоан 8:51), друга фигура, използвана от Исус. Следователно юдеите всъщност не са цитирали погрешно Исус, както може да изглежда.

53. Ти по-голям ли си? Гръцката конструкция показва, че се очаква отрицателен отговор. Те вероятно са подозирали, че Исус ще изложи твърдението, че е Месията (вж. гл. 5:18). В по-късната традиция юдеите не са имали възражения срещу мисълта, че Месията ще бъде по-велик от Авраам (Мидраш Пс. 18, раздел 29 [79а], Щрак и Билербек, Коментар към новия завет, том 1, стр. 980), и такова възражение може би сега не е съществувало. Те обаче не са били склонни да признаят, че Исус е истинският Месия. Той не е отговорил на очакванията им относно ролята на Месията. Сравнете въпроса на самарянката: „Ти по-велик ли си от баща ни Яков?“ (гл. 4:12).

54. Почитам себе си. Юдеите бяха попитали: „За кого се правиш?“ Въпросът гласи, че Исус не е имал валидни пълномощия. И все пак Той многократно е отричал, че е самоназначен пратеник (гл. 7:28; 8:28, 38, 42, 50) и сега отново твърди, че почитта Му идва от Неговия Отец.

Кого казвате вие. Вижте стих 41.

55. Не Го познаваха. Ако бяха познавали Бога, щяха да пазят Неговите заповеди (1 Йоан 2:4). Щяха да приемат Исус, защото Той дойде от Бога (Йоан 8:42).

Познавам го. Вижте гл. 1:18; вж. гл. 8:42.

Лъжец като теб. Те твърдяха, че познават Бога, а с делата си отричаха Него (вижте 1 Йоан 2:4).

56. Да видя моя ден. Древна еврейска традиция учи, че във връзка с преживяването, записано в Битие 15:9–21, Авраам е получил откровение за бъдещето. Апокрифната книга 4 Ездра (2 Ездра в английски версии) съдържа следното: „Ти си избрал един измежду тях, чието име беше Авраам; него си възлюбил и само на него си открил тайно края на времената през нощта“ (3:14, RH (ред. Чарлз).

Той го видя и се зарадва. Юдеите негодуват, че Той прилага видението на Авраам за бъдещето към Себе Си. Авраам искрено копнееше да види обещания Спасител и когато му беше дадено откровението, той се зарадва. За разлика от това, юдеите, чиято привилегия беше да видят дните на Месията в действителност, бяха разтревожени и гневни.

57. Петдесет години. Според Числа 4:3 синовете на Каат трябвало да служат между 30 и 50 години. Следователно 50-годишната възраст е била в известен смисъл възраст за пенсиониране. Отвъд това задължителната служба преставала, но те могли да помагат в скинията според възможностите си (Числа 8:25, 26). Юдеите несъмнено са говорили за кръгли числа. Исус всъщност е бил само на около 33 години (виж стр. 242; виж върху Лука 3:23).

58. Наистина. Вижте върху Матей 5:18. Следващото изявление беше най-тържествено и изпълнено с вечно значение.

Преди да се е родил Авраам. По-скоро „преди да се е родил Авраам“. Глаголът е *ginomai* както в гл. 1:6, а не *eimí* както по-късно в този стих (виж върху гл. 1:1). Същата комбинация от глаголи се среща в LXX на Пс. 90:2, „Преди да се родят планините [*ginomai*] ... от вечността до вечността Ти си [*eimí*] Бог.“ Вижте върху Йоан 1:1.

Аз съм. Гръцки *egō eimí*, тук използвано в абсолютния си смисъл и разбирано от евреите като претенция за божественост (виж ст. 24). За обсъждане на тази титла на Божество вижте том I, стр. 170–173.

59. Взеха камъни. Въпросът откъде могат да се намерят камъни в Храма може да намери отговор във факта, че Храмът на Ирод все още е бил в процес на строеж. Няколко месеца по-късно юдеите направили друг опит да убият Исус с камъни, защото Той твърдял, че е божествен (гл. 10:30–33).

Излезе. Часът Му още не беше дошъл (виж гл. 7:6).

#### КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1 MX 86; 2T 508

1–5DA 460

1–11DA 460–462

4, 5 MX 87

6–11DA 461

7 DA 462; MH 88, 89; 3T 105; 4T 238, 326; 5T 35, 53; 7T 279

10, 11 MX 88

11 MH 89; MM 28; 7T 96; 9T 164

12 CT 28, 512; CSW 175; DA 463, 464, 465; FE 47, 128; GC 312, 476; LS 39; MH 419;  
MM 203; MYP 63, 169; PP 367; TM 178, 211, 332; 1T 31, 406; 4T 190, 231; 7T 272; 9T 141

12–59DA 463–475

16 KC 143

25 DA 465

28 ДА 21

28, 29 DA 465; MH 488

29 DA 468, 685; GC 469; MB 15; MH 426; PP 372; 8T 208, 289

31 5T 433

31–34DA 466

32 ДА 258; 8C 152, 251

33 КОЛ 268

36–40DA 466

39 ПП 154

39, 40 КОЛ. 268

41, 42 DA 467

44 DA 739; Ev 597, 598; EW 90, 228, 264; GC 502; PP 337; TM 365; 4T 623; 5T 137

44–46DA 467

46 ДА 287

47 ДА 468; 5T 433, 694, 696

48 COL 381; MB 25

50 ДА 21

51, 52 DA 787

56 DA 468; PK 683; PP 154

57, 58 DA 469

59 DA 470; EW 159

## ГЛАВА 9

1 Човекът, който се е родил слеп, проглежда. 8 Той е доведен при фарисеите. 13 Те се възмушават от това и го отлъчват; 35 но той е приет от Исус и го изповядва. 39 Кои са тези, които Христос просветлява.

1. Исус мина. [Човекът, роден слеп, Йоан 9:1–41. Вижте Ранното перейско служение; Служението на нашия Господ; за чудесата стр. 208–213.] За хронологичната обстановка на това събитие вижте Матей 19:1. Чудото на изцелението се е случило в съботен ден (Йоан 9:14), вероятно съботата след Празника на шатрите, с който са свързани събитията от гл. 7 и 8 (вижте гл. 7:2; 8:2). Възможно е обаче да са изминали няколко месеца между проповедта от гл. 8 и чудото. Ако е така, инцидентът се е случил във връзка с посещението на Исус в Йерусалим за празника на освещаването няколко месеца по-късно (вижте гл. 10:22).

Сляп от раждането си. Слепотата поради различни причини, особено трахома, все още е често срещана на Изток. От чудесата, споменати в Евангелията, само за това се отбелязва, че болестта е съществувала от раждането.

2. Кой е съгрешил? Юдеите са учили, че страданията в този живот са божествено наказание за грях. Според Талмуда „Няма смърт без грях и няма страдание без беззаконие“ (Шабат 55а, изд. Сончино, стр. 255). „Болният човек не

„да се възстанови от болестта си, докато всичките му грехове не му бъдат простени“ (Недарим 41а, изд. Сончино, стр. 130). Равините допълнително учели, че Бог внимава грехът да получи наказанието си според правилото, мярка за мярка. Няколко примера за правилото са дадени в Мишна: „С каквато мярка човек мери, такава му се отмерва.“ „Самсон тръгна след [желанието на] очите си; затова филистимците избодоха очите му. ... Авесалом се хвалеше с косата си; затова беше обесен за косата му. И понеже съжителстваше с десетте наложници на баща си, затова беше намушкан с десет копия. ... И понеже открадна три сърца, сърцето на баща си, сърцето на съда и сърцето на Израел, ... затова три стрели бяха пронизани през него“ (Сота 1. 7, 8, издание на Сончино на Талмуда, стр. 37, 41). Юдеите вярвали, че всеки грях има свое собствено наказание и вярвали, че е възможно, поне в определени случаи, да се определи вината на човек по естеството на неговото страдание. След разрушаването на Храма и края на Синедриона, а с него и края на еврейските екзекуции, равин Йосиф учил, че Бог нанася природни бедствия на онези, които заслужават смърт: „Онзи, който би бил осъден на убиване с камъни, или пада от покрива, или див звяр го стъпква. Онзи, който би бил осъден на изгаряне, или пада в огън, или го ухапва змия. Онзи, който би бил осъден на обезглавяване, или бива предаден на правителството, или го нахлуват разбойници.“ „Онзи, който би бил осъден на удушаване, или се удавя в реката, или умира от задушаване“ (Талмуд Кетубот 30а, 30б, изд. Сончино, стр. 167).

Въпреки че тези твърдения датират от по-късна дата от времето на Исус, те несъмнено отразяват мисленето на евреите по Неговото време. Това е видно от въпроса на учениците по този повод, както и от въпроса на Исус по тази тема в Лука 13:2, 4.

Трябва да се отбележи, че въпреки че горното представлява преобладаващото мнение, Евреите наистина са предвидили това, което наричали наказание на любовта. Вярвали, че Бог го е изпратил за изпитание и пречистване. Те твърждали, че подобни наказания никога няма да попречат на изучаването на Тората или на молитвата. Този, който доброволно се подчини на тези наказания, ще бъде богато възнаграден. Те обаче смятали тези наказания на любовта за изключения от общото правило, че където има страдание, там има и вина.

Този човек. Ако този човек е бил сляп в резултат на собствения си грях, тогава той трябва да е съгрешил. преди да се роди, доколкото слепотата му е съществувала от раждането. В равинската литература има няколко намека, че евреите са смятали пренаталното съгрешаване от страна на детето поне за възможност. Например, Мидраш Раба, върху Бит. 25:22 (Сончино изд., стр. 559, 560), обвинява Исав, че е извършил грях както преди, така и по време на раждането си. Преобладаващото мнение на евреите обаче е, че едно дете не може да бъде виновно за никакво престъпление преди раждането. Мидраш Раба, върху Лев. 22:27 (Сончино изд., стр. 350), разказва историята на майка, която довела сина си при съдията заради някакво прегрешение. Когато видяла как съдията осъжда други на бой с камшик, тя започнала да се страхува, че ако разкрие прегрешението на сина си, съдията ще го убие. Когато дошъл и нейният ред, тя не казала нищо за прегрешението, а просто го обвинила, че преди раждането синът ѝ е ритал [като непокорен звяр]. Съдията попитал. „Направил ли е нещо друго?“ Тя отговори „Не“. Той каза: „Това изобщо не е обида.“ Отговорът на съдията отразява общото учение на евреите относно предполагаемия пренатален грях от страна на детето.

Учениците несъмнено бяха чували за спорните аргументи на равините по този въпрос. озадачаващ въпрос и бяха нетърпеливи да чуят какво ще каже Исус по този въпрос.

Неговите родители. Тази част от въпроса на учениците имаше поне някаква библейска основа, защото законът заявява, че Господ наказва „беззаконието на бащите върху децата до третото и четвъртото поколение на онези, които Го мразят“ (Исх. 20:5). Децата често страдат от последствията от грешките на родителите си, но не биват наказвани за вината им (вижте върху Езек. 18:1, 2; вж. стр. 306).

Някои от равините учили, че епилепсията, куцотата, немотата и глухотата са резултат от нарушаването на най-тривиалните традиционни правила (вижте Талмуд Песахим 112b, изд. Soncino, р. 579; Gitṭin 70a, изд. Soncino, р. 333; Nedarim 20a, 20b, изд. Soncino, стр. 57, 58).

Те бяха получили погрешната си философия за страданието от Сатана, защото той, „авторът на греха и всички негови последици, беше накарал хората да гледат на болестите и смъртта като на произтичащи от Бога – като наказание, произволно наложено заради греха“ (Жан Йов 471). Те не бяха схванали урока от книгата Йов, която показва, че „страданието се причинява от Сатана и се отменя от Бога с цел милост“ (Жан Йов 471; вижте върху Пс. 38:3).

3. Нито пък. Такова учение е в пряко противоречие с общоприетия възглед сред евреите (вижте стих 2).

Явно. Това твърдение често е разбрано – или, по-точно, погрешно разбрано – като учение, че слепота е била сполетяна от невинно бебе, за да може 38 години по-късно Бог да разкрие могъщата Си сила. Английският превод е склонен да подкрепи това наблюдение. Съюзът „че“ (гр. hina), който въвежда изречението, макар че често изразява цел, може също така, и често въвежда, последващо изречение или изречение на резултат. Примери за последната употреба са следните: Лука 9:45; Галатяни 5:17; 1 Солунци 5:4; 1 Йоан 1:9; виж върху Матей 1:22. Ако hina в Йоан 9:3 се тълкува като изразяващо резултат, тогава проблемът, поставен от този стих, изглежда е елиминиран и стихът може да бъде перифразиран по следния начин: „Нито тоя човек е съгрешил, нито родителите му; но чрез страданието му ще се явят делата Божии в него.“ Така Исус „не обясни причината за човешкото страдание, а им каза [на юдеите] какъв ще бъде резултатът“ (Жан Жаклин 471). За онези, които Го обичат, Бог извърща всички неща, включително страданията, изпратени от врага, за добро (Римляни 8:28). В Божието провидение наказанията на врага са отменени за наше добро.

4. Трябва да работя. Текстовите доказателства са разделени (вж. стр. 146) между това тълкуване и „ние трябва да работи.“ Последното подчертава връзката на учениците с Исус в Неговите трудове.

Това ме изпрати. Често срещан Йоанов израз (виж гл. 4:34; 5:24; 6:38; и др.; виж върху гл. 3:17).

Докато е ден. Тоест, време е за труд (Пс. 104:23). Фразата внушава неотложност. Подобна фигура се среща в Мишна, където равин Тарфон, коментирайки дневния живот, казва: „Денят е кратък, а работата [за изпълнение] е много; работниците са мързеливи, но наградата е голяма; и стопанинът на къщата е настоятелен“

(Абот 2. 15, издание на Сончино на Талмуда, стр. 24).

Нощта идва. За Исус нощта не беше далеч (виж гл. 7:33). Неговият кратък „ден“ беше времето на Неговото служение тук на земята; настъпването на Неговата нощ, времето, когато Той щеше да си отиде от този свят (виж гл. 9:5).

5. Стига. Това не означава, че Исус е бил светлината на света само по време на времето на Неговото историческо пребиваване на земята, защото Той все още е светлината на света. Той се позовава по-специално на ролята Си на „светлина“ по време, когато ходи видимо сред хората. Гръцкият език няма артикъл пред светлина, нито изразява отделно местоимението „аз“, както в твърдението „Аз съм светлината на света“ (гл. 8:12). За значението на фигурата вижте гл. 1:4, 5; вж. DA 464, 465.

6. Плюл на земята. Древните вярвали, че слюнката съдържа лечебни свойства (виж например Талмуд Баба Батра 126б, изд. Сончино, стр. 526). Предполагемата лечебна сила на слюнката обаче не е причината Исус да използва това средство, освен просто за да укрепи вярата на човека. В две други чудеса се споменава използването на слюнка (виж върху Марк 7:33; вж. гл. 8:23).

Приготвянето на глината несъмнено е попадало в рамките на ограниченията на равинските закони по отношение на съботата (виж гл. 9:14; виж върху гл. 5:10, 16; 7:22–24). Месенето е било изрично забранено (виж Мишна Шабат 7.2, издание на Сончино на Талмуда, стр. 349). Например, на мъжете е било позволено да поливат трици с вода, когато ги приготвяли като храна за животни, но не им е било позволено да ги „разбъркват“ (Мишна Шабат 24.3, издание на Сончино на Талмуда, стр. 794). Вижте гл. 5:16; 9:16.

Помазал очите. И тук (вижте по-горе под „Плюна на земята“) Исус нарушил равинската традиция, която позволявала само такова помазване, каквото обикновено се извършвало в други дни. Всяко необичайно помазване било забранено. Например, древните използвали оцет за облекчаване на зъбобол. Човек с болка в зъбите не можел да смуче оцет през тях в събота, но можел да приема оцет по обичайния начин по време на хранене и да получи облекчение по този начин (Мишна Шабат 14.4, издание на Сончино на Талмуда, стр. 539).

7. Силоам. Басейн в южната част на Йерусалим (виж върху Исая 8:6; виж Йерусалим по времето на Христос; Йосиф Флавий, стихове 4. 1, 2 [136–141]; 9. 4 [409–411]).

По тълкуване, Sent. Siloam е транслитерация чрез гръцки на евр.

Силоах, което произлиза от глагола шалах, „изпращам“. Характерно за Йоан е било да предоставя значението на еврейските собствени имена за гръцките читатели (виж гл. 1:38, 42). Заповедта за измиване в басейна не е била заради някаква лечебна сила в самата вода, а несъмнено е била, защото Исус е искал да изпита вярата на човека. Сравнете 4 Царе 5:10.

8. Че е бил слеп. Текстови доказателства потвърждават (вж. стр. 146) прочитането „че е бил просяк“.

Не е ли това той? Конструкцията на гръцки показва, че положителният отговор е очаквано. Бяха сигурни, че е той.

Седеше и просеше. По-скоро „седеше и просеше“. Това беше неговият обичай. Мидрашът цитира няколко формули, използвани от просящите, когато искат дарове: „„Облагодетелствай се чрез мен““ (Рабба, върху Лев. 25:25, изд. Сончино, стр. 432), „„Дай ми милостиня““ (пак там [131a]). Талмудът казва следното: „„Господарю“, каза му тя, „нахрани ме““ (Кетубот 66б, изд. Сончино, стр. 405).

9. Той е като него. Външният вид на човека несъмнено е бил силно променен. Неговият Отворените му очи сега озаряваха цялото му лице. Събуди се значително възмущение относно самоличността му, но мъжът сам отговори на въпроса, потвърждавайки: „Аз съм той.“

10. Как? Напълно естествен въпрос. Съседите очевидно не оспорват валидността на чудото, както направиха по-късно водачите (ст. 18).

11. Нарече Исус. Исус очевидно се беше представил само по име. Слепият не знаеше, че Той е Месията (виж стихове 35–38). Той никога не беше виждал Исус, защото когато отишъл да се измие в Силоамския басейн в южната част на Йерусалим, той все още бил слеп.

12. Къде е той? Желанието да види чудотвореца беше естествено. Сравни гл. 7:11.

13. Те донесоха. Буквално „донасят“. Йоан предава повествованието с драматична живост. Причината, поради която хората доведоха изцеления мъж при фарисеите, не е посочена. Може би фактът, че изцелението е било нарушение на традиционните закони за съботата (вижте стих 6), ги е навел до заключението, че случаят изисква вниманието на фарисеите.

14. Съботният ден. Тъй като случаят със слепия не беше спешен, тоест, животът не е бил в опасност, изцелението, което Исус е извършил, е било нарушение на традиционния еврейски закон (виж гл. 7:22–24). Тези закони също забраняват смесването на глината и помазването на очите (виж гл. 9:6).

Юдеите, предполагаемите защитници на закона, напълно погрешно разбраха намерението и целта на съботата (виж върху Марк 2:27, 28). Те не осъзнаваха, че денят е осветен за доброто на човека – физическо, психическо и духовно. Неговото осветение никога не е имало за цел да предотврати дела на необходимост и милост, в съответствие с творческата енергия, която то отбелязва (виж върху Битие 2:1–3). Изцелението на болния човек не е било нарушение на божествения закон за съботата. Като са търсили вина у нашия Господ за такова нарушение, евреите са показали своето невежество относно закона, който е трябвало да спазват.

Общо седем чудеса са записани като случили се в събота (виж № 3, 5, 6, 9, 27, 28, 29, на стр. 205–207).

15. Фарисеите също. Тези религиозни водачи разпитват за фактите по случая. Те не отричат чудото. Изцеленият мъж дава кратък, но несъмнено учтив отговор.

16. За Бога. Фарисеите признаха истината за чудото, но намекнаха, че силата чрез което беше извършено, беше от лукавия (вижте Матей 12:24).

Не пази съботата. Изцелението се смятало за незаконно, защото случаят бил хроничен и не изисквал незабавно внимание. Животът не бил в опасност (виж стих 14). Приготвянето на глината и помазването на очите също се считали за нарушения на законите за съботата (виж стих 6).

Други казваха. Сред фарисеите имаше мъже с по-добър дух и отношение, като например като Никодим (гл. 3:1–21; 7:50, 51) и Йосиф (виж върху Мат. 27:57).

Грешник. Евреите учели, че Бог върши чудеса само за онези, които са достойни. Талмудът съдържа следното интересно обсъждане: „Казал Р. Папа на Абайе: Как е възможно за предишните поколения да са се случвали чудеса, а за нас не? ... но когато раби Юда събувал едната си обувка [в подготовка за пост], валил дъжд, докато ние се мъчили и плачем силно, и никой не ни обръща внимание!“ Той отговорил: „Предишните поколения били готови да правят жертви.“

живота си за светостта на [Божието] име; ние не бива да жертваме живота им за светостта на [Божието] име“ (Беракот 20а, изд. Сончино, стр. 119, 120). Сравни Лука 7:4.

17. Какво казваш ти? Акцентът е върху „ти“. Фарисеите не са съгласни помежду си самите те, и този въпрос може би е бил замислен, за да прикрие разделението им.

Че е отворил. Връзката между това изречение и предходното е по-добре показана чрез превод на съюза „че“ като „в това“ или „тъй като“ (RSV). Мисълта на гръцкия текст е следната: „А вие какво казвате за Него, след като е отворил вашите очи?“

Той е пророк. На гръцки език думата „пророк“ няма член. Изцеленият човек не признава Исус за „този пророк“, както направиха множествата, нахранени с хлябове и риби (вж. върху гл. 6:14; срв. гл. 1:21). Но той признава, че Исус е повече от обикновен човек. Той е убеден, че силата, която донесе изцеление, е от Бога и че човекът, който я упражни, е пратеник от Бога. Неговото свидетелство противоречи на това на фарисеите, които заявиха: „Този човек не е от Бога“ (гл. 9:16).

18. Не вярвах. До този момент чудото оставаше неоспоримо. Но юдеите бяха изправени пред привидно противоречие на обстоятелствата – как би могъл човек с такива изключителни лечителски способности, очевидно произлизащи от Бога, да наруши съботата? Може би чудото не е било истинско. Те търсеха решение и решиха да разпитат родителите.

19. Това вашият син ли е? Има три въпроса, тук може би формулирани така, че да объркат родителите: Това вашият син ли е? Казвате ли, че е роден сляп? Как си обяснявате факта, че сега вижда?

20. Той се е родил сляп. Това е твърдението, което юдеите се надяваха да се окаже невярно. Планът им да обезсилят чудото се е провалил.

21. Не знаем. Това беше неистина или поне укриване на истината. Изглежда, че те не са присъствали по време на помазването на очите на мъжа или когато той се е измил в басейна и следователно не са могли да свидетелстват като очевидци. Но съседите им бяха чували за изцелението и знаеха за обстоятелствата (вижте стих 22).

Той е пълнолетен. Юдеите са броили зрялост от 13 години и един ден за момчетата и една година по-рано за момичетата. Следователно изцеленият мъж е бил на повече от 13 години, но колко по-възрастен е въпрос на предположение. В стих 1 той е идентифициран просто като „мъж“ (гр. anthrōpos), член на човешкото семейство.

22. Страхуваше се от юдеите. Това наблюдение доказва, че родителите са били запознати с обстоятелствата около изцелението (вижте на стих 21). Страхът от отлъчване ги е накарал да прикрият истината.

Той беше Христос. Христос означава Месия (виж върху Мат. 1:1; срв. Йоан 1:41). Да се каже, че „Исус беше Христос“ означаваше да изповяда вярата, че Той е Месията на пророчеството. Много от юдеите (виж Йоан 7:41) и дори от управниците (гл. 7:50, 51 виж върху гл. 9:16) бяха убедени, че Той наистина е Изпратеният от Бога.

Изгонен от синагогата. Това несъмнено се отнася до 30-дневната забрана, наложена от евреи за определени престъпления, като например унижителна реч срещу тези, които са на власт (виж Мишна 'Едуйот 5.6, Сончино изд. на Талмуда, стр. 34, 35; Талмуд Недарим 50б, Сончино изд., стр. 158; Мо'ед, Катан 16а, Сончино изд., стр. 98; Кидушин 70а, Сончино изд., стр. 354, 355). За обсъждане на забраната вижте Щрак и Билербек, Коментар към новия завет, том 4, стр. 293-333.

23. За възрастта. Вижте на стих 21.

24. Въздайте хвала на Бога. Това беше техническа формула, която изискваше от лицето, към което е отправено това заявление, да предприеме действия, подходящи за обстоятелствата, които биха донесли чест на Бога. Контекстът показва какъв вид действие се очаква. В случая с Ахан формулата изискваше признание за вина (Исус Навин 7:19). Тук изискването предполагаше, че поведението и признанието на изцеления мъж не са донесли чест на Бога. Юдеите се стремяха да изтръгнат твърдението, че не Исус го е излекувал, а Бог.

Грешник. Тоест, защото според тях Той е нарушил съботата (вижте стих 14).

25. Не знам. Той не беше толкова сигурен, колкото юдеите. Те твърдяха, че „знаят“ (ст. 24).

Те обаче не бяха предоставили достатъчно доказателства, нито пък бяха решили дилемата как един грешен човек може да върши такива чудеса (ст. 16).

Едно нещо знам. Изцеленият мъж показва забележителна проникателност. Той отказа да спори дали Исус е грешник. Той основаваше показанията си на неоспорими доказателства.

26. Какво направи той? Този допълнителен кръстосан разпит несъмнено беше предназначен да обърка изцеленият мъж. Те търсеха някакъв недостатък или противоречие в свидетелството му.

27. Не чу. Тоест, не прие показанията ми.

Бъдете негови ученици. Конструкцията на гръцки показва, че се очаква отрицателен отговор: „Не искате ли и вие да бъдете Негови ученици?“ Светият Дух дал възможност на необразования човек да направи тази смела защита (вижте Матей 10:19).

28. Учениците на Мойсей. Въпреки че не е често срещано обозначение, изразът се среща в Талмудът, визирайки фарисеите (Йома 4а, изд. Сончино, стр. 12). Учениците на Исус са противопоставени на учениците на Мойсей. Подобен контраст се прави в Мишна между учениците на Авраам и учениците на Валаам, както са обозначени християните (Абот 5. 19, изд. Сончино на Талмуда, стр. 72, 73).

29. Бог говори на Мойсей. Това изречение се среща често в Стария завет (Лев. 4:1; 6:1; 8:1; и др.; вж. Изх. 33:11; Евр. 1:1).

Не знаем. Някои от хората твърдяха, че знаят (гл. 7:27). Исус ясно беше информирал юдеите, че е дошъл от Бога (гл. 8:42), но те избраха да не повярват на Неговото свидетелство.

30. Чудесно нещо. Буквално „чудесното нещо“. Тези религиозни водачи би трябвало да са запознати с произхода и твърденията на толкова забележителен чудотворец като Исус. Той е бил активен сред тях повече от три години. Давани са доказателства след доказателства, за да вдъхновят вяра, но юдеите се обръщат срещу доказателствата на сетивата си. Те избират умишлено невежество и драматичното им разобличение в този случай е напълно заслужено.

31. Бог не слуша грешници. Това твърдение е било в съответствие с гледната точка на поне една част от фарисеите (вижте стих 16). Разсъжденията на изцеления човек са били неопровержими. Ако, както някои от фарисеите признават, Бог върши чудеса само за онези, които са достойни, тогава те трябва да се съгласят, че чудотворецът е бил от Бога, особено с оглед на необичайния характер на чудото (ст. 32).

Твърдението „Бог не слуша грешници“ е, разбира се, вярно за умишления, непокаял се грешник. Но Бог винаги чува молитвата на каещия се, който моли за милост и прошка (вижте Лука 18:13). Той също така често чува молитвите на онези, които са се отклонили от пътя на праведността; Той не изоставя веднага онези, които се отклоняват. Той често продължава благословиите Си като стимул да се върнат. Поради този факт

Обратното на горното твърдение не винаги е вярно. Фактът, че Бог отговаря на молитвата на човек, не е непременно доказателство, че Той одобрява цялото поведение на този човек. Този, който получава забележителни отговори на молитва, не бива да ликува от предполагаемо доказателство за праведност и приемане; той трябва да изследва сърцето си старателно, за да може по-пълно да се съобрази с божествения образец. Той не бива да тълкува Божията благословия като санкциониране на целия му начин на действие. Всяко умишлено упоритост в осъзнатия грях в крайна сметка ще доведе до необратима раздяла между грешника и Бога (Откр. 22:11).

Изпълнява волята Му. Сравни 1 Йоан 3:22; СС 95.

32. От началото на света. Буквално „от века“, израз, еквивалентен на „никога“. Историческите записи не разкриват случай на изцеление на вродена слепота.

33. Той не можеше да направи нищо. Този въпрос някои от самите фарисеи бяха повдигнали (ст. 16). Никодим беше признал същото (гл. 3:2). Човекът беше постигнал пълна победа. Логиката му беше неопровержима. Фарисеите бяха озадачени. Нямайки с какво да отговорят на аргументите му, те прибегнаха до обиди.

34. Роден в грехове. Те му хвърлят в зъбите бедствието на раждането му като белег специален грях, вероятно предполагащ пренатален грях (виж на стих 2).

Изгонете го. Вероятно в изпълнение на заплахата, спомената в стих 22 (вижте коментарите там).

35. Когато го намери. Изгубената овца, която пастирите на Израел бяха изгонили, е намерена от Добрия Пастир (Йоан 10:11; вижте върху Лука 15:1–7). Исус никога не е далеч от онези, които са податливи на божествено влияние (Римляни 10:8, 9).

Син Божий. Текстовите доказателства са разделени (вж. стр. 146) между това и „син човешки“. Първото е в своя полза от факта, че изразът е бил често срещан в изповеданията на вярата (вж. Йоан 1:49; 11:27; срв. Мат. 16:16; Йоан 1:34; 20:31). Той е по-съобразен със свидетелството, което изцеленият мъж е дал пред фарисеите (Йоан 9:30–33). Човешката природа на Исус, подчертана в титлата „Син Човешки“ (вж. върху Мат. 1:1; Марк 2:10), не е била толкова спорният въпрос тук.

36. Кой е той? Изцеленият мъж не беше виждал Исус преди. Когато Господ го изпрати да се измие в Силоамската купа, мъжът все още беше слеп. Сляп от раждането си, той никога не беше виждал човешко лице преди този ден. Колко развълнуван трябва да е бил да съзерцава лицата на родителите и познатите си! Сега за първи път видя прекрасното лице на Исус. Какъв контраст с намръщените лица на лицемерните фарисеи! Гласът несъмнено разпозна Исус като този, който го беше излекувал.

Господар. Гръцки kurios, тук може би просто титла на уважение, еквивалентна на „господин“.

За да мога да повярвам. Той беше готов да повярва в Месията и чувстваше, че този човек когото той беше признал за пророк (ст. 17), можеше да му каже кой е Месията.

37. И двамата сте го виждали. Думите не се отнасят до предишна среща, а до настоящия момент. Той видя в Исус някой, когото онези, които са използвали зрението си през целия си живот, не са могли да видят. Никой не е по-сляп от онези, които не желаят да виждат! Сравнете отношението на юдеите в гл. 6:36.

38. Господ. Гръцки kurios, сега може би изразено с благоговение и с божествената си преклонение последици (вижте стих 36).

Почитан. Като драматично продължение на разказа, човекът, чието физическо зрение е възстановено, сега вижда Исус, истинската светлина на света. Той не само се радва на светлината на тялото, но вижда и с очите на душата си.

39. Съд. Гръцки krima, не актът на съдене, който е krisis, а резултатът от съденето, в този случай пресяване или разделяне. Следователно този стих не е противоречие на гл. 3:17 (вж. гл. 8:15). Крайната цел на първото пришествие не е била да съди света, а да го спаси (вж. Лука 19:10). Идването на Христос обаче донесе светлина в тъмнината на човешките сърца и според това, как хората приемаха или отхвърляха тази светлина, те произнасяха съд над себе си. Самата светлина не съдеше никого, но чрез нея бяха съдени онези, върху които тя светеше. Този ефект от служението на Христос беше предсказан от Симеон (Лука 2:34, 35).

Тези, които не виждат. Това беше вярно в двоен смисъл. Христос изцели физически слепите (Матей 11:5); Той също така изцели духовно слепите. И двата аспекта на Неговата мисия бяха демонстрирани в това чудо.

Може да ослепеят. Сравнете Исая 6:9, 10; Марк 4:11, 12. Когато хората обичат тъмнината повече от светлината (Йоан 3:19), те в крайна сметка губят чувството си за духовно възприятие. Вижте Матей. 6:23; 1 Йоан 2:11.

40. И ние ли сме слепи? Гръцката конструкция предвижда отрицателен отговор. Акцентът е върху „ние“. Със сигурност ние, религиозните водачи, не сме слепи! Това не беше смирен, тревожен въпрос. Фарисеите несъмнено видяха смисъла на изказването на Господа и думите им бяха изречени с презрение.

41. Ако бяхте слепи. Тоест, ако не беше имало възможност да получите просветление. Бог съди хората въз основа на светлината, която са получили или биха могли да получат, ако бяха получили или биха могли да получат, ако бяха положили усилия. Вижте гл. 15:22.

Виждаме. Имаше самодоволство от настоящите знания, което правеше невъзможно за да може Бог да им даде по-нататъшно знание. Отхвърляйки Исус, юдеите отхвърлиха канала, чрез който Небето се стремеше да им даде светлина.

#### КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1-3DA 470

1-41DA 470-475

4 СТ 416; DA 73; Ev 653; FE 201, 355, 359; GW 26; MH 195; ML 109; MM 333; 1T

694; 2T 401, 429; 4T 290, 377; 5T 353, 732; 6T 26, 198; 8T 178; 9T 26, 135, 200

5 DA 471; FE 177; 9T 171

6, 7 DA 70

7 DA 824; MH 233

8 DA 471

9, 11, 12 DA 472

14 DA 471

16-22DA 472

20-27EW 29

24-26DA 473

27-35DA 474

29 КОЛ 79

---

<sup>3</sup> Никол, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с екзегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (Йоан 7:1). Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.

35–41DA 475

41 2T 124

## ГЛАВА 10

1 Христос е вратата и добрият пастир. 19 Различни мнения за Него. 24 Той доказва с делата Си, че е Христос, Божият Син. 39 Избягва от юдеите, 40 и отново отива отвъд Йордан, където мнозина повярваха в Него.

1. Наистина. [Добрият пастир, Йоан 10:1–21.] Вижте върху Матей 5:18; Йоан 1:51. Настоящият пасаж е продължение на изцелението на слепия човек. Фарисеите, признатите пастири на Израел, бяха неверни на повереното им доверие. Те бяха отхвърлили от стадото един, който беше изразил вяра в Месията (Йоан 9:34).

Кошара. Гръцки *aulē*, оградено, непокрито заграждение около къща, като например двор (виж върху Мат. 26:58). Понякога това е било използвано като заграждение за овце. Някои учени смятат, че се има предвид открито заграждение в провинцията.

Крадец. Гръцки *kleptēs*, този, който краде или открадва, както е направил Юда от общата кесия (гл. 12:6). Той може да използва насилие, а може и да не използва. Идеята за насилие е по-ясно изразена в думата за „разбойник“, *lēstēs*, „този, който плячкосва“. Такъв е бил Варава (гл. 18:40). Този, който се катери по стената на оградата по начин, който сам си е направил, доказва, че не е собственик на овцете. Той може да е самотен крадец, извършващ кражбата си под прикритието на тъмнината, или може да е част от банда разбойници, които придобиват собственост чрез насилие. Във всеки случай той е лъжлив пастир.

Под крадци и разбойници Исус тук обозначава по-специално фарисеите, които твърдеха, че са пастирите на Израел. Те постановяваха кой трябва да бъде допуснат и кой трябва да бъде изгонен от стадото. Те „затвориха небесното царство пред хората“ и пречеха на онези, които се опитваха да влязат (Матей 23:13). Те обиколиха суша и море, за да направят един прозелит, но когато той беше направен, той беше два пъти по-голямо дете на ада от тях (Матей 23:15). Те отнеха „ключовете на познанието“ (Лука 11:52) и чрез погрешното си тълкуване на Писанията попречи на хората да разпознаят и приемат светлината.

Крадци и разбойници са тези, които предлагат на хората каквото и да е друго средство за спасение, освен това, което е било осигурено чрез Исус Христос (Деяния 4:12). Светът е имал и ще продължи да има своите лъжливи месии. Те не влизат през вратата, Христос Исус (Йоан 10:9). Техните твърдения са лъжливи и внимателно замислените им схеми ще завършат с бедствие.

2. Пастирът на овцете. Истинският пастир използва вратата редовно предвидено за такова заграждение. Той се приближава до него и извежда овцете си посред бял ден. Тук овчарят и вратата са разграничени. По-късно Исус се идентифицира както като „вратата“ (ст. 9), така и като „овчаря“ (ст. 14).

Образът на пастира е често срещан в Писанията. Йехова е представен като божествения Пастир (Пс. 23; Ис. 40:11) и неверните водачи на Израел като лъжепастири (Ез. 34:1–10; вж. Йер. 23:14). В Еф. 4:11 за пастирите се говори като за „пастири“.

3. Вратарь. Буквално „пазител на вратата“. Женската форма се превежда като „онази, която пази вратата“ (гл. 18:16). „Вратарят“ е пасъл стадото през нощта. На сутринта овчарят се връщал, викал овцете си по име и ги извеждал на паша.

Неговите собствени овце. Тази фраза предполага, че е имало и други стада освен неговите, които са били подслонени там. Може би две или три стада са били настанени в едно заграждение. Само

Овцете, принадлежащи на овчаря, откликвали на неговия зов. В ориенталските земи днес няколко стада бивакуват заедно през нощта, а сутринта всеки овчар тръгва в различна посока, викайки овцете си.

Извежда ги. Сравнете езика в Числа 27:17.

4. Овцете го следват. Източният пастир живее много близо до стадото си. Когато последната овца бъде доведена от кошарата, пастирът застава начело на стадото и овцете го следват, обикновено без колебание. Обичаят е споменат в Мидраш: „...Ти води народа Си като стадо“ [Пс. 77:20]. Както стадото следва пастира, докато той го води, така и Израел, където и да са ги водили Моисей и Аарон, ги е следвал“ (Рабба, върху Числа 33:1, изд. Сончино, стр. 865). „Какъв урок за пасторите, които се стремят да водят църквата като добитък и се провалят. Истинският пастир води с любов, с думи, с дела“ (Робъртсън).

5. Чужденец. По-специално крадецът и разбойникът, споменати в стих 1, макар че, разбира се, всеки, дори пастирът на друго стадо.

Няма ли да последват? Отрицанието е силно изразено в гръцкия език. С познатите тонове на овчарския глас овцете свързват защита, напътствие и паша. Странният глас буди тревога.

6. Притча. Гръцко paroimia, а не parabolē, обичайната дума за „притча“, за определение за които виж стр. 203. В LXX paroimia и parabolē oth превеждат еврейското mashal, за определение на което виж том III, стр. 945. Paroimia се среща само пет пъти в Новия завет: тук, в Йоан 16:25 (два пъти), 29 и във 2 Петрово 2:22. В това последно позоваване ясно означава „притча“, но това определение не отговаря на употребата на думата в Йоан. Йоан използва думата, за да опише символично или фигуративно, може би загадъчно, изказване. „Алегория“ или „фигура“ би бил близък английски еквивалент. Дискурсът в Йоан 10 се различава от това, което обикновено се нарича притча, по това, че не държи външните факти напълно отделни от идеалните истини, както се прави в истинските притчи.

Те не разбираха. Тоест, не схващаха истината, която Исус илюстрираше. Разбираха външните факти, разбира се, но духовните истини останаха скрити от тях.

Те бяха духовно слепи (гл. 9:40, 41).

7. Наистина. Вижте върху Мат. 5:18; Йоан 1:51.

Вратата на овцете. Тоест, вратата, през която влизат овцете. По-късно Исус идентифицира Себе Си също като пастир (ст. 11). Сега Той заявява, че е единственият истински вход към духовната кошара (вж. ст. 9). Достъпът до духовното царство е възможен само чрез Него. Тези, които предлагат други начини за достъп до Бога, са лъжепастири, лъжеучители. Такива са били фарисеите, към които са били отправени тези думи.

Те се придържаха към учението, че спасението идва за онези, които спазват Тората (вижте Матей 19:16). Те отхвърлиха Исус, „пътят, истината и животът“ (Йоан 14:6), и се опитаха да попречат на други, като например слепия човек от гл. 9, да Го приемат.

8. Крадци и разбойници. Вижте стих 1.

9. Аз съм вратата. Вижте стих 7.

Всеки човек. Призивът е всеобщ. Вратата е отворена за всички, които желаят да влязат (вж. Откр. 22:17).

Влиза и излиза. Той ще се радва на всички привилегии, които истинското спасение предлага – защита, безопасност, сигурност и мир, както и духовна храна за душата си.

10. Крадецът. Вижте стих 1. Пастирът постоянно влиза и излиза сред овцете си. Крадецът посещава стадото само в редки случаи и по чисто егоистични подбуди и го съсипе.

I. Емфатично в гръцкия език в контраст с крадеца.

Живот. zōē, тук използвано в теологичния си смисъл, еквивалентно на вечен живот. Когато Адам и Ева бяха създадени, те притежаваха зои, но го загубиха, когато съгрешиха. Вярно е, че физическият им живот беше удължен, но те вече не бяха условно безсмъртни (вижте Бит. 2:17). Исус дойде да възстанови зоната, която Адам беше загубил (вижте Йоан 8:51).

Още по-изобилно. „Животът“ включва физическото, интелектуалното и духовното. Физическият живот се счита за изобилен в тяло, пълно с енергия и в перфектно здраве. Чудесата на физическото изцеление на Исус дадоха изобилен физически живот на онези, чиито жизнени сили намаляваха. Но физическото възстановяване в никакъв случай не беше пълното изпълнение на мисията на Исус. Човекът има и интелектуален и духовен живот, който също трябва да бъде направен жив и изобилен, защото „човек не живее само с хляб, но с всяко слово, което излиза от устата на Господа“ (Второзаконие 8:3). Колкото и важни да са физическите и интелектуалните аспекти на един добре завършен живот, никой живот не е напълно завършен, ако не се подхранва духовната природа.

11. Добрият пастир. За образа на пастира вижте стих 2. Образът на Исус като пастир се е отпечатал дълбоко в съзнанието на църквата, в нейната литература, изкуство, музика и скулптура. Прилагателното „добър“ (гр. kalos) обозначава някой, който изпълнява добре службата си, някой, който е изключителен, изключителен, отличен. В 1 Тим. 4:6 kalos описва добър служител, а във 2 Тим. 2:3 – добър войник.

Образът на Месия като пастир не е бил нов за евреите. В Псалмите на Соломон, написани около средата на I век пр.н.е., за Помазаника се говори по следния начин: „(Той ще) пасе стадото Господне вярно и праведно и няма да позволи на никой от тях да се препъне в пасбището си. Ще ги води всички по прави път и няма да има гордост между тях, за да бъде някой от тях угнетяван“ (17:45, 46).

Дава живота си. Това е в контраст с крадеца, който идва „да краде, да убива и да погуби“ (ст. 10). Няма старозаветен пример за пастир, който действително да е дал живота си за овцете си, въпреки че опасностите на професията са отразени в 1 Царе 17:34–37. Саможертвата, която кара пастира да рискува живота си за член на стадото си, намира своето идеално изпълнение в Добрия Пастир, който би дал живота си дори за един член на човешката раса (вижте ДА 483).

12. Наемник. Мишна споменава четири вида пазители (настояници): „безплатен“ попечител, заемател, платен попечител и наемател. Безвъзмездният попечител трябва да се закълне за всичко [ако попечителството бъде изгубено или унищожено по каквато и да е причина, с изключение на небрежност, неплатеният попечител трябва да се закълне за събитието и е освободен от отговорност]. Заемателят трябва да плати за всичко. Платен попечител или наемател трябва да се закълне относно животното, което е било ранено, заловено [при нападение] или е загинало; но трябва да плати за загуба или кражба“ (Баба Мезия 7. 8, в Сончино, изд. на Талмуда, стр. 537). Същият трактат определя отговорността на настояника, както следва: „[Ако] един вълк [нападне], това не е неизбежен инцидент; ако два [нападнат], това е неизбежен инцидент. ... [Нападението на] две кучета не е неизбежен инцидент. ... Нападението на разбойник е неизбежен инцидент. [Щети, причинени от] лъв, мечка, леопард, пантера и змия, се считат за неизбежен инцидент. Когато

„Това ли е? Ако са дошли [и са нападнали] по собствено желание, но ако той [овчарят] ги е отвел на място, гъмжащо от диви зверове и разбойници, това не е неизбежна случайност“ (пак там, 7.9, издание на Сончино на Талмуда, стр. 540).

Наемникът се грижи повече за своята заплата, отколкото за овцете. Той не проявява личен интерес към стадото (вж. 1 Петрово 5:2). Часът на опасност го отличава от истинския пастир.

Вълкът ги хваща. Според Мишна, ако само един вълк нападнаше, овчарят беше отговорен за стадото; ако нападнаха два, това се смяташе за неизбежен инцидент (вижте по-горе под „Наемник“). Но истинският овчар би рискувал живота си, за да защити стадото. Сравнете Матей 10:6; Деяния 20:29.

Разпръсква овцете. Сравни Захария 13:7.

13. Наемническа служба. Текстови доказателства подкрепят (вж. стр. 146) пропускането на тази клауза. Необходимо е обаче някакво изречение, за да се допълни мисълта на изречението. RSV добавя „той бяга“. За обсъждане на наемника вижте стих 12.

14. Добрият пастир. Вижте стих 11.

Познавайте Моите овце. Той познава овцете Си по име (ст. 3). Те познават не само гласа Му (ст. 4), но и Го познават. Знанието води до действие. Добрият пастир, който познава овцете на стадото си, проявява личен, любящ интерес към всяка една от тях; овцете, от своя страна, познавайки характера на своя пастир, се доверяват безрезервно на своя пазител и му отдават любящо, непрекословно послушание. Вижте Ж. В. 479.

15. Познавам Отца. За тясната връзка между Отца и Сина вижте върху Мат. 11:27; Йоан 1:1, 18; вж. Йоан 7:29; Йоан 8:55.

Давам живота си. Вижте стих 11.

16. Други овце. Това бяха езичниците, Исаия беше предсказал, че Месията ще бъде „светлина на езичниците“ (Исаия 42:6; вж. Исаия 49:6). Исус обяви Себе Си за тази светлина (Матей 12:16–21). Той беше светлината не само на еврейския народ, но и на света (Йоан 8:12). „Бог толкова възлюби света, че даде“ Исус (гл. 3:16). По времето, когато езичниците щяха да заемат мястото си в духовното царство, много от евреите щяха да бъдат отхвърлени (Матей 8:11, 12; Римляни 11:1–26). Учението на Исус беше изрично по този въпрос, макар че не беше ясно разбрано. Истинското положение на езичниците в ранната църква беше много обсъждан въпрос (вижте Деяния 15:1).

Чуйте гласа ми. Както и другите овце (ст. 3).

Една кошара. Буквално „едно стадо“. Прочитането „кошара“ не намира подкрепа в нито един гръцки ръкопис и е въведено от Йероним, който е превел както *aulē* (кошара), така и *roīmē*

(стадо) с латинското *ovile* (котара). Тълкуването на Йероним е в съответствие с римокатолическото предположение, че тази църква е единствената истинска кошара. От друга страна, тълкуването, дадено на този пасаж от много протестантски коментатори, че има много кошари, в които е настанено едното стадо, не е загатнато в този пасаж.

17. Следователно. Демонстрации на безкористна любов, като например доброволната жертва на Исус, Самият Той, за да изкупи човечеството, стана допълнителна причина за любовта на Отца.

Вземете го отново. Планът за спасение е бил заложен преди сътворението на земята (Откр. 13:8; ПП 63). Възкресението на Исус е било също толкова част от вечния план, колкото и разпятието. Исус ще премине под властта на смъртта само за кратък период (Пс. 16:10; вж. Деяния 2:31, 32) и след това ще излезе прославен, за да бъде възкресението и животът (Йоан 11:25) и да бъде ходатай на човека (Евр. 7:25). В резултат на Неговото смирение Отец ще Го възвиси високо и ще Му даде име над всяко друго име (Фил. 2:9).

18. Никой човек. Буквално „никой“, термин, който може да включва свръхестествени същества. Пожертването на живота на Исус за спасението на човека е било изцяло доброволно. Нямамо е принуда от страна на Неговия Отец (вижте на стих 17). Нито пък Сатана би могъл да докосне живота Му, ако Той не го беше пожертвал доброволно.

Взема. Текстовите доказателства са разделени (вж. стр. 146) между това и прочитането „взе“. Това последно тълкуване може да се разбира в смисъл, че смъртта на Христос е била „предопределена преди създаването на света“ (1 Петрово 1:20). Той е бил „Агнецът, заклан от създаването на света“ (Откр. 13:8). Но жертвата на живота Му е била доброволна.

Власт. Гръцки *exousia*, „авторитет“, „право“, „привилегия“, а не способност или сила (вижте на гл. 1:12).

Прието от моя Отец. Процедурата беше в хармония с волята на Бог Отец. В същото време, Христос имаше собствена воля да го приеме отново; това беше Неговият свободен акт. Отец и Синът действаха в пълно съответствие със споразумението, сключено преди създаването на света (1 Петрово 1:20; РР 63).

19. Разделяне. Както беше в случая със сляпородения човек (гл. 9:16; вж. гл. 7:43).

20. Той има демон. Старо обвинение (Йоан 7:20; 8:48; вж. Марк 3:21, 22). За обсъждане на обсебването от демони вижте Допълнителна бележка върху Марк 1. Лудостта се е смятала за един от резултатите от обсебването от демони.

21. В който е обзет демон. Тази група разсъждавала, че речта и действията на Исус са много различни от тези на един обладан от демон. Когато демон поеме контрол, той обикновено разстройва ума, обърква и замъглява мисленето и води до несвързана реч и разсъждения. При никакви обстоятелства човек, обладан от зъл дух, не би могъл да извърши толкова забележително чудо, колкото отварянето на очите на човек, роден сляп. В този стих има доказателства за присъствието на по-добра група сред Синедриона.

22. Празник на освещаването. [На празника на освещаването, Йоан 10:22–42. Вижте Заключение Перейско служение; Служението на нашия Господ] Този празник е установен от Юда Макавей, за да отбележи очистването на Храма и възстановяването на службите му след оскверняването му от Антиох Ефифан (виж Дан. 11:14). Според 1 Мак. 4:59 „Юда и братята му с цялото израилтяно общество постановиха дните на освещаването на олтара да се пазят в определеното им време всяка година в продължение на осем дни, считано от двадесет и петия ден на месец Каслев, с веселие и радост.“ Йосиф Флавий казва, че празникът е бил наричан „празник на светлините“ (Древности

xii. 7.7 [325]). Той се е празнувал по подобен начин като Празника на шатрите (2 Мак. 10:6, 7). Месец Каслев (Кислев или Кислев) съответства на нашия ноември/декември (виж том II, стр. 116). В равинската литература празникът се нарича Ханука, което означава „посвещение“.

Беше зима. Според Талмуда (Баба Меция 106б, изд. Сончино, стр. 608) зимата се е простирала от около средата на Кислев до средата на Шеват (около средата на декември до средата на декември до средата на февруари). Думата за зима (*sheitōn*) може да се отнася или до сезона, или просто до влажно, бурно време. Йоан може да е въвел забележката просто за да покаже, че Исус е бил в Соломоновия трем (ст. 23), защото времето е било лошо през този сезон.

23. Соломонов портик. Колонада на изток от самия Храм, за която се предполага, че е оцеляла след разрушаването му през 586 г. пр.н.е. и следователно е

е бил част от творчеството на Соломон (виж Йосиф Флавий, Древности хх. 9. 7; Война в. 5. 1 [185]). Верандата се споменава и в Деяния 3:11; 5:12.

24. Накарай ни да се съмняваме. Буквално „въздигаме душата ни“. Смята се, че изразът означава „да ни държи в напрежение“ или евентуално „да ни безпокои [дразни или измъчва]“. Съдейки по отношението, което юдеите са проявили до този момент, това не е било искрено запитване.

Христос. Тоест, Месията (вижте Мат. 1:1). Исус избягваше да прилага тази титла към Самият той, може би до голяма степен заради политическите си конотации (вижте Лука 4:19).

25. Казах ви. Ако Исус беше дал директен отговор „Да“ на въпроса, юдеите щяха да Го разберат погрешно, защото Той не беше месията на юдейските очаквания (вижте върху Лука 4:19). Той не би могъл да каже „Не“, без поне в известен смисъл да отрече божествената Си мисия. Доколкото е известно, Той никога публично не е претендирал за тази титла (вж. Йоан 4:26). Той обаче многократно е потвърждавал родството Си с Отца си, за да не остави никакво съмнение в съзнанието на честния търсач относно Неговата идентичност (вижте гл. 5:17–47; 7:14–44; 8:12–59).

Дела, които върша. Вижте гл. 5:36.

26. Не от Моите овце. Вярата и послушанието са отличителните белези на последователите на Истински Пастир. Неверието на юдеите не беше резултат от това, че не принадлежаха към Христовото стадо, а беше доказателство, че не бяха Негови овце.

Както ви казах. Текстовите доказателства подкрепят пропускането (вж. стр. 146) на тази клауза. Не е намесен никакъв съществен момент. Независимо дали е посочено или не, Исус е имал предвид обсъждането на добрия пастир в стихове 1–18.

27. Чуй гласа ми. Вижте стих 4.

28. Давам. Времето е сегашно. Дарът е даден сега (вижте гл. 8:51; 10:10).

Те никога няма да погинат. Отрицанието е много силно изразено в гръцкия език. В най-пълното си значение „погинат“ тук се отнася до окончателната, необратима смърт, втората смърт (Откр. 20:14; срв. Мат. 10:28; Йоан 3:16). Първата смърт е само кратък сън (Пс.

146:4; 2 Кор. 5:1–4; 1 Сол. 4:13–18), кратко упокойване „от идващото зло“ (Ис. 57:1, 2), през което време животът на праведните е „скрит с Христа в Бога“ (Кол. 3:3).

Физическата смърт сполетява както праведните, така и нечестивите, и от нея „овцете“ не са защитени. На тях обаче е дадено обещанието, че няма да бъдат „наранени“ от втората смърт (Откр. 2:11; вж. гл. 20:6). Вижте върху Йоан 3:16; 5:25–29.

Всеки човек. Буквално „всеки“, включително Сатана. Има само един начин, по който Овцете могат да бъдат откъснати от ръката на пастира и това е по техен собствен доброволен избор. Когато овцете си тръгнат, те го правят доброволно и нямат кого да обвиняват освен себе си. Те не могат да обвиняват Сатана в своето отстъпничество, защото, макар че той може да умолява, не може да принуди хората да отстъпят от вярата (виж 5Т 177). Този стих не подкрепя фаталното предположение, че след като човек е спасен, е невъзможно той да бъде изгубен. Няма нищо, което да попречи на овцете да се отклонят от грижите на пастира, ако изберат да го направят.

така че.

29. Моят Отец, Който Ми ги е дал. Текстовите доказателства са разделени (вж. стр. 146) между това и текста: „Що се отнася до Моя Отец, това, което Ми е дал, е по-голямо от всички.“ Контекстът определено изглежда е в полза на текста, който се появява в KJV, RSV и др. Очевидно предметът на дискусията е превъзходството на Отца над всички като основа за сигурността на овцете, а не превъзходството на овцете.

30. Са едно. Думата за „едно“ е от среден род, което показва, че единството на личността не е предметът на обсъждане. Исус не е предметът на обсъждане. Исус е заявил Своето единство.

с Отца във воля, цел и задачи. Отец стоеше зад думите и действията на Исус. Отвъд това думите носеха внушението за близката връзка на Исус с Отца. Юдеите разбираха Неговите думи като претенция за божественост (гл. 10:32, 33; вж. гл. 5:18, 19).

31. Взеха камъни. Бяха го направили около два месеца по-рано на Празника на шатрите (гл. 8:59).

32. От моя Отец. Сравни гл. 5:19, 36; 9:4.

За което. Буквално „за какъв вид“.

Камък. Тоест, опит за убиване с камъни, както може да се тълкува на гръцки. Действието е опитано, но не е извършено.

33. За богохулство. Юдеите усетиха силата на укора на Исус и не искаха да признаят, че добрите Му дела са безсмислени за тях. Вярно беше обаче, че добрите Му дела бяха стимулирали злата им воля към по-интензивна дейност. Те обаче си приписваха по-висш мотив от доктринален; те преструваха голяма ревност за Божията чест. Обвинението в богохулство по-късно беше повдигнато пред Пилат (гл. 19:7).

34. Във вашия закон. Текстовите доказателства са разделени (вж. стр. 146) между запазване или пропускане на местоимението „ваш“. Въпреки това, дори ако четенето „във вашия закон“ бъде прието, то не е нужно да се приема като отричане от страна на Исус на закона, който самият Той е дал. „Ваш“ би могло да подчертае мисълта, че законът, който самите вие признавате за авторитетен, казва и т.н. Сравнете гл. 8:17. Думата „закон“ (гр. *nomos*), тук, както в гл. 12:34; 15:25; и т.н., се използва за целите на старозаветни писания, както са били признати тогава, а не само за Петокнижието, както често се е случвало (гл. 1:17; и т.н.). Такава употреба на „закон“ се среща и в равинската литература. Например, в отговор на въпроса къде Тората (Законът) свидетелства за възкресението на мъртвите, Талмудът цитира Пс. 84:4 като доказателство (Санхедрин 91б, изд. Сончино, стр. 614).

Вие сте богове. Цитатът е от Пс. 82:6. Псалмът е обвинение срещу несправедливи съдии, наричани „богове“ (вижте въведението към Пс. 82 и стихове 1, 6). Равинската традиция прилагала термина „богове“ към онези, които получили закона: „Израилтяните приели Тората само за да не може Ангелът на смъртта да има власт над тях [Пс. 82:6, 7]“ (Талмуд 'Абода Зара 5а, изд. Сончино, стр. 21). Исус сякаш дава отговора Си в контекста на тази традиция (вижте върху Йоан 10:35). Той обаче бил „Бог“ в съвсем различен смисъл от този в Пс. 82:6.

35. Божието слово дойде. Ако, както изглежда вероятно, Исус е имал предвид равинското тълкуване на Пс. 82:6 (виж върху Йоан 10:34), тогава се говори за израилтяните като цяло, които са получили закона.

Счупен. Гръцко *luō*, „разхлабвам“, „счупвам“, „анулирам“, „отменям“ (вижте върху Матей 5:19). Този принцип евреите признаваха. Следователно, заключенията, основани на този принцип, също трябва да признаят. Ако Писанията наричат израилтяните „богове“, как биха могли евреите да обвинят Исус в богохулство, защото твърди, че е Божият Син?

36. Осветен. Тоест, отделен за специална цел (вижте върху Бит. 2:3).

Изпратен в. Вижте гл. 3:17; 20:21. В същото време идването на Исус в този свят е било доброволно (вж. гл. 5:18).

Божият Син. Той не е претендирал за божественост директно, а косвено (виж гл. 2:16; 5:19–30; 10:30).

37. Не ми вярвайте. „Бог никога не ни иска да вярваме, без да ни даде достатъчно доказателства, върху които да основаваме вярата си“ (SC 105). Чудесата, които Исус извърши, бяха предназначени да осигурят необходимата основа за вяра (виж стр. 209). Освен това, характерът на Исус беше напълно съвместим с този на Отца. По подобен начин в ранната църква делата на апостолите и свръхестествените дарове на Духа, дадени на вярващите, потвърдиха „свидетелството Христово“ (1 Кор. 1:6).

38. Вярвайте на делата. Вижте на стих 37.

Познай и вярвай. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 146) тълкуването „познай и разбере“, тоест, познай и продължи в знанието. Буквалното значение на тълкуването, отразено в KJV, е „познай и укрепи вярата си“.

В мен. Исус отново заявява Своето единство с Отца (вижте на стих 30).

39. Търсен отново. Сравни гл. 7:30, 32, 44; 8:20, 59.

Избягал. Сравни гл. 8:59.

40. Отвъд Йордан. За обсъждане на служението на Исус в Перей вижте Матей 19:1.

Където Йоан. Вижте гл. 1:28.

Там той пребиваваше. Изглежда, че Исус е прекарал по-голямата част от времето между празника на освещаването (вижте стих 22) и Пасхата няколко месеца по-късно в Перей (вижте Матей 19:1).

41. Мнозина прибягнаха до помощ. В освежаващ контраст с отхвърлянето в Йерусалим (ст. 39).

Йоан не е извършил чудо. За разлика от Исус, който е извършил чудеса там (Матей 19:2).

За свидетелството на Йоан относно себе си вижте гл. 1:19–28. Йоан твърдял, че е просто глас. Въпреки това служението му било направило дълбоко впечатление върху хората в района на неговите дела и приемането, което сега било оказано на Исус, несъмнено се дължало до голяма степен на делото на Йоан. Хората помнели посланието на предтечата.

42. Мнозина повярваха. Често срещан израз в Йоан (виж гл. 4:41; 7:31; 8:30).

#### КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1 ДА 477

1–30 ДА 476–484

2–4 ДА 478

3 ДА 479, 480; FE 273; ML 160; MM 181; 4Т 444, 503; 5Т 346, 435

4 ДА 479, 480; FE 271; 1Т 232; 3Т 228

5 ПП 191; 2Т 142; 5Т 512

9, 10 ДА 477

10 ДА 270, 787; ML 295

11 СТ 261; ДА 24, 476; GW 181; LS 186; 5Т 346

11–14 стр. 191

14 ТМ 158

14, 15 ДА 476; GW 181

14–17 ДА 476; GW 181

14–17 ДА 483

15 SL 82

16 6Т 315

17 SC 14; SL 82

17, 18 ДА 484, 785

18 МЛ 295

27 АН 307; CG 467; СТ 114; 6Т 401

27, 28 DA 480

28, 29 AA 553, 586; FE 308; MH 182; PK 587; SC 72; 1T 97; 6T 367

30 MX 419; 8T 265; 9T 68

33 DA 470

41 DA 219

## ГЛАВА 11

1 Христос възкресява Лазар, погребан четири дни по-късно. 45 Много юдеи вярват. 47 Първосвещениците и фарисеите събират съвет против Христос. 49 Каяфа пророкува. 54 Исус се скри. 55 На Пасхата те го разпитват и го причакват.

1. Някой си човек. [Възкресението на Лазар, Йоан 11:1–45. Вижте „Завършващо перейско служение“; „Служението на нашия Господ“; относно чудесата, стр. 208–213.] За хронологията на това събитие вижте Матей 19:1; Лука 17:1, 11.

Лазар. Това име произлиза от еврейското „Ел'азар“, което вероятно означава „когото“ Бог помага“, „чиято помощ е Бог“ или „Бог помага“. Лазар не се споменава в синоптичните евангелия, въпреки че Лука говори за посещението на Исус в дома на Мария и Марта (гл. 10:38–42). Лука обаче не отбелязва факта, че тези сестри са имали брат, който е бил много обичан от Исус. Просякът в притчата от Лука 16:19–31 се е казвал Лазар. Някои виждат възможна връзка между настоящия инцидент и избора на името за просяка (вижте върху Лука 16:20).

Витания. Село на около 15 стадия (около 1,7 мили или 2,7 км) от Йерусалим (виж стих 18), на източния склон на Елеонската планина. Мястото обикновено се идентифицира със съвременното ел-Азария, което означава „Лазар“ [село]“.

Мария. За идентифицирането на Мария вижте Допълнителна бележка върху Лука 7. Марта. За описание на характера на Марта вижте Лука 10:41.

2. Помаза Господа. Вижте гл. 12:1–7. Вижте допълнителната бележка върху Лука 7. Въпреки че Йоан не споменава инцидента по-късно, той очевидно приема, че читателите му са запознати с повествованието.

3. Изпратен при него. Тоест, изпратен пратеник.

Любовен. Гръцки *phileō*, „да обичаш като приятел“. За разлика между *phileō* и *agapāō*, любовта на възхищението, уважението и почитта, вижте Матей 5:43, 44. Агараб се използва в Йоан 11:5 за любовта на Исус към Лазар и неговите сестри. Молитвата на сестрите за техния болен любим човек е изречена с прости думи, показващи тяхната интимна приятелска връзка и любов. Те чувстваха, че Исус просто трябва да бъде информиран за нуждата им и Той веднага ще им се притече на помощ. Когато Той се забави, те не можеха да разберат забавянето Му. Скръб изпълни сърцата им, когато брат им почина. Молитвите им изглеждаха неотговорени. И все пак, Този, Който разбираше всичко и Който знаеше бъдещето, имаше предвид по-славен отговор, отколкото очакваха.

4. Не до смърт. Болестта наистина доведе до смърт, но в този случай смъртта беше само краткотрайна и скоро отстъпи място на живота.

Но за. Гръцката дума *hina*, тук правилно разбрана като резултатна клауза (виж гл. 9:3). Тоест, слава ще се натрупа за Божието име в резултат на болестта и смъртта на Лазар. Бог се радва да използва хитростите на врага и да ги отменя с цел милост в полза на „онези, които Го обичат“ (Римляни 8:28; ДА 471).

5. Обичан. Гръцки агараб, любовта на възхищението, уважението и почитта (виж върху Мат. 5:43, 44). Само заради любовта на Исус към Лазар се използва думата филео (виж върху Йоан 11:3).

Някои коментатори виждат доказателства в стихове 3 и 5, че Йоан тук използва филео и агапао синонимно. Това не е необходимо заключение. Всъщност, агапао може да е било избрано в стих 5, където са замесени сестрите, за да се избегне евентуално заключение, че се има предвид само човешка обич.

Агапао често се използва в писанията на Йоан, за да опише любовта, която християните трябва да проявяват един към друг (Йоан 13:34; 15:12; 1 Йоан 4:7, 11; и др.).

6. Престоя два дни. Закъснението беше с цел, известна на Исус, но неизвестна на тревожно семейство във Витания. Ако Исус позволи на Лазар да попадне под властта на смъртта, щеше да е възможно Той да демонстрира Своята божественост и да даде неопровержими доказателства, че Той наистина е възкресението и животът. Чрез чудото на възкресението на Лазар Исус имаше за цел да даде убедително доказателство на невярващите евреи, че Той е Месията, Спасителят на света.

От Христовата централа в Перея до Витания в Юдея, разстояние от може би 40 км, е било около един ден път. Пътуването на Исус може би е било по-продължително, може би е отнело два дни. Негов обичай е бил да служи на тези по пътя (виж DA 529). Лазар очевидно е бил все още жив, когато пратеникът се е върнал от Исус (виж DA 526), но сигурно е починал скоро след това, защото когато Исус е пристигнал, Лазар е бил мъртъв четири дни (ст. 17). По този начин е възможно да се съчетаят различните времеви елементи на главата и не е необходимо да се заключава, както някои правят, че Лазар вече е бил мъртъв, когато пратеникът е пристигнал, за да информира Исус.

7. Отново в Юдея. Исус наскоро беше напуснал Юдея поради враждебността на юдеите (Йоан 10:39, 40; виж върху Матей 19:1). В предложението Си да се върнат, Той не спомена Лазар и очевидно учениците не са имали предвид Лазар, както изглежда показва и отговорът им (виж Йоан 11:8).

8. Учител. От гр. *rhabbî*, титла, прилагана към изтъкнати учители, буквално означаваща „моят велик един“ (вижте на гл. 1:38).

Убий те с камъни. Вижте гл. 10:39.

Пак там. На учениците им се струваше чиста глупост Исус да рискува живота Си в земята на неверието и смъртната вражда.

9. Дванадесет часа. Еврейският ден се е смятал от изгрев до залез слънце и е бил разделен на дванадесет части. Тъй като продължителността на деня се е променяла в зависимост от сезоните, от около 14 часа и 12 минути по време на лятното слънцестоене до около 10 часа и 3 минути по време на зимното слънцестоене, така е варираща и продължителността на часа. Максималната вариация в продължителността на един час е била около 20 минути.

Ходете през деня. Сравнете мисълта в стихове 9, 10 с тази, изразена в гл. 9:4 (вижте коментар там). Там акцентът е върху мисълта за труд, докато има възможност; тук върху факта, че часът на Исус все още не е дошъл (вижте гл. 7:6).

11. Нашият приятел. Лазар е представен тук и като приятел на учениците (вижте на стих 3).

Спи. Гръцка дума *koimao*, използвана както за обикновен сън (Мат. 28:13; Лука 22:45; и др.), така и за съня на смъртта (Мат. 27:52; 1 Кор. 7:39; и др.). Учениците разбирали, че Исус говори за естествен сън (виж стр. 105).

Следните сравнения демонстрират пригодността на съня като показател, чрез който да представлява смъртта: (1) Сънят е състояние на безсъзнание. „Мъртвите не знаят нищо“ (Екл. 9:5, 6). (2) Сънят е почивка от всички външни дейности на живота. „Няма работа, нито размисъл, нито знание, нито мъдрост в гроба“ (Екл. 9:10). (3) Сънят прави съзнателната мисъл невъзможна. „Дъхът му излиза... мислите му загиват“ (Пс. 146:4). (4) Сънят продължава, докато човек се събуди. „Така човек спи... докато небесата престанат да съществуват“ (Йов 14:12). (5) Сънят пречи на участието в дейностите на онези, които са будни. „И нямат вече дял завинаги в нищо, което се върши“ (Екл. 9:6). (6) Сънят прави недействителни емоциите на душата. „Любовта им, омразата им и завистта им вече са изчезнали“ (Екл. 9:6). (7) Сънят идва нормално и неизбежно за всички. „Живите знаят, че ще умрат“ (Екл. 9:5). (8) Сънят прекратява всякаква хвала на Бога. „Мъртвите не хвалят Господа“ (Пс. 115:17; вж. Ис. 38:18).

12. Справям се добре. Гръцки *sōzō*, на болест, „да оздравея“, „да се възстановя“.

13. Обаче, споменаването на Христос за съня не беше разбрано. Учениците бяха с надежда, че Лазар вече е преодолел кризата и се възстановява със здравословен сън.

14. Ясно е. Исус вече не говореше с метафори.

15. Не там. Изводът е, че смъртта нямаше да настъпи, ако Исус беше там.

Можете да вярвате. Вярата на учениците в Исус като Божи Син ще бъде подсилен от върховното чудо на служението на Исус (вж. ст. 6).

16. Тома. Транслитерация на еврейската дума „те'ом“, „близнак“ (виж върху Марк 3:18).

Дидим. Транслитерация на гр. *Didymos*, което означава също „близнак“. Древната традиция, която например в апокрифните Деяния на Тома установява, че той е бил близнак на Исус, е напълно неоснователна. Тома играе сравнително важна роля в Йоан (виж гл. 14:5; 20:24–29; 21:2). Той се появява в характерната си природа „истински настроен, но плах и страхлив“ (виж ДА 296). Тъй като неговият Учител бил решен да отиде във Витания, неговата лоялност го накарала да Го последва, въпреки че на него, с ум, изпълнен с най-мрачно предчувствие, му се струвало, че вървят в челюстите на смъртта.

17. Четири дни. Вижте стих 39. За връзката на този период от време с „двата дни“ вижте стих 6.

18. Витания. Вижте стих 1.

Близо до Йерусалим. Несъмнено споменато, за да покаже, че би било удобно за много посетители от Йерусалим да присъстват (виж стих 19). Сред тези посетители имаше някои, които бяха остро враждебно настроени към Исус.

Петнадесет фурлонга. Около 1,7 мили (2,7 км) (виж стр. 50).

19. Да утешаваш. Утешаването на опечалените се смяташе за едно от делата на любовта към което израилтянинът е бил задължен. Вярвало се е, че онези, които са изпълнявали задължението, са очаквали големи награди, а онези, които са пренебрегвали отговорностите си, са били предупреждавани за последващи наказания.

20. След това Марта. Марта отразява същите черти на характера, отбелязани за нея в Лука 10:38–42. Тя е импулсивна, енергична и отдадена на практическите задължения. Мария, от друга страна, която беше съзерцателна, замислена, но изпълнена с голяма любов, „седеше неподвижно вкъщи“. Исус беше извън селото, когато Марта Го срещна (виж Йоан 11:30).

21. Ако беше. Същите думи бяха казани от Мария, когато за първи път срещна Исус (ст. 32). Без съмнение това чувство често е било на устата и в сърцата на сестрите след смъртта на брат им. Сестрите са били прави в наблюдението си (виж върху стих 15; виж DA 528).

22. Ще попиташ. Марта признала Исус за Божи Син (ст. 27) и вярвала, че Бог винаги чува молбите на Своя Син. Не е сигурно до каква степен тя смеела да се надява, че Исус ще възкреси брат ѝ. Несъмнено е чувала за възкресението на младата девойка (Марк 5:35–43) и за възстановяването на сина на вдовицата (Лука 7:11–15). Тя била уверена, че Исус ще направи нещо, за да донесе утеха.

23. Възкръснете. Въпреки че садукееите отричаха възкресението (вижте Матей 22:23), фарисеите, по-многобройните от двете групи, смело изповядаха вярата си във възкресението и бъдещия живот (вижте Деяния 23:8). Несъмнено мнозина от това убеждение са се опитали да утешат Марта с думите, използвани от Исус в този случай.

24. В последния ден. Увереността на Марта в бъдещото възкресение беше силна и помогна да се облекчи скръбта ѝ (вж. 1 Сол. 4:13–18). Но този ден изглеждаше далечен; тя търсеше нещо по-непосредствено, за да успокои скръбта си (вж. върху Йоан 11:22).

25. Аз съм възкресението. Това е още едно от изказванията на Исус от типа „Аз съм“ (вж. гл. 1:2). 6:35, 51; 8:12; 10:7, 9, 11, 14; 14:16; 15:1, 5). Тук Исус заявява, че е Животворецът. В Него е „живот, първоначален, незаимстван, непроизведен“ (Живот, 530). Който Го приема, получава живот (1 Йоан 5:11, 12) и е уверен в бъдещо възкресение за вечен живот (вж. 1 Кор. 15:51–55; 1 Сол. 4:16; и др.).

Вярва. Исус се е стремил да отклони вниманието от възкресението в далечното бъдеще и да го насочи към Себе Си. Само онези, които упоават на Него по време на земния си престой, могат да очакват да получат живот в този ден. Вярата в Христос е въпросът от непосредствена загриженост.

Въпреки че беше мъртъв. По-скоро „дори и да умре“

26. Никога няма да умре. Отрицанието е силно изразено в гръцкия език (виж на гл. 4:48). Тук става ясно, че става дума за втората смърт, а не за прекратяването на живота, което сполетява всички в края на земното им пътешествие (вижте гл. 10:28). Това последно преживяване се подразбира в гл. 11:25 в израза „ако беше мъртъв“, който е по-добре предаден като „въпреки че трябваше да умре“. Втората смърт е синоним на израза „да погинат“ в гл. 3:16. От това преживяване онези, които живеят и вярват в Исус, ще бъдат избавени (Откр. 20:6).

27. Вярвам. Марта потвърждава отново вярата си в Исус като Месия и по този начин косвено в това, което Той току-що е заявил.

Христос. Вижте Матей 1:1.

Син Божий. За значението на тази фраза, приложена към Исус, вижте Лука 1:35; вижте Допълнителна бележка върху Йоан 1.

Ела в света. Сравни с този израз Мат. 11:3; Йоан 1:9; 3:31; 6:14; 9:39; 16:28; 18:37.

28. Тайно. Несъмнено, за да не последват опечалените Мария до мястото, където беше Исус, и за да може Мария да Го срещне насаме. Сестрите знаели и за заговора за убийството на Исус и затова проявили предпазливост да не разкрият факта, че Той е наблизо. Възможно е също така това съображение да ги е накарало да избегнат директната молба (вижте стих 3) Той да дойде.

Учител. Гръцки *didaskalos*, буквално означаващ „учител“, често срещано звание на Исус (виж гл. 13:13; виж на гл. 1:38).

29. Стана бързо. Тя беше седяла в къщата (ст. 20).

30. Още не е дошъл. Несъмнено поради враждебността на юдеите (виж стих 8) и по-нататък за да може Той да се срещне със сестрите насаме.

31. Последваха я. Тяхното следване е значимо, защото по този начин те станаха свидетели на чудото, което Христос щеше да извърши.

32. Падна. Тя беше по-демонстративна от сестра си (вж. стихове 20, 21).

Бях тук. Точно това, което Марта беше казала (вижте на стих 21). Но очевидно не се е състоял разговор, както в случая с Марта. Мария лежеше просната в краката на Исус и плачеше. Може би емоцията ѝ беше твърде силна, за да бъде опишана с думи.

33. Юдеите също плачеха. Плачът на Мария и този на близките приятели на Лазар беше истински, но голяма част от другия плач вероятно е бил формално ридание, характерно за ориенталските погребения. Думата, преведена тук като „плач“, се среща в Марк 5:39, за да опише престорения плач на наетите опечалени.

Изстена. Гръцки *embrimaomai*, което основно означава „задъхвам се“ или „сумтя [от гняв]“.

Тази дума се среща в LXX на Дан. 11:30 в контекст, който предполага негодувание. Тази идея изглежда присъства и в Марк 14:5. Свързаният израз „и се смути“

(Йоан 11:33) внушава същата идея тук. Следователно *embrimaomai* описва разстройство на ума, силно емоционално преживяване, тук на праведно негодувание, несъмнено причинено от лицемерната скръб на събраните юдеи, някои от които скоро щяха да планират смъртта на този, за когото сега скърбят, и на Този, който скоро щеше да даде живот на мъртвите (виж ДА 533).

34. Положен. Гръцки *tithēmi*, често срещана дума за погребение на мъртво тяло (виж гл. 19:41, 42; 20:2, 13, 15), следователно приблизително еквивалентна на „погребан“.

35. Плакал. Гръцки *dakruō*, „да проливам сълзи“. Думата се среща само тук в Новия завет. В LXX се среща в Йов 3:24; Езек. 27:35; Михей 2:6. Думата за „плач“ в Йоан 11:33 е *klaīō*, дума, която описва не само приглушения плач, но и риданията, които обикновено съпътстват ориенталското оплакване на мъртвите (вижте на стих 33). *Klaīō* обаче се появява в Лука 19:41, но в друг смисъл.

В човечността Си Исус беше докоснат от човешката скръб и плака със скърбящите. „Затова във всичко трябваше да уподоби братята си“ (Евр. 2:17). Поради отъждествяването Си с човечеството, „той е способен да помага на изкушаваните“ (Евр. 2:18). За обсъждане на човечността на Исус вижте Лука 2:52; Йоан 1:14. За обсъждане на причината за сълзите на Исус вижте ДА 533, 534.

36. Обичан. Гръцко *phileō* (виж върху стихове 3, 5).

37. Не можеше ли този човек? На пръв поглед тези думи изглеждат като повторение на идеята, изразена както от Марта, така и от Мария, че ако Господ беше присъствал, Лазар нямаше да умре (ст. 21, 32). В техния контекст обаче (вижте на ст. 38) изглежда по-естествено да се тълкуват като израз на скептицизъм и съмнение, всъщност дори подигравка, сякаш са казали: „Ако Той наистина беше чудотворецът, за когото се твърди, че е, със сигурност щеше да направи нещо за един от най-близките Си приятели.“ Изводът, който биха направили, е, че в края на краищата настоящият неуспех е доказателство, че Той не е отворил очите на слепите.

38. Стон. Вижте на стих 33. Нотата на неверие, въведена от част от юдеите (вижте стих 37), допринесе за смущението на ума.

Гроб. Гръцко *mnēmeion*, буквално „памятник“, от *mnēmoneiō*, „да си спомням“, използвано често за възпоменание на мъртвите, но най-вече за самия гроб или гробна камера (Марк 16:5; и др.).

Пещера. Естествените пещери, допълнително подготвени чрез издълбаване, са били често срещани места за погребение в Палестина (вж. Бит. 23:19; Ис. 22:16). Мишна описва това, което вероятно е било типична семейна гробница: „Централното пространство на пещерата трябва да съдържа [площ от] шест на осем лакътя. И тринадесет камери трябва да се отварят към нея; четири от едната страна, четири от другата, три отпред [на входа] и една отдясно на входа и една отляво.“ Пред входа на пещерата трябва да се направи двор с размери шест [лакти] на шест, [което е] пространството, което заемат носилката и тези, които я погребват. В нея трябва да се отворят две пещери; едната от едната страна, а другата от другата“ (Баба Батра 6. 8, Сончино, издание на Талмуда, стр. 421, 422). Археологическите открития показват, че входовете на гробниците обикновено са били в хоризонтална равнина.

Камък. Тези камъни, често кръгли, за да могат да се търкалят, покривали отвора на свода. Често подпорен камък е държал кръглия камък здраво на място (виж Мишна Охолот 2.4, издание на Сончино на Талмуда, стр. 156).

39. Махнете. Исус можеше да премахне камъка по чудо. Но задачата беше нещо, което човешките ръце биха могли да извършат. Хората трябва да сътрудничат с Бога и да не очакват Бог да направи за тях това, което те могат да направят сами (виж стр. 209).

Той смърди. Този импулсивен изблик показва, че вярата на Марта е била твърде слаба, за да схване пълното значение на това, което се подразбира в стихове 23-26 (вижте стих 22). Нейната реакция е предоставила положително доказателство на юдеите, че не е била прилагана измама и че Лазар наистина е мъртъв. Фактът, че Марта се е страхувала, че гниенето вече е започнало, предполага, че тялото не е било балсамирано, въпреки че стих 44 показва внимателна подготовка на тялото.

Четири дни. Еврейската традиция от 3-ти век сл. Хр., вероятно отразяваща елементи от вярванията по времето на Исус, учеше, че в продължение на три дни душата се връща в тялото с надеждата да влезе отново в него. Когато в края на периода душата забележи, че лицето ѝ е обезобразено, тя си тръгва и никога не се връща. Следователно в продължение на три дни роднините посещавали гробницата с надеждата, че човекът вероятно е само в кома, а не всъщност е мъртъв. Когато настъпил четвъртият ден, вече не съществувало никакво съмнение за смъртта. Ако тези традиции са били актуални по времето на Исус, фактът, че е бил четвъртият ден, би бил убедително доказателство, че Лазар наистина е бил мъртъв. Исус може би е имал предвид тази популярна концепция, когато е отложил пристигането си до четвъртия ден.

40. Не казах ли? Точните думи не се намират в стихове 21–27, но се подразбират, когато Тези стихове се сравняват с посланието, изпратено от Исус, когато за първи път е бил информиран за болестта на Лазар (ст. 4; вж. DA 526).

41. Камък. Вижте на стих 38.

От мястото. Текстовите доказателства подкрепят пропускането (вж. стр. 146) на обяснителната фраза „от мястото, където е бил положен мъртвият“.

Вдигна очи нагоре. Често срещана поза на Исус в молитва (вж. Марк 6:41; Йоан 17:1). Що се отнася до хората, обичаят рядко се споменава. По-често, поне според едно предание от II век сл. Хр., което обаче вероятно отразява

по-ранен обичай, очите са били насочени към Храма (виж например Мишна Беракот 4.5, издание на Сончино на Талмуда, стр. 174).

Отче. Обичайната форма на обръщение на Исус (виж Лука 22:42; Йоан 12:27; 17:1, 11, 25). В молитвата „Отче наш“ Исус учел последователите си да се обръщат към Бога с това име (вижте Матей 6:9).

Ти ме чу. Исус беше в постоянно общение с Отца си. Събитията от живота Му бяха в съответствие с план, договорен преди Исус да напусне небето (вижте Лука 2:49). Изпълнението на този план изискваше да се даде короняващо доказателство за божествеността на Христос. Молитвата беше проста, в рязък контраст със заклинанията на магьосниците. Нямаше молба, просто израз на благодарност, но заедно с нея имаше мълчаливо признание за пълната хармония на Сина с волята на Отца.

42. Заради хората. Иначе нямаше нужда от молитва. Възкресението на сина на вдовицата в Наин (Лука 7:11–17) се беше случило в малък и непознат град в Галилея. Възкресението на дъщерята на Яир (Лука 8:41–56) се случи в уединението на спалнята, само с няколко свидетели. Освен това, тя беше мъртва съвсем скоро (вижте върху Йоан 11:39). Настоящото чудо беше извършено на бял свят, с приятели и врагове като свидетели. Всяка възможна причина, която би могла да даде основание за съмнение, беше изпълнена. Фарисеите бяха обвинили Исус, че изгонва бесове чрез княза на бесовете (Матей 12:24). Исус открито призна единството Си с Отца, без Когото твърдеше, че не прави нищо (вижте Йоан 5:19–30; 7:28, 29), и сега заяви, че целта Си е „да повярват, че Ти си Ме пратил“.

43. Виках. Гръцки *kraugazō*, „да викам силно“. Глаголът се появява и другаде в Новия завет (Мат. 12:19; 15:22; Йоан 18:40; 19:6, 15; Деяния 22:23).

Силен глас. Гръцки *phōnē megalē*. Тези две гръцки думи се появяват заедно и в Мат. 24:31; Марк 15:34, 37; Откр. 1:10.

Лазар. Исус се обърна към него, както бихме се обърнали към познат приятел, за да го събудим от сън.

Излез. Гръцко *deugo exō*. *Deugo*, което означава „насам“, има силата на „ела“ и е така преведено в Матей 19:21; Марк 10:21; Деяния 7:34 и т.н. *Екзо* означава „вън“.

В целия разказ няма и намек, че душата на Лазар е напуснала тялото му в момента на смъртта и се е възнесла на небето. Ако случаят беше такъв, бихме могли да очакваме Исус да се обърне към съзнателната душа, а не към безжизненото тяло. Той би могъл да каже: „Лазаре, слез и се роди отново в плът.“ Но подобно на Давид, Лазар „не се беше възнесъл на небесата“ (Деяния 2:34). Последните четири дни бяха за него период на забрава и безсъзнание (виж Пс. 146:4). Ако някой очакваше да научи от него славен разказ за подвизите на душата след смъртта, той беше обречен на разочарование, защото Лазар нямаше какво да разкаже.

44. Ръка и крак. Има много спекулации за това как Лазар е могъл да се движи при тези обстоятелства. Няма съмнение, че движенията му са били затруднени, защото Исус е заповядал да бъде освободен (вж. DA 536).

Погребални дрехи. Гръцки *keiriai*, „превръзки“. Мишна говори за „труп“ и неговите „ковчег и савани“ (Шабат 23.4, издание на Сончино на Талмуда, стр. 769). Сравни гл. 19:40.

Салфетка. Гръцка дума soudarion от латинската sudarium, буквално „кърпа за избърсване на потта“. Думата се използва и другаде в Лука 19:20; Йоан 20:7; Деяния 19:12.

45. Повярвах в него. При мнозина чудото, толкова надхвърлящо очакванията, постигна целта си (ст. 42; вж. гл. 2:23; 7:31). Този отклик сигурно е донесъл насърчение на Исус и Неговите ученици.

46. Към фарисеите. [Оттегляне към Ефрем, Йоан 11:46–57. Вижте Заключителния Переан Служение.] Вижте стр. 51. Сред информаторите несъмнено е имало някои от шпионите, които непрекъснато са преследвали Исус. Други може би просто са смятали, че едно толкова забележително събитие трябва да привлече вниманието на религиозните водачи. Може би са искали съвет как да се отнесат към него.

47. Главните свещеници. Това бяха предимно садукее (виж стр. 52). Садукееите отричаха възможността за възкресение (Мат. 22:23; Деяния 23:8). Те бяха силно разстроени от това, че една от основните им теории беше толкова бързо опровергана. Сега те се присъединиха към фарисеите в открита враждебност към Исус. Всъщност главните свещеници изиграха водеща роля в ареста, съда и осъждането на Исус (виж Мат. 20:18; 21:15, 23, 45; 26:3; и др.).

Фарисеи. Вижте стр. 51.

Съвет. Гръцко sunedrion, производно от sun, „заедно“ и hedra, „седало“, транслитерира се на английски като „Санхедрин“. За този съвет вижте стр. 67.

Какво правим ние? Те смятаха, че нещата са стигнали до точка, която не позволява нищо повече. Забавяне. Противниците им бяха станали вярващи, враговете им бяха станали приятели, а в собствените им редици имаше някои, които бяха дълбоко убедени. Влиянието им върху хората бързо намаляваше.

48. Римляните ще дойдат. По ирония на съдбата, когато е било написано това Евангелие (виж стр. 179) Римляните бяха направили точно това, от което се опасяваме тук (виж стр. 73-77), но по съвсем различна причина. Ако Исус беше политическият месия на еврейските очаквания, римските репресии щяха да последват бързо всеки опит да бъде поставен на трона. Но Исус никога не е твърдял, че е национален освободител. Когато множествата се опитаха да Го вземат със сила и да Го направят цар, Той незабавно ги отпрати и се оттегли от сцената (гл. 6:15).

Нашето място. Вероятно Храмът (виж Йер. 7:15; 2 Мак. 5:19), или в по-широк смисъл Йерусалим.

Нация. Въпреки назначаването на римски прокуратор (виж стр. 66) и присъствието на самата Храмова планина на римската крепост Антония (виж Предателство, Съдебен процес и Разпятие на Исус), евреите се радвали на значителна степен на свобода по отношение на местните си дела. Те били в опасност да загубят тази свобода и всъщност я загубили около 40 години по-късно.

49. Каиафа. Вижте върху Мат. 26:57; Лука 3:2.

Същата година. Това не означава, че първосвещеникът е заемал поста само една година. В древността длъжността е била пожизнена, но при римляните първосвещеникът е бил свален от длъжност и е бил назначаван нов свещеник по желание. Каиафа е заемал длъжността от около 18 до 36 г. сл. Хр. (вижте Лука 3:1). „Същата година“ очевидно означава онази решаваща или паметна година, в която нашият Господ е бил разпнат.

50. Един човек трябва да умре. Този принцип е засвидетелстван в равинската литература. Мидраш Раба, върху Бит. 43:8 (изд. Сончино, стр. 846), казва: „По-добре един живот да бъде рискуван, отколкото всички да са сигурни [че ще умрат]“. Същият Мидраш, върху Бит. 46:26 и сл. (изд. Сончино, стр.

879), казва: „По-добре да бъдеш екзекутиран, отколкото цялата общност да бъде наказана заради теб.“ Аргументът на Каиафа е имал предвид, че дори Исус да е невинен, ще бъде за доброто на Израел да бъде отстранен.

51. Не от себе си. Вярно е, че Каяфа е знаел пророчествата, но божественото Предсказанията му бяха разбрани само смътно. Той беше загрижен за запазването на властта си и за продължаването на националния живот на евреите. Въпреки това думите му бяха забележително пророчески за това, което Исус щеше да направи. Исус щеше да умре, но по ирония на съдбата, народът, за който Каяфа се надяваше по този начин да бъде спасен от разпад, загина жалко.

52. Не само за този народ. Това е коментар, добавен от Йоан. Каиафа се е позовавал на само за юдейския народ. Смъртта на Исус обаче ще бъде за всички и от всеки народ онези, които Го приемат, ще бъдат обединени в едно голямо тяло от вярващи (Еф. 2:11–22). Това бяха „другите овце“, които Добрият Пастир щеше да доведе (Йоан 10:16).

53. Съветваха се. Синедрионът официално се съгласи да убие Исус. Оставащият проблем беше как да изпълнят плана си, без да предизвикат народни вълнения. Имало е и по-ранни опити за убийство на Исус (гл. 5:18; и др.), но възкресението на Лазар доведе въпроса до криза. Предложението на Каиафа за изход, без непременно да се установява вината или невинността на Исус (виж на стих 50), изглеждаше решението, което членовете на съвета търсеха.

54. Ефрем. Обикновено се идентифицира със съвременния Ет-Тайибе, място на около 6,4 км североизточно от Ветил (виж 2 Царе 13:23; 2 Летописи 13:19; Йосиф Флавий, Вар iv. 9. 9 [551]). Намира се близо до пустинята, простираща се по долината на река Йордан.

55. Пасхата на евреите. Като се има предвид, че неназованият празник от гл. 5:1 (виж коментара там) е празник Пасха, това е четвъртата Пасха, спомената от Йоан (виж стр. 193, 247; Продължителността на Христовото служение).

Страна. Тоест, регионът на Палестина като цяло, въпреки че евреи от всички части на целият свят присъства на Пасхата.

Да се очистят. Относно церемониалната чистота като условие за ядене на Пасхата вижте 2 Лет. 30:17–20; вж. Числа 9:10. Свещениците на процеса срещу Исус отказали да влязат в съдебната зала, за да не се осквернят и да не им бъде попречено да ядат пасхата (Йоан 18:28).

56. Тогава те потърсиха. Както бяха направили по-рано на Празника на шатрите (гл. 7:11). Но сега, с обединените усилия на садукееите и фарисеите (виж гл. 11:47), търсенето им се засили значително.

Той няма да дойде. С оглед на неотдавнашната заповед за арестуването на Исус, имаше значително съмнение дали Той ще присъства на празника. Гръцкият текст може да се тълкува като предаващ идеята: „Няма да посмее да дойде на празника, нали?“

Очевидно са се надявали, че Той ще го направи и по този начин ще улесни ареста Си.

57. Главни свещеници. Вижте стих 47.

Знаеше. Тоест, „разбрах“.

От гр. τέλει, „разкривам“, „докладвам“

## КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1 ДА 525

1–44ДА 524–536

3-7DA 526  
5 мл 208  
8-16DA 527  
9, 10 FE 471; 3T 108; 6T 167  
14, 15 DA 528  
19-21DA 529  
21-28DA 530  
25 GC 299; ML 349; PK 627; 6T 230  
25, 26 МЛ 295  
29-35DA 533  
36-39DA 534  
39-41DA 535  
40 КОЛОН 145  
41-44DA 536  
45-47DA 537  
47 ДА 539  
7-54DA 537-542  
48 ДА 540; ГК 27  
49, 50 DA 539  
50 ГК 615  
51, 52 DA 540  
54 ДА 541  
56 ДА 558

## ГЛАВА 12

1 Исус извинява Мария, която помазва краката му. 9 Хората се стичат да видят Лазар. 10  
Първосвещениците се съветват да го убият. 12 Христос влиза в Йерусалим. 20 Гърците желаят да видят Исус.  
23 Той предсказва смъртта си. 37 Юдеите са като цяло заслепени; 42 но много началници  
вярват, но не го изповядват; 44 затова Исус настоятелно призовава за изповядване на  
вярата.

1. След това Исус. [Празникът на Симън, Йоан 12:1-9=Мат. 26:6-13=Марк 14:3-9=Лука  
7:36-50. Основен коментар: Матей и Лука. Вижте Заключителното служение в Йерусалим;  
Продължителността на Христовото служение, Началото на галилейското служение, Служението  
на нашия Господ.] За обсъждане на връзката на този празник с този, записан в другите  
евангелия, вижте Допълнителна бележка върху Лука 7.

Шест дни преди Пасхата. Вечерята вероятно се е състояла в нощта на съботата  
преди разпятието (виж Матей 21:1; 26:3), което технически би било в първия ден от  
седмичата (виж Том II, стр. 101). Това би било точно шест дни, включително с летоброене  
(виж Том I, стр. 182), преди Пасхата, която се е паднала в петък (виж Допълнителни бележки  
върху Матей 26, Бележка 1).

Където беше Лазар. Вижте гл. 11:1.

2. Те направиха. Празникът беше в къщата на Симон (Матей 26:6).

Вечеря. Гръцки *deipnon* (виж върху Лука 14:12).

Марта е служила. Както изглежда характерно за нея (виж Лука 10:40).

3. Паунд. гр. литра, еквивалент на латинската *libra*, около 11 1/2 унции авоардюпоа (виж стр.  
50). Думата се среща в Новия завет само тук и в гл. 19:39.

Мехлем от нард. Гръцки *murou nardou pistikēs*. Същата комбинация от думи. се превежда като „миро от чист нард“ в Марк 14:3, в полето. „Чист“ е преводът на прилагателното *pistikos*. Тази дума липсва в превода на KJV на Йоан 12:3 и вероятно би трябвало да бъде добавена. Не всички обаче са съгласни, че *pistikos* означава „чист“, „истинско“. Някои предполагат значението „течност“. Други смятат *pistikos* за местно наименование. За описание на мирото вижте Лука 7:37.

Краката. Матей (гл. 26:7) и Марк (гл. 14:3) твърдят, че мирото е било излято върху главата. Без съмнение Мария е извършила и двете операции, като всеки евангелист отбелязва само една. Лука, подобно на Йоан, споменава помазването на краката (Лука 7:38).

Миризмата. Действието не можеше да бъде скрито. Силната миризма, която се разнасяше из стаята, нарече внимание на постъпката на Мария.

4. Един от учениците му. Матей отбелязва, че „учениците... негодуваха“ (Мат. 26:8). Критиката произлиза от Юда, но се разпространява сред другите ученици. Предай го. Вижте гл. 6:71.

6. Торба. Гръцки *glossokoton*, буквално, съд за мундщуците на духови инструменти, но думата започва да се използва и за описание на съд за общи предмети и по-специално за съхранение на пари. Следователно „касичка“ би бил подходящ превод. Думата се среща в LXX на 2 Лет. 24:8.

Гол. Гръцки *bastazō*, обикновено означаващо „да нося“ (Лука 7:14; 22:10; и др.), също така „да вдигам“ (Йоан 10:31). Тук значението е „да крада“, определение, ясно засвидетелствано в папирусите.

7. Срещу деня. Текстовите доказателства тук подкрепят тълкуването (вж. стр. 146) „за да го пази за деня на погребението ми“ или „нека го пази за деня на погребението ми“ (RSV). Точното значение на така преведената гръцка фраза обаче е неясно. Изглежда малко вероятно Исус да говори за запазване на част от съдържанието, която да бъде използвана по време на погребението Му. Той по-скоро намеква за мотива, който е подтикнал закупуването на мирото (виж Матей 26:12; Марк 14:8). За обсъждане на мотива на Мария при помазанието вижте Матей 26:12; вж. DA 559, 560.

9. Много хора. Като цяло, обикновените хора. Изразът се среща отново в стих 12.

Знаеше. По-скоро „разбрах“.

Може би ще види Лазар. Достатъчна причина. Човек, възкръснал от мъртвите, би привлякъл големи тълпи днес.

10. Но главните свещеници. [Заговорът за предателство, Йоан 12:10, 11 = Матей 26:1–5, 14–16=Марк 14:1, 2, 10, 11 Лука 22:1–6. Основен коментар: Матей. Вижте Страстната седмица] Във връзка със заговора за смъртта на Исус, главните свещеници замислили и смъртта на Лазар. Те не могли да повдигнат официално обвинение срещу Лазар. Тъй като обаче животът му бил свидетелство за божествеността на Този, когото осъдили на смърт, и отричане на доктрината, която мнозина от тях поддържали, а именно, че няма възкресение (вижте гл. 11:47), те сметнали за необходимо да убият и него.

11. Тръгнаха си. Или „започнаха да се оттеглят“ (Робъртсън). Тоест, те се оттеглиха от юдаизма и се присъедини към редиците на учениците на Исус.

12. На следващия ден. [Триумфалното влизане, Йоан 12:12–19=Мат. 21:1–11=Марк 11:1–11=Лука 19:29–44. Основен коментар: Матей. Вижте Закриване на служението в Йерусалим;

Страстна седмица.] Следващият ден ще бъде денят след празника или неделята (вижте на стих 1).

Много хора. Вижте стих 9. Въпреки че твърдението на Йосиф Флавий, че на определена Пасха Твърдението, че в Йерусалим са се събрали повече от 2 500 000 души (Война vi. 9. 3 [420–427]), вероятно е преувеличено, но въпреки това показва, че огромни тълпи са се събрали в Йерусалим през този период.

13. Клонки. Буквално „палмови клонки“. Палмовите клонки са споменати в 1 Мак. 13:51 във връзка с триумфалното влизане на първосвещеника Симон в кулата на Йерусалим. Палмите в ръцете на голямото множество от Откр. 7:9 са символ на триумф (вижте GC 665).

Плачеше. По-скоро „продължаваше да плаче“.

Цар на Израел. В гръцкия език думите са обърнати: „Осана: Благословен е, Който иде в името Господне, Царят на Израел.“ Първата част очевидно е цитат от Пс. 118:25, 26, а последната фраза „царят на Израел“ е алюзия към Зах. 9:9. За Месията като цар според еврейските очаквания вижте Лука 4:19; вж.

Йоан 18:37; 19:19. Евангелските писатели съобщават по различен начин за възторжените викове на множествата. Несъмнено са използвани най-различни изрази.

14. Младо магаре. Йоан пропуска подробностите за това как е било получено магарето (вж. Марк 11:1–7).

15. Не бой се. Тази фраза не се среща в еврейския или LXX превод на Захария 9:9, пасажът от Цитираният тук стих е от Исая 40:9.

16. Не разбрах. Учениците не разбираха целта и значението на настоящото действие на Исус. За обсъждане на целта вижте Матей 21:5; вж. ДА 571, 572. Въпреки че Исус ясно е казал на учениците Си за предстоящата Си смърт (Мат. 17:22, 23 и др.), те сякаш са забравили това във вълнението на момента. Неговият безпрецедентен акт, като позволил да бъде обявен за „Цар на Израел“, събудил надеждите им, че Той все пак ще изпълни техните очаквания и тези на множеството, ще се обяви за цар и ще поеме ролята на политически месия. След възкресението, чрез изучаване на пророчествата, водени от просветлението на Светия Дух, те разбрали целта на акта.

17. Голи свидетелства. Тези, които са били очевидци на възкресението на Лазар смесиха се с множествата и дадоха своето свидетелство. Така ентузиазмът се разпространи.

18. Срещнаха го. Имаше два народа, единият придружаваше Исус, а другият излизайки от Йерусалим, за да Го посрещнат.

19. Превъзмогавам. Гръцки *ὑπερβαίνω*, използвано тук в смисъла „да постигна“ (вж. гл. 6:63).

Светът. Могат да се цитират текстови доказателства (вж. стр. 146) за четенето „целият свят“. И двата израза означават просто „всички“. Езикът е хиперболичен. Идва от объркани и гневни хора. Вместо да намерят хора, готови да положат ръце на Исус и да Го предадат в тяхна власт, те виждат множествата да Го обграждат с радостни възгласи и да Го поздравяват като свой цар. При тези обстоятелства всеки опит за арестуване на Исус би предизвикал смут. Водачите се обърнаха към Исус да успокои множествата, но без успех (Лука 19:39, 40). Всичко, което можели да направят, било да гледат шествието и да видят как омразният им враг влиза в Йерусалим с царски триумф. Вероятно са се чувствали донякъде като Аман, който води Мардохей на царски кон (Естир 6:11). Без да знаят каква е всъщност Неговата цел, те несъмнено си представяли, че Исус е на път да се провъзгласи за цар, да премахне властта им и да поведе бунт срещу Рим.

20. Някои гърци. [Интервю с гърците, Йоан 12:20–36a.] Този инцидент вероятно се е случил във вторник преди разпятието, във връзка с последното посещение на Исус в Храма (вж. върху Матей 23:1; вж. ДА 621).

Да се поклонят. Фактът, че те дойдоха да се поклонят, а не да участват в Пасхата предполага, че тези гърци не са били пълни прозелити. Йосиф Флавий споменава чужденци, които са дошли в Йерусалим, за да се поклонят по време на Пасхата (Война vi. 9. 3 [427]). Половината прозелити, подобно на езичниците, са били ограничени до Двора на езичниците. За описание на дворовете на Храма вижте Мишна Мидот, Сончино, издание на Талмуда, стр. 1–23; вж. Келим 1. 8, изд. Сончино. от Талмуда, стр. 11.

21. Филип. Вижте Марк 3:18.  
Витсаида. Вижте Матей 11:21.

Бихме. По-скоро „ние желаем“ или „ние желаем“.

Вижте. Тук се използва в смисъла на „да се проведе интервю“, както в Лука 8:20. Относно целите на предложеното интервю вижте ДА 622.

22. Разказва Андрей. И Филип, и Андрей носеха гръцки имена, а елинистичният им произход Потеклото може да обясни участието им в настоящия инцидент. Причината, поради която Филип се е консултирал с Андрей, не е посочена, но очевидно е потърсил съвета на Андрей, за да представи на Исус случая с питащите гърци (виж гл. 6:8). В разказа за нахранването на петте хиляди души (гл. 6:1–14) Андрей отразява по-практичен начин на мислене от Филип, който там е показан не само като предпазлив, но и като бавен по сърце да вярва.

23. Отговори им. Думите бяха по-скоро отговор на ситуацията, породена от посещението на гърците, отколкото директен отговор на тях.

Часът дойде. По-рано Исус беше обявил, че часът Му още не е дошъл (виж гл. 2:4; 7:30; 8:20; вижте на гл. 2:4). Сега обаче часът на Неговата смърт приближаваше. Оставаша само четири дни включително до разпятието. Посещението на гърците несъмнено подсказа на Исус какъв ще бъде резултатът от Неговата смърт, а именно обръщането на мнозина от езическите народи във вярата.

Син човешки. Вижте върху Матей 1:1; Марк 2:10.

24. Наистина. Вижте върху Мат. 5:18; Йоан 1:51.

Пшенично зърно. По-скоро „пшенично зърно“.

Умират. Проста илюстрация от природата. Зърно пшеница, поставено в почвата, умира като пшенично зърно, но животът не е унищожен. В зърното има зародиш на живот, който разтварянето на зърното не може да унищожи. При растежа на новото растение едно зърно се превръща в много зърна. Такова умножение обаче не се случва, ако семето не е хвърлено в земята. Така беше и с Исус. Ако Той беше избрал да не умре за виновния род, щеше да остане „сам“. Човешкият род щеше да загине и нямаше да има реколта от души за царството. Чрез смъртта Си Исус донесе живот на всички, които биха потвърдили вярата си в Него. Сравнете аргумента на Павел в 1 Коринтяни 15:36.

25. Обича живота си. Вижте върху Мат. 10:39; вж. Марк 8:35; 10:39. Думата за „живот“ тук е *psuchē* (виж върху Мат. 10:28), често превеждана като „душа“ (Марк 8:36, 37; и др.). Този, който е решен да спаси и запази физическия си живот тук, ще загуби своята „душа“ или вечния си живот. Този, който е готов да се пожертва в служба на Бога в този свят, ще запази своята „душа“ и ще се радва на вечен живот в идния свят. Така „законът за саможертвата е закон за самосъхранението“, „законът за егоцентризма е закон за самоунищожението“ (ДА 623, 624). Този, който е готов да отхвърли всичко най-скъпо в този живот, което стои на пътя на духовния му растеж, накрая ще открие, че е загубил

нищо достойно и че е придобил истинското богатство (виж Филипяни 3:8–10). Светът гледа на пътя на себеприносянето и саможертвата като на глупост и разхищение, както малко дете може да сметне хвърлянето на добро зърно в земята за безсмислено разхищение. Но бъдещият свят ще разкрие, че преданият на този настоящ свят наистина е бил глупав и че Божието дете е било наистина мъдро. Окончателната загуба и унищожение на „душата“ е описано в Матей 10:28.

Мрази. Тук се използва в смисъл на „обичам по-малко“ (вижте върху Лука 14:26).

26. Служи ми. Вижте върху Йоан 12:25; вж. Марк 9:35; 10:43–45.

Следвай ме. Вижте върху Матей 16:24; вж. Марк 8:34.

Където съм аз. Духовното общуване и общуването с неговия Господ ще бъде привилегия на този, който служи на Господа в този живот (Матей 28:20), а общуването лице в лице ще бъде негово удоволствие в идния свят.

Отец Моят почита. За наградите за служба вижте Марк 10:29, 30. Условието и наградите за ученичество са дадени тук, несъмнено по отношение на гърците, които очевидно са обмисляли ученичество.

27. Душата ми. И идиоматичен израз, практически еквивалентен на „аз“ (вижте върху Пс. 16:10).

Смутен. Гръцки *tarassō*. Същият глагол се среща в гл. 11:33; 13:21, като Исус е подлогът. В гл. 14:1, 27 Исус съветва учениците Си да не се „смуцават“. Причината за настоящата мъка на Исус е посочена от Неговата молитва: „Отче, спаси ме от този час“. Посещението на гърците е напомнило за събирането на езичниците. Но между евангелската жетва и настоящия момент е стоял кръстът и психическата и физическа агония, която ще бъде свързана с него. От това човечността на Исус се е отдръпнала. Живото съзерцание на сцените, които предстоят, е причината за внезапната душевна мъка на Господа (вж. Мат. 26:38).

Спаси ме. Тази молитва е подобна на онази, отправена няколко дни по-късно в Гетсиманската градина (Мат. 26:39). Можем да бъдем сигурни, че ако можеше да се намери друг начин за спасение на човека, включващ по-малко жертви, молитвата на Исус щеше да бъде чула. Но безкрайната жертва беше необходима, за да се постигне всичко, което планът на спасението беше предназначен да постигне (вижте РР 68, 69). С оглед на това Исус се подчини, за да осъществи плана докрай.

28. Отец. Вижте върху Матей 6:9; Йоан 11:14.

Прослави името си. Гръцкият език поставя ударение върху местоимението „твое“. Тази молитва беше в хармония с това, което Исус по-рано е учил относно връзката Си с Отца, чиято слава Той постоянно е търсел (виж гл. 7:18; 8:50). За „име“, представляващо характер, вижте Мат. 6:9.

Тогава дойде. При два предишни случая се чу глас от небето – при кръщението (Мат. 3:17) и при Преображението (Мат. 17:5).

Прослави го. Чрез живота, служението и чудесата на Исус (виж например гл. 11:4).

Прославете го отново. В смъртта и възкресението на Исус.

29. Прогърмя. Хората чуха звука на гласа от небето, но не можеха да разберат значението му, както беше и с онези, които чуха гласа, който говореше на Павел по време на неговото обръщане във вратата (вижте Деяния 23:9).

Ангел проговори. Някои интерпретираха звука като божествено послание. Това изглежда означава, че са разбрали какво се казва. Съдейки по отговора на Исус, че

глас дойде „заради вас“, изглежда, че гърците, и без съмнение други, са чули и разбрали гласа (виж DA 625). За тях той би дошъл като потвърждаващо доказателство, че Исус наистина е Изпратеният от Бога.

30. Заради вас. Вижте върху стих 29; вж. DA 625.

31. Сега. Настъпи важен час в историята на света. Исус щеше да умре за виновния род, като по този начин осигури спасението на хората и направи сигурно поражението на царството на Сатана. Изразът „сега“ беше изпълнен с най-сериозно значение.

Съд на този свят. Не че Исус щеше да седне като съдия, „защото Бог не изпрати Сина Си на света, за да съди [или „съди“, както най-често се превежда krino ] света; но за да бъде светът спасен чрез Него“ (виж гл. 3:17). Чрез връзката си със Сина обаче, хората решаваха вечната си съдба (виж гл. 9:39). Като отказаха да приемат Исус като Месия на пророчеството и като Спасител на света, еврейският народ запечата съдбата си и си навлече осъждане.

Княз на този свят. Тази титла за Сатана се среща само в Йоан (вж. гл. 14:30; 16:11). Други титли, които са му дадени, са „бог на този свят“ (2 Кор. 4:4) и „княз на властта на въздуха“ (Еф. 2:2). Относно узурпираната от Сатана власт на този свят вижте Мат. 4:8, 9.

Изгонване. По-рано е имало изгонване, когато Луцифер паднал от високото си положение (виж PP 42). Сега делото му щело да бъде допълнително ограничено. Чрез отношението си към Божия Син, Сатана се разкрил в истинския си характер. Отсега нататък той не можел „вече да чака ангелите, когато дойдат от небесните дворове, и пред тях да обвинява Христовите братя“ (DA 761). Вижте по-нататък Откр. 12:7–9.

32. Издигнат. Тоест, на кръста. Същият глагол се среща в гл. 3:14 (виж коментара там), където Исус сравнява Неговото издигане с издигането на змията в пустинята. В гл. 8:28 Исус отново говори за Неговото издигане и говори за действието, извършено от юдеите. Това ясно показва, че Той не говори за Своето възнесение.

Ще рисувам. Кръстът, в хиляди животи, се е доказал като по-магнитен от всички очарованията на света. След доста безплодните си усилия в Атина, където беше посрещнал логиката с логика, Павел реши в Коринт „да не знае между вас нищо друго освен Иисус Христос, и то разпнат“ (1 Кор. 2:2; вж. AA 244). В резултат на това неговите трудове бяха изключително успешни. Магнетизмът на кръста по никакъв начин не е намалял с течение на вековете. Той все още е „силата и мъдростта на Бога да събира души за Христос“ (6Т 67).

Всички мъже. Думата „мъже“ е предоставена и включването ѝ ограничава прилагането на стих само за членовете на човешкото семейство. Той трябва да бъде пропуснат, защото не само членовете на човешката раса бяха привлечени към Христос чрез жертвата на Него, но ангели и жителите на другите светове бяха привлечени отново към Него чрез демонстрацията на жертвената любов на Бога (Кол. 1:20).

33. Каква смърт. Вижте на стих 32.

34. Закон. Гръцка дума *nomos*, тук използвана от Стария завет като цяло, както в гл. 10:34 (виж коментара там).

Христос пребъдва завинаги. Възможно е говорещите да са се позовавали на такива пасажки като Пс. 89:36; 110:4; Исаия 9:6; Дан. 7:13, 14. Апокалиптичната литература от този период ясно си представя царуването на Месията като вечно. Например, псевдоепиграфската книга на Енох (виж стр. 87) заявява относно Избрания: „Защото мъдростта се излива като вода и славата не престава пред Него довека“ (49:1). „И Господът на духовете“

ще пребъдва над тях и с Човешкия Син ще ядат, ще лежат и ще стават за вечни векове“ (62:14).

Човешкият Син. Вижте Матей 1:1; Марк 2:10.

Трябва да бъде издигнато. Разпитващите не можаха да съгласуват позоваването на Исус на Неговата смърт с това, което според тях Писанията учат относно вечното царуване на Месията. Ако под термина „Син човешки“ Исус е имал предвид Месията, както очевидно са го разбирали юдеите (вижте Енох 62:14, цитиран по-горе под „Христос пребъдва довека“; вижте също стр. 87), тогава какво е било това позоваване на Неговата смърт? Въпросът показва, че хората са разбирали термина „въздигнат“ като отнасящ се до смъртта.

35. Още малко. Исус не отговори директно на въпроса. Имаше други, по-важни неща, които те трябваше да разберат в момента. Времето изтичаше. Исус, Светлината на света (гл. 8:12), скоро щеше да напусне този свят. Последните лъчи светлина светеха. Шест месеца по-рано Той беше казал: „Още малко време съм с вас“ (гл. 7:33). Оставаха само няколко дни. Той призова хората да Го приемат сега. Трябваше да се възползват от настоящите си възможности и да не губят време във въпроси и съмнения.

Ходене. Гръцки: peripateō (виж на гл. 7:1).

Хайде. Или „изпреварвам“.

Ходи в тъмнината. Вижте на гл. 8:12.

36. Деца на светлината. Вижте Лука 16:8. Вярващият става подобен на Този, в Когото вярва. Тези, които приемат Исус, Светлината, самите те стават центрове, от които светлината се излъчва към другите (вижте Матей 5:14–16).

Скрил се. Сравнете гл. 8:59. Това беше последният ден на Исус в Храма. Беше, както и последният Му ден от публичното Му служение. След последен апел към водачите на Израел, Исус напусна Храма завинаги. Вижте Матей 23:38.

37. Не вярвах. [Окончателно отхвърляне от еврейските водачи, Йоан 12:366–50. Вижте Заключително служение в Йерусалим.] За чудесата като основа на вярата вижте стр. 208, 209.

38. Може да се изпълни. Гръцкият израз може да се преведе като изречение на резултат, а не на цел, както в гл. 9:3 (вижте коментара там; вж. гл. 11:4). Тогава пасажът би гласял: „Те не повярваха в Него; в резултат на това се изпълни словото на пророк Исаия и т.н.“ Вижте по-подробно Матей 1:22; Йоан 12:39.

Господи, кой е повярвал? Цитат от Исаия 53:1, от LXX, а не от еврейски. Двете четения са идентични, с изключение на титлата „Господ“, която не се появява на еврейски. Вижте за Исаия 53:1.

39. Не можех да повярвам. Това твърдение трябва да се разбира в светлината на коментара върху стих 38. Божието предумисъл не изключва свободния избор. Пророчеството на Исаия е просто предсказание за това какво е видяло Божието предумисъл. „Пророчествата не оформят характеристиките на хората, които ги изпълняват. Хората действат по собствена свободна воля“ (EGW RH 13 ноември 1900 г.). Вижте върху Матей 1:22; Йоан 3:17–20.

40. Заслепиха очите им. Цитат от Исаия 6:10, макар и да не съответства напълно на настоящите ни еврейски и LXX текстове. Йоан вероятно е цитирал свободно или е имал пред себе си вариант на текст. За коментар вижте Исаия 6:10; Матей 13:15.

41. Когато видя славата си. Могат да се цитират текстови доказателства (вж. стр. 46) за „защото той видя славата Му.“ Във всеки случай, препратката изглежда е видението от Исаия 6, във връзка с което са изречени думите от Йоан 12:40.

42. Сред главните владетели. В контраст със слепотата на нацията.

Не се изповяда. По-скоро „продължи да не се изповядва“. Въпреки това, ето отговора на въпроса, зададен известно време по-рано: „Някой от началниците или от фарисеите повярва ли в Него?“ (гл. 7:48). Някои по-късно Го изповядаха открито, като например Никодим (гл. 19:39; вж. гл. 3:1) и Йосиф от Ариматея (вж. върху Мат. 27:57).

Изгонете. Вижте гл. 9:22.

43. Обичаше похвалата от хората. Вижте Мат. 23:5. Мишна казва следното, показвайки стойността, която се отдава на похвалата и почитта от хората: „Нека честта на твоя ученик ти бъде толкова скъпа, колкото твоята собствена, и честта на твоя колега, колкото благоговението към твоя учител, и почитта към твоя учител, като страх от небето“ (Aboth, 412, Soncino ed. of the Talmud, стр. 50, 51).

44. Исус извика. Конкретният момент на това обръщение, по отношение на заминаването и скриването на Исус, споменати в стих 36, е несигурен. Стихове 37–50 изглежда са коментарът на Йоан относно отхвърлянето на Месията. Учението в Храма на този ден завърши публичното служение на Христос. Оттогава нататък Неговото учение беше насаме за Неговите ученици.

Върху Този, Който Ме е пратил. Фразата „който Ме е пратил“ е често срещана в Йоан (гл. 5:24, 30, 37; 6:38, 39, 40, 44; и др.). Тази клауза подчертава пълното единство на Сина с Отца (виж върху гл. 3:17; 10:30).

45. Този, Който Ме е изпратил. Христос дойде, за да представи характера на Своя Отец пред света (виж гл. 1:18). Когато Филип каза: „Господи, покажи ни Отца“, Исус заяви: „Който е видял Мене, е видял Отца“ (гл. 14:8, 9). Отец и Синът бяха свършено единни в своите цели, намерения и действия (виж гл. 10:30).

46. Светлина. За Исус Светлината вижте гл. 1:4; 8:12.

В тъмнина. Вижте върху 1 Йоан 2:11; вж. Йоан 12:35, 36.

47. Да не съдим. Вижте гл. 3:17; 9:39.

48. Този, който съди. Сравнете гл. 5:45. Тук не е Моисей, а словото на Христос, че съди. Фактът, че съвременниците на Исус са чули от Него истината относно Неговата идентичност и мисия, ги е оставил без извинение. Те не са могли да твърдят, че не знаят изискванията за спасение. Ако не са чули истината, нямаше да бъдат държани отговорни (вижте гл. 9:39–41). Така е и с онези, които чуват Божието Слово днес. Голяма е отговорността, поставена от Бог върху слушателите! Те могат да осмиват и дори да презират проповедите, но накрая за своя мъка ще открият, че трябва да дадат отчет за това, което са направили, предвид това, което са чули.

49. За себе си. Отхвърляйки думите на Исус, юдеите отхвърляха Бог Отец, когото твърдеха, че почитат. Исус се опита да ги предупреди за това. Така е и когато хората отхвърлят думите на пратениците, но и на Този, който им е дал от Небето. Те отхвърлят не само пратениците, но и Този, който им е дал посланието и ги е изпратил (вижте Матей 10:40).

50. Вечен живот. Вижте гл. 3:16. Заповедта на Отца беше хората да вярват в Христос, когото Той беше изпратил в света. Само така можеха да бъдат спасени (вижте Деяния 4:12). В паралелно изявление Йоан заявява: „Това е Неговата заповед: да вярваме в името на Сина Му Исус Христос“ (1 Йоан 3:23). Юдеите вярвали, че спасението ще дойде при тях, защото се упражняват в изучаването и спазването на Тората. Много от тях полагали надеждата си за вечен живот на произхода си от Авраам. Исус предупреди, че само онези, които приемат Исус Христос като Син на

Бог, Спасителят на света, ще бъде спасен. „А това е вечен живот, да познаят Тебе, единствения истински Бог, и Исуса Христа, Когото си изпратил“ (Йоан 17:3).

#### КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1 ДА 557  
1–11 ДА 557–568  
3 МЛ 80; 6Т 84  
3–6 ЕВ 165, 268; ДА 559; 4Т 485, 487  
4, 5 ДА 720; 1Т 192; 4Т 550  
4–7 4Т 42  
8 ДА 640  
9–11 СЛ 265  
12–19 ДА 569–579  
19 ДА 571  
20–23 ДА 621  
20–43 ДА 621–626  
24 СЛ. 86; Изд. 110; 6С 186  
24, 25 ДА 623  
25 ДА 626; МР 302; 9Т 56  
26 ЕВ 686; МН 226; 2Т 40, 148; 6Т 312, 415  
26–28 ДА 624  
28 ДА 409; 8Т 202  
28–33 ДА 625  
31 ДА 679; 9Т 22  
31, 32 ПП 68  
32 АА 249; СТ 434; ДА 626; Ед 192; ГВ 160; МВ 9, 44; МР 137; СС 26; ТМ 226,  
378; 4Т 418, 624; 6Т 237, 449; 7Т 11, 29  
34–36 ДА 626  
35 ЕВ 215, 450; СС 312; МР 334; РР 269; ТМ 163; 1Т 262; 3Т 63, 65, 230, 436; 8Т  
143; 9Т 154  
35, 36 СТ 369  
36 СМ 40; 3Т 50  
40 ДА 626; ЕВ 450  
42 СЛ 105; ДА 626  
48 ДА 626; 5Т 434

#### ГЛАВА 13

4

1 Исус измива краката на учениците, увещава ги към смирение и любов. 18 Той предсказва и открива на Йоан чрез знамение, че Юда ще Го предаде, 31 заръчва им да се обичат един друг и предупреждава Петър за отричането Му.

1. Преди празника. [Измиване на нозете на учениците, Йоан 13:1–20 = Лука 22:24–30. Основен коментар: Лука и Йоан.] Този инцидент се е случил във връзка с Пасхала

---

<sup>4</sup> Никол, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с екзегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (Йоан 9:40). Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.

вечеря в четвъртък вечерта на Страстната седмица. За обсъждане на хронологичните аспекти на тази вечеря вижте Допълнителни бележки върху Матей 26, Бележка 1.

Неговият час беше дошъл. По-рано в служението Си Исус беше заявил, че часът Му още не е дошъл (вижте гл. 2:4). Сега критичният час беше настъпил. Същата нощ Той щеше да бъде предаден в ръцете на враговете Си и преди да мине еврейският ден, който започваше по залез слънце, Исус щеше да си почине в гробницата на Йосиф.

Напуснете този свят. Исус е дошъл от Бога (вижте гл. 1:1, 14), е бил изпратен в света (вижте гл. 3:17), но не е трябвало да остане в този свят (гл. 16:7). След като завърши делото Си на земята, Той ще се върне при Отца Си. Тези факти Йоан многократно подчертава (вижте стр. 892).

Неговите собствени. Тук става дума по-специално за учениците, а не за еврейския народ, както е в гл. 1:11. В света. Неговите ученици бяха „в света“, но не „от“ него (гл. 17:11–16).

Докрай. Гръцки *eis telos*, преведено в 1 Сол. 2:16 „докрай“. Същото значение може да се приложи и тук, въпреки че буквалният превод „докрай“ също е подходящ за контекста.

2. Вечерята е приключила. Текстовите доказателства са разделени (вж. стр. 146) между това и прочита „докато вечерята беше в ход“. Съчетаването на информация, предоставена от различните евангелски автори, води до заключението, че последният прочит е правилен.

Въпреки това, измиването на краката вероятно се е случило в началото на храненето, във връзка с пасхалната вечеря (вж. ДА 645, 646; виж върху Лука 22:24). Не всички подробности за процедурата по време на Тайната вечеря са отбелязани от евангелските писатели; следователно не може да се знае със сигурност в кой момент по време на пасхалния ритуал (вж. върху Матей 26:21) - ако наистина обичайният ритуал е бил стриктно спазен от Исус по този повод - е била въведена Господната вечеря (вж. ДА 653).

Да го предаде. Вижте върху Мат. 26:14; вж. Лука 22:3.

3. Всички неща. Тоест, свързани с плана на спасението (Йоан 17:2; Евр. 2:8; виж върху Мат. 11:27; Йоан 3:35).

Дойде от Бога. Този факт несъмнено впечатлява факта, че въпреки че Исус споменато, за да покаже, че когато Исус миеше прашните нозе на учениците Си, Той напълно осъзнаваше Своята божественост. По този начин действието беше върховна демонстрация на Неговото смирение. Отиде при Бога. Вижте стих 1.

4. Става от вечеря. Имаше обичай да се отпусне на кушетка по време на хранене (вижте Марк 2:15).

Свали дрехите Си. Тоест, горната Си дреха, която би спъвала движенията Му. Вижте Матей 5:40.

Препаса се. Целта на тези действия и на последвалите може да се заключи от разказа на Лука относно борбата за върховенство сред учениците (вижте върху Лука 22:24). Исус имаше за цел да даде пример за смирение, безкористно служене. Той се надяваше, че практическата демонстрация ще впечатли учениците Му, както никое просто правило не би могло.

5. Измиване на краката на учениците. Според еврейския обичай, който вероятно датира от По времето на Исус, измиването на краката на господаря е било едно от задълженията на чуждестранния роб, но не се е очаквало от еврейския роб. Това обаче е било услуга, която съпругата е дължала на съпруга си, а децата на баща си. (Вижте Щрак и Билербек, „Коментар към новия завет“, том 2, стр. 557). Поради това услугата е била считана за долнопробна. Доколкото

Тъй като по време на Тайната вечеря не е присъствал слуга, един от учениците е трябвало да се заеме със задачата, но никой не се е предложил доброволно.

6. Ти ли ще ми умиеш краката? Ударението в гръцкия текст е върху местоименията „ти“ и „мой“: „Ти ли ще ми умиеш краката?“ Някои коментатори предполагат, че Петър може да е свил краката си, когато е казал тези думи. Действието би било в хармония с неговата импулсивна природа (Матей 16:22; Йоан 13:37). Вижте върху Марк 2:15.

7. Какво правя аз. Акцентът в гръцкия език е върху местоименията „аз“ и „ти“: „Какво правя аз, ти сега не знаеш.“ Пълното значение на постъпката на Исус ще бъде разбрано едва по-късно. Междувременно Петър беше помолен да прояви вяра и смирение да се подчини на волята на Учителя.

8. Никога не се мий. Негативната страна е силно изразена в гръцкия език. Такива силни изблици са характерни за речта на Петър (вижте на стих 6). Думите му бяха думи на самоувереност, а не на смирение предаване. Той не чака последващото знание, което Исус му предлага.

Няма дял с мен. С оглед на символичното значение на деянието, което Исус извършваше, само по този начин Петър можеше да има дял с Христос (вижте стихове 12, 15). Освен това, независимият дух и надменното отношение на Петър бяха несъвместими с характера на онези, които се радват на духовно общение със своя Господ в този живот и които се надяват да се радват на вечно общение с Него в идния свят.

9. Не само краката ми. Още един от характерните импулсивни изблици на Петър. Осъзнавайки че като отказва да приеме своя Учител, се изправя пред перспективата за раздяла с Него, Петър веднага се предава, но характерно за него дори сега се стреми да даде допълнителни съвети на своя Учител. Той все още не разбира значението на постъпката.

10. Измит. Гръцки *louō*, „да се изкъпя“. *louō* се използва за измиване на цялото тяло (вж. Деяния 9:37 и в LXX Изх. 2:5; 29:4; Лев. 14:8, 9; и др.). Когато се измива само част от тялото, обикновено се използва думата *niptō*, както по-късно в този стих и в Мат. 6:17; 15:2; и др. Исус вероятно тук говори за обичая да се къпе човек преди да отиде на пиршество. Когато гостите пристигнали, те трябвало само да им измият краката. От това е ясен духовният урок. Учениците били получили духовно очистване в „извора, отворен за дома Давидов... за грех и за нечистота“ (Захария 13:1). Те не били изпаднали в отстъпничество, така че да се нуждаят от пълно пречистване. Животът им обаче не бил безгрешен. Те често се поддавали на предложенията на Сатана. Измиването било значимо само защото представлявало премахване на греха чрез искрено покаяние и изповед.

Нозете Му. Могат да се цитират текстови доказателства (вж. стр. 146) за пропускането на думите „спасяваме“ и „нозете Му“, като по този начин пасажът се чете така: „който е бил окъпан, няма нужда да се мие“. Въпреки това, както текстово, така и контекстуално, преобладаването на доказателствата е в полза на запазването на думите.

Но не всички. Става дума за Юда, който никога не се е предал напълно на Христос.

11. Защото той знаеше. Исус знаеше това „от началото“ (гл. 6:64).

Кой трябва да предаде. Буквално „предателът“. Гръцкият език представя действието като вече се случваше, както, разбира се, беше вярно (виж върху Матей 26:14; вж. ДА 645).

12. Взе дрехите му. Вижте стих 4.

Знаете ли? Част от значението на деянието вече ги беше впечатлило. Примерът на Исус за безкористна служба беше смирил гордостта им, но пълното духовно значение на службата тепърва щеше да бъде разкрито.

13. Викате. Тоест, ваш обичай е да викате.

Учител. Гръцко *didaskalos*, буквално означаващо „Учител“ (вижте на гл. 1:38).

Господ. Гръцки *kurios*, термин, използван както за хора (Мат. 6:24 [преведено като „господар“]; и др.), така и за Божество (Мат. 1:22; и др.). По-често *kurios* представляваше просто обща титла на уважение, съответстваща на „господар“. По-късно, и може би понякога преди възнесението на Исус (виж Йоан 20:28), думата се използваше и в пълния ѝ смисъл, приписвайки божественост на Исус (виж Деяния 10:36; Рим. 14:8; и др.). Двете титли са споменати тук, несъмнено, за да се подчертае фактът, че въпреки че Исус беше изпълнил тази обикновена задача, Той все още беше Учител и Господ. Службата не беше накърнила Неговото достойнство. Вижте Йоан 4:11.

14. Трябва. Гръцко *opheilō*, „да бъде длъжен“. *Opheilō* се превежда като „дълга“ в Мат. 18:28 и „да бъде длъг“ в Лука 17:10; Рим. 15:27. Христовият пример за смирено служение е трябвало да бъде подражаван на Неговите последователи. Службата, изисквана от тях, е била самозабравящо служение на любов, което поставя интересите и удобствата на себе си зад и под тези на другите.

15. Пример. Исус правеше повече от това да дава пример за служение. Той установяваше обред, който Неговите последователи да спазват до края на времето, обред, предназначен да напомни живо уроците от първоначалното служение. Обредът има тройно значение: (1) Той символизира очистването от греха. Кръщението символизира първоначалното очистване на душата от греха. Очистването от натрупаните впоследствие нечистотии се символизира от обряда на измиване на краката. Както в случая с кръщението, обредът няма никакво значение, освен ако участникът чрез покаяние и пълно обръщане не е изгонил греха от живота си. Няма никаква заслуга в самото действие на измиване на краката. Само когато е имало подходяща предварителна подготовка, службата придобива смисъл. (2) Той символизира обновено посвещение на служението.

Този, който участва и се навежда, за да измие краката на братята си, по този начин показва, че е готов да се включи в службата на Учителя, независимо колко смирена може да бъде тази служба. (3) Това е символ на духа на християнското общение. Следователно обредът е подходяща подготвителна служба за участие в Господната вечеря. За по-нататъшно обсъждане на темата вижте ДА 642–651.

16. Наистина. Вижте върху Мат. 5:18; Йоан 1:51.  
Слугата. Или „робът“.

Не е по-голямо. Ако не е било под достойнството на Господаря да извършва незначителна услуга, слугата или робът със сигурност не би трябвало да я смята за под достойнството си (вж. Лука 6:40; виж Матей 10:24; Лука 22:27).

17. Ако знаете. Познаването на дълга възлага върху човека отговорността за изпълнението му. Човек не е държан отговорен за неща, които не знае, стига, разбира се, невежеството му да не е умишлено (виж Йоан 9:41; 15:22; Римляни 5:13; Яков 4:17).

Щастлив. Гръцки *makarion* (виж на Мат. 5:3).

Ако ги вършите. Правенето не е отделено от изповядването (вижте Матей 7:21; Лука 6:46; 12:47; Рим. 2:13; Яков 1:25).

18. Не за всички вас. Думите на благословия, изречени в стих 17, не се отнасят за цялото група. Юда, предателят, е изключен.

Знам. Исус познаваше характера на всеки от учениците Си и от самото начало знаело се, че Юда ще Го предаде (виж гл. 6:64). За обсъждане на причините, поради които му е дадено място сред дванадесетте, вижте Марк 3:19.

Избран. Вижте гл. 6:70.

Може да се изпълни. Пророчеството не е предрекло, че Юда ще предаде своя Господ. Божественото предуздание е предвидило какво ще се случи (вижте на гл. 12:39).

Който яде хляб. цитат от Пс. 41:9 (виж коментара там).

19. Преди да дойде. Ако Исус не беше казал предварително на учениците за отстъплението Юда, те може би са заключили, че Той е допуснал грешка в преценката си, когато е позволил на Юда да бъде един от Дванадесетте. Изборът на Юда е бил идея не на Исус, а на самите ученици (вижте Марк 3:19). Изпълнението на пророчеството е печатът на потвърждение върху този, който изрича предсказанието.

Аз съм Той. Вижте гл. 8:24.

20. Приема ме. Виж Мат. 10:40.

21. Смутен. [Предателят е разкрит, Йоан 13:21–30=Мат. 26:21–25=Марк 14:186–21=Лука 22:21–23. Основен коментар: Матей и Йоан.] Вижте върху гл. 12:27.

Наистина. Вижте Мат. 5:18; Йоан 1:51.

Предай ме. Съобщението е по-конкретно, отколкото в стихове 18, 19. Сравни Мат. 26:21; Марк 14:18.

22. Съмняващ се. Гръцки арогеѓ, „да се чувстваш в недоумение“, „да се озадачиш“, както във 2 Кор. 4:8. Учениците бяха озадачени, защото не можеха да разберат как някой от групата би предал Исус.

23. Облегнат на гърдите на Исус. За обсъждане на обичая да се облегнат на трапезите вижте Марк 2:15. Гостите се облегнаха на лявата си ръка върху възглавници, специално предназначени за такива случаи. Фактът, че Йоан облегна глава на гърдите на Исус, показва, че позицията му е била отъясно на Исус. Известният шедьовър на Леонардо да Винчи, „Тайната вечеря“, не представя правилно начина, по който гостите са се облегнали на масата.

Когато Исус обичаше. Любимото наименование на Йоан за себе си (виж ст. 19:26; 20:2; 21:7, 20). В гл. 20:2 думата за „обичан“ е филое, докато в другите пасажи се използва агапао (вижте на гл. 11:5).

24. Махна му. Някои предполагат, че Петър е заемал позицията отляво на Исус. Ако обаче това беше неговата позиция, щеше да му е трудно да направи знак към Йоан. По-правдоподобно е мнението, че Юда е заемал тази важна позиция (вж. DA 644).

26. Съп. гр. psōmion, „малко“, „хапка“, може би хляб, въпреки че някои предполагат, че тук може да се отнася до горчиви билки, част от които, според пасхалния ритуал, е трябвало да се потопи в соса релиш или харосет (вж. върху Мат. 26:21, 23).

Юда Искаротски. Вижте Марк 3:19.

Син на Симон. Вижте гл. 6:71.

27. Сатана. Името се среща само тук в Йоан. На други места апостолът нарича Сатана „дявол“ (гл. 8:44; 13:2). За значението на името „Сатана“ вижте Йов 1:6; Захария 3:1; Матей 4:1.

Влезе в него. Тоест, завладя го напълно. Досега все още имаше беше възможност за Юда да се покае, но в този момент той прекрачи границата.

Действайте бързо. Ако Исус, истинският пасхален Агнец, е трябвало да бъде заклан в деня, в който са били заклани обичайните пасхални агнета (вижте Допълнителни бележки към Матей 26, Бележка 1), не е оставало много време за Юда да извърши подлото си деяние.

28. Знаеше. По-скоро „беше узнал“ или „разпознал“. Дискусията се отнасяше до предателството, но не беше необходимо думите на Исус към Юда (ст. 27) да се свързват с предателството. Самият Юда обаче разбираше какво е имал предвид Исус.

29. Торба. Гръцки glossokomion, „кутия за пари“ (виж гл. 12:6). Юда беше ковчезникът на групата.

Срещу празника. Тоест, „за празника“. Учениците вече бяха осигурили за себе си собствена пасхална вечеря, обаче Пасхата и Празникът на безквасните хлябове все още предстояха. Някои, които се стремят да установят деня на редовния празник Пасха, изтъкват аргумента, че за Юда би било невъзможно да купи провизии в празничен ден. Този аргумент е невалиден. Юдеите са разрешавали покупката на храна в този ден, при условие че сделките не са били извършвани по обичайния начин. Това е изяснено по обичайния начин. Това е ясно посочено в Мишна: „Човек не може да точи нож на празник, но може да го прокара над друг нож [за да го наостри]. Човек не може да каже на месаря: „Претегли ми месо за един денар“, а заколи [животното] и го раздели между тях. Човек може да каже [на празник] на съседа си: „Напълни ми този съд“, но не с мярка. Р. Юда казва: Ако беше мерителен съд, той не може да го напълни. Разказва се за Аба Саул б. Батнит, че той пълнил мерките си в навечерието на празника и ги давал на клиентите си на празника. Аба Саул казва: Той правел това и през междинните дни на празника, заради яснотата на мярката; но мъдреците казват: Той правил това и в обикновен ден, за да източи мерките. Човек може да отиде при търговец, когото обикновено покровителства, и да му каже: „Дай ми [толкова много] яйца и ядки, и да каже...“ числото; защото това е начинът на домакина да смята в собствения си дом“ (Беца 3. 7, 8, издание на Сончино на Талмуда, стр. 144, 148, 152).

На бедните. Поводът беше подходящ за дарения на бедните, които биха могли в противен случай няма да можем да осигурим пасхални агнета за празника.

30. Веднага излезе. Юда разбра значението на думите на Исус (виж DA 654). Той знаеше, че Учителят чете намеренията му. Решението му да не се поддаде го отведе през границата на личното му изпитание (виж ст. 27). Акът на предателство е резултат от неговото собствено решение (виж гл. 3:18, 19).

Беше нощ. Буквално беше нощ (виж 1 Кор. 11:23), защото пасхалната вечеря се яде след залез слънце. Според Мишна пасхалната жертва трябва да се яде само през тази нощ и преди полунощ (Зебахим 5:8, Сончино, изд. на Талмуда, стр. 283).

Но Йоан вероятно е възнамерявал да изрази нещо повече от това. Това е била духовна нощ за Юда, който напуснал присъствието на „светлината на света“ (Йоан 8:12), за да бъде обладан и воден от княза на тъмнината (вж. Лука 22:53; вижте Допълнителна бележка към Марк 1).

31. Син човешки. [Прощален съвет, Йоан 13:31 до 14:31.] Вижте върху Матей 1:1; Марк 2:10.

Прославен. Излизането на Юда беше знак, че предателството и смъртта на Човешкия Син бяха близо. Исус щеше да бъде прославен в събитията, които скоро ще се случат (виж гл. 7:39; 12:16, 23, 24). Беседата от гл. 13:31 до 14:31 беше произнесена в горницата преди отпътуването към Елеонския хълм (виж гл. 14:31; вж. DA 672, 673).

Бог е прославен. Отец и Синът работеха в тясна хармония за спасението на света (вижте гл. 10:30). Славата на единия беше слава и на другия.

33. Малки деца. Гръцки τέκνια. Този израз на обич се среща само тук в Евангелието от Йоан, но е често срещан в 1 Йоан (гл. 2:1, 12, 28; 3:7, 18; 4:4; 5:21). Подобен израз („деца мои“) е бил често срещан в устата на еврейските учители, когато са се обръщали към своите ученици (виж Талмуд Таанит 21а, изд. Сончино, стр. 104; Баба Батра 60б, изд. Сончино, стр. 245; и др.).

Още малко. Сравни гл. 7:33.

Каза на юдеите. Вижте гл. 8:21.

Не можете да дойдете. Вижте гл. 8:22.

34. Нова заповед. Заповедта за любов сама по себе си не е нова. Тя принадлежи към наставленията, дадени от Господ чрез Моисей (Левит 19:18). Заповедта се намира и в Мишна: „Бъди от учениците на Аарон, обичайки мира и търсейки мира, [бъди] този, който обича [ближните си] и ги приближава до Тората“

(Абот 1. 12, издание на Сончино на Талмуда, стр. 8). Заповедта беше нова, тъй като беше дадена нова демонстрация на любов, на която учениците сега бяха призовани да подражават. Чрез откровението Си за характера на Своя Отец Исус откри на хората нова концепция за Божията любов. Новата заповед заповядваше на хората да запазят същите взаимоотношения помежду си, които Исус беше култивирал с тях и с човечеството като цяло. Докато старата заповед заповядваше на хората да обичат ближните си както себе си, новата ги призоваваше да обичат така, както Исус беше обичал. Новата всъщност беше по-трудна от старата, но благодаратта за нейното изпълнение беше предоставена безплатно.

Любов. Гръцки ἀγάπη; виж върху Мат. 5:43, 44. Заповедта гласи буквално „продължавайте да обичате“.

35. По този начин. Последователите на велики учители отразяват характеристиките на своите учители. Любовта беше едно от основните качества на Исус. Животът на Исус беше практическа демонстрация на любов в действие. Проявлението на същия този вид любов от учениците на Исус би дало доказателство за тяхната връзка и тясна връзка с техния Учител. Именно любовта, а не изповядването на любов, характеризира християнина.

Имайте любов. Буквално „продължавайте да имате любов“. Постоянни, пламенни прояви на любов, а не изолирани, спорадични изблици на щедрост, са доказателствата за ученичество.

Павел определя този вид любов в 1 Коринтяни 13. Думата, преведена там като „любов“, е същата като тази, преведена тук като „любов“.

36. Къде отиваш? Петър пропуска коментара върху новата заповед.

Може би изискванията му бяха твърде строги за сегашното му ниво на опит. Той обаче се интересува от споменаването на Исус за едно отпътуване, чието естество той не разбираше правилно (виж стих 37), както направиха и фарисеите по-рано (гл. 7:35; 8:22).

Следвай ме след това. Пасажът вероятно има двойно приложение: (1) Петър следва Исус в смъртта. Ученикът не е бил подготвен да направи това в момента, както ясно показват по-късните събития (Мат. 26:56, 69–75). По-късно обаче той е разпнат на кръст заради вярата си (виж Йоан 21:18, 19; вж. АА 537, 538). (2) Към възнесението на Исус на небето. За това Петър ще трябва да чака до завръщането на своя Господ в края на века (гл. 14:1–

3). Вероятно е имало умишлена неяснота в твърдението.

37. Защо не мога? За характерното нетърпение на Петър вижте Марк 3:16. Неговата импулсивна лоялност беше безспорно искрена по времето, когато говореше, но се оказа напълно

твърде непостоянни, когато са подложени на изпитание. Петър би могъл да размисли върху притчите за строежа на кула и за царя, който отива на война (вж. върху Лука 14:27-33).

Да дам живота си. Около 35 години по-късно, в град Рим, Петър наистина дал живота си за своя Учител. По негово собствено искане той бил разпнат с главата надолу по земята (виж АА 537, 538). Вижте върху Матей 26:35.

38. Наистина, наистина. Вижте върху Мат. 5:18; Йоан 1:51.

#### КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1 ДА 643

1-17DA 642-651

3-17 Ев 274-278

4, 5 DA 644; EW 116; 4T 374

6, 7 DA 645

7 LS 37; MH 487; ML 184; 1T 30

8-10DA 646

10 ДА 649

11 ДА 653, 655, 656

12-16DA 649

12-17DA 650

15 DA 651; Ed 78; MH 500

15-17 Ев 275

16 GW 190; 3T 229; 5T 502

17 COL 272; DA 651

18 ДА 654

18, 19 DA 655

18-30DA 652-661

20 4T 196

21-25DA 654

23 Изд. 87

27 ДА 654, 717; 5T 103

30 ДА 654

31 1T 352

31, 33 DA 662

34 AA 547, 550; COL 144, 382; CS 23; CW 79; DA 504, 677; Ed 242; Ев. 293, 638; EW

27; FE 51, 281; MB 134; MH 162; ML 185, 192; SL 81; TM 354; 1T 151; 3T 187, 248;

4T 648; 6T 16, 284; 7T 265; 8T 241

34, 35 мм 120; 8T 165; 9T 219

35 DA 678; ML 80; 1T 165; 5T 167, 489; 6T 401; 7T 156; 9T 188

36, 37 DA 815

37 ДА 673

#### ГЛАВА 14

1 Христос утешава учениците си с надеждата за небето: 6 изповядва, че е пътят, истината и животът и е едно с Отца: 13 уверява, че молитвите им в Негово име ще бъдат ефективни: 15 моли за любов и послушание, 16 обещава Светия Дух Утешител, 27 и им оставя мира си.

1. Нека сърцето ви не се смущава. Или „не позволявайте на сърцето ви да се смущава“. Учениците бяха смутени, защото Исус беше обявил, че скоро ще ги напусне (гл.

13:33). След това Той продължи да им казва, че отсъствието Му ще бъде само временно и че заминаването Му ще бъде за тяхна полза. Глава 14 продължава разговорната поредица, започната в гл. 13:31 (вижте коментара там).

Вие вярвате. Гръцко *pisteuete*, което може да се преведе или като „вие вярвате“, или „вярвам“, като в следващото изречение. Във форма *pisteuete* може да бъде или повелително (вярвам [вие]), или изявително (вие вярвате). В гръцки език повелителната и изявителната форми във времето, използвано тук, са идентични. Следователно контекстът трябва да определи избора на настроение. Това позволява няколко възможни комбинации: (1) и двата глагола са повелителни, „Вярвайте в Бога, вярвайте и в мен“; (2) и двата глагола са изявителни, „Вие вярвате в Бога и вие вярвате и в мен“; (3) първият глагол е изявителен, а вторият е повелителен, както в KJV; (4) първият императив и вторият изявителен, „вярвайте в Бога и вие вярвате в мен“; тази последна комбинация води до донякъде неудобна конструкция и е най-малко вероятната от четирите, но другите три са напълно съвместими с контекста. Когато първият елемент се разглежда като повелително, предупреждението е в хармония с даденото по-рано напътствие „имайте вяра в Бога“ (Марк 11:22).

Беседата от гл. 14 беше произнесена в горницата преди отпътуването към Елеонската планина и Гетсиманската градина (вижте на гл. 13:31).

2. Домът на Отца Ми. Красиво представяне на небето. Думата за „дом“

(Гръцки *oikia*) може да се преведе и като „дом“. Така е преведено в Матей 8:6. Мъжката форма, *oikos*, е преведена като „дом“ в Марк 5:19; Лука 15:6; 1 Коринтяни 11:34; 14:35. Исус се връщал в дома Си. В крайна сметка на учениците щяло да бъде позволено да се присъединят към Него там.

Обиталища. Гръцко *monai* (единствено число *monē*) буквално „места за обитаване“. В небиблейската гръцка литература думата понякога има значението на временни места за спиране. От тази концепция Ориген извежда погрешното си схващане, че обиталищата са места за спиране в пътуването на душата към Бога (виж *De Principiis* ii. 11. 6). Но такова не е библейското значение.

на монай. Това става ясно от стих 23, единственото друго срещане на думата в Библията. Със сигурност пребиваването на Христос и Отец сред христианина не е временно събитие. Идеята за трайност в *monē* е отразена в 1 Мак. 7:38, единственото срещане на думата в LXX.

Английската ни дума „mansion“ (имение) произлиза от латинската *mansio*, чието значение е почти еквивалентно на гръцката *monē*. *Mansio*, както и *monē*, означава „място за престой“, „място за обитаване“. Идеята за сграда с някакъв размер или претенциозност не е свързана нито с латинския, нито, разбира се, с гръцкия език. Тази идея е по-късно развитие на английската дума и значението ѝ не бива да се въвежда в настоящия стих. Или „имение“ трябва да се разбира в архаичния му смисъл на „жилище“ или „обиталище“, или едно от тези значения трябва да се замени в превода на стиха.

Фактът, че има „много“ жилища, гарантира достатъчно място в Дом на Отца за всички, които се вслушат в поканата на Отца.

Отивам. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 146) вмъкването преди „отивам“ на гръцкия съюз *hoti*, който означава „защото“, „че“ или „защото“. Ако е пропуснат, след предходното изречение се поставя пълна точка, както в KJV. Ако е включен, възниква известен въпрос относно

как въвеждащото изречение трябва да бъде свързано с предходното. Възможни са няколко превода: (1) „Ако не беше така, щях да ви кажа, че отивам да ви приготвя място.“ Този превод е изключен, защото според стих 3 това е била една от целите на заминаването на Исус. (2) „Ако не беше така, щях ли да ви кажа, че отивам да ви приготвя място?“ Този превод преодолява трудността на № 1, но въвежда нов проблем, тъй като няма запис Исус да е казал на учениците Си, че ще им приготви място. Разбира се, възможно е подобно твърдение просто да е останало незаписано. (3) „Има много места за живеене (и ако не беше така, щях да ви кажа), защото отивам да ви приготвя място“ (виж СК Barrett, Евангелието според св. Йоан, върху гл. 14:2). Ако се приеме, че текстовите доказателства са в полза на включването на *hoti*, последният превод изглежда най-естествен. Текстът обаче е напълно разбираем, ако съюзът е пропуснат.

Тези думи бяха предназначени да утешат учениците. Исус си тръгваше, но нямаше да ги забрави. Той с нетърпение очакваше срещата Си с тях в дома на Отца.

В междучасието Той щеше да се подготви за славното завръщане у дома.

3. Ако отида. Това условно изречение не е имало за цел да въведе несигурност.

Думата, преведена тук като „ако“ (*ean*) , има времева сила и вероятно би трябвало да се преведе като „когато“, както в 1 Кор. 14:16; 1 Йоан 3:2.

Ще дойда пак. Гръцкият език изразява това обещание в сегашно време. Това така наречено футуристично сегашно време набляга на сигурността на събитието. Събитието се смята за толкова сигурно, че вече се случва. Препратката е ясно към личното идване на Исус, ярко описано няколко дни по-рано в отговор на въпроса: „Какъв ще бъде знакът за Твоето пришествие и за свършека на света?“ (вижте върху Матей 24:1–

3; виж стихове 30, 31).

Приемам. Гръцко *paralambanō*, буквално „да приемам отстрани на“ (вижте Матей 24:40).

Където съм аз. Учениците бяха насочени към времето на второто пришествие като момент, в който те ще се съберат отново със своя Господ. Тук няма и намек за популярната доктрина, че вярващите отиват при своя Господ в момента на смъртта. Нито пък тази доктрина е подкрепена другаде в Писанията. Павел също така насочва вниманието на вярващите към времето на второто пришествие като момента на грандиозното събиране (1 Сол. 4:16, 17).

Исус е отишъл в дома на Отца Си. Той очаква с копнеж проявлението на Себе Си в църквата Си. Когато Неговият образ бъде съвършено възпроизведен в Неговия народ, тогава Той ще дойде (Колош. 69). Наша е привилегията да ускорим деня на славното завръщане у дома (2 Петрово 3:12; вж. ДА 633, 634; Кол. 69).

4. Къде отивам, вие знаете. На учениците беше казано и те трябваше да разберат. Те бяха под напътствията на Спасителя повече от три години (виж стр. 193). Всъщност, Исус току-що им беше съобщил, че отива при Отца Си (ст. 2), въпреки че ги беше информирал по-рано (виж гл. 7:33). Но предубежденията затрудняваха учениците да схванат пълното значение на голяма част от наставленията на Исус.

Пътят, който знаете. Текстовите доказателства са разделени (вж. стр. 146) между това и четенето „И знаете пътя, където отивам“ (RSV). Последното обаче е свързано с граматическа трудност на гръцки език. Следователно четенето на KJV вероятно е за предпочитане. Исус беше изяснил пътя към дома на Отца, но тъпотата на разбирането попречи на учениците да схванат пълното значение на думите Му.

5. Тома. За описание на характера на Тома вижте Марк 3:18. Неговият съмнителен дух и бавното му сърце да повярва са ясно разкрити във въпроса му.

Не знаем. Те би трябвало да знаят, защото им беше ясно казано (вижте на стих 4). За тях беше трудно да се откажат от еврейската концепция за месианското царство (вижте Матей 16:22; Лука 4:19).

6. Аз съм пътят. Още едно от известните изказвания на Исус от типа „Аз съм“ (вижте гл. 6:35; вижте гл. 8:12; 10:7, 11; 11:25). За употребата на израза „Аз съм“ без местоимението „той“ вижте гл. 8:24.

Христос е пътят от земята към небето. Чрез човечността Си Той докосва тази земя и чрез С Неговата божественост Той докосва небето. Той е стълбата, свързваща земята и небето (гл. 1:51; вж. РР 184). Поради Неговото възплъщение и смърт „нов и жив път“ е осветен за нас (Евр. 10:20). Няма друго средство за спасение (Деяния 4:12; 1 Тим. 2:5).

Истина. Вижте гл. 8:32.

Живот. Вижте гл. 1:4; 8:51; 10:10.

7. Да бяхте ме познавали. Сравнете гл. 8:19. Тълкуването на гръцкия език показва, че изразеното тук условие противоречи на факта. Учениците не Го познаваха. Ако Го бяха познавали, щяха да познават Този, Когато Христос дойде да разкрие (вижте гл. 1:18).

Отсега нататък. Или „отсега“. Смъртта на Христос ще бъде важна стъпка в откровението на Отца. Последвалите откровения на Духа ще разкрият допълнително божествения характер (гл. 14:26; 15:26; 16:13, 14). За християните към края на 1-ви век Йоан пише: „Познахте Отца“ (1 Йоан 2:13).

8. Филип. За описание на характера на Филип вижте Марк 3:18.

Покажи ни Отца. Може би Филип се надяваше на откровение за божествена слава, като например беше даден на Моисей (Изх. 33:18–23).

9. Бил ли съм? Исус беше разочарован, че учениците Му са толкова скучни. разбиране. И все пак Той се отнасяше търпеливо с тяхното невежество.

Видял е Отца. Относно разкриването на характера на Бога от Христос на хората вижте гл. 1:18.

10. В Отца. Исус по-рано беше подчертал единството Си с Отца (вижте гл. 10:30).

Думите. Думите и делата на Исус свидетелстваха за Неговата божественост. Учениците е трябвало да повярват на словото на Исус. Ако това им е било трудно, е трябвало да приемат словото Му въз основа на делата Му.

11. Повярвайте ми. Гръцкият глагол е в множествено число, което показва, че Исус сега се обръща към всички ученици.

Заради делата. Вижте стих 10.

12. Наистина. Вижте върху Матей 5:18; Йоан 1:51.

По-велики дела. Тоест, по-големи по количество, отколкото по качество. Дейността на Христос се е разпростирила върху относително малка област (на света). След възнесението евангелието ще се разпространи по всички части на света.

Защото отивам. След заминаването Си Той ще изпрати Светия Дух (ст. 16; гл. 16:7), който ще дари учениците със сила (Лука 24:49). В резултат на Петдесетническото изливане и последвалите го, евангелието беше провъзгласено с голяма сила, така че около 40 години по-късно Павел можеше да каже, че евангелието е било „проповядвано на всяко създание, което е под небето“ (Кол. 1:23; вж. ДА 633).

13. Каквото и да поискате. Тъй като учениците искаха да сътрудничат с Небето в разпространяването на евангелието, те можеха да бъдат уверени, че безграничните ресурси на Всемогъщия са на тяхно разположение. Бог щеше да задоволи всяка тяхна нужда и да уважи молбите, подадени пред трона в името на Исус.

В Мое име. За значението на молитвата в името на Исус вижте DA 667, 668. Сравнете гл. 14:26; 15:16; 16:23, 24.

Това ще направя. Фактът, че мъжете трябва да се молят на Отца в името на Исус, но Това, че Исус е този, който дава отговора, подчертава единството на Сина с Отца. В гл. 15:16; 16:23 се казва, че Отец отговаря на молбите, представени пред Него.

14. Ако поискате. Както е писано в KJV, този стих е емфатично повторение на обещанието от стих 13. Въпреки това, могат да се цитират текстови доказателства (вж. стр. 146) за вмъкването на местоимението „мен“ след глагола „искам“. Това тълкуване би означавало, че молбите могат да бъдат насочени както към Исус, така и към Отца, както показват гл. 15:16; 16:23. Има няколко новозаветни примера за молитви, насочени към Исус (Деяния 7:59; Откр. 22:20). Изразът „искайте от Мене нещо в Мое име“ обаче е неудобен и следователно тълкуването, което включва местоимението „мен“, вероятно трябва да бъде отхвърлено.

Аз ще го направя. „Аз“-то е емфатично в гръцкия текст, докато в стих 13 не е.

15. Ако ме обичате. Любовта е движещата сила на послушанието. За определение на „любов“ вижте Матей 5:43, 44; 1 Коринтяни 13:1. Послушанието, което произтича от принуда или от страх, не е идеалната форма на послушание. Разбира се, може да има моменти, когато движещата сила на любовта липсва или е слаба. При тези обстоятелства е необходимо да се проявява послушание единствено от принцип. Междувременно любовта трябва да се култивира. Липсата на необходимата любов никога не бива да се използва като извинение за непослушание. Един от най-добрите човешки примери за послушание, което произтича от любов, е този на децата към техните родители.

Пазете Моите заповеди. Текстовите доказателства са разделени (вж. стр. 146) между това и прочитането „ще пазите Моите заповеди“. В последното прочитане гръцкият глагол е в бъдеще време, което може да се преведе и като повелително наклонение, както в Матей 22:37, 39. Ако се преведе по този начин, има малка разлика между прочитанията. Изявителното наклонение „ще пазите“ обаче извежда важната мисъл, че послушанието е естествен резултат от любовта. Паралелното твърдение в Йоан 14:23 е ясно в изявително наклонение и следователно подкрепя тази мисъл.

Заповедите на Исус бяха и заповеди на Отца, защото Исус

не е говорил за Себе Си (гл. 12:49; 14:10). Той е одобрил моралните заповеди, дадени на древния Израел (виж върху Мат. 5:17-19) и ги е възвеличил (виж върху Ис. 42:21). Той е дал Своите собствени заповеди, като например новата заповед (Йоан 13:34), не за да замени някоя от моралните заповеди, които отразяват характера на непроменения Бог, а за да изложи истинското им значение и да покаже как техните принципи трябва да се прилагат към различни житейски ситуации.

16. Друг. Гръцки *allos*, „друг от същия вид“. Самият Исус беше Утешител (вижте 1 Йоан 2:1, където „застъпник“ е преводът на думата, преведена тук като „Утешител“; вижте по-долу под „Утешител“). Той щеше да напусне учениците Си (Йоан 13:33), но щеше да помоли Отца да изпрати Някой, който е като Него, за да остане с учениците, не временно, както Той беше останал, а „завинаги“.

Утешител. Гръцки *paraklētos*, дума, използвана в Новия завет само от Йоан (тук; Йоан 14:26; 15:26; 16:7; 1 Йоан 2:1). Състои се от предлога *para*, който означава „до“, и прилагателното *klētos*, „призван“ или „призван“. Следователно буквалното значение е „призван на страни“. В употребата на Писанието обаче думата сякаш отразява по-скоро активен смисъл, какъвто се среща в съответния глагол *parakaleō*, „да увещавам“, „да утешавам“, следователно „този, който увещава“ (виж Йоан 16:8). Латинските отци превеждат *paraklētos* с *advocatus*, но техническото значение „адвокат“ или „защитник“ се отнася само за няколко от редките случаи на употреба на думата в предхристиянската и нехристиянската литература. Думата „адвокат“ не е напълно подходяща за описание на делото нито на Светия Дух, нито на Христос. Отец и Синът работят в най-пълно сътрудничество за спасението на човека (гл. 10:30). Дело на Сатана е да представи Отца като строг, груб и нежелаещ да прости на грешника, и като готов да прости само по ходатайството на Сина. Вярно е, че въплъщението, смъртта и възкресението на Христос направиха прошката възможна. Но и Отец, и Синът обичат грешника и работят в унисон за неговото спасение. Не е необходим защитник в човешкия смисъл на думата, за да накара Отца да се смили над грешника. Този, който желае да научи за любовта и състраданието на Отца, трябва само да погледне Сина (виж гл. 1:18). На други места в предхристиянската и нехристиянската литература *paraklētos* запазва по-общото значение на „този, който се застъпва за другото“, „посредник“, „ходатай“, „помощник“. Вижте Мат. 5:4.

Глаголът *parakaleō*, макар и преведен като „утешавам“ 23 пъти в Новия завет, е предаден и като „увещавам“ 19 пъти. Да наречем Светия Дух „Утешител“ означава да подчертаем само една характеристика на Неговото дело. Той е и „Увещател“. Всъщност, това последно значение е важната характеристика на делото на Духа, както е очертано от Йоан. Той ще „учи“ и „ще напомня за всичко“ (гл. 14:26). Той ще свидетелства за Христос (гл. 15:26). Той ще „изобличи света за грях, за правда и за съд“ (гл. 16:8). Той ще води към всяка истина и ще изявява идните неща (гл. 16:13). Той ще прославя Христос, ще приема от Него и ще предава на учениците (гл. 16:14).

Завинаги. Не временно, както Христос по време на земното Му служение.

17. Дух на истината. Този израз се среща отново в гл. 15:26; 16:13. Акцентът изглежда се основава на факта, че Духът определя, предава и защитава истината. За определение на истината вижте гл. 8:32. Духът щеше да води учениците „във всяка истина“ (гл. 16:13).

Свят. Гръцки *kosmos* (виж на Матей 4:8).

Не го вижда. Местоимението „него“ се отнася до Духа, както е ясно видно от гръцкия език. На света му липсва духовно възприятие. „Естественият човек не приема това, което е от Божия Дух“ (1 Кор. 2:14).

Нито пък Го познава. Ако учениците в Ефес, кръстени „с Йоановото кръщение“, „дори не бяха чули дали има Свети Дух“ (Деяния 19:1–3), още по-малко светът щеше да има някакво знание за Него. Светът нито знаеше за Неговото съществуване, нито разпознаваше Неговия призив към покаяние (виж Битие 6:3; Откр. 22:17).

Да. Местоимението е емфатично в гръцкия език. Учениците са силно противопоставени на света.

С вас. Тоест, с църквата. Фразата „във вас“ подчертава обитаването на Духа в сърцата на отделните християни.

18. Безутешен. От гр. orphanos, правилно „лишен от родители“. Нашият английски

Думата „сирак“ идва при нас през латинския език от тази гръцка дума. Orphanos е

често срещано в LXX за евр. yatom, „сироти“ или „деца без сираци“ (Изм. 22:22, 24; Втор. 10:18; и др.). В Новия завет

orphanos се среща другаде само в Яков 1:27, където е преведено като „сироти“. В Йоан 14:18 идеята е, че Исус няма да остави учениците си без техния Учител. Той ще дойде при тях. Тук не се говори за второто пришествие (ст.

1–3), а за Христовото присъствие с Неговите ученици чрез Духа.

19. Още малко. Сравнете гл. 13:33; 16:16–22.

Но вие ме виждате. След разпятието и погребението светът вече няма да види Исус.

Но учениците щяха да Го видят във възкръсналото Му тяло. Думите несъмнено имат и духовно значение. Дори след възнесението учениците щяха да продължат да виждат Исус с духовните си способности.

Ще живеете. Както в духовен, така и в буквален смисъл (гл. 6:57).

20. В онзи ден. Тоест, денят, в който „Утешителят“ щеше да дойде и да пребивава с тях (вижте стих 16). Имаше много неща в духовната сфера, които учениците в този момент не разбираха. По-късно те щяха да им бъдат изяснени.

Аз съм в Отца Си. Сравни стих 11.

Вие сте в мен. Вижте гл. 15:4.

21. Има Моите заповеди. Тоест, знае ги и ги разбира. Но това не е достатъчно. Необходимо е също така да ги спазваме. Убеждението за християнски дълг трябва да бъде последвано от незабавно послушание.

Обича ме. Това твърдение е обратното на стих 15. Любовта се проявява в послушание; послушанието е белег на любов (вж. 1 Йоан 2:3–6).

Обичан от моя Отец... Сравни гл. 16:27. В гл. 3:16 е подчертана любовта на Отца към света. Тук е изтъкната Неговата любов към Своите. Където има отклик на божествената любов, може да има по-голямо проявление на тази любов. Сатана беше накарал хората да гледат на Бог като на суров и безмилостен. Исус беше дошъл, за да промени това схващане. Той учеше хората, че любовта на Неговия Отец е като Неговата собствена.

Проявявам себе си. Вероятно предимно препратка към по-пълното откровение на Христос чрез Духа.

22. Юда. Обикновено е идентифициран като Левбей (Мат. 10:3) или Тадей (Марк 3:18), въпреки че идентификацията не е напълно сигурна (виж върху Марк 3:18).

Каза му. Разговорът в горницата е белязан от чести прекъсвания (виж гл. 13:36; 14:5, 8).

Не Искаротски. Юда Искаротски беше напуснал горницата известно време преди това (гл. 13:30).

Не за света. Юда несъмнено е имал предвид видимо проявление на слава, като например както се очакваше да съпътства идването на Месията. Очевидно за него беше разочароващо, че проявлението ще бъде направено само за малцина. Той не разбираше Христовото позоваване на царството на благодатта, което щеше да предшества царството на славата. Заедно със своите еврейски сънародници, той несъмнено споделяше надеждата, че Месията ще се прояви в съд над езичниците и във възстановяването на духовната теокрация.

23. Ако някой ме обича. Исус не отговаря директно на въпроса на Юда. Той обръща внимание на условията, при които проявлението, за което говори (вижте на стих 22), ще бъде направено на отделния вярващ.

Думи. Буквално „слово“, тук синоним на „заповеди“ (виж стихове 15, 21).

Ще дойдем. Множественото число подчертава единството на Отца и Сина. Те „идват“ тук, за да живеят мистично в сърцето на вярващия. По този начин има единство не само между Отца и Сина, но и между Отца, Сина и вярващия (вижте ТМ 519).

Обител. Гр. μονή (виж ст. 2).

24. Не ме обича. Обратното на твърдението в стих 23. Светът не би могъл да се наслади на общуването, представено тук. Отец и Синът не налагат компанията си на никого.

Поговорки. Буквално „думи“, синоним на „заповеди“ (вж. ст. 23).

Не е мое. Сравни гл. 7:16; виж на гл. 4:34.

25. Присъства с вас. Тоест, в плът, преди Неговото заминаване и преди идването на другия „Утешител“ (ст. 16). Исус беше ограничен по отношение на информацията, която можеше да им съобщи в настоящия момент (гл. 16:12).

26. Утешител. Гр. paraklētos (виж ст. 16).

Свети Дух. По-скоро „Свети Дух“. „Дух“ е остаряла форма на „Дух“. Изразът „Свети Дух“ се среща 89 пъти в Новия завет, а изразът „Свети Дух“ – 4 пъти. И двата са превод на един и същ гръцки израз. Думата „Дух“ без определящото прилагателно е често срещана.

Той. Буквално „онзи“. Предшественникът е „Утешител“, което на гръцки е мъжки род и затова се използва личното местоимение „той“.

Да ви научи на всичко. Една от основните функции на Светия Дух е да учи.

Голяма част от делото на Исус е било поучаването (вижте върху Лука 4:15). Четиридесет и един пъти думата „Учител“ в Новия завет е от гр. didaskalos, което означава „учител“. В продължение на три години учениците са били под напътствията на Учителя-майстор, но все още е имало много неща, които са трябвало да научат. В сегашното си състояние на ума те не са били в състояние да разберат много от истините (Йоан 16:12). Те са се нуждаели от допълнителни наставления и Светият Дух е щял да им ги даде. Божият Дух знае „Божият“ и „изследва всичко, дори дълбините на Бога“ (1 Коринтяни 2:10, 11) и е способен да ги предаде на хора, които желаят да бъдат наставлявани.

За ваше спомняне. Духът не само щеше да разкрие нови истини; Той също така щеше да ни напомни за истини, които са се изплъзнали от ума, за нещата, които Исус е проповядвал, или за нещата, които по-рано са били разкрити в Писанията на истината. В моменти на криза, като например когато учениците са били изправяни в съда, Духът щеше да ни напомни за подходящите идеи (Матей 10:19, 20). Когато бъдат помолени да дадат причина за надеждата, която е в тях (1 Петрово 3:15), християните, които са били усърдни изследователи на Библията, могат да имат увереността, че Светият Дух ще ни напомни за пасаж, подходящ за случая.

27. Мир. Гръцки eirēnē, съответстващо на евр. shalom, обичайният ориенталски поздрав, използван от Исус в Неговите явявания след възкресението (гл. 20:19, 21, 26). Тук Исус говори за вътрешен душевен мир, какъвто получава този, който е „оправдан чрез вяра“ (Рим. 5:1), чието чувство за вина е положено в подножието на кръста и чиито тревоги за

бъдещето е било погълнато от неговото непрекословно доверие в Бога (Фил. 4:6, 7). Такъв мир Исус нарича „моят мир“. Такъв мир светът, с цялата си хвалена наука, не може да даде. Сравнете Йоан 16:33.

Проблемен. Сравни стих 1.

Бой се. Гръцки *deiliaō*, „да бъдеш малодушен, да бъдеш страхлив“.

28. Аз си отивам. Вижте стихове 2, 3; вж. гл. 7:33.

Елате отново. Вижте стихове 3, 18.

Ако ме обичахте. Учениците обичаха Исус, но не с пълнотата на любовта, с която Те щяха да Го обичат, ако Го бяха разбрали по-пълноценно и Неговата мисия.

Щяхте да се радвате. Ако учениците бяха разбрали по-пълно унижението на Исус в Неговото възплъщение, а също и по-пълно Неговото възвисяване, което ще последва възкресението Му, и ако бяха размишлявали по-пълно върху самотата на Исус по време на отделянето Му от Отца, щяха да се радват на факта, че Той се завръща при Отца Си. Освен това, ако бяха разбрали, че заминаването на Исус ще бъде в тяхна полза (гл. 16:7) и че Неговото възнесение и посредничество в небесното светилище е важна стъпка в осъществяването на плана на спасението, те щяха да се радват още повече. В момента мислите им сякаш бяха егоистично съсредоточени върху самите тях. Те се страхуваха, докато обмисляха как да се справят с житейските проблеми без физическото присъствие на своя Учител.

Моят Отец е по-велик от Мен. Писанията посочват Неговото състояние преди възплъщението заявяват, че Христос „не смяташе за грабеж да бъде равен на Бога“ (Фил. 2:6; виж върху Йоан 1:1–3). И все пак Той „се обезличи, като прие образ на слуга“ (Фил. 2:7; вж. Евр. 2:9; вижте Допълнителна бележка върху Йоан 1). Въпреки това, дори в Своето възплъщение Исус заявява, че е едно с Отца (Йоан 10:30). Всяка малоценност, която твърдението в гл. 14:28 изглежда приписва на Христос, трябва да се разбира във връзка с Неговото възплъщение, защото след разпятието Бог Го възвиси високо и Му даде име, което е над всяко друго име (Фил. 2:9). Той беше „равен на Отца“ (8С 268). Вижте по-нататък 1 Кор. 15:27, 28.

29. Може би вярвате. Исус знаеше, че събитията в непосредственото бъдеще ще хвърлят учениците в голямо недоумение, както и изпитанията, с които щяха да се сблъскат в по-късната си евангелизация. Затова Той се опита да ги предупреди, за да бъдат въоръжени (вижте гл. 13:19).

30. Княз на този свят. За тази титла вижте гл. 12:31.

Идва. Препратка към предстоящите събития – Гетсиманската градина, арестуването, съдът, осъждането и разпъването на Човешкия Син, в които князът на този свят ще положи върховните си усилия, за да осуети плана на спасението. Но Исус изпи чашата до горчивия край и когато заяви: „Свърши се“ (гл. 19:30), прозвуча смъртният звън на княза на тъмнината. Сатана не беше намерил нищо в Исус, което да отговори на неговата софистика (вижте ДА 123).

31. За да узнае светът. Тук има многоточие и трябва да се добавят думи като „това се случва, за да узнае светът и т.н.“ Изречението за целта може да се разбира и като изречение за резултат (вижте гл. 9:3); тоест, в резултат на събитията, които предстоят да се случат, на света ще бъде дадена демонстрация на любовта на Исус към Отца.

Станете, да отидем оттук. След като Исус и учениците Му „изпяха химн, излязоха на Елеонския хълм“ (Матей 26:30). Химнът беше част от Пасхалния халел.

(виж върху Матей 26:30). Много учени смятат, че беседата от Йоан 15; 16 и молитвата от гл. 17 също са били дадени в горницата, но няма нужда да се предполага транспониране в тези глави. Обучението в тези глави би било също толкова подходящо или дори повече сред природните сцени по пътя към Гетсимания, особено с цъфтящите лозя, за да илюстрират алегорията за лозата и нейните клони (виж DA 674). Склоновете на Елеонската гора са били сцена на разширените обяснения само две нощи преди това (виж върху Матей 24:1).

#### КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1 MX 123; BM 22

1-3GC 301; LS 293; 8T 254

1-4AA 21

1-9DA 663

1-10MH 419; 8T 266

1-31DA 662-673

2 AH 120, 146, 287; EW 18; GW 259; ML 84, 337, 338; MM 327; MYP 410; SR 430; 8T 140

2, 3 CSW 79; EW 190; GC 548; LS 50; 1T 41; 4T 490; 5T 732; 6T 368

3 AA 34, 536; CH 213; COL 40; DA 832; GC 339; TM 130

5-8DA 293

6 CE 63; COL 40, 105, 173; CSW 85; CW 120; DA 24, 353; Ev 290; FE 239, 251, 399, 405, 466; GW 154, 263; ML 260; MM 22, 327; SC 21; TM 105, 332; 2T 170; 3T 193; 4T 230, 316; 5T 49; 6T 67; 7T 38; 8T 210

7 TM 123

8, 9 SC 11; 5T 739

9, 10 TM 123

9-11MH 32

10 SC 75

11, 12 DA 664

12 AA 22; WM 297

12-14DA 667

13 AA 28; COL 148; ML 18; 8T 23, 177

13, 14 КОЛ. 111

13-15EW 29

14 MX 226; GK 477

14, 15 FE 399

14-21DA 377-382

15 COL 143, 283; DA 668; FE 125

15-175T 432

15-19TM 137

16 MH 249; TM 218, 517; 8T 19

16, 17 AA 47; ML 36

16-18DA 669

17 DA 494, 671; SC 74

18 TM 517; 8T 19

19 MH 244; ML 295; TM 95

21 AA 85; COL 143, 283; CS 346; DA 669; FE 125, 399; MYP 409; TM 68, 137

21-245T 432

23 КОЛ. 61; ТМ 169

23, 24 FE 125; ТМ 137

24 КОЛ 139, 283

26 AA 52; CH 371, 561; CSW 39, 41, 160; CT 357, 450; DA 670; Ед 94; FE 433, 473; GC viii, 600; ML 45; MYP 259; PK 627; ТМ 111, 476; 6T 249; 8T 19

27 AA 84; DA 659, 672; MB 16; MH 123, 247; ML 77, 176; SC 124

29 9T 235

30 CD 153; DA 123, 679; GC 623; Te 286; 5T 293, 422

## ГЛАВА 15

1 Утехата и взаимната любов между Христос и Неговите членове, под притчата за лозата. 18 Утеха в омразата и преследването на света. 26 Служението на Светия Дух и на апостолите.

1. Аз съм. [Истинската лоза, Йоан 15:1-17.] Още едно от известните изказвания на Исус от типа „Аз съм“ (вижте гл. 6:20; срв. гл. 8:12; 10:7, 11; 11:25; 14:6). За значението на „Аз съм“ без местоимението „той“ вижте гл. 8:24.

Вярно. Гръцки *alethinós*, „истинско“. В библейските образи Израел е бил оприличаван на лоза (Пс. 80:8-16; Ис. 5:1-7; 27:2, 3; Йер. 2:21; 12:10). Златна лоза е украсявала входа на храма на Ирод (виж Мишна Мидот 3:8, Сончино, изд. на Талмуда, стр. 15), а фигури на листа от лоза или на гроздове са били изобразявани върху монети и архитектура. Юдеите са разчитали на връзката си с лозата на Израел за своето спасение. Но Израел се е оказал неверен на своите духовни предимства и е отхвърлил истинския си цар, Исус. Сега Исус се е представил като истинската лоза. Само чрез жизненоважна връзка с Него хората са могли да бъдат спасени.

Земеделец. Гръцки *geōrgis*, „работник на земята“, тук лозар. Сравнете употреба на думата „*geōrgos*“ в Лука 20:9; 2 Тим. 2:6; Яков 5:7. По-рано Бог беше взел „лоза от Египет“ (Пс. 80:8) и я беше засадил в Ханаанската земя. Сега Той взе друга лоза, Своя собствен Син, и Го засади в земята на Израел (вижте Ж. В. 675).

2. Всяка пръчка. Учениците са представени като пръчките на лозата. Както пръчките зависят от връзката си с лозовия клон за живот и плодородие, така и християнинът е зависим от единението с Христос за духовен живот и плодородие.

Не дава плод. От този, който изповядва, че е в Христос, се очаква да дава плодове, подходящи за неговото изповядване. Тези плодове другаде са наречени „плод на Духа“ (Гал. 5:22; Еф. 5:9) или „плодове на правдата“ (Фил. 1:11; вж. Евр. 12:11), тоест плодове, които са правда. Тези плодове са очевидни в характера и живота. Когато тези „добри плодове“ (Яков 3:17) отсъстват, става необходимо да се отсече безплодната клонка.

Отнема. Гръцки *airō* (вижте по-долу под „Пречистване“).

Пургет. Гръцки *kathairō*, „да пречиства“, в този случай чрез премахване на излишни образувания. В гръцкия език има игра на думи с думите „отнема“ (*airō*) и „очиства“ (*kathairō*), която не може да бъде възпроизведена на английски. Героят е „очистен“ чрез изпитанията и трудностите на живота. Отецът, небесният Земеделец, наблюдава процеса. И въпреки че „наказанието“ може да изглежда тежко, „но после то дава мирния плод на правдата на онези, които са обучени чрез него“ (Евр. 12:11).

Повече плодове. Не може да има живот без растеж. Докато има живот, е необходимо непрекъснато развитие. Развитието на характера е дело на цял живот (вижте КОЛ. 65, 66). Вижте върху Мат. 5:48.

3. Сега. Гръцки *ēdē*, „вече“, „сега“.

Вие сте чисти. Вижте гл. 13:10.

Чрез словото. По-скоро „заради словото“. Учениците бяха отговорили на словото на спасението, донесено им от Исус (вж. гл. 12:48).

4. Пребъдвайте в мен. Непрекъснатото пребъждане в жива връзка с Христос е от съществено значение за растежа и плодотворността. От време на време вниманието към религиозните въпроси не е достатъчно. Да се носиш високо на вълна от религиозен плам един ден, само за да изпаднеш в период на пренебрежение на следващия, не насърчава духовната сила. Да пребъдваш в Христос означава, че душата трябва да бъде в ежедневно, постоянно общение с Исус Христос и да живее Неговия живот (Гал. 2:20). Не е възможно една клонка да зависи от друга за своята жизненост; всяка трябва да поддържа своята лична връзка с лозата. Всеки член трябва да дава свои собствени плодове.

5. Без мен. „Плътският ум... не се покорява на Божия закон, нито пък може“ (Рим. 8:7). Невъзможно е човек със собствени сили да се измъкне от ямата на греха, в която е паднал, и да принесе плодове за святост (виж SC 18). Където хората се придържат към принципа, че могат да се спасят чрез собствените си дела, те нямат преграда срещу греха (виж DA 35, 36).

6. Ако човек не пребъдва. Заблудата „веднъж в благодат, винаги в благодат“ се опровергава от това условие. Възможно е онези, които са били в Христос, да прекъснат връзката си с Него и да бъдат изгубени (вижте върху Евр. 6:4–6. Спасението е обусловено от пребъждането в Христос до края.

Е изсъхнала. Християнинът, представен от отрязаната клонка, може да продължава някаква форма на религия, но жизнената сила му липсва (2 Тим. 3:5). Под изпитания и трудности се вижда повърхностността на неговото изповядване. Както отрязаните клонки в крайна сметка се събират и изгарят, така и безплодният християнин, заедно с неизповядващия, ще претърпят окончателно унищожение (Мат. 10:28; 13:38–40; 25:41, 46). Не се споменава никакъв открит акт на непослушание, а просто грехът на небрежност. Сравнете притчата за овцете и козите (Мат. 25:31–46).

Тези отлаво на краля били изключени от кралството поради пренебрегване на практическия християнски дълг.

7. Ако пребъдвате в Мен. Пребъждането е взаимно, както е изразено в стих 4. Когато хората пребъдват в Христос, Христос обитава в тях и те стават участници в божествената природа (2 Петрово 1:4). Мислите им се отъждествяват до такава степен с божествената воля, че се отправят само такива молби, които са в хармония с тази воля (вижте 1 Йоан 5:14; DA 668). Освен това, никой грях не се намесва, за да предотврати благоприятен отговор.

Думите ми остават. Тези думи показват, че пребиваването на Христос в нас не е изцяло мистично, необяснимо преживяване. Хората приемат Христос, като приемат Неговото слово. Когато се хранят с това слово, то просветлява ума им. И когато правят интелигентен избор да следват това слово и да му се подчиняват безпрекословно чрез даваща сила Небето, Христос, надеждата на славата, се формира вътре в тях (Кол. 1:27). Освен това, за да бъде това преживяване постоянно, те се хранят ежедневно със словото. Вижте Йоан 6:53.

8. Давайте много плод. Слава е за лозаря, когато растенията му дават добри плодове. Така слава идва на Бога, когато Неговият образ се отразява в живота на Неговите последователи. Сатана твърди, че Божиите изисквания са твърде строги и че хората не могат да постигнат идеала на

Християнско съвършенство. По този начин Божият характер се потвърждава, когато хората, чрез божествената благодат, стават участници в божествената природа.

Бъдете мои ученици. Отражението на християнските благодати е доказателство за ученичество. Без жизненоважна връзка с Христос е невъзможно да се дадат плодове на правдата (ст. 5; гл. 13:35).

9. Отец ме е възлюбил. Сравни гл. 3:35; 5:20; 10:17; 17:24.

В моята любов. Да пребъдваш в Христос означава да пребъдваш под убежището на Неговата любов. Утешително е да знаем, че Христовата любов към нас е толкова трайна, колкото е любовта на Отца към Сина. Нещо повече, „самият Отец ви обича“ (гл. 16:27) със същата любов, с която обича Сина (EGW RH 4 ноември 1890 г.).

10. Моите заповеди. Вижте гл. 14:15.

заповедите на Отца. Оглеждайки се назад, Исус можеше да каже с пълна увереност: „Аз „опазих заповедите на Отца Ми.“ Той винаги вършеше това, което беше угодно на Отца Му (гл. 8:29). Той „грех не стори, нито се намери лукавство в устата Му“ (1 Петрово 2:22). Неговият безгрешен живот доказва, че е възможно хората с божествена помощ да спазват заповедите (вижте DA 24).

11. Моята радост. Радостта на Христос се състоеше в съзнанието за успешно изпълнена мисия. Спасителят изпитваше радост в изпълнението на божествената цел за изкуплението на човека и в устояването, за да могат хората да бъдат спасени. Неговата цел в живота беше да прослави Своя Отец.

Твоята радост. Радостта е втората от благодатите на Духа, изброени от Павел (Гал. 5:22). Истинската радост не се намира в шумен смях или в замаяно вълнение, причинено от повърхностните удоволствия на света. Християнинът намира радостта си в почивката в любовта на Христос, в спечелените победи и в безкористната служба на човечеството. Радостта ще достигне най-висшата си реализация в идния свят, но висока степен на радост може да бъде изпитана тук и сега от онези, които пребъдват в Христос.

12. Моите заповеди. Вижте гл. 13:34.

13. По-голяма любов. „Новата заповед“ (гл. 13:34; вж. гл. 15:12) заповядва на учениците да проявяват същата любов един към друг, каквато Исус е проявил към тях. Размерът на тази любов Исус сега разкрива. Тази любов Го кара да даде живота Си за тях. Обаче Неговата любов надхвърля това, което Той сега препоръчва: „Докато още бяхме грешници“, Той умря за нас (вж. Рим. 5:6–8).

Приятели. Вижте стих 14.

14. Приятели. Гръцко *philoî*, единствено число *philos*, свързано с глагола *phileō*, „обичам“ (виж върху Мат. 5:43, 44). Филос означава някой обичан или скъп, или някой, който е любящ или приятелски настроен. В истинското приятелство има взаимна любов. Учениците биха показали любовта си чрез смирено послушание (Йоан 14:15).

15. Слуги. Гръцко *douloî*, единствено число *doulos*, често означаващо „роб“, тук може би слуга с ограничен статут (виж гл. 8:34). От слуга от този ранг се очакваше да се подчинява сяпа, без да бъде въвлечан в съветите на господаря си. Исус беше приел учениците в Себе Си и им беше разкрил много неща. Светият Дух щеше да ги просветли допълнително (гл. 14:26). Исус скоро щеше да ги напусне и те щяха да продължат да работят без Неговото физическо присъствие. Те щеше да имат тежка отговорност. Той искаше да мислят за връзката си с Него като за приятелска. Преди това Той беше намекнал, че са слуги (виж гл. 13:16); сега те бяха Негови приятели.

16. Вие не сте ме избрали. Учениците бяха избрали да бъдат последователи на Христос, но това беше Исус, който от многото Си последователи беше избрал дванадесет за апостоли (Лука 6:13; вижте върху Марк 3:14). Всички могат да изберат да следват Христос, но Той е, който избира и квалифицира мъжете да заемат отговорни и лидерски позиции в Неговото дело (1 Коринтяни 12:7–11, 28).

Да принасят плод. Тоест, да бъдат успешни в мисията си.

Плодът ви трябва да пребъде. Сравнете гл. 4:36.

Каквото и да поискате. Сравнете гл. 14:13. Условието за отговорена молитва е да пребъдвате в Христос.

В Мое име. Вижте гл. 14:13.

17. Обичайте се един друг. Вижте на гл. 13:34; вж. гл. 15:12.

18. Ако светът ви мрази. [Предупреждение за гонение, Йоан 15:18 до 16:4.] Ще има омраза от света, но сред вътрешните хора трябва да има любов (ст. 17).

Те биха имали достатъчно, за да издържат ожесточения конфликт със света, без да допринасят за антагонизма отвън (Лука 22:24). Светът мрази онези, чиито симпатии и интереси са в противоречие с него (вижте гл. 7:7).

То ме мразеше. Пълната ярост на омразата на света учениците тепърва щеше да видят.

19. Ако бяхте. Условието е неизпълнено според тълкуването в гръцки език.

Те бяха от света, но се бяха вслушали в призива на Исус да излязат от света. За братята Си, синовете на Йосиф (вижте Матей 12:46), Исус каза: „Светът не може да ви мрази“ (Йоан 7:7). Вижте гл. 15:18.

Мрази ви. Причината за омразата е посочена в предходните стихове: Пребъдвайки в Христос (ст. 4), принасяйки плодовете на правдата (ст. 5) и показвайки ги (ст.

16). Делата на света се осъждат от праведния живот и откритото свидетелство на християнина (Йоан 7:7; 1 Йоан 3:13). Робъртсън задава важния въпрос: „Светът мрази ли ни? Ако не, защо не? Дали светът е станал по-християнски или християните са станали по-светски?“

20. Запомнете словото. Вижте Йоан 13:16; срв. Мат. 10:24; Лука 6:40.

Да ви преследват. За това Исус е предупредил по-рано (виж Матей 10:17–23). Той не е искал учениците да се обезсърчат, когато пълната сила на преследването се излее върху тях. Колко ефективно е бил научен този урок, по-късно се е видяло в непоколебимата смелост, с която учениците са посрещнали затвора, побоя, мъченията и смъртта (Деяния 5:41; 16:22–25; и др.). В лицето на несравнимо преследване (2 Коринтяни 4:8–12; 1 Коринтяни 11:23–28) Павел е могъл да каже: „Защото нашата временна лека скръб ни произвежда много по-голяма и вечна тежест на слава“ (2 Коринтяни 4:17). Страхувайки се, че страдания ще завладеят младата църква в Солун, Павел пише на вярващите: „За да не се поклати никой от тези страдания; защото вие знаете, че за това сме определени“ (1 Сол. 3:3; срв. Фил. 1:29; 2 Тим. 3:12; 8Тал. 127–129).

Спазих думата си. Въпреки отхвърлянето от мнозинството, някои повярваха на словото Христово. Така щеше да бъде и с учениците. Някои щяха да приемат словото им и да бъдат спасени. Трудът им щеше да бъде възнаграден.

21. Заради Моето име. Тоест, заради Моето име или, заради Моето име. „Име“ често означава личност или характер (виж Матей 10:22; 12:21).

Не го познавайте. Те твърдяха, че познават и се покланят на Бога, но не знаеха за него. Неговия характер и погрешно тълкуваха словото Му. Сравни гл. 14:7; 16:3; 17:3.

22. Не е имал грях. Вижте гл. 9:41. „Времената на това невежество Бог не обърна внимание“ (Деяния 17:30). Сега, след като Исус дойде и им разкри пътя на спасението, те нямаха извинение. Какво по-голямо откровение за Себе Си би могъл да им даде Бог? Грехът им се състоеше в това, че не са приели Исус, „пътят, истината и животът“ (Йоан 14:6). „Който знае да прави добро и не го прави, за него е грях“ (Яков 4:17). В съда хората ще бъдат осъдени не защото са грешили, а защото „са пренебрегнали дадените от небето възможности да научат какво е истина“ (Живот, 490).

Клок. Гръцки *prophasis*, „претекст“.

23. Мрази и Отца Си. Сравни гл. 13:20; 14:7, 9–11.

24. Делата. В стих 22 апелът беше към думите, които Исус беше казал. Тук апелът е към делата. И двете бяха достатъчно доказателство, върху което да се основава вярата в Него като Спасител на света.

Нямаше грях. Вижте стих 22.

25. Че думата. Гръцкият език на това изречение може да се тълкува като изразяващ резултат а не цел (виж върху Йоан 9:3; срв. върху Матей 1:22).

В техния закон. Вижте гл. 10:34.

Те ме мразеха. Цитатът вероятно е от Пс. 69:4. Сравнете обаче Пс. 35:19.

26. Утешител. Вижте на гл. 14:16.

Аз ще изпратя. Отново в гл. 16:7 Исус е представен като този, който изпраща Духа, докато в гл. 14:26; вж. ст. 16, Отец изпраща Духа. Тук няма противоречие.

Отец и Син действат в унисон (вижте гл. 10:30).

27. И вие също. Вижте Деяния 5:32.

От самото начало. По този начин те бяха квалифицирани да бъдат свидетели (виж Деяния 1:21, 22). Сравнете употребата на израза „от началото“ в 1 Йоан 2:7, 24; 3:11; 2 Йоан 1:5, 6.

## КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1 ДА 674, 675, 676; 5С 230

1, 2 ЕВ 361; 1Т 300; 4Т 353; 6Т 133; 8Т 186

1–87Т 171

1–27ДА 674–678; ТМ 271

2 ДА 676; SL 82; 3Т 387; 4Т 354; 5Т 18, 344

3 1Т 339

4 4Т 355; 5Т 232

4, 5 АА 284; CSW 30; СТ 329; SC 68; SL 80; ТМ 151, 324; 1Т 289, 340; 5Т 47, 228, 254

4–6ДА 676; 1Т 300; 2Т 263, 441, 454; 4Т 542; 5Т 49

4–16МН 514

5 CG 232; COL 52, 332; CSW 94, 158, 165, 168; СТ 231, 412; ДА 675; ЕВ. 343, 643; EW

73; ФЕ 110, 178, 196, 200, 225, 249, 284, 292, 349, 476; GC 73; GW 392; МН 513; ML

11, 15, 74; MM 41, 99, 150; SL 55; ТМ 142, 154, 339, 381; 3Т 387, 522; 4Т 320, 354,

560; 5Т 229, 230, 306, 344, 425, 583, 586, 591; 6Т 45, 247, 438; 7Т 39, 152, 194, 298;

9Т 152, 203

6 ДА 739; ML 93; 5Т 229

7 CG 499; COL 144; LS 80, 207; ML 20; 3Т 209; 4Т 259, 355

7, 8 ДА 677; EW 29, 73

8 COL 301; CS 302; CSW 181; DA 251; GW 287; MYP 314; SL 84; 3T 528; 5T 239, 348;  
6C 42; 8C 243, 246  
9, 10 FE 399  
10 COL 283, 312; DA 287; Ed 78; FE 135, 402; GC 469; MH 426, 451; ML 311; SC 61;  
SL 67, 80; TM 138; 7T 141; 8T 289, 312  
11 MH 504; SC 124; 7T 273  
12 CH 32; DA 641, 677; FE 210; ML 187; TM 158, 192; IT 150, 166, 371; 5T 35, 360,  
604; 6T 455; WM 83  
12, 13 2T 169  
12-141T 690  
13 3T 529  
14 MM 43; 4T 188; 5T 553  
15 Ed 94; FE 303; GW 267; 2T 510  
16 CT 509; SC 100; TM 212, 217; 2T 426, 431; 7T 259  
16-191T 285  
17 COL 382; DA 504  
17-202T 492  
18 ПП 559; 1T 418  
18-21DA 678; 5T 433  
19 2T 690  
19, 20GC 144  
20 ГК 47  
20, 21 AA 79  
22 ГК 164  
25 МБ 32  
26 AA 51  
26, 27 AA 22; TM 69, 285

## ГЛАВА 16

1 Христос утешава учениците Си срещу скърби чрез обещанието на Светия Дух и чрез възкресението и възнесението Си: 23 уверява, че молитвите им, отправени в Негово име, ще бъдат приемливи за Неговия Отец. 33 Мир в Христа и в световната скръб.

1. Обиден. Гръцки skandalizō (виж върху Мат. 5:29). Относно предварителните предупреждения относно преследване, за да се предотврати обезсърчение, вижте върху Йоан 15:20.

2. Синагогите. Вижте гл. 9:22.

Служи на Бога. Юдеите, които преследвали апостолите, разсъждавали, че тези евангелисти са богохулници, които се стремят да свалят религията, установена от Бог (виж Деяния 6:13, 14; Деяния 21:28-31). Отражение на ревността на евреите към тяхната религия и ревността, с която са се стремели да защитят нейното поклонение, се намира в една от заповедите на Мишна: „Ако някой открадне Кисуа, или прокълне с магия, или съжителства с езическа [буквално сирийска] жена, той бива наказан от фанатици. Ако свещеник извърши служба в Храма, докато е нечист, неговите братя свещеници не го обвиняват в това в Бет Дин, но младите свещеници го извеждат от двора на Храма и разцепват черепа му с тояги. [За] мирянин, който извършил службата в Храма, Р. Акиба казал: Той е удушен; мъдреците казват: [Смъртта му е] от ръцете на Небето“ (Синедрин 9. 6, Сон

изд. на Талмуда, стр. 542). Страниците на историята записват многократни преследвания, извършвани в името на религията.

3. Не съм знаел. Сравни гл. 15:21.

4. Времето. Буквално „часът“. Могат да се цитират текстови доказателства (вж. стр. 146) за четейки „техния час“, тоест часът на тези гонители. Вижте Лука 22:53.

Може би си спомняте. Предварителното предупреждение щеше да ги укрепи в часа на преследване (вижте гл. 15:20).

Бях с вас. Нямахме нужда да им казвам по-рано, защото ако беше дошло преследване, Исус щеше да е с тях, за да ги окуражава. Всъщност, докато Исус беше на земята, преследването беше насочено срещу Него. Но след Неговото заминаване омразата на врага щеше да бъде насочена срещу Неговите представители.

5. Аз си отивам. [Идването на Утешителя, Йоан 16:5–33.] Сравнете гл. 7:33; 13:33; 14:2.

Пита. Буквално „продължава да пита“. Разбран по този начин, този стих не противоречи на гл. 13:36 и 14:5. Учениците по-рано бяха правили запитвания по този въпрос, но бяха престанали да го правят. Те бяха погълнати от егоистични мисли и не мислеха за радостта на своя Учител от перспективата да се върне при Своя Отец и да приближи плана на спасението с една крачка до завършването му. Беше целесъобразно Той да си отиде (гл. 16:7).

6. Скръб. Вижте гл. 14:1. Вместо това те е трябвало да се радват на перспективата за славата, към която се завръщаше техният Учител. Вместо това мисълта за собствената им раздяла с Него изпълваше сърцата им с тревожни предчувствия.

7. Целесъобразно за вас. Или „полезно за вас“. Смъртта, възкресението и възнесението на Христос бяха важни събития в осъществяването на плана на спасението. Без тях ерата на Духа не би се осъществила. Неговото заминаване беше в полза и предимство на учениците. В Своето възплътено тяло Исус не можеше да присъства навсякъде, но чрез посредничеството на Духа Исус можеше да бъде с всеки един от Своите последователи по всяко време и на всяко място (вижте Матей 28:20).

Утешител. Вижте гл. 14:16.

Аз ще го изпратя. Според Божия план, Исус трябваше да завърши делото Си върху земята и да се възнесат до престола на Отца, преди да дойде Духът.

8. Изобличавам. Гръцки *elegchō*, „да осъдя“. Думата е преведена така в гл. 8:9. В гл. 8:46 е преведена като „убеждавам“ (вж. 1 Кор. 14:24; Тит 1:9; Яков 2:9), но „осъдя“ би било за предпочитане. В Лука 3:19; Еф. 5:11, 13; 2 Тим. 4:2 *elegchō* е преведена като „изобличавам“, а в 1 Тим. 5:20; Тит 1:13; Евр. 12:5; Откр. 3:19 „изобличавам“.

На греха. Това също беше направил Исус (гл. 7:7). Денят на Петдесетница, денят, в който беше даден дарът на Духа, предостави поразителна демонстрация на този аспект от делото на Духа. Онези, които чува обръщението на Петър, бяха „трогнати в сърцето си“ (Деяния 2:37). Едно от първите доказателства за действието на Светия Дух е дълбокото убеждение, че човек е грешник.

За праведността. Духът не само изобличава греха; Той осъжда за позитивната праведност. Той подтиква хората да приемат Христовата праведност, както вменената (Рим. 10:3–10), така и дадената (Гал. 2:20; Фил. 2:13).

За съда. Исус също предупреди хората за предстоящия съд (Мат. 5:21, 22; 10:15; 11:22, 24; 12:36). Никой не може да избегне съда; той е сигурен като смъртта (Евр. 9:27). Въпреки че страхът от осъждане не е основният мотив за правилно постъпване, той все пак е...

мощно средство за пробуждане на помрачените от греха умове и към него често и с право се призовава (виж Марк 9:43–48; Откр. 14:9–11). Вижте върху Йоан 16:11.

Така Духът осъжда хората за греха им, насочва ги към спасението и праведността, които са в Исус, и ги предупреждава за последствията от продължаването в греховете им и пренебрегването на щедро предлаганото спасение.

9. Не вярвайте на мен. Бог е осигурил само едно средство за спасение (Деяния 4:12; 1 Коринтяни 3:11), а именно вяра в Исус Христос (Йоан 3:16, 18, 36). Тези, които са просветени, както са били юдеите, са без извинение, когато отказват да вярват в Този, Когато Бог е изпратил на света (вижте гл. 15:22).

10. Идете при Моя Отец. Докато беше на земята, Исус посочи пътя към съвършената праведност, изисквана от онези, които влизат в небесното царство (Матей 5:48; 6:33). След Неговото заминаване това ще бъде специалното дело на Духа (вижте Йоан 16:8).

11. За съд. Гръцки krisis, актът на съдене. Реабилитацията на божествения характер на кръста гарантира, че Сатана ще бъде изправен пред съд и осъден. И ако това беше вярно за самия архибунтовник, то би било вярно и за всички негови съучастници. Вижте стих 8.

Княз на този свят. Вижте на гл. 12:31; вж. гл. 14:30.

12. Много неща за казване. Човешкият ум е способен да придобива истината с ограничена скорост. Исус беше прекарал повече от три години с учениците, през което време вярно ги беше напътствал в божествени неща. Те бяха научили много, но имаше много неща, които тепърва предстояха да бъдат разкрити (вижте гл. 14:26). Божията мъдрост е безкрайна и не може да бъде изчерпана. Един живот, прекаран в усърдно изучаване, позволява на човек да придобие само ограничена представа за безкрайните съкровища на духовното знание.

Понякога духовната летаргия пречи на усвояването на по-нататъшна божествена истина. Такъв беше случаят с коринтяните, които Павел определи като „плътски“, които трябваше да бъдат хранени с „мляко“, а не с твърда храна, защото не бяха в състояние да издържат на солидна духовна диета (1 Кор. 3:1, 2). Християните са призовани да оставят първите „принципи на Христовото учение“ и да „се стремят към съвършенство“ (Евр. 6:1; вж. Евр. 5:11–14).

13. Духът на истината. Вижте гл. 14:17.

В цялата истина. Вижте гл. 14:26; 16:12. „Истина“ тук се използва предимно в богословския си смисъл (виж гл. 8:32). Вярно е обаче също, че всички правилни научни открития и изобретения имат своя източник в Бога (виж СТ 277).

Не говори за себе си. Исус заяви същото за Себе Си (гл. 12:49; 14:10). Крайният източник на власт беше Бог.

Неща, които предстоят. Исус беше разкрил неща, които предстоят (Матей 24; и др.). Но е трябвало да бъде дадена повече светлина относно бъдещето. Пророчествата от Откровение са изключителен пример за това как това се е изпълнило. Относно посланията към църквите Йоан заявява: „Нека чуе какво казва Духът на църквите“ (Откр. 2:7, 11; и др.).

14. Прослави ме. Тоест, чрез откровение за величието и славата на възкръсналия Христос и разкриване на тайните на плана на спасението.

От моя. Възможно е да се сподели част от пълния запас от истина (вижте на стих 12).

15. Всичко. Вижте гл. 3:35; вж. гл. 17:10.

16. Няма да ме види. Първото „малко време“ обикновено се разбира като кратко време, оставащо до Страстите, а второто „малко време“ - като трите дни между разпятието и възкресението. Някои предполагат двойно значение в думите на Христос, първо, че те се отнасят до смъртта и възкресението, и второ, че се отнасят до възнесението при Отца и Неговото завръщане в края на века (гл. 14:1–3). Това

Завръщането е представено другаде като недалечно: „Онзи, Който свидетелства за това, казва: Наистина идвам скоро“ (Откр. 22:20; вж. гл. 1:3). Въпреки това, с оглед на обяснението в Йоан 16:20–29, изглежда най-добре да се разглежда пасажът като препратка към събитията от непосредственото бъдеще.

17. Между себе си. Те очевидно не искаха да попитат Исус директно. Неговото загадъчно твърдение ефективно беше събудило любопитството им.

Какво е това? Исус по-рано беше говорил за Своята смърт и възкресение, но учениците не бяха разбрали напълно значението на думите Му (вижте Матей 16:21); оттук и тяхното недоумение от Неговото твърдение.

20. Плач и оплакване. Исус не дава директен отговор на въпроса на учениците, но хвърля допълнителна светлина върху обстоятелствата около събитията, които ще се случат „след малко“. За изпълнението на предсказанието вижте Лука 23:27; Йоан 20:11.

Светът ще се радва. Враговете на Исус се радваха, когато Той беше накаран да млъкне. Обаче Ликуването им беше краткотрайно, както и скръбта на приятелите на Исус.

Превърна се в радост. Вижте гл. 20:20.

21. Жена. Буквално „жената“, типична жена. Образът на раждаща жена се среща в рекламния Стар завет (Ис. 26:17; 66:7; и др.). Но само тук се споменава за нейната скръб, превърната в радост.

Човек. Гръцки *anthrōpos*, човек в общ смисъл, т.е. човешко същество.

22. Сърцето ще се радва. Това е приложението, което Исус прави на образа, представен в стих 21. Следователно е твърде преувеличено да се видят в родилните болки на жената родилните болки на един нов ред в царството. Радостта на учениците дойде в деня на възкресението.

Никой човек. Гръцки *oudeis*, „никой“, включително дяволът и неговите помощници. Радостта на учениците ще бъде пълна и постоянна в духовното общение с възкръсналия Господ, който ще бъде с тях „през всичките дни до свършека на света“ (Матей 28:20).

23. В онзи ден. Тоест, ерата на дара на Светия Дух (гл. 14:16, 17, 26; 15:26; 16:7–14).

Не ме питай нищо. Думата „питай“ е използвана два пъти в този стих, първия път от *erōtaō*, а втория път от *aitēō*. *Erōtaō* обикновено означава да задам въпрос, за разлика от *aitēō*, което означава да поискам нещо. Това разграничение може би е било замислено тук.

В този случай Исус информира учениците, че в деня на дара на Светия Дух няма да има нужда от въпроси, защото Духът ще ги научи на всичко (гл. 14:26).

В тази последна нощ учениците бяха задали много въпроси и бяха проявили забележителна липса на разбиране (гл. 14:5, 8, 9, 22; 16:17). Духът щеше да просветли умовете им и те щяха да разберат това, което сега им се струваше толкова загадъчно.

Йоан обаче използва *erōtaō* и в смисъла на искане на нещо (виж гл. 14:16, където е преведено „моля се“). Ако Йоан е имал предвид същото значение тук, тогава контрастът е между „питайте ме“ и „питайте Отца“. Учениците вече няма да имат физическото присъствие на Исус сред себе си, но биха могли свободно да се обръщат към Отца в името на Исус, напълно уверени, че молбите им ще бъдат изпълнени.

Наистина. Вижте Мат. 5:18; Йоан 1:51.

В Мое име. Вижте гл. 14:13.

24. Досега. Връзката на Сина с Отца преди това не е била напълно разбрана. Молитвите са били отправяни към Божеството с ограничена или, може би в някои случаи, без никаква представа за Божествеността. След възнесението на Христос и встъпването Му в длъжност като свещеник и цар, истинската Му позиция като Посредник на християнските молитви ще бъде разбрана.

Твоята радост. Вижте гл. 15:11.

25. Притчи. Гр. paroimiai (виж гл. 10:6).

Покажи ти ясно. Духът би съживил разбирането им (гл. 14:26; 16:13).

26. В Мое име. Вижте гл. 14:13.

Казвам не. Христовото ходатайство не е било, за да преодолее нежеланието или неохотата на Отца да чуе молитвите на светиите. Самият Отец обичал учениците (виж стих 27) и бил също толкова готов да отговори на молитвата, колкото и Синът. Илюстративният пример за представянето на Исус като ходатай (Евр. 7:25) е, че само чрез безкрайната жертва на Сина е възможно или Отец, или Синът да разпрострат пълнота на благословията си върху молителя.

27. Самият Отец. Вижте на стих 26.

Защото вие. Бог обича не само онези, които обичат Сина Му, Той обича света (Йоан 3:16; вж. Рим. 5:8). Въпреки това, когато хората откликнат на Божията любов, е възможно по-голямо проявление на тази любов.

28. Дойдох. Тук са обобщени великите факти на християнската вяра: предсъществуването на Христос („Аз излязох от Отца“), възплъщението и свързаните с него събития („Аз дойдох на света“) и възнесението („отидох при Отца“). Вижте гл. 1:1, 14.

29. Няма поговорка. Вижте гл. 10:6.

30. Сигурни ли сме. Буквално „знаем“. Учениците вероятно са стигнали до прибързаното заключение, че моментът на просветлението, споменат в стих 25, вече е настъпил. Исус продължил да показва колко ограничена е тяхната концепция (ст. 31, 32).

Всеки човек. Учениците тук изповядват вяра в способността на Исус, като откликват на неизказаното желание на сърцата си (ст. 17–19).

31. Сега вярвайте. Христос не отрича, че са повярвали; Той просто напуска, че вярата им беше несъвършена.

32. Разпръснете се. Вижте Марк 14:27, 50.

Оставете ме на мира. Всички те „го изоставиха и избягаха“ (Матей 26:56).

Не съм сам. Христос е имал непрестанно общение с Отца си.

33. Мир. Вижте на гл. 14:27.

Имайте скръб. Вижте гл. 15:20; 16:2.

Дерзай. Гръцки tharseō, „да бъдеш смел“, „да бъдеш пълен с кураж“.

Сравнете Мат. 9:2; 14:27 и др.

Аз победих света. Исус с увереност очакваше кръста, напълно уверен, че ще триумфира над силите на тъмнината (виж Кол. 2:15). Князът на този свят щеше да бъде победен (виж гл. 12:31; 14:30; срв. гл. 16:11) и учениците нямаха от какво да се страхуват.

## КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1–4ТМ 69

2 Ев 339; 6С 120

2, 4 AA 79

7 AA 38; Ed 94; MH 104; SC 75

7, 8 TM 392

8 AA 52; DA 671; Ev 283; FE 197; GW 284; ML 332; TM 65, 401; 3T 428; 6T 319

8, 9 ML 43

11 DA 679

12 AA 271; DA 507; Ев. 57, 202, 369; MH 245; TM 476; 6T 55

12-14 DA 670

13 AA 38, 51, 53; CSW 35; Ed 134; Ev 167; EW 190; FE 473; GC viii, 469; GW 284; TM 111; 5C 439; 6C 163; 8C 19

13, 14 DA 671; GW 297; SC 109; 5T 703

13-15, Изд. 94

14 AA 52; DA 671; ML 49; SC 91; TM 95, 396

15 EW 24

19, 20 DA 277

20 DA 82

22 DA 788

23 Изд. 95; Преп. Преп. 205

23, 24 AA 36; DA 833; SC 74; TM 157; 8T 178

24 DA 667; GC 477; LS 74; SC 111; 1T 55, 120; 4T 315; 6T 364; 7T 32, 251

25 MX 420; 8T 267

27 FE 178; SC 64; 5T 742

26, 27 GK 416; CK 100; 6C 364; 8C 178

27 FE 178; SC 64; 5T 742

32 DA 697

33 3C 23, 84, 86; DA 123, 679; FE 465; GW 39; LS 265; ML 69, 324; SC 123; 2T 122; 3T 115, 423; 5T 82; 6T 307; 8T 127, 212

## ГЛАВА 17

1 Христос се моли на Отца си да го прослави, бда запази апостолите си, 11 в единство, 17 и истина, 20 за да прослави тях и всички останали вярващи с него на небето.

1. Тези думи изрече Исус. [Ходатайствената молитва на Исус, Йоан 17:1-26.] Тази молитва завършва прощалния съвет на Исус, започнат в горницата и продължил по пътя към Гетсиманската градина. Тази молитва е най-дългата от молитвите на Исус, записани в Библията. Бенгел казва по отношение на гл. 17, че от всички глави в Писанието тя е най-лесната по отношение на думите; най-дълбоката по отношение на идеите. Молитвата естествено се разделя на три части: (1) молитва за Себе Си (ст. 1-5); (2) молитва за учениците (ст. 6-19); (3) молитва за всички вярващи (ст. 20-26).

Вдигна очи. Вижте на гл. 11:41.

Отче. Вижте на гл. 13:31; вж. гл. 12:16, 23.

Прослави. Вижте на гл. 13:13; вж. гл. 12:16, 23. Исус ще бъде прославен, като бъде въздигнат, в победоносна смърт, която е необходима прелюдия към Неговото славно възкресение.

2. Власт. Гръцки *exousia*, „авторитет“ (вижте върху Матей 28:18).

Плът. Тоест, човешки същества (вж. Марк 13:20; Лука 3:6; и др.).

Вечен живот. Вижте върху Йоан 1:4; 3:16; 8:51; 10:10; вж. Рим. 6:23.

Ти си дал. Вижте гл. 6:37.

3. Познай себе си. Опитното, живото познание води до вечен живот. Няма спасение само в знанието, но не може да има и спасение без познание (Римляни 10:13–15). Спасителното познание тук е дефинирано като това, което е съсредоточено върху „истинския Бог“, за разлика от лъжливите богове, и върху Исус Христос. Именно познанието за Исус Христос поразително отсъстваше от религията на евреите. Хората ще бъдат отхвърлени в последния ден, защото са отхвърлили същественото знание (вижте върху Осия 4:6). За важността на знанието в развитието на християнския характер вижте върху Йоан 17:17; вж. 5Т 743.

4. Прославих те. Втората част на изречението допълва първата. Бог беше прославен в завършването на делото, което Исус дойде да извърши за спасението на човека.

5. Прослави ме. Сравни стих 1. Исус се моли да се върне към предишната Си слава. За предсъществуването на Христос виж гл. 1:1, 14; вж. гл. 8:58). Павел описва изпълнението на тази молитва: „Затова и Бог Го превъзвиси и Му даде име, което е над всяко друго име“ (Фил. 2:9).

Твоето име. „Име“ тук, както често, означава характер. За Исус като лично откровение за характера на Неговия Отец вижте гл. 1:14, 18.

Ти даде. Вижте гл. 6:37. Подчертава се единството на Отца и Сина (вижте гл. 10:30).

Опазих думата Ти. Еквивалентно на „опазих заповедите Ти“. Това не означава съвършено послушание, но отбелязва, че за разлика от мнозинството от юдеите, учениците са се присъединили към Исус и са се стремили да изпълнят изискванията на ученичеството.

7. Те са познали. Тоест, според гръцкия превод, „те са стигнали до познанието и сега са наясно“. Връзката на Христос с Отца, Бога, на когото юдеите са се покланяли, е била точка на постоянен акцент в ученията на Исус (гл. 8; 10; и др.). Юдеите Го обвинили в богохулство и Го заклеили като самозванец, защото твърдял, че Бог е Негов Отец, но учениците били убедени в Неговия истински произход и идентичност.

8. Ти ми даде. Допълнителен акцент върху зависимостта на Христос от Отца по време на възплъщението (гл. 1:14; 5:19, 30).

Прие ги. Вижте стих 7.

9. Моля се за тях. Учениците вече бяха представени (ст. 6–8); сега започва молитвата за тях.

Не за света. Тоест, в настоящето. За момента Исус се концентрира върху учениците Си. Исус не представя света като извън обсега на Неговата или на Отца Си грижа. Бог обича света и щедро предлага спасение на всички (Йоан 3:16; Откр. 22:17). По-късно Исус включва в молитвата Си „и тези, които ще повярват в Мене чрез тяхното слово“ (Йоан 17:20).

Ти ми даде. Вижте гл. 6:37.

10. Моето е твое. Взаимната собственост допълнително подчертава единството на Отца и Сина (вижте на стих 6).

Прославен. Отец беше прославен чрез послушанието на Христос (вижте на стих 4). По същия начин. Синът беше прославен чрез послушанието на учениците, особено чрез изпълнението на тяхната мисия към света.

11. Край. Непосредственото бъдеще се преоценява като настояще. Според еврейското пресмятане денят на разпятието вече беше настъпил.

Идвам при теб. Или „Идвам при теб“ – футуристично настояще време, отнасящо се до завръщането на Исус при Отца, а не до Неговия подход към Бога в молитва.

Свети Отец. Тази титла се среща само тук в Новия завет. В стихове 1 и 5 формата на обръщение е „Отец“, а в стих 25 е „праведният Отец“. Терминът несъмнено е избран с оглед на последващите молби. Темата на стихове 17–19 е освещаването. Думата за „осветявам“ (ст. 17) е *hagiazō*, „да направя свят“, а думата за „свят“ в титлата „Свети Отец“ е *hagios*, правилно преведена като „свят“. Именно Светият Отец е умолен да направи учениците свети. За святостта на Бога вижте Лев. 11:44; вж. 1 Петрово 1:16. Титлата „Свети Отец“ се появява и в евхаристийна молитва в Дидахе 10:2.

Пази. Исус е на път да си тръгне; затова Той поверява учениците на грижите на Своя Отец (виж стихове 11, 12). Те ще бъдат оставени в един зъл свят и ще се нуждаят от специална благодат в борбата си срещу греха. Всеки християнин може да претендира за тази пазеща сила. Бог няма да позволи да бъде изкушаван повече, отколкото може да понесе (1 Кор. 10:13). Той е непревземаем за атаките на Сатана, докато се бори в силата и светлината на Небето. Бог обаче пази само онези, които изберат да бъдат пазени. Когато против божествения съвет хората умишлено се поставят на вражеската земя, те не могат да очакват да бъдат запазени от Божията сила.

Кого. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 146) тълкуването „който“, т.е. „името“. Това четене предава мисълта, че Бог е дал името Си на Сина. Тази концепция може да бъде разбрана в светлината на гл. 1:18; 14:9. Исус дойде, за да представи името или характера на Своя Отец и действаше по време на Своето възплъщение под властта на Своя Отец.

12. Аз ги опазих. Вижте стих 11.

Ти ми даде. Вижте гл. 6:37.

Син на погибелта. Тоест, Юда Искариотски. Изразът описва някой, обречен на погибел или унищожение. Титлата е приложена към Антихриста във 2 Сол. 2:3. Думата за погибел (аполея) се среща често и често описва окончателното унищожение на нечестивите (виж Мат. 7:13; Рим. 9:22; Фил. 3:19; Евр. 10:39; Откр. 17:8, 11; и др.). По свой собствен избор Юда става човек, обречен на погибел (виж върху Йоан 3:17–20).

Може да се изпълни. Това изречение несъмнено трябва да се разбира като изразяващо резултат, а не цел. Гръцкият вариант може да се разбира и по двата начина (виж върху Матей 1:22; Йоан 9:3). Юда не е бил предопределен да предаде Исус (виж върху Йоан 6:71; 13:18). Неговото отвратително деяние е било по негов собствен избор. Пасажът, за който се говори, вероятно е Пс. 41:9, този, споменат в Йоан 13:18.

13. Идвам при Тебе. Препратка към завръщането на Исус при Отца, както в стих 11 (виж коментарите там).

Радост, изпълнена. Вижте на гл. 15:11 вж. гл. 16:24.

14. Дадено им. Сравнете стихове 8, 17. Словото, което им беше предадено, учениците бяха спазили (ст. 6).

Мразеше ги. Вижте гл. 15:18–21.

Не са от света. Те бяха в света (ст. 11, 15), но не участваха в духа на света. Те бяха изпратени в света (ст. 18), за да накарат другите да се отрекат от света (Марк 16:15).

15. От света. Това може да се смята за най-ефективното средство за предпазване от злото на света. Но учениците имаха мисия, която да изпълнят в света, точно както Исус беше дошъл в света, за да изпълни делото Си (виж стих 4).

Злото. Гръцката дума може да се разбира като отнасяща се или до злото като принцип, или до злия (вижте Матей 6:13). И двете значения са подходящи за контекста. Същата дума се появява в 1 Йоан 5:18, но там различен граматически падеж определя прилагателното като мъжки род, което го прави ясна препратка към злия.

16. Не е от света. Вижте стих 14.

17. Осветявам. Гръцки *hagiazō*, буквално „да се отнасям като към свят“, „да освещавам“, „да правя свят“. Учениците трябваше да бъдат посветени на своята задача. Святостта е едно от качествата на Бог (1 Петрово 1:16). Следователно, да бъдеш осветен означава да станеш подобен на Бог. Това дело е било предназначено да извърши планът на спасението (2 Петрово 1:4; Ед. 125).

Чрез твоята истина. За определение на истината вижте гл. 8:32. Божието слово е обявено за „истина“. Писанията ни разкриват характера на Бог и на Исус Христос. Ние ставаме нови създания, като правим истините на Божието слово част от живота си.

18. Изпрати ме. Вижте гл. 3:17.

Изпрати ги. Той ги беше изпратил по-рано (Лука 9:1, 2) и щеше да им даде задача отново, преди да напусне този свят (Йоан 20:21, 22).

19. Осветявам себе си. Тук значението „осветявам себе си“ или „посветявам себе си“ изглежда е по-подходящото определение (вижте стих 17). Исус се посвети на завършването на задачата, за която беше дошъл на света. Пред Него лежеше кръстът и в акта на принасянето на Себе Си Той направи възможно освещаването на всички вярващи (вижте Евр. 10:10).

20. И тях също. Тук започва молитвата за всички вярващи (вижте на стих 1) до края на времето.

Чрез тяхното слово. Тоест, чрез техните проповеди, поучения и писания.

21. Може би е едно. Ще има разнообразие от дарби (1 Кор. 12), но ще има единство на духа, целите и вярванията. Няма да има стремеж за върховенство, какъвто наскоро измъчваше Дванадесетте (Лука 22:24–30). Единството, произтичащо от смесения живот на християните, ще впечатли света за божествения произход на християнската църква.

22. Слава. Тук вероятно е славата на въплътения Христос. Тя е трябвало да блести във вярващия. Бенгел отбелязва: „Колко е велико величието на християните!“ Сравнете Рим. 8:30.

23. Аз в тях. Тясното единство между вярващия и членовете на Божеството е допълнително подчертано.

Направени съвършени. Вижте Матей 5:48. Растежът към съвършенство може да се осъществи само когато вярващият пребъдва в Христос (вижте Йоан 15:1–5).

Светът може да знае. Вижте стих 21.

24. Бъди с мен. Тоест, на небето. Исус се моли за кулминацията на плана на изкуплението в прославянето на Божията църква по време на второто пришествие на Христос. Човешкото семейство отдавна е в чужда земя (Евр. 11:13, 14), далеч от дома на Отца (Откр. 14:2, 3). „Цялото творение стене и се мъчи... очаквайки осиновението, тоест изкуплението на“ тялото (Рим. 8:22, 23). Изкуплението идва, когато Господ слезе от небето в края на века и събере децата Си от четирите краища на земята (Мат. 24:31; 1 Сол. 4:16). По това време верните отиват, за да „бъдат винаги с Господа“ (1 Сол. 4:17). За настъпването на този радостен момент

за повторното съединение се моли Исус. За бързото изпълнение на обещанието всеки християнин трябва да се моли (Откр. 22:20).

Преди основаването. Същият израз се среща в Еф. 1:4; 1 Петрово 1:20. Вижте върху Йоан 1:1, 14.

25. Праведният Отец. Сравнете обръщението „Свети Отче“ (ст. 11). Светът не беше признал Отца въпреки откровението на Исус за Него.

26. Декларирах. Вижте гл. 1:18.

Име. Тоест, характер.

Ще го обяви. Чрез последващите откровения на Духа (вижте гл. 14:26; 16:13).

#### КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1 PK 69

1-3DA 680; FE 392, 431

3 AA 262, 531; COL 114, 133; CSW 110; CT 45, 169, 406; Ед 126; Ev 181; FE 174, 223,

272, 285, 341, 376, 381, 403, 404, 413, 415, 446, 484; MH 410; MYP 189, 191; TM 170;

5T 737; 6T 97, 131, 362; 8T 60, 62

4 AA 24; DA 829; MB 14; PK 69

4-6MH 454

4-8CT 459

5 AA 39

6 Ед 87; TM 193; 5T 738; 8T 286

8 FE 272

10, 11 AA 24; DA 680

11 AA 90

11-15FE 431

12 GK 646

14 AA 90; MX 404; 2T 44

14, 15 1T 285

14-16AA 467; FE 182; PK 59; 2T 492

15 FE 153, 395; MYP 82, 423; SC 99, 123; TM 198; 5T 334

15-17CT 323

15-18CH 591; MM 218

17 AH 186; COL 100; CS 28, 74, 83; CSW 19, 68; CW 124; Ev 155, 290; FE 120, 432,

433; GC 469, 608; ML 252, 261; MYP 35, 460; SL 60, 67; Te 19; TM 111, 150, 160,

378; 1Цар 248, 285, 336, 339, 406, 474, 543, 589, 621, 704; 2Цар 60, 78, 184, 188, 317, 479,

505, 639, 694; 3T 65, 162; 4T 315, 371, 441, 545; 5T 206, 432; 6T 403, 417; 7T 31, 249;

8C 184, 193, 235; 9C 40, 69

17-19FE 448

17-215T 237; 9T 196

18 COL 191; MB 40; MH 395; MM 24; MYP 47; SC 115

18, 19 FE 432; ML 252

19 COL 142; CSW 124; CT 197, 323; FE 161, 262, 466; GW 104; MB 36; MM 203; TM

162; 1C 339; 4C 457; 5C 442

19-23TM 124; 8T 80

20 ML 252; SC 75; 4T 401, 530

20, 21 MH 421; PP 520; 1T 327, 417; 3T 434; 4T 17

20-23AA 24; DA 680; ML 252; 3T 361; 8T 269; 9T 198

20-268T 239

21 AA 20, 90; CS 47, 303; Ev 213; FE 240; ML 11; TM 25, 55, 386; 1T 324; 5T 61, 94,

279, 488, 620; 6T 401; 7T 156; 8T 175; 9T 179, 194; WM 297

21-23 Изд. 86; 3 Сб. 446; 6 Сб. 151

22, 23 MX 405

23 AA 20, 24, 90; FE 178, 234; MB 104; SC 115; TM 215

23, 24 TM 18

24 DA 834; GC 501, 636, 646; TM 20; 4T 529; 6T 309

25 5T 737

25, 26 FE 177; PK 69

26 DA 19; FE 178, 466; 8T 286

## ГЛАВА 18

1 Юда предава Исус. 6 Служителите падат на земята. 10 Петър отрязва ухото на Малх. 12 Исус е заловен и отведен при Анна и Каяфа. 15 Петър се отрича. 19 Исус е разпитван пред Каяфа. 28 Неговото обвинение пред Пилат. 36 Неговото царство. 40 Юдеите молят Варава да бъде освободен.

1. Той излезе. [Гетсиманската градина, Йоан 18:1-12=Матей 26:36-56=Марк 14:32-52=Лука 22:40-53. Основен коментар: Матей.] Исус и учениците Му бяха напуснали горницата преди това (вижте гл. 14:31) и сега се отправяха към Гетсиманската градина. За местоположението на градината вижте Матей 26:30.

Кедрон. Или Кедрон, както е известен в Стария завет (2 Царе 15:23; 3 Царе 2:37; и др.). Той е долината, простираща се на север и на юг, непосредствено на изток от Йерусалим (вижте Палестина по време на служението на Исус).

Градина. На други места е идентифицирана като Гетсиманската градина (Мат. 26:36; Марк 14:32). Йоан прави да не говорим за молитвата в градината, която описват всички останали евангелисти.

2. Юда. За описание на характера на Юда вижте Марк 3:19.

3. Група. Гръцки *spreia*, „кохорта, десета част от легион“. Войниците вероятно са били снабдявани от римската крепост Антония. За присъствието на римски войници в ротата вижте Матей 26:47.

Главни свещеници и фарисеи. Двете групи бяха обединени в противопоставянето си на Исус (вижте гл. 11:47).

Фенери и факли. Само Йоан споменава за тях. Беше късно през нощта (вижте Матей 26:57).

4. Излезе. Часът му вече беше дошъл. Той излезе безстрашно, за да посрещне предателя. Кого търсите? Исус напълно контролира ситуацията. Той поема офанзивата. и разпитва предателите.

5. Исус от Назарет. Вижте върху Матей 2:23. Титлата често се прилага към Исус (Мат. 26:71; Марк 10:47; 16:6; Лука 4:34; 18:37; 24:19; Йоан 19:19).

Аз съм той. „Той“ е добавено. „Аз съм“ стои без местоимението в гръцкия и може да е било използвано умишлено с по-дълбоките си последици, както в гл. 8:58 (виж коментара там).

6. Падна на земята. Този инцидент не е споменат от синоптистите. Падането назад на тълпата предполага някакво проявление на божественост. Чудото даде допълнително доказателство на кръвожадната тълпа за божествеността на Този, когото те се стремяха да

арест. Отблъскването беше моментно, защото няколко мига по-късно те изпълниха планове си (ст. 12).

7. Попита той. Исус все още командва. Това очевидно е моментът, в който Юда пристъпва напред и отправя предателската си целувка (виж върху Матей 26:49), която обаче Йоан не споменава.

8. Пуснете тези. Молбата показва загрижеността на Исус за учениците. Скоро след това „всички Го оставиха и избягаха“ (Марк 14:50).

9. Кое то той каза. Става дума за изпълнението на собствените думи на Исус, несъмнено подразбиращото се предсказание в гл. 17:12.

10. Да имаш меч. Вижте Матей 26:51.

11. Да не го пия ли? Въпросът е категорично изразен на гръцки. Несъмнено става дума за чашата, която Исус малко по-рано е заявил, че е готов да пие (Матей 26:42).

12. Група. Гръцко *speira* (виж на ст. 3).

Капитан. Гръцки *chiliarchos*, буквално „хилядолетник“, също технически термин за командващия офицер на кохорта (виж на стих 3).

Вързали го. Вероятно като му завързали ръцете зад гърба. Доброволността на подчинението на Исус е очевидна в целия разказ. Исус не умрял, защото не е могъл да го предотврати; не страдал, защото не е имал начин да избяга. Всички войници от римския гарнизон не биха могли да повредят и косъм от главата Му без божествено позволение.

13. Анна. [Изслушване пред Анна, Йоан 18:13–24. Вижте Предателство, Изпитание и Разпятието на Исус; Страстната седмица.] Вижте върху Лука 3:2; вж. върху Матей 26:57.

Каиафа. Вижте върху Лука 3:2; Матей 26:57.

Същата година. Вижте гл. 11:49.

14. Дал съвет. Вижте гл. 11:49–52.

15. Симон Петър. Вижте върху Мат. 26:58.

Друг ученик. Тоест, Йоан, синът на Зеведей, авторът на Евангелието. Както в гл. 13:23, той не се представя по име.

Известен. Гръцки *gnōstos*. Степента на познатост или асоциация не може да бъде установена чрез тази дума.

Дворец. Гръцки *aulē* (виж на Матей 26:58).

16. Петър стоеше. Вижте Матей 26:69.

17. Не съм. Вижте Мат. 26:70.

18. Запалил огън. Йерусалим се намирал на надморска височина от около 800 м. и Пролетните сутрини често бяха хладни. Сравнете Марк 14:54; Лука 22:55.

19. За учениците му. Несъмнено относно условията, които Исус постави за ученичество, и косвено относно приетата от Исус позиция. Те се опитваха да Му припишат обвинението в подстрекателство към бунт.

Учение. Тоест, „учение“ (вижте на гл. 7:16).

20. Открито. Или „публично“. Исус отговаря само на втората част на въпроса (ст. 19).

Синагога. Вижте Матей 4:23; Йоан 6:59 и др. Вижте стр. 56, 57.

Храм. Вижте гл. 7:14, 28; 8:20; 10:23 и др.

Не казах нищо. Исус със сигурност беше проповядвал насаме, като забележителен пример е Неговият разговор с Никодим (гл. 3). Тук Той отрича подразбиращото се обвинение за тайно

планирайки бунт. Отговорът му беше укор за зловещите средства, чрез които юдеите се бяха опитали да Го впримчат.

21. Защо питаш мен? Изглежда тук има позоваване на еврейския съдебен закон. Според тълкуването на Маймонид, еврейски учен от 12 век сл. Хр., законът не е налагал наказание смърт върху грешник въз основа на собствената му изповед. Някои поставят под въпрос дали този принцип е бил действащ по времето на Исус. Принципът изглежда е подразбиращ се в Мишна (виж например Санхедрин 6. 1, 2, издание на Талмуда от Сончино, стр. 275, 281, 283, 284) и има основание да се смята, че е бил валиден и по-рано (виж DA 715). Разглеждайки въпроса от правна гледна точка, тук можем да си представим, че Исус се обръща към Своите права и моли съда да осигури подходящите свидетели.

22. Удари Исус. Вероятно с шамар по бузата, както може да се разбира на гръцки.

Първосвещеник. Сравни Изх. 22:28; Деяния 23:2-5.

23. Свидетелствайте. Достоен, проникателен отговор, илюстрация на това как Исус, поне понякога, е тълкувал заповедта от Матей 5:39.

24. Вързан. Гръцкият текст предполага, че първоначалните окови (ст. 12) са били премахнати за предварителното изслушване пред Анна (вижте Матей 26:57) и че оковите са били отново поставени върху Него, когато е бил отведен при Каиафа.

До Каиафа. Вижте допълнителните бележки върху Матей 26, бележка 2.

25. Симон Петър стоеше. [Нощен съд пред Синедриона, Йоан 18:25-27=Мат. 26:57-75 = Марк 14:53-72 = Лука 22:54-65. Основен коментар: Матей.] Според Матей 26:69 Петър също седеше с групата около огъня.

Те казаха. Говорителят е идентифициран в Матей 26:71 като жена.

26. Като негов роднина. По този начин третият питащ е идентифициран само от Йоан. За отричането на Петър от Исус вижте Матей 26:69-75.

28. Съдебна зала. [Първи процес пред Пилат, Йоан 18:28-38 = Матей 27:2, 11-14=Марк 15:2-5=Лука 23:1-5. Основен коментар: Лука и Йоан. Вижте Предателство, Съд и Разпятие на Исус; Страстна седмица, Възкресението до Възнесение, Палестина под управлението на Иродианите.] Гр. *praitōrion* (виж върху Матей 27:27).

Рано. Гръцки *proi*, общ термин за рано сутрин. В Марк 13:35 се използва *proi* технически на четвъртата стража на нощта, която се е простирала от около 3:00 до 6:00 часа сутринта. Делото вероятно е започнало около 6:00 часа (вижте Допълнителни бележки върху Матей 26, Бележка 2).

Бъдете осквернени. Йоан представя яденето на Пасхата като събитие, което все още е в бъдещето. За обсъждане на времето на Пасхата в годината на смъртта на Исус вижте Допълнителни бележки върху Матей 26, Бележка 1.

29. Излязоха. Тъй като членовете на Синедриона не искаха да влязат (ст. 28).

Какво обвинение? Пилат иска официално обвинение, в съответствие с надлежната правна процедура.

30. Злоумишленик. Гръцки *kakopoios* буквално „злodeец“. Думата се среща и другаде. само в 1 Петрово 2:12, 14; 3:16; 4:15 и във всеки случай е преведено като „злodeец“. В Лука 23:32, 33, 39 „злоумишленик“ е от *kakourgos*, „този, който извършва тежки прегрешения“.

Предадох го. Те нямаха официално обвинение, което да могат да подкрепят със свидетели. Надявах се, че Пилат ще приеме присъдата на Синедриона и ще осъди Исус без официално разследване на обвинението.

31. Хванете го вие. Пилат приема юдеите на дума. Те намекнаха, че тяхната преценка трябва да е достатъчна.

До смърт. Смята се, че правото да се изпълнява смъртно наказание е било отнета от еврейските съдилища около времето, когато Юдея става провинция, през 6 г. сл. Хр. или скоро след това. Според Йосиф Флавий „територията на Архелай вече е сведена до провинция и Копоний, римлянин от конния орден, е изпратен като прокуратор, на когото Август е дал пълни правомощия, включително налагането на смъртно наказание“

(Война ii. 8. 1 [117]; изд. на Льоб, том 2, стр. 367). По други въпроси съдилищата са имали пълна юрисдикция. По въпроси, свързани със смъртно наказание, те са могли да произнасят присъди, но е било необходимо одобрение от римския прокуратор. Че тази разпоредба не винаги е била спазвана, е видно от случаи като убийството на Стефан (Деяния 7) и на Яков, брат на Йоан (Деяния 12:2), поне както е съобщено от Йосиф Флавий (Древности хх. 9. 1).

Напомняне за загубата на пълната съдебна власт на еврейските съдилища се намира в Йерусалимски Талмуд, който гласи: „Четиридесет години преди разрушаването на Храма наказателната юрисдикция е била отнета от израилтяните“ (Синедрион 1. 18а, 37; цитирано в Щрак и Билербек, Коментар към новия завет, том 1, стр. 1027). Известно е, че времевият елемент в това твърдение е погрешен, но иначе твърдението несъмнено има историческа основа.

32. Означаване на каква смърт. Исус беше предсказал смъртта чрез разпятие (виж гл. 12:32). Ако Исус беше умрял от ръцете на евреите, несъмнено щеше да умре чрез убиване с камъни. Поне два пъти евреите се опитаха да Го убият с камъни за богохулство (гл.

8:59; 10:31–33). Мишна цитира убиване с камъни като наказание за богохулство (Синедрин 7).

4, издание на Сончино на Талмуда, стр. 359). За древните методи за убиване с камъни вижте гл. 8:7.

33. Ти ли си Царят? Това е вторият път, когато Пилат задава този въпрос.

Първият случай е споменат в Матей 27:11 (виж коментарите там; вж. ДА 726, 727).

34. За себе си. Тоест, наистина ли се интересуваш от узнаването на истината (вж. ДА 726, 727)?

35. Дали съм евреин? Гордостта пречи на Пилат да признае какъвто и да е искрен интерес към изучаване на мисията на Исус.

36. Този свят. За духовната природа на царството, което Исус дойде да установи, вижте Матей 3:2, 3; 4:17; 5:2; Марк 3:14.

Борба. Земните царства се установяват със силата на оръжието, но царството на Исус беше не земен. Исус отрече обвинението в подстрекателство към бунт, повдигнато срещу Него от юдеите.

37. Ти цар ли си? Структурата на този въпрос на гръцки показва, че очаква се положителен отговор.

За тази цел. Целта на възпъщението беше установяването на царството на благодат, подготвяща за царството на славата (вижте на стих 36).

Към истината. За определение на думата „истина“ вижте гл. 8:32. Архизмамникът, чрез векове на мрак и изопачаване, бяха замъглили истината за Бога, човека и спасението.

Чува гласа ми. Те са като овцете, които слушат гласа на пастира (гл. 10:3, 16).

38. Какво е истина? Пилат бил впечатлен от думите на Исус и би го изслушал. допълнителни инструкции, но тълпата отвън настояваше за решение, а Пилат не се спря за отговор и затова пропусна златна възможност. Подобно на Феликс, той чакаше

за по-благоприятен период (Деяния 24:25). Ако някой по-късно му е бил даден от Рая, той е бил пренебрегнат, както и този. Пилат умира няколко години по-късно, самоубива се (виж Матей 27:24).

Няма вина. Пилат беше убеден в невинността на Исус и трябваше да се заеме с това. веднага да Го освободят.

39. Цар на юдеите. [Вторият процес пред Пилат, Йоан 18:39 до 19:16 = Матей 27:15–31а=Марк 15:6–19=Лука 23:13–25. Основен коментар: Матей и Йоан. Вижте Предателство, Съд и Разпятие на Исус; Страстна седмица, Възкресението до Възнесение, Палестина под управлението на Иродианите.] Сравнете Марк 15:9. Появата на Исус пред Ирод (вижте Лука 23:6–12) се случва в този момент от разказа на Йоан за процеса пред Пилат, както става ясно от сравнението на разказите в Лука и Йоан.

#### КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1–12DA 685–697

4 EW 167

4–6DA 694

7, 8 DA 695

11 ДА 696

13–27DA 698–715

15 AA 539

17 ДА 711

20, 21 DA 699

21–23DA 700

26 ДА 712

28–40DA 723–740

29, 30 DA 724

31 ДА 725

34–38DA 727

36 DA 509; GC 297; SR 344

37 CT 22, 259; FE 190, 405

38 CSW 78; MH 456; 4T 263; 8T 317

40 AA 43; DA 739; TM 409

#### ГЛАВА 19

5

1 Христос е бичуван, увенчан с тръни и бит. 4 Пилат иска да го освободи, но победен от гнева на юдеите, го предава на разпятие. 23 Те хвърлят жребий за дрехите му. 26 Той препоръчва майка си на Йоан. 28 Той умира. 31 Реброто му е прободено. 38 Той е погребан от Йосиф и Никодим.

1. Бичуваха го. Глава 19 продължава повествованието, започнато в гл. 18:39. Това беше първото бичуване. Исус беше бит отново във връзка с присъдата за разпятие (виж върху Матей 27:26). Целта на първото бичуване беше да се предизвика, ако е възможно, състраданието на кръвожадната тълпа (виж ДА 735).

4. Не намирам никаква вина. Сравнете Йоан 18:38; 19:6; 1 Петрово 2:21, 22. С тези думи Пилат разкри слабостта си. Ако Исус беше невинен, не би трябвало да Му позволява да бъде

---

5

Никол, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с ексегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (Йоан 13:1). Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.

бичуван. Едно нарушение на съвестта водеше до друго, докато Пилат не се откажа от всяка частица справедливост.

5. Ето човека! Целта на Пилат с това възклицание несъмнено беше да събуди съжалението на тълпата. Пред тях стоеше Исус в Своите престорени царски одежди, увенчан с трънен венец, кървящ и блед от неотдавнашното Си бичуване, но с царско осанка.

Пилат със сигурност смяташе, че исканията на еврейските водачи ще бъдат удовлетворени. Но в това отношение той беше измамен.

Точно защо Пилат е избрал да използва термина „човек“, не може да се знае. Невинно той е изрекъл една велика истина. Този, който е бил пред него, вечното Слово (виж гл. 1:1), е станал човек (виж гл. 1:14). Той наистина е бил Човешкият Син (виж Мат. 1:1; Марк 2:10), но също и Божият Син (виж Лука 1:35). Неговото възплъщение и смърт ни спечелиха вечно спасение.

6. Вземете Го. Добавените думи „и Го разпънете“ показват, че Пилат не се е обръщал въпросът се предава на Синедриона, тъй като разпятието е било римска форма на смъртно наказание. Ако юдеите бяха наложили смъртното наказание, то щеше да бъде чрез убиване с камъни (виж гл. 18:32). Пилат сякаш говори с раздражение и гневен сарказъм: „Ако изискваш разпятие, ти [емфатично на гръцки] трябва да изпълниш присъдата; аз не намирам вина в Него.“

Няма вина. Това е третият път, когато Пилат споменава този факт (виж гл. 18:38; 19:4).

7. Чрез нашия закон. Вижте върху Йоан 18:32; срв. Лев. 24:16.

Божият Син. Вижте гл. 5:18; 10:33.

8. По-уплашен. Писмото от жена му, в което той уведомява Пилат за съня си (Мат. 27:19), е по-ранният повод за страх. Твърдението, че Исус е свръхестествено същество, го изпълва с лошо предчувствие.

9. Съдебна зала. Вижте Матей 27:2.

Откъде си? Страхът от предположението, че Исус е някакво свръхестествено същество, подтикнал Пилат да се запита за произхода на Исус. Той не се интересувал от страната на произхода на Христос; той вече бил запознат с нея (Лука 23:6, 7). Но един тайнствен страх го обзел при мисълта, че благородното същество, стоящо пред него, може да е божествено.

Няма отговор. Сравнете мълчанието пред Каяфа (Мат. 26:63) и пред Ирод (Лука 23:9). Пилат е имал възможността да научи истината (вижте Йоан 18:38). По-нататъшното просветление не би било от полза. Исус е знаел кога да говори и кога да мълчи.

10. Не говориш ли? Пилат беше раздражен от това, което може да се нарече презрение към съд.

Мощност. Гр. exousia, „авторитет“.

11. Дадено ти е. Вижте Дан. 4:17; Рим. 13:1.

Този, който избави. Това не е Юда (гл. 6:71; 12:4; 13:2; 18:2), защото Юда не предадат Исус на римските власти. Каяфа, като първосвещеник и най-висш официален представител на евреите, е този, който е обвинен тук (вж. гл. 18:35).

По-голям грях. Каяфа упражняваше делегирана власт, но в същото време предполагаше, че е поклонник на Бога, който е делегирал власт и тълкувател на божествения закон на хората. Следователно вината му беше по-голяма. Той съгреша и срещу по-голямата светлина. Исус беше дал многократни доказателства за божественост, но еврейските водачи бяха ожесточили сърцата си срещу всеки лъч светлина.

Фактът, че Каяфа е имал „по-големия грях“, не означава, че Пилат е без вина. Римският управител е понесъл своя дял от отговорността. Той е можел да откаже да предаде Исус. Спасителят щеше да умре, но вината нямаше да лежи върху Пилат.

12. Да го освободи. Отговорът на Исус (ст. 11) засили страховете на Пилат. Закоравелият управител беше дълбоко впечатлен от думите и поведението на мистериозния човек пред него.

Приятел на Цезар. Тоест, твърд поддръжник на Цезар. Юдеите най-накрая бяха ударили след спор, който щеше да се окаже успешен. Отговорът им беше заплаха, защото ако императорът узнаеше, че Пилат се е опитал да прикрие претендент за титлата цар, позицията на управителя щеше да бъде в опасност. Страхът за безопасността му накара Пилат да забрави религиозното страхопочитание, с което беше гледал на затворника.

Отговорът на водачите беше очевидно лицемерен. Дали обвинителите бяха приятели на Цезар? От всички народи никой не беше по-огорчен от евреите срещу римското иго, и въпреки това те имаха двуличието да се преструват на ревностни почитатели на Цезар, когото толкова искрено презираха.

13. Доведе Исус. Тоест, от преторията, в която Пилат беше довел Исус за личен разговор (ст. 9). Юдейските водачи не щяха да влязат в преторията, за да не се осквернят и да им бъде попречено да ядат пасхата (гл. 18:28).

Съдийски престол. Може би импровизиран стол, приготвен отвън, доколкото Евреите не биха влезли в съдебната зала.

Настилка. От гр. литостротон, което означава мозаечна настилка, вероятно от мрамор.

Габата. Дума с неясен произход. Някои я извличат от арамейската „геба“. „да бъде високо“ и следователно го описват като издигнато място. Мястото вероятно е било непосредствено извън Преториума. За местоположението на последния вижте Матей 27:2.

14. Подготовка за Пасхата. Гръцки *paraskeuē tou pascha*. Този израз несъмнено е еквивалент на еврейското „*ereb happesach*“, „навечерието на Пасхата“, често срещан термин в равинската литература, обозначаващ 14-ти Нисан (виж Мишна Песахим 4. 1, 5, 6; 5. 1; 10. 1, Сончино изд. на Талмуда, стр. 243, 271, 273; 287; 532; вж. Песахим 1. 1, 3; 3. 6; 4. 7; 5. 4, 9; 7. 9, Сончино изд. на Талмуда, стр. 1, 46; 232; 275; 317, 318; 430). Изразът може да се сравни с „навечерието“ на съботата, с което евреите са обозначаваели деня преди съботата, за който еквивалентният гръцки израз е *paraskeuē*

(Марк 15:42; Лука 23:54). Параскева все още е името за петък в съвременния гръцки език. В годината на разпятието параскева за Пасхата съвпада с параскева или „подготовка“ за съботата (Йоан 19:31, 42).

Следователно, Йоан изглежда определя деня на разпятието като 14-ти Нисан. Тези, които твърдят, че разпятието е станало на 15 Нисан, обясняват „подготовка за Пасхата“ като петък от пасхалната седмица. Такава употреба не може да бъде демонстрирана другаде. За деня преди съботата Йоан другаде използва *paraskeuē* (ст. 31, 42).

За обсъждане на проблема с деня на разпятието вижте Допълнителни бележки върху Матей 26, Бележка 1.

Талмудическият разказ за смъртта на Исус гласи така: „В навечерието на Пасхата Йешу [Исус] беше обесен. ... Тъй като нищо не беше представено в негова полза, той беше обесен в навечерието на Пасхата!“ (Синедрин 43а, изд. Сончино, стр. 281).

Шести час. Вероятно римско време, т.е. около 6:00 часа сутринта. Евангелието на Йоан е написано към края на века и главно за вярващи езичници (виж гл. 1:38). Тук той дава времето с термини, познати на тях (виж Мат. 27:45).

На други места той сякаш брои часовете на деня от изгрев слънце, а не от полунощ (виж гл. 4:6, 52; 11:9).

Ето вашия Цар! Без съмнение ироничен удар срещу евреите.

15. Няма цар освен Цезар. Тези думи не бяха внимателно претеглени, защото юдеите не бяха готови да се откажат от месианската си надежда или официално да се отрекат от Бога като свой цар (виж Съдии 8:23; 1 Царе 8:7; 12:12). Тяхната хитрост отразява желанието им да се отърват от Исус. Въпреки това, с това заявление те се оттеглиха от заветните отношения с Бога и престанаха да бъдат Негов избран народ (виж ДА 737, 738).

16. Той го избави. Йоан не споменава случая с измиването на ръцете (Матей 27:24). Раздаването на присъдата не беше насочено към юдеите, а към римските власти, отговорни за изпълнението на присъдата за разпятие.

17. Носенето на кръста му. [Разпятието, Йоан 19:17–37=Мат. 27:31б–56=Марк 15:20–41=Лука 23:26–49. Основен коментар: Матей и Йоан. Вижте Предателство, Съд и Разпятие на Исус; Разпятието във връзка с Пасха, Страстната седмица, Възкресението до Възнесението.] За инциденти по пътя към Голгота вижте Лука 23:26–32.

18. Разпна го. Вижте Матей 27:33–35.

21. Не пиши. Само Йоан записва този протест. За последиците виж Матей 27:37.

22. Писах. Пилат беше силно раздразнен от юдеите и реши да не угоди ги по-нататък. Чрез техния натиск, против предупреждението на жена му и против собствената си здрава преценка, той осъди невинен човек. Той показва, че може да бъде твърд, ако пожелае.

23. Направени от четири части. Дрехите станали собственост на палачите. Само Йоан споменава броя на войниците. Предложено е следното разделение: шапката, сандалите, поясът и талитът, горната дреха с ресни (Робъртсън). Какво е било направено с дрехите на разпнатите разбойници, не е разкрито.

Палто. Гръцки chitōn, долна дреха (виж на Матей 5:40).

Без шев. Дрехата може да е била изтъкана подобно на тази на първосвещеника, когото Йосиф Флавий описва по следния начин: „Но тази туника не е съставена от две части, които да бъдат зашити на раменете и отстрани: тя е един дълъг тъкан плат с цепка за врата“ (Древности iii. 7. 4 [161]; изд. на Лъоб, том 4, стр. 393).

24. Може да се изпълни. Пасажът може да се преведе като „в резултат на това Писанието беше изпълнено“ (виж върху Матей 1:22; Йоан 9:3; срв. върху Йоан 11:4; 12:38).

Те се разделиха. Цитатът е от Пс. 22:18.

25. Майка му. Йоан не споменава името ѝ в своето Евангелие. В телесната си болка и душевното си страдание Исус не забрави майка си. Той я видя да стои там, в подножието на кръста. Той добре познаваше нейната мъка и я повери на грижите на Йоан.

И сестрата на майка му. Не е ясно дали в този стих Йоан споменава три или четири жени. Възможно е фразите „сестрата на майка му“ и „Мария, жената на Клеопа“ да са в противопоставяне. Клеопа може би е Клеопа от Лука 24:18 (вижте коментара там). С настоящите ни познания точната идентичност е невъзможна.

Мария Магдалена. За нейната самоличност вижте Допълнителна бележка върху Лука 7.  
26. Когато обичаше. Вижте гл. 13:23.

Жена. За тази форма на обръщение вижте гл. 2:4.

Ето ти син! Връзката между Йоан и Исус беше по-интимна от това между Исус и другите ученици (виж стр. 891, 892) и следователно Йоан можел да изпълнява задълженията на син по-вярно от тях. Фактът, че Исус поверил майка Си на ученик, се приема като доказателство, че Йосиф вече не е бил между живите, а някои смятат, че това показва, че Мария не е имала други свои синове, поне в състояние да се грижат за нея.

По-големите братя на Исус, синове на Йосиф от предишен брак (виж върху Матей 12:46), по това време не вярвали в Него и Той може би е смятал, че отношението им към Мария би било критично и несъчувствено, както е било към Него (виж върху Йоан 7:3-5).

28. Сега е постигнато Сравни Деяния 13:29.

Може да се изпълни. Вижте Пс. 69:20, 21.

29. Оцет. Това беше втората напитка, предложена на Исус (вижте Матей 27:34, 48).

30. Свърши се. Исус беше завършил делото, което Отец Му беше дал да извърши (гл. 4:34). Всяка стъпка от плана за изкупление, заложен преди основаването на света, е била завършена според графика (вижте върху Лука 2:49). Сатана е бил неуспешен в опитите си да осуети плана. Победата на Христос е осигурила спасението на човека. Вижте ДА 758-764.

31. Подготовка. Гръцки *paraskeuē* (виж на ст. 14).

Останете на кръста. Според Второзаконие 21:22, 23, телата не трябвало да остават на „дърво“ за една нощ, а да бъдат погребани в същия ден. Следващият ден, тъй като е събота, щял да направи още по-наложително изпълнението на заповедта.

Висок ден. Несъмнено наричан „висок ден“, защото тази събота е била и първият ден на безквасните хлябове (Лев. 23:6; вижте Допълнителни бележки върху Матей 26, Бележка 1). Тази употреба на термина „висок ден“ не може да се докаже от съвременната еврейска литература. Тези, които твърдят, че Исус е бил разпнат на 15 Нисан, твърдят, че тази събота е била висок ден, защото седмичната събота съвпада с деня на размахването на първите плодове (Лев. 23:9-14). Исус обаче възкръсна в деня, в който бяха принесени първите плодове, в точно изпълнение на прототипите (вижте Допълнителни бележки върху Матей 26, Бележка 1; вж. ДА 785, 786).

Краката може да бъдат счупени. Тоест, за да се ускори смъртта.

33. Вече мъртъв. Беше крайно необичайно смъртта да дойде толкова скоро след разпятието. Някои жертви са живели няколко дни. Ориген, който е живял по времето, когато разпятието все още се е практикувало, споменава, че по-голямата част от жертвите са живели през нощта и през следващия ден (Ориген, Коментар върху Матей, „Серия Veteris Interpretationis“, раздел 140, в JP Migne, Patrologia Graeca, том 13, колона 1793; вж. Евсевий Църковна история viii. 8).

34. Кръв и вода. За това явление са предложени различни обяснения.

Още през 1847 г. д-р У. Страуд (в „Физическа причина за смъртта на Христос“) предполага, че кръвта и водата са доказателство, че Исус е починал от физическо разкъсване на сърцето. Тази теория не е потвърдена. Очевидно е, че Исус е починал от разбито сърце в резултат на ужасния натиск от тежестта на греховете на света (виж ДА 772), но опитът за точна физическа диагноза въз основа на оскъдните подробности от евангелския разказ е несигурен.

Течението на кръв и вода наистина е било забележително, доколкото кръвта обикновено не тече от труп, поне не обилно. Йоан обръща специално внимание на течението и тържествено го засвидетелства (ст. 34, 35). Предполага се, че той отбелязва този факт в

за да изложи истинската човечност на Исус, като по този начин се бори с докетическата ерес от неговото време, която твърди, че Исус се е въплътил само привидно. Църковните отци дават силно алегорично тълкуване на пасажа.

36. Да не се сломява. Вижте Изх. 12:46.

37. Когато прободоха. Вижте Захария 12:10.

38. Йосиф от Ариматея. [Погребението, Йоан 19:38–42=Мат. 27:57–61=Марк 15:42–47=Лука 23:50–56. Основен коментар: Матей и Марк.] И четирите евангелия описват участието на Йосиф в погребението на Исус. Само Йоан отбелязва, че той е бил таен ученик.

39. Никодим Вижте гл. 3:1.

Смирна. Вижте Матей 2:11.

Алое. Ароматна смола от дървото *Aquilaria agallocha*. Продуктът се споменава само в Новия завет. В Стария завет се споменава в Числа 24:6; Пс. 45:8; 5. Сол. 4:14.

Паунд. гр. литра, около 11 1/2 унции. (вижте на гл. 12:3). „Сто паунда тегло“ следователно би било около 72 фунта. Голямото количество несъмнено е било закупено на значителна цена.

41. Градина. Само Йоан споменава това.

42. Подготовка. Гръцки *paraskeuē* (виж на ст. 14).

#### КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1–16DA 732–740

4 DA 749

4, 5 DA 735

6 AA 43; EW 109

6–11DA 736

11, 12, 14, 15 DA 737

15 COL 294; CSW 47; DA 745; PP 477

16–30DA 741–757

18 DA 751

19, 21, 22 DA 745

24 DA 746

25 DA 744; EW 176

26, 27 AA 539; DA 752; EW 177; SL 53

27, 28 CP 224

28 DA 123

30 DA 490, 679, 709, 732, 756, 758, 764, 771, 775, 787, 834; EW 177, 180, 184, 209, 253, 281; GC 348, 503; PP 70; SR 227; 2T 211, 212, 4T 82

33 DA 771

34 EW 209

34–37DA 772

36 ПП 277

37 FE 197

38–42AA 104; SR 227

39 DA 773

40–42DA 774

## ГЛАВА 20

1 Мария отива на гроба; 3 така правят и Петър и Йоан, без да знаят за възкресението. 11 Исус се явява на Мария Магдалена 19 и на учениците си. 24 Неверието и изповедта на Тома. 30 Писанието е достатъчно за спасение.

1. Първи ден от седмицата. [Възкресението, Йоан 20:1–18=Мат. 28:1–15=Марк 16:1–11=Лука 24:1–12. Основен коментар: Матей и Йоан. Вижте Вижте Възкресението и последвалите събития; Разпятието във връзка с Пасха, Страстната седмица, Възкресението до Възнесението, Палестина под управлението на Иродианите.] За обсъждане на последователността от събития от гл. 20 вижте Допълнителна бележка върху Мат. 28.

2. Когато Исус обичаше. Вижте гл. 13:23.

3. Дойдоха на гроба. Случката, разказана в стихове 3–10, забележително отразява различния темперамент на Петър и Йоан. Йоан беше тих, сдържан, с дълбоки чувства (виж върху Марк 3:17); Петър беше импулсивен, ревностен и директен (виж върху Марк 3:16). Всеки реагира по свой собствен начин, когато получи новината от Мария.

7. Салфетка. Гръцко слово *soudarion* (виж гл. 11:44). Фактът, че тези погребални одежди са били Наличието на там и спретнато подредени доказва, че не става въпрос за обир на гроб. Крадците не биха си направили труда да премахнат опаковките.

8. Вярвал. Тоест, че Исус е възкръснал. Той несъмнено си спомнял предсказанието на Исус за Неговото възкресение. Петър вероятно е бил по-скептичен. Лука съобщава, че Петър се е чудил „в себе си на това, което се е случило“ (гл. 24:12).

9. Не познаваха писанието. Не разбираха старозаветните писания, предсказващи възкресението. Бяха като учениците по пътя за Емаус, които Исус смъмри с думите: „О, безумни и мудни по сърце да вярвате на всичко, което са говорили пророците“ (Лука 24:25; вж. ст. 26, 27). Значително старозаветно предсказание за възкресението е Пс. 16:10 (вж. Деяния 2:24–28).

10. Към собствения им дом. Майката на Исус вероятно вече е била в дома на Йоан, и ученикът, „когато Исус обичаше“ (ст. 2), щеше да сподели новината с нея.

11. Мария стоеше. Мария Магдалена беше последвала Петър и Йоан до гробницата, но несъмнено беше продължила с по-малко бързана. Тя беше обзета от мъка. Очите ѝ, оцветени в сълзи, и емоционалното ѝ състояние я караха да не разпознае дори небесните посетители, които носеха вести, които щяха да успокоят мъката ѝ.

12. В бяло. Ангелите обикновено са описвани така облечени (Мат. 28:3; Лука 24:4; Деяния 1:10).

13. Жена. Вижте гл. 2:4.

Не знам откъде. Очевидно тя не разпознава, че тези същества са ангели, „изпратени да служат на онези, които ще наследят спасение“ (Евр. 1:14). Не е обяснено кой според нея може да е бил в гробницата. Тя не чака отговор, а се обръща.

14. Не знаеше. Може би очите ѝ бяха „задържани“, както бяха тези на учениците по пътя за Емаус (Лука 24:16). Или може би очите ѝ просто бяха твърде пълни със сълзи, за да вижда ясно.

Това беше Исус. Това е първото явяване след възкресението (Марк 16:9).

15. Защо плачеш? Същият въпрос като този на ангелите (ст. 13). Това са първите записани думи на възкръсналия Христос.

Ти. Местоимението е емфатично на гръцки. Мария не храни надежда за възкресение. Единствената ѝ грижа е да си върне тялото на своя Господ. Тя би могла да го погребее в

гробница, в която е лежал нейният брат, но която е била изпразнена от Исус (Йоан 11:1, 38; вижте Допълнителна бележка върху Лука 7).

16. Мария. Очевидно Той ѝ се обърна с тон, който ѝ беше познат. Голям Възглас я обзе, когато осъзна, че нейният Господ е възкръснал.

Казва му. Текстови доказателства потвърждават добавянето на фразата (вж. стр. 146) „на еврейски“.

Равини. Гръцко Rhabbouni, транслитерация на арамейското rabbuni, което буквално означава „великият ми“, но се използва като форма на обръщение към учителите. Терминът е по същество еквивалентен на „рави“ (вижте върху Мат. 23:7; Йоан 1:38).

Учител. Гръцки didaskalos, „Учител“. „Равони“ вероятно е било обичайното обръщение към Мария (виж гл. 11:28).

17. Не ме докосвай. Гръцката дума може да се тълкува като „спри да ме докосваш“ мен“ (това би означавало, че Мария е прегръщала нозете Му) или „спрете опита да прегърнете“. Последното несъмнено е значението тук. Възражението не е, че има нещо нередно или греховно във физическия контакт с възкръсналото тяло. По-скоро има неотложност на ситуацията. Исус не иска да бъде задържан сега, за да получи почитта на Мария. Той желае първо да се възнесе при Отца си, там да получи уверението, че жертвата Му е приета (виж ДА 790). След временното Си възнесение Исус разреши, без протест, действието, което сега помоли Мария да отложи (виж Матей 28:9).

Братя мои. Тоест, учениците.

Моят Отец и вашият Отец. Не „нашият Отец“, може би с цел да се покаже, че има определени и важни разлики между връзката на Христос с Отца и нашата. „Отец“ и „Бог“ тук са ясно разкрити като синоними.

18. Каза това на учениците. Мария веднага направи това, което ѝ беше казано. Учениците обаче не вярваха (Марк 16:11; Лука 24:11).

19. Вечерта. [Първо появяване в горницата, Йоан 20:19–23=Марк 16:13=Лука 24:33–49. Основен коментар: Лука и Йоан. Вижте Възкресението и последващите събития; от Възкресението до Възнесението.] Тази среща несъмнено е същата като описаната в Лука 24:36–48. Срещата се е състояла след завръщането на двамата ученици от Емаус, което е било късно през нощта (вижте върху Лука 24:33).

Първият ден от седмицата. Тоест, римското време е смятало дните за започващи в полунощ. Според еврейското време, което е смятало деня за започващ по залез слънце, срещата се е състояла на втория ден от седмицата.

От страх от юдеите. Тази фраза може да промени израза „вратите бяха затворени“ или изразът „учениците бяха събрани“. Гръцкият текст и контекст са в полза на първото. Мястото, където са били събрани, е била горната стая, където са празнували Пасхата (виж Лука 24:33). Изглежда малко вероятно учениците да са търсили скривалище на толкова добре известно място. Въпреки това, вратите да са били залостени за врагове е напълно разбираемо (вж. ДА 802). Следващият превод илюстрира такава връзка между изреченията: „вратите, където бяха събрани учениците, бяха затворени от страх от юдеите“.

22. Приемете Светия Дух. Това беше предварително, частично изпълнение на обещанието от гл. 14:16–18; 16:7–15. Пълното изливане дойде около 50 дни по-късно на Петдесетница (Деяния 2). „Дух“ трябва да се преведе като „Дух“ (вижте върху Йоан 14:26).

23. Който съгреша. Тук Исус говори на учениците като на представители на Неговото църква на земята, на която, действайки в нейното общо качество, Той е поверил

отговорност да се грижи за духовните интереси и нужди на отделните си членове.

Исус вече им беше обяснил подробно как да се справят с грешащите членове, първо лично (виж Матей 18:1-15, 21-35), а след това и с авторитета на църквата (виж стихове 16-20). Сега Той повтаря съвета, даден при предишния случай.

Църквата трябва да работи вярно за възстановяването на своите грешни членове, насърчавайки да се покаят и да се отвърнат от злите си пътища. Когато има доказателства, че нещата са били оправени между Бога и хората, църквата трябва да приеме покаянието като истинско, да освободи съгрешилият от обвиненията, повдигнати срещу него (да му „прости“ „греховете“) и да го приеме обратно в пълно общение. Такова опрощаване на греховете се утвърждава на небето; всъщност Бог вече е приел и простил покаялия се (вижте върху Лука 15:1-7). Писанията обаче изрично учат, че изповедта на греха и покаянието за него трябва да се правят директно пред престола на благодатта на небето (вижте Деяния 20:21; 1 Йоан 1:9) и че освобождаването на душата от греха идва само чрез заслугите на Христос и Неговото лично посредничество (1 Йоан 2:1). Този прерогатив Бог никога не е делегирал на съгрешилите смъртни, самите те толкова често нуждаещи се от божествена милост и благодат, въпреки че те са назначените водачи на църквата. Вижте DA 805, 806; вижте върху Матей 16:19.

Те се запазват. Когато липсват доказателства за искрено покаяние, обвиненията Заявленията, повдигнати срещу грешен член, трябва да бъдат „задържани“. Небето ще признае решението на църквата, защото никой човек не може да бъде праведен пред Бога, когато умишлено е в конфликт със своите ближни. Този, който презира съветите на назначените от Бога представители на земята, не може да очаква да се радва на Божието благоволение. За илюстрация на действието на този принцип в ранната църква вижте Деяния 5:1-11.

24. Тома. [Второ явяване в горницата, Йоан 20:24-29 = Марк 16:14.]

Основен коментар: Йоан. Вижте Възкресението и последващите събития; Възкресение до Възнесение.] Вижте върху Йоан 11:25; вж. върху Марк 3:18.

25. Видял Господа. Сравнете посланието на Мария (ст. 18).

Освен това ще видя. Бог винаги предоставя на хората достатъчно доказателства, на които да се основават. вярата и тези, които са готови да я приемат, винаги могат да намерят пътя си към Него. В същото време Бог не принуждава хората да вярват против волята им, защото по този начин би ги лишил от правото да направят свой собствен избор. Ако всички хора бяха като Тома, по-късните поколения никога не биха могли да стигнат до спасително познание за Спасителя. Всъщност никой освен няколкостотинте, които действително видяха възкръсналия Господ с естественото си зрение, не би повярвал в Него. Но за всички, които Го приемат чрез вяра и вярват в Неговото име (вижте гл. 1:12), Небето запазва специална благословия – „Блажени са онези, които не са видели и са повярвали“ (гл. 20:29).

Няма да повярвам. Това е най-категорично изразено в гръцкия език.

26. След осем дни. Тоест, „осем дни“ включително, или следващата неделя (виж стр.

249; вижте Допълнителна бележка върху Матей 28). Новата среща, според юдейското летоброене, се е състояла една седмица по-късно, може би отново вечерта (вижте стих 19). Вижте стр. 248-250 за системата на летоброене.

Някои отдават специално значение на факта, че тази втора среща на Исус с учениците се е състояла в първия ден от седмицата. Те настояват, че това е началото на възпоменанието на деня на възкресението, поводът за освещаването и отделянето на неделята като ден на поклонение. Със сигурност, ако това е била целта на събирането, щяхме да очакваме някакво споменаване на толкова важен факт. Но няма и най-малък намек за такава цел. От друга страна, разказът предоставя основателна причина

за срещата, която се провеждаше по това време – скептичният ученик Тома случайно присъстваше и Исус дойде да укрепи вярата му.

Вратите са затворени. Вероятно, както и в предишния случай, от страх от юдеите (вижте на стих 19).

Мир ти. Поздравът е същият като предишния път (ст. 19).

27. Простри пръста си насам. Господ знаеше какво беше в сърцето на Тома и при пристигането си веднага насочи вниманието Си към съмняващия се ученик. Той му предложи точното доказателство, което поиска, колкото и неразумно да беше искането му (виж стих 25). Няма доказателства, че Тома се е възползвал от предложението. Фактът, че Господ е прочел съмненията на сърцето му толкова точно, беше за него убедително доказателство за възкресението.

28. Господи мой. Гръцки: *ho kurios mou*. Тома използва титлата с най-висшето ѝ значение.

(вижте гл. 13:13). Куриос (Господ) в LXX превежда евр. *יְהוָה*, божественото име, понякога транслитерирано на английски като Йехова (вижте том I, стр. 171-173). Чрез изповедта си Тома свързва Съществуващото пред него с Йехова от Стария завет. Подобна изповед по-късно очевидно се превръща в стандартна формула на вярата (вижте 1 Кор. 12:3).

Боже мой. Гръцки *ho theos mou*. Theos (Бог) в LXX превежда евр. „Елохим“, божествената титла „Бог“. В Новия завет Theos обикновено се използва за Отца (Рим. 1:7; 1 Кор. 1:3; и др.), но тук, както в Йоан 1:1 (вижте коментара там), думата приписва божественост на Христос. Въпреки че имаше много неща относно връзката между Личностите на Божеството, които Тома все още не разбираше ясно, неговата изповед беше по-дълбока и с по-големи последици от тези, направени по-рано от други ученици (виж например Матей 16:16).

29. Видя ме. Очевидно Тома не беше приел поканата да докосне следите от гвоздеите и белега, оставен от прободането на копието (ст. 27). Но той поиска поне доказателството за зрението си. Той не желаше да вярва само на свидетелството на другите. Исус смърти неговото безверие и похвали онези, които бяха готови да повярват без потвърждение от сетивата си.

Благословен. Гръцки *makariori* (виж на Мат. 5:3).

30. Знамения. [Епилог към Евангелието от Йоан, Йоан 20:30, 31; 21:24, 25.] Гръцки *sēmeia* (виж стр. 208). „Многото“ в този стих може да се отнася до онези „знамения“, с които читателят вече е бил запознат от други разкази за живота на Христос, които вече са били в обращение.

31. Тези са написани. Тук Йоан обобщава целта на своето писане и плана в изборът му на материал. Неговата цел не е била да даде пълна история или дори подробна биография на Исус. Той е избрал онези „знаци“, които са формирали основната основа на темата и целта на писането му.

Исус е Христос. Исус беше името, прието от Христос в Неговата човечност (вижте на Матей 1:21). Това беше Неговото лично име, името, с което Той беше известен на съвременниците Си. За мнозина името идентифицираше просто сина на дърводелеца. Целта на Йоан беше да покаже, че можете да знаете, че Исус наистина е Месията. Относно значението на „Христос“ като „Месия“ вижте Матей 1:1.

Син Божий. Вижте Лука 1:35.

Живот. Гръцко *zōē* (виж на гл. 1:4; 8:51; 10:10). Виж на гл. 6:47; виж на гл. 3:16.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1–18DA 788–794  
2 ДА 789; ГК 423  
2–4AA 539  
3, 4 SL 53  
5–12DA 789  
13 DA 794; EW 187, 240, 244; GC 403; SR 371  
13–17DA 790  
15 мл 183  
16, 17 EW 187  
17 AH 544; 751, 835; WM 156  
17, 18 Ев 471; WM 146  
19 AA 26  
19–29DA 802–808  
20 DA 803; GC 423  
21, 22 6T 292  
22 COL 327; ML 37; TM 214  
22, 23 DA 805  
23 4T 17  
24 ДА 806  
24–29EW 188  
25 1C 328; 2C 696; 4C 233  
25–29DA 807  
27–292T 104, 696  
28 DA 808; 6T 416  
29 1C 492; 4C 233  
31 DA 403; SC 50

## ГЛАВА 21

1 Христос, който се яви отново на учениците Си, беше разпознат от тях по големия улов на риба.

12 Той вечеря с тях: 15 настоятелно заповядва на Петър да нахрани агънцата и овцете му:

18 предсказва му смъртта му: 22 смърря любопитството му относно Йоан. 25 Заключение.

1. След тези събития. [Появата край Галилейското езеро, Йоан 21:1–23.] Тоест, между втората поява в горницата (гл. 20:26–29) и явяването на планината в Галилея (Мат. 28:16–20). Това е видно от факта, че инцидентът е описан като „третият път, когато Исус се яви на учениците Си“ (Йоан 21:14). Вижте Допълнителна бележка за Мат. 28.

Тивериадско море. Вижте гл. 6:1.

Показан. Или проявен.

2. Симон Петър. Вижте Марк 3:16.

Тома. Вижте Марк 3:18.

Дидим. Вижте гл. 11:16.

Натанаил. Вижте Марк 3:18; Йоан 1:45.

Кана Галилейска. Вижте гл. 2:1.

Синове на Зеведей. Тоест, Яков и Йоан, посочени по този начин само тук в Йоан (Мат. 4:21; Марк 10:35).

3. Отивам да ловя риба. Риболовът е бил занаят на Петър, преди да стане ученик на Исус (виж Мат. 4:18–20). Яков и Йоан също са били рибари (Мат. 4:21). Целта

Предложението несъмнено е било за попълване на оскъдните им средства. Учениците не изоставяли висшето си призвание. Те били дошли в Галилея, за да се срещнат със своя Учител (виж върху Матей 28:16; виж ДА 809, 810).

Тази нощ. Поради бистрите си води, нощта беше подходящо време за риболов в езерото (вижте Лука 5:5).

Не хвана нищо. Както и при предишния случай (вижте на Лука 5:5).

4. Сега дойде. Текстовите доказателства са разделени (вж. стр. 146) между това и прочита „сега идваше“, което може би предполага, че току-що е започвало да се разсъмва.

Не знаеха. Може би очите им бяха „задържани“ като тези на учениците по пътя към Емаус (Лука 24:16). Може би светлината е била все още неясна. Мария също не е разпознала Исус, когато Той ѝ се е явил за първи път (Йоан 20:14–16).

5. Деца. В евангелските записи Исус се обръща към учениците с това име само тук. Йоан използва заглавието в посланието си (1 Йоан 2:13, 18). Моултън и Милиган предполагат, че тук заглавието може да е еквивалентно на „момчета“ и цитират балада, в която терминът е използван за войници („Речникът на гръцкия завет“). Във всеки случай, формата на обръщението не е идентифицирала говорещия. Учениците несъмнено са Го сметнали за непознат.

Месо. От гр. *prosphagion*, това, което се яде в допълнение към хляба, като месо, риба, яйца, зеленчуци и др. (вж. гл. 6:9). Хлябът е бил основната храна на евреите.

Тук, където въпросът е зададен към рибарите, просфагион най-вероятно се отнася до рибата.

Формата на въпроса на гръцки показва, че се очаква отрицателен отговор.

6. Дясна страна. Това беше страната, от която Исус стоеше на брега, и като ги помоли да хвърлят мрежата от тази страна, Той възнамеряваше да преподаде урока за вяра и сътрудничество с божествената сила (вижте ДА 811).

Множество риби. Това чудо ще напомни на учениците за по-ранното чудо, при което те изоставиха всичко, за да последват Учителя (вижте Лука 5:11).

7. Когато Исус обичаше. За това обозначение на Йоан вижте гл. 13:23. Йоан е първият, който разпознава Учителя, както е и първият, който повярва във възкресението (гл. 20:8).

Симон Петър. Петър, импулсивен, пламенен, добросърдечен, импулсивен и любящ, отговори по характерния си начин.

Рибарско палто. Гръцки *ependutēs*, „връхна дреха“.

Гол. Гръцко *gymnos*, което, макар че може да описва напълно гол човек, може да описва и някой, чиято горна дреха е свалена, и затова вероятно тук. Без съмнение Петър е искал да поздрави Учителя си с уважение облечен.

В морето. Водата вероятно е била достатъчно плитка за газене, както се казва в протокола. нищо от ходенето му по водата.

8. Малък кораб. Гръцко казано, *plōiarion*, буквално „малка лодка“. В стих 3 думата за „кораб“ е *plōion*. Някои са заключили, че тъй като *plōiarion* е използвана в стих 8, по-голямата лодка е била изоставена заради плитчината, а по-малка лодка е била използвана за издърпване на мрежата до сушата. Възможно е обаче *plōion* и *plōiarion* да се използват синоними, както очевидно е в гл. 6:17, 19, 21, 22, 24. В този случай е участвала само една лодка.

Двеста лакътя. Около 100 ярда.

9. Огън от въглени. Сравни гл. 18:18.

Риба. Гръцки *opsarion* (виж на гл. 6:9). Сравнете с *prosphagion* (виж на гл. 21:5). Исус е предвидил умората и глада на разочарованите рибари. Учениците не са попитали откъде са дошли храната и огънят.

10. Донесете риба. За допълване на приготвяната на въглените храна.

11. Качи се. Петър отговори с характерната си импулсивност.

Сто петдесет и три. Нечетното число показва, че рибите всъщност са били преброени. Някои коментатори са дали мистични и фантастични тълкувания на тези числа, като например, че „трите“ представляват Троицата. Такива тълкувания не заслужават да се разглеждат.

12. Вечерям. Гръцки *aristaō*, тук, „закусвам“.

Дърст го попита. Учениците ядоха мълчаливо, с благоговение и страхопочитание. През ума им минаваха много мисли, които не смееха да изразят.

13. Взема хляб. Исус беше любезният домакин. Има оскъдни текстови доказателства (вж. стр. 146) за добавянето на „и като благодари, им даде“. Но дори и без тази текстова подкрепа, молитвата на благодарност може да се предполага.

14. Трети път. Йоан изброява само явяванията на учениците, а не тези на жените (Мат. 28:9; Йоан 20:14–17). Изброените явявания са: (1) на учениците в горницата вечерта на деня на възкресението (Йоан 20:19), (2) на учениците седмица по-късно в същата горница (Йоан 20:26), (3) на учениците край Галилейското езеро. Вижте Допълнителна бележка за Мат. 28.

15. Бях вечерял. Или „бях приключил със закуската“ (вижте на стих 12).

Любов. Гръцки *agapaō*. В отговора си на въпроса на Исус Петър използва друга дума за „любов“, а именно *phileo*. Тези две думи понякога се различават, *agapaō* се отнася до по-висша форма на любов, любов, контролирана от принципи, а не от емоции; *phileo* - до спонтанна, емоционална любов. За обсъждане на разликата в значението между тези две думи вижте Матей 5:43; Йоан 11:3. Съществува различно мнение сред учените относно това дали двете думи трябва да се различават по значение тук или дали се използват синоними, както е например в Йоан 14:23; вж. гл. 16:27.

В първите си два въпроса Исус използва „*agapaō*“, а Петър отговори с „*phileo*“. Третия път Исус използва „*phileo*“, а Петър отговори, както преди, с „*phileo*“. Ако двете думи трябва да се разграничат, чието намерение не може да се определи със сигурност, е възможно следното тълкуване: Исус попита Петър два пъти дали Го обича с висшата форма на любов (*agapaō*). Петър обаче не призна нищо повече от обикновено приятелство: „Ти знаеш, че те обичам [*phileo*]“. Третия път Исус използва думата, която Петър беше използвал два пъти, и го попита дали наистина Го обича като приятел (*phileo*), което апостолът вече беше признал два пъти. Очевидно за Петър е имало подразбиращо се съмнение в третия въпрос. Според това тълкуване той е бил наскърбен не защото същият въпрос му е бил зададен три пъти, а защото третия път Исус промени въпроса Си и изглеждаше, че поставя под въпрос искреността на отговорите на Петър.

Трите въпроса на Исус вероятно са се отнасяли до трите отричания на Петър. Апостолът три пъти се отрече от своя Господ. Три пъти му беше дадена възможност да Го изповяда.

Повече от тези. Граматически „тези“ може да се отнася или до другите ученици, или до лодката и риболовните принадлежности. Тъй като последните не са споменати в непосредствения контекст, е за предпочитане да се приеме, че става въпрос за учениците.

„Ти знаеш.“ Отговорът на Петър е смирен. Всяка арогантна самохвалство е изчезнала.

Храни агънцата ми. Агънцата представлявали новите във вярата. По-късно Петър сравнил старейшините на църквата с пастири, а тези, които са под тяхна грижа, със стадо, което старейшините трябвало да пасат (1 Петрово 5:1–4). Божиите служители са пастири, служещи под ръководството на Началника на Пастиря.

16. Вторият път. Въпросът се повтаря, но без добавянето на „повече от тези“ (виж стих 15). Любовта на Петър е директно предизвикана. Петър дава същото смирение отговор.

Храня. Гръцки ποιμαίνω, „паса“, което, разбира се, включва и хранене. В стих 15

Думата за „храня“ е boskō, „да паса [като пастир]“. Двете думи са били използвани синоними.

Отговорността на Петър като пастир е допълнително подчертана и може би разширена. Ако „агнетата“ бяха новите във вярата, „овце“ би се отнасяло за стадото като цяло. Въпреки провала си, Петър не е трябвало да бъде лишен от призванието си да бъде „ловец“ на човеци (Лука 5:10).

17. Третият път. В третия Си въпрос Исус използва дума за „любов“, различна от тази, която използва в първите два. Дали се има предвид разлика в значението, е под въпрос. Вижте стих 15 за значението на въпроса, ако новата дума за „любов“ трябва да се различава от предходната.

Скърбеше. Вижте стих 15 за възможна причина за скръб. Петър знаеше, че е дал причина за други да се съмняват в любовта му към Учителя му. Повтарящите се въпроси живо припомниха срамните му отричания и като бодлива стрела сигурно са прорязали раненото му сърце.

Знам всичко. Третия път Петър пропуска „да“ или „да“ (виж стихове 15, 16).

Той се обръщаше към всевиждащото око, което четеше най-съкровения тайни на живота му.

Паси овцете Ми. Тук Исус повтаря заповедта (вж. ст. 15, 16). Петър се беше показал напълно разкаян. Сърцето му беше нежно и изпълнено с любов. Сега можеше да му бъде поверено стадото.

18. Наистина. Вижте върху Мат. 5:18; Йоан 1:51.

Протегни ръцете си. Очевидна препратка към разпятието (виж стих 19). Според Според преданието, в което изглежда няма основание да се съмняваме, Петър е посрещнал смъртта си чрез разпятие с наведена глава, под претекст, че да бъде разпнат като своя Учител е твърде голяма чест за този, който се е отрекъл от своя Господ (виж АА 537, 538).

19. Означаване. Сравни гл. 12:33.

Прославете Бога. Тоест, като умрете мъченическа смърт, мълчаливо свидетелствайки за силата на Християнство. Сравнете 1 Петрово 4:16.

Следвайте ме. Вижте отражение на тази заповед в 1 Петрово 2:21.

20. Обръщайки се. Тази фраза и думата „следвайки“ предполагат, че Исус е отделил Петър от останалите и е говорил с него насаме относно естеството на смъртта му, може би докато са вървели по брега на езерото. Йоан вероятно е следвал от известно разстояние.

На гърдите му. Вижте гл. 13:23.

21. Този човек го направи. Петър беше получил забележително откровение относно собственото си бъдеще и би трябвало да се задоволи с това, което Господ е решил да му разкрие. Но

Апостолът бил любопитен какво бъдещето е подготвило за Йоан. Исус се възползвал от възможността да внуши на Петър важния урок за това как да поставя нещата на първо място.

22. Ако мога така да кажа. Христовите думи са били предположение. Това е изяснено в стих 23. Някои Не го е разбрал погрешно и го е приел като констатация на факт. Исус просто е казал: „Да предположим, че бих искал той да се забави, това няма да те тревожи, Петре.“

Отговорът дойде като укор към Петър. Той не трябваше да се тревожи твърде много за своите близки. Неговата грижа беше да следва своя Господ. Това не означава, че не трябва да имаме любящ интерес към благополучието на брат си. Но такава грижа никога не бива да замества това да държим погледа си върху Исус. Прекалено втренченият поглед в брат ни може да ни доведе до провал там, където той се проваля.

23. Не трябваше да умре. Братята приеха за факт това, което Исус беше определил само като предположение (вижте стих 22). Те очевидно вярваха, че идването на Исус е много близо (Деяния 1:6, 7).

24. Ученикът. Вижте гл. 20:30. „Ученикът, когото Исус обичаше“ (гл. 21:20) е идентифициран като автора на Евангелието (вижте стр. 891). Стихове 24, 25 са подходяща кулминация на цялото Евангелие (вижте гл. 20:30).

Тези неща. Отнасяйки се до повествованието на тази глава и несъмнено също до цялото Евангелие.

Знаем. Не сме информирани за кого се отнася „ние“. Други, вероятно старейшините в Ефес (виж стр. 892), искаха да потвърдят, че написаното всъщност е истината. Разпространяваха се фалшиви разкази, дело на безскрупулни автори, и Йоан се тревожеше истинските факти да бъдат известни.

25. Много други неща. В този последен стих Йоан избухва в страстно изявление относно многото забележителни неща, които неговият Учител е казал и направил. Той е написал своето Евангелие, имайки предвид определени духовни цели, е разказал тези събития и е записал думите, които биха допринесли за постигането на тези цели (виж стр. 892). Другите евангелисти са направили същото. В резултат на това много от делата и постъпките на Исус са останали незаписани.

Не може да се вмести. Езикът тук е хиперболичен, но ефективно служи за подчертаване на необятността на думите и делата на Исус. Подобна хипербола от периода, в който Йоан е писал, е достигнала до нас от рабан Йоханан бен Закай. Твърди се, че той е казал: „Ако цялото небе беше пергамент и всички дървета пишеха тръстики, а цялото море мастило, това нямаше да е достатъчно, за да запиша мъдростта, която научих от моите учители“ (вижте Щрак и Билербек, Коментар към новия завет, том 2, стр. 587). Тази еврейска фигура оттогава е популяризирана в евангелската песен „Любовта Божия“ от Ф. М. Леман. Пишейки тези заключителни думи на Йоан, Калвин отбелязва: „Ако евангелистът, хвърляйки поглед към могъществото на величието на Христос, възкликва с удивление, че дори целият свят не би могъл да побере пълен разказ за него, трябва ли да се чудим?“

Амин. Вижте Матей 5:18.

6

---

<sup>6</sup> Никол, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с ексегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (Йоан 19:1).

Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.